

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมี และใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน
เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

วิชาญ น้อยโต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2557

**Legal Measures to Control Possession and use of firearms The Act on
Firearms, Ammunition Explosives, Pyrotechnics and Fake Gun**

Wicharn Noito

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมี และใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน
ชื่อผู้เขียน	วิชาญ น้อยโต
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน อันมีลักษณะเป็นการพิจารณาถึงปัญหาการอนุญาต การใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน ตลอดจนการออกคำสั่งทางปกครอง การตรวจสอบและการลงโทษโดยศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนของต่างประเทศ การกระทำทางปกครองและการควบคุมการตรวจสอบทางปกครอง เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการตรวจสอบและการลงโทษเกี่ยวกับกฎหมายอาวุธปืนของไทย

จากการศึกษาพบว่า การควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทยในปัจจุบันมีความไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการตรวจสอบการมีและใช้อาวุธปืนหลายประการ ได้แก่ ปัญหาการควบคุมอุปกรณ์ลดเสียงอาวุธปืนการใช้อำนาจดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปัญหาการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษ

จากการศึกษาการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า แต่ละประเทศมีความเข้มงวดและเคร่งครัดแตกต่างกันไป อันเนื่องมาจากสภาพพื้นที่ ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป แต่จากการศึกษาจึงได้พบหลักกฎหมายในการควบคุมการอนุญาตการมีและใช้อาวุธปืน การตรวจสอบและการลงโทษอันเป็นหลักสากลที่ประเทศต่าง ๆ ใช้เป็นมาตรการในการควบคุมการมีและการใช้อาวุธปืน ดังนั้น จึงได้นำหลักการดังกล่าวมาเป็นแนวทาง ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน การตรวจสอบและการลงโทษ

ให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันและสอดคล้องกับหลักการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนของต่างประเทศและหลักการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองต่อไป

ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการกำหนดมาตรการควบคุมในเรื่องอุปกรณ์ลดเสียงอาวุธปืน หลักเกณฑ์การอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน เพื่อให้นายทะเบียนใช้ดุลพินิจในกรอบของกฎหมาย และได้กำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายภายหลังจากที่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนแล้ว อันนำไปสู่การเพิกถอนใบอนุญาต การริบอาวุธปืนและการลงโทษที่เหมาะสมเพื่อเป็นมาตรการควบคุม การมีและใช้อาวุธปืนอันจะทำให้เกิดความเรียบร้อยในสังคมต่อไป

Thesis Title	Legal Measures to Control Possession and use of firearms The Act on Firearms, Ammunition Explosives, Pyrotechnics and Fake Gun
Author	Wicharn Noito
Thesis Advisor	Professor Dr. Phaisith Phipatanakul
Department	Law
Academic year	2013

ABSTRACT

This thesis is to study the laws and regulations regarding the control and use of firearms by the firearms, ammunition, explosives, Pyrotechnics and fake gun. It is consider the problem of the nature of a license, discretion of the official and all of the issuance of administrative orders. This thesis is to study the detection and punishment by comparing the theoretical concepts and principles regulating the possession and use of firearms, acts of foreign domination and control of administrative checks. It is to study analyze the legal issues relating to control, inspection and Penalties on firearms laws of Thailand.

The controlling use of firearms and firearms laws of the country today are inappropriate and in consistent with the concept, theories and principles relating to control and monitor the use of firearms in many respects, including the control of the Property and the firearm noise reduction devices and the discretion of the competent authority. The revocation of licenses and confiscation of firearms are problems with monitoring and sanctions

Study on the controlling and use of firearms in various countries including England, Malaysia, Singapore and The United states found that each country has a stringent and rigorous variety. It is due to customary conditions and cultures variety. The studying has founded the law to regulate the possession and use of firearms permit inspection and penalties as a major international countries as a measure to control the availability and use of firearms. So it has adopted such an approach in the amended the act on firearms, ammunition, explosives, Pyrotechnics and fake gun, features on the subject of 2490. It was amended the applicant to have and use firearms, legal basis to permit and using weapons inspections and sanctions. They are appropriate to current social conditions and in accordance with the principles regulate the use of

firearms and international monitoring and control administrative actions. It was continued rule. The researcher would recommend that has taken control of the property and the firearm noise reduction devices. It is establish rules to permit the use of firearms and registrar to exercise discretion in the legal framework and criteria for monitoring compliance with laws. After it has allowed to possess and use firearms. Then that will lead to the revocation of the license, forfeiture of firearms and appropriate, punishment to control measures having and using a firearm to cause the social order.

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นด้วยความเมตตาเอาใจใส่จากบุคคลทั้งหลาย โดยได้รับความกรุณาจาก ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผลักดันให้ผู้เขียนมีความมุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำชี้แนะและแนวความคิดทางด้านวิชาการ ซึ่งท่านได้ดูแลอย่างใกล้ชิดรวมทั้งกรุณาตรวจทานพร้อมทั้งให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ จึงขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิระ โลจายะ ที่ได้กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี และอาจารย์ ดร.ประสาท พงษ์สุวรรณ ที่ได้กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้ให้ข้อแนะนำที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ที่ถือเสมือนเป็นแรงใจและแรงผลักดันอันยิ่งใหญ่ และขอขอบคุณครอบครัวที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจอันสำคัญ รวมทั้งอาจารย์ทุกท่านที่ประสาทความรู้และวิชาการ เจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาที่คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ตลอดจนเพื่อน พี่ น้อง ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือให้กำลังใจและมอบสิ่งดี ๆ ให้แก่กันมาโดยตลอด จนเป็นผลให้การศึกษาในระดับมหาบัณฑิตของผู้เขียนสำเร็จได้ในที่สุด

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถก่อให้เกิดความรู้และข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษาหรือปฏิบัติ ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดแด่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้แต่งหนังสือ ตำรา บทความ และข้อเขียนทั้งหลายที่ผู้เขียนได้ใช้ศึกษาค้นคว้าในการจัดทำและอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

วิชาญ น้อยโต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	9
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. แนวความคิด และหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน	
การกระทำทางปกครองและการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง	11
2.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน	11
2.1.1 แนวคิดในการควบคุมอำนาจของรัฐด้วย “หลักนิติธรรม”	11
2.1.2 แนวคิดของรัฐและเสรีภาพของประชาชน	13
2.1.3 แนวคิดหลักการใช้อำนาจดุลพินิจ	15
2.1.4 แนวความคิดและเจตนารมณ์หลักกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืน.....	23
2.2 แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง	24
2.2.1 ความหมายและลักษณะของฝ่ายปกครอง	24
2.2.2 หลักการพื้นฐานสำหรับการกระทำทางปกครอง	28
2.2.3 รูปแบบการกระทำทางปกครอง.....	32
2.2.4 หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง	35
2.2.5 ผลบังคับและการสิ้นสุดผลบังคับของคำสั่งทางปกครอง.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.3 แนวความคิด และหลักการเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบ	
การกระทำทางปกครอง	43
2.3.1 ลักษณะและประเภทของการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง.....	43
2.3.2 ลักษณะและประเภทของการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง โดยองค์กรภายในฝ่ายปกครอง	45
2.4 ประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาวุธปืนในประเทศไทย	51
3. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนในต่างประเทศและ ในประเทศไทย.....	55
3.1 มาตรการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนในประเศอังกฤษ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศสหรัฐอเมริกา	55
3.1.1 ประเทศอังกฤษ	56
3.1.2 ประเทศมาเลเซีย	62
3.1.3 ประเทศสิงคโปร์.....	67
3.1.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	71
3.2 มาตรการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายไทย	76
3.2.1 เจตนารมณ์ในการควบคุมอาวุธปืน	76
3.2.2 ผู้มีอำนาจในการควบคุมอาวุธปืน	76
3.2.3 การขอใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน	77
3.2.4 การขอรับใบอนุญาตอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า	93
3.2.5 การควบคุมการพกพาอาวุธปืน	97
3.2.6 การควบคุมใบอนุญาตสำหรับอาวุธปืน	98
3.2.7 การควบคุมภายหลังได้รับอนุญาต	99
3.2.8 การควบคุมโดยการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน	101
3.2.9 การควบคุมโดยการตรวจสอบ	104
3.2.10 มาตรการการควบคุมโดยการลงโทษ	105

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. วิเคราะห์สภาพปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน และแนวทางแก้ไข.....	107
4.1 ปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืนและแนวทางแก้ไข.....	107
4.1.1 ปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน	107
4.1.2 แนวทางแก้ไขปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน.....	111
4.2 ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่และแนวทางแก้ไข.....	113
4.2.1 ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่	113
4.2.2 แนวทางแก้ไขปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่.....	117
4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืนและแนวทางแก้ไข	121
4.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน	121
4.3.2 แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน.....	123
4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสมและแนวทางแก้ไข.....	127
4.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสม	127
4.4.2 แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสม	128
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	131
5.1 บทสรุป.....	131
5.2 ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	140
ประวัติผู้เขียน	159

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 สถิติในการใช้อาหารป้อนในการก่อกวี.....	2
1.2 สถิติจำนวนร้านค้าอาหารป้อน	5
1.3 การกำหนดจำนวนอาหารป้อนสำหรับการค้า.....	5
1.4 สรุปข้อมูลอาหารป้อน ปี 2551 – 2555	6
1.5 สรุปข้อมูลการออกทะเบียนอาหารป้อน (ป. 4) ปี 2551 – 2555.....	6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคเทคโนโลยี เป็นสังคมมนุษย์แห่งโลกาภิวัตน์ที่ทันสมัย ซึ่งมนุษย์มีเครื่องมือเครื่องใช้เป็นอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตมนุษย์สามารถสื่อสารติดต่อกันได้เสมือนหนึ่งว่าอยู่ในที่แห่งเดียวกัน เป็นยุคแห่งกระแสวัตุนิยมที่เป็นเครื่องนำทางแห่งการดำรงชีวิต มีการเคลื่อนไหว เคลื่อนย้ายทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อย่างเป็นพลวัตร ย่อมปรากฏให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้น เมื่อสังคมโลกต้องเผชิญหน้ากับปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยมและการเคลื่อนย้ายทุนและการผลิตไปในประเทศต่าง ๆ ทำให้สังคมมีความเหลื่อมล้ำกันในด้านรายได้และความเป็นอยู่ ทุกสังคมจึงต้องมีการแข่งขันและชิงความได้เปรียบในด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี จึงมีการใช้สติปัญญาและพลังกำลังเป็นเครื่องมือในการให้ได้รับซึ่งชัยชนะและความสำเร็จ สังคมโลกต้องเผชิญหน้ากับปัญหาวิกฤตการณ์การแข่งขันและการแย่งชิง จึงทำให้มีการทำร้ายซึ่งกันและกันจนถึงกับเสียชีวิตและทุพพลภาพ สร้างความเสียหายให้กับชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพและทรัพย์สิน สิ่งหนึ่งที่เป็นเครื่องมือในการใช้ทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน จนทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ที่ใช้เป็นอาวุธเข้าประหัดประหารกัน สิ่งนั้นก็คือ อาวุธปืน เป็นสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมา ไว้เพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สิน

ในสมัยโบราณมนุษย์ใช้อาวุธล่าสัตว์เพื่อนำมาประกอบอาหารเลี้ยงชีพและเพื่อป้องกันอันตรายจากสัตว์ร้ายและผู้เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองและเผ่าพันธุ์ที่ตนเองมีสังคมอยู่ในบรรดาอาวุธดังกล่าว มนุษย์มีอาวุธที่เรียกว่า “ปืน” เป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อล่าสัตว์และปกป้องตนเองและประเทศชาติในช่วงแรก ๆ อาวุธปืนที่มนุษย์ใช้ก็ยังไม่มีความสลับซับซ้อนมากนักแต่ต่อมาเมื่อวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีสูงขึ้น อาวุธปืนก็พัฒนาประสิทธิภาพขึ้นตามลำดับและต่อมาสังคมมนุษย์ก็มีการเปลี่ยนแปลงจากการล่าสัตว์เป็นอาหารก็เป็นยุคเกษตรกรรมที่มีการเลี้ยงชีพจากการเกษตรไม่ใช่จากการล่าสัตว์อีกต่อไป ทำให้วัตถุประสงค์ของการใช้อาวุธปืนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงเป็นการใช้อาวุธปืนเพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สินและใช้ในการสู้รบเพื่อป้องกันประเทศชาติ

ในสมัยก่อนการพกพาอาวุธสามารถพาไปได้ เช่น ดาบ หอก กระบอง ต่อมาความเจริญมากขึ้น สังคมที่เปลี่ยนไปจากอาวุธที่ป้องกันตัวก็มาเป็นการประกอบอาชญากรรม จึงมีการห้ามพกพาอาวุธไปในสถานที่ต่าง ๆ และมีการควบคุมการมีและใช้อาวุธ โดยมีการนำกฎหมายมาควบคุมการมีและใช้อาวุธได้โดยการออกใบอนุญาต

ในสังคมแห่งชุมชนที่อยู่ร่วมกัน ย่อมเกิดปัญหาการขัดแย้งเมื่อเกิดการพิพาทกัน กระทบกระทบกัน จึงมีการทำร้ายซึ่งกันและกันและสิ่งหนึ่งที่น่ามาใช้เป็นเครื่องมือในการเพื่อเอาชนะกันก็คือ อาวุธปืน

อาวุธปืน เป็นอาวุธที่มีอำนาจร้ายแรง มีประสิทธิภาพในการนำมาประหารชีวิต ทำอันตรายต่อร่างกายและชีวิตผู้อื่น จึงเป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่น่ามาซึ่งความเสียหายในด้านชีวิตและทรัพย์สินเป็นอย่างมาก การนำอาวุธปืนไปใช้มีทั้งคุณและโทษ ในทางที่เป็นคุณประโยชน์ก็นำไปใช้เพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งป้องกันอธิปไตยของประเทศชาติ หรือตำรวจนำไปใช้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนและบ้านเมืองและส่วนที่นำไปใช้ให้เกิดโทษอย่างเช่น โจร ผู้ร้ายนำไปก่ออาชญากรรมนำไปทำร้ายร่างกายฝ่ายที่ขัดแย้งกับตนเอง ซึ่งก่อความไม่สงบเรียบร้อยให้แก่ สังคมชุมชนและบ้านเมือง¹ ดังสถิติที่จะนำเสนอ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 สถิติในการใช้อาวุธปืนในการก่อคดี

พ.ศ.	คดีอาวุธปืนธรรมดา	คดีอาวุธปืนสงคราม	รวม
2551	33,060	1,153	34,213
2552	37,510	1,328	38,838
2553	31,581	990	32,571
2554	48,640	444	49,084
2555	48,280	1,059	49,339
รวม	199,071	4,974	204,045

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

¹ จาก กฎหมายและคดีอาวุธปืน (น. 1), โดย สราภรณ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรีชาติ, 2553, กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.

การใช้อาวุธปืนที่มีอำนาจร้ายแรงก่ออาชญากรรม เป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินให้กับชาวโลกนานาประเทศเป็นอันมากในประเทศที่มีความเจริญด้านการศึกษา วัฒนธรรม มีสิทธิเสรีภาพสูงอย่างประเทศในยุโรปแต่ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีด้านอาวุธปืนก็สูงเช่นเดียวกัน ปัญหาในการใช้อาวุธปืนก่ออาชญากรรมได้สร้างความเสียหายทางร่างกายและทรัพย์สินเป็นอันมากแม้กระทั่งในเมืองไทย เป็นเมืองพุทธศาสนา มีวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายก็ยังใช้อาวุธในการก่ออาชญากรรมเป็นข่าวใน วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์เป็นรายวัน

จากความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดแรงกระตุ้นต่อความคุ้มครองบุคคลที่ได้รับการบาดเจ็บและความเสียหายจากการใช้อาวุธปืนในสังคมชุมชนนั้น ๆ จึงต้องมีการสร้างกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการใช้อาวุธปืน เพื่อป้องกันการนำอาวุธปืน ไปใช้ในทางมิชอบด้วยกฎหมาย ในประเทศไทยกรณีการมีและใช้อาวุธปืนต้องขอรับใบอนุญาตซื้อและใบอนุญาตให้มีและใช้ต่อนายทะเบียนท้องที่ อาวุธปืนที่ออกใบอนุญาตให้นายทะเบียนจะต้องทำเครื่องหมายประจำอาวุธปืนนั้นไว้ ดังนั้นอาวุธปืนที่มีการขออนุญาตมีและใช้โดยถูกต้องตามกฎหมายแล้วจะต้องเป็นอาวุธที่มีเครื่องหมายประจำอาวุธปืนหรือที่เรียกว่าเป็นอาวุธปืนมีทะเบียนถูกต้อง ในทางกลับกันหากอาวุธปืนที่การสั่งหรือนำเข้ามาหรือมีอยู่โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ถ้ามีการซื้อขายกันหรือมีการครอบครองก็เป็นอาวุธปืนที่ไม่มีเครื่องหมายทะเบียน หรือที่เรียกว่าปืนเถื่อน เป็นปืนที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

เนื่องจากอาวุธปืนเป็นศาสตราวุธอันร้ายแรง สามารถที่จะทำอันตรายต่อชีวิตและร่างกายบุคคลได้โดยง่าย หากอยู่ในความครอบครองของบุคคลและนำไปใช้ในทางมิชอบแล้วย่อมจะก่อความเสียหาย ให้แก่ผู้อื่น และอาจทำให้ได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ ดังนั้นความคิดที่จะออกกฎหมายควบคุมการมีอาวุธปืนในครอบครองของบุคคล จึงมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2295 จนถึงปี พ.ศ. 2455 จึงได้มีพระราชบัญญัติอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนรัตนโกสินทรศก 131 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืนมาโดยตลอด จนในที่สุดได้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490” ใช้บังคับตั้งแต่ พ.ศ. 2490 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งพระราชบัญญัติได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม รวม 9 ครั้ง²

กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และมอบหมายให้กรมการปกครอง มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับใช้ควบคุมกำกับดูแล

² จาก คู่มือปฏิบัติงานอาวุธปืน พ.ศ. 2555 (น. 243), โดย กรมการปกครอง, กรุงเทพฯ: อสารักษาดินแดน.

การทำ ซื่อ มี ใช้ สั่ง นำเข้าจำหน่ายอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ตลอดจนการอนุญาต อนุมัติและการจำกัดอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนให้เป็นไปตามกฎหมาย

อำนาจการควบคุมอาวุธปืนในประเทศไทย เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ซึ่งกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับใช้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐ ตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งมาตรการควบคุมจะเริ่มตั้งแต่การพิจารณาใช้อำนาจทางปกครองตามกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งจะมี 3 ส่วนสำคัญคือ ส่วนของประชาชนผู้ที่ต้องการอาวุธปืน ส่วนของร้านค้าผู้ประกอบการค้าอาวุธปืนและส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

ส่วน of ประชาชนนั้นหากต้องการซื่อ มี และใช้อาวุธปืนนั้น จะต้องมึวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ตามกฎหมายกำหนด คือ เพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อการกีฬา หรือ เพื่อเก็บเท่านั้น และที่สำคัญคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตต้องเป็นไปตามกฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด เช่น ต้องไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีอาญาร้ายแรงและต้องไม่มีพฤติกรรมประพฤติชั่วร้ายแรงอันอาจกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นต้น

ส่วน of ร้านค้าผู้ประกอบการค้าอาวุธปืนซึ่งปัจจุบันมึอยู่ 502 ร้านค้า ปัจจุบันรัฐบาลยังไม่มึนโยบายที่จะจำกัดร้านค้าโดยเด็ดขาดให้มึการเพิ่มจำนวนร้านค้าและร้านค้าที่มึอยู่ก็จะต่อใบอนุญาตทุกปี จำนวนอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่ร้านค้าแต่ละร้านจะมีจำหน่ายได้ถูกควบคุมโดยคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 289/2552 ให้สั่งนำเข้าและมีเพื่อจำหน่ายในแต่ละปีได้ไม่เกินจำนวนที่กำหนดคือ ปืนสั้นไม่เกิน 30 กระบอก ปืนยาวไม่เกิน 50 กระบอก/ต่อปี³

ส่วนการควบคุมการนำเข้าได้มึคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 108/2535 จำกัดการออกใบอนุญาตให้บุคคลสั่งหรือนำเข้าซึ่งอาวุธปืนสั้นและเครื่องกระสุนที่ใช้สำหรับอาวุธปืนสั้นต้องขอรับความเห็นชอบ จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อนที่นายทะเบียนท้องที่จะอนุมัติได้ และต้องให้ร้านค้าที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้สั่งนำเข้าและให้นำอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่นำเข้รวมกับจำนวนโควตาของร้านนั้นด้วย⁴

อาวุธที่ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตสำหรับให้ทำ หรือสั่ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน เพื่อการค้าหรือเพื่อใช้ส่วนตัว เช่น ปืนกลทุกชนิด ปืนยิงเร็ว หรือปืนซึ่งมีเครื่องกลไกที่บรรจุกระสุนเองให้สามารถยิงซ้ำได้ทุกขนาด เป็นต้น และอาวุธปืนที่นายทะเบียน

³ แหล่งเดิม. (น. 190).

⁴ แหล่งเดิม. (น. 188).

จะออกใบอนุญาตให้ได้ต้องเป็นอาวุธปืนชนิดและขนาดที่กล่าวไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490⁵

ตารางที่ 1.2 สถิติจำนวนร้านค้าอาวุธปืน

ระยะเวลา	ท้องที่		จำนวน ร้านค้า ทั้งหมด	จำหน่าย		ประกอบซ่อมแซม	
	พ.ศ.	กทม.		ภูมิภาค	นิติบุคคล	บุคคล ธรรมดา	นิติบุคคล
2552	258	121	379	258	81	14	26
2553	262	121	383	261	81	14	26
2554	275	121	496	271	81	14	26
2555	381	121	502	271	81	14	26
2556	381	121	502	271	81	14	26

ที่มา: ส่วนรักษาความสงบเรียบร้อย 1 สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 1.3 การกำหนดจำนวนอาวุธปืนสำหรับการค้า

ชนิดอาวุธปืน	จำนวน (กระบอก)
อาวุธปืนยาวทุกชนิด	ไม่เกินใบอนุญาตละ 50 กระบอก
อาวุธปืนสั้นทุกชนิด	ไม่เกินใบอนุญาตละ 30 กระบอก

ที่มา: คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 289/2552 ลงวันที่ 8 กันยายน 2552 เรื่อง อนุญาตร้านค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ร้านประกอบซ่อมแซมเปลี่ยนลักษณะอาวุธปืนและกำหนดจำนวนอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า

⁵ แหล่งเดิม. (น. 133).

ตารางที่ 1.4 สรุปข้อมูลอาวุธปืน ปี 2551 – 2555

ปี	ร้านค้า				สวัสดิการ			รวมอาวุธ ที่นำเข้า ทั้งหมด
	ปืนสั้น	ปืนยาว	ไม่ระบุ	รวม	ปืนสั้น	ปืนยาว	รวม	
2551	32,907	14,597	3,148	50,652	-	-	-	50,652
2552	8,105	8,603	815	17,523	70,285	7,711	77,996	95,519
2553	9,092	9,616	1,648	20,356	69,404	3,698	73,102	93,458
2554	10,787	12,726	1,136	24,649	99,887	601	100,488	125,137
2555	10,766	13,547	243	24,556	55,260	349	55,609	80,165
รวม	71,657	59,089	6,990	137,736	294,836	12,359	307,195	444,931

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศ กรมการปกครอง

ตารางที่ 1.5 สรุปข้อมูลการออกทะเบียนอาวุธปืน (ป.4) ปี 2551 – 2555

ปี	ออก ป.4			
	ปืนสั้น	ปืนยาว	ไม่ระบุ	รวม
2551	33,057	14,944	5,575	53,576
2552	48,466	12,983	1,333	62,782
2553	40,064	8,674	2,574	51,312
2554	40,561	7,270	1,744	49,575
2555	8,511	4,018	387	12,916
รวม	170,659	47,889	11,613	230,161

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศ กรมการปกครอง

ในปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยจะมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 แต่ประชาชนก็สามารถมีและใช้อาวุธปืนกันอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะด้วยการนำอาวุธปืนไปประกอบอาชญากรรมหรือนำไปเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันซึ่งสร้างความสูญเสียทั้งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก และจากข้อเท็จจริงด้วยเมื่อพิจารณาในบริบททางกฎหมายพิจารณาได้ว่ามีปัญหาที่เป็นข้อกฎหมายหลายประการ ดังนี้

ปัญหาการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่นายทะเบียนอนุญาตให้ได้แต่ภายหลังได้นำอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ มาประกอบกับอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อาวุธปืนเพื่อประกอบอาชญากรรม ในกรณีที่มีบุคคลนำไปล่อลวงเสี่ยงไปติดกับดักล้องอาวุธปืนเพื่อให้มีเครื่องบังคับเสียงให้เขาผิดปกติ ถือได้ว่าเป็นการกระทำให้อาวุธปืนดังกล่าวเปลี่ยนสภาพเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ แต่ถ้าตรวจพบตัวอาวุธปืนและปลอกกลดเสียงแยกจากกันไม่ได้มีการยึดติดกัน จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอาวุธปืน และปลอกกลดเสียงก็ไม่ถือเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของอาวุธปืน จึงไม่ต้องถูกควบคุมในการอนุญาตมีใช้และนำเข้า จึงเป็นปัญหาของการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน

ปัญหาการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนในการป้องกันตัวและทรัพย์สิน ที่นายทะเบียนแต่ละท้องที่ใน 76 จังหวัด 878 อำเภอ ใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่แตกต่างกันไปในแต่ละเดือนบางอำเภอไม่ได้อนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและบางอำเภออนุญาตมากกว่า 100 ราย บางคนขออนุญาตปืนหนึ่งกระบอก แต่นายทะเบียนไม่อนุญาต บางคนมี อาวุธปืนมากกว่า 100 กระบอก ที่ใช้ในวัตถุประสงค์เดียวกัน แต่นายทะเบียนอนุญาตให้ จึงเห็นได้ว่าการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนของนายทะเบียนไม่มีกรอบกฎหมายที่ชัดเจน

ปัญหาการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืน นายทะเบียนไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ เพราะการบัญญัติกฎหมายบางมาตราที่สะท้อนปัญหาไปสู่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องอื่น ๆ ตามมาและผลสุดท้ายมาสู่การไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืนได้ เช่น ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตไม่แจ้งการย้ายอาวุธปืน ซึ่งมีโทษปรับเพียงหนึ่งพันบาท อายุความหนึ่งปี จึงเป็นปัญหาที่การเพิกถอนใบอนุญาตไม่มีการปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อนายทะเบียนตรวจพบอาวุธปืนที่ผิดกฎหมายก็ไม่สามารถริบได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

ปัญหาในการควบคุมอาวุธปืนโดยเฉพาะในเรื่องการตรวจสอบและการลงโทษ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตไปแล้วให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ใบอนุญาตอาวุธปืนมีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น จึงไม่มีการตรวจสอบอาวุธปืน จึงทำให้ระบบฐานข้อมูล

ทะเบียนอาวุธปืนไม่เป็นปัจจุบัน จึงไม่สามารถนำไปสู่การควบคุมอาวุธปืนได้ ส่วนมาตรการทางโทษที่จะนำมาใช้เป็นมาตรการควบคุมก็ยังไม่เหมาะสม การลงโทษจึงไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่ามาตรการในการควบคุมอาวุธปืนตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนใช้บังคับมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะเรื่องการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน ซึ่งมาตรการทางกฎหมายยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน จึงวิเคราะห์ปัญหาจากกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนได้ดังนี้

1. ปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน
2. ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่
3. ปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืน
4. ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาวุธปืนแนวความคิดและกฎเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำทางปกครองและการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง
2. เพื่อศึกษาเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน การเพิกถอนใบอนุญาต การริบอาวุธปืน การตรวจสอบและการลงโทษของประเทศสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ มาเลเซีย และอังกฤษ
3. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน
4. เพื่อศึกษาข้อสรุปและข้อเสนอแนะมาตรการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนที่เหมาะสมและการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสม กับกาลสมัย โดยเฉพาะหลักเกณฑ์การอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน การควบคุมการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสม อันเนื่องมาจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันมีผลให้การควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนไม่มีประสิทธิภาพไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับปัจจุบัน ในการศึกษาปัญหาดังกล่าวโดยศึกษาเทียบกับกฎหมายอาวุธปืนของต่างประเทศจะทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าว เพื่อที่จะควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและความปลอดภัยต่อประชาชน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นการศึกษาคือ สภาพปัญหาหลักเกณฑ์การอนุญาตการมีและใช้อาวุธปืน การตรวจสอบ การเพิกถอนใบอนุญาต การริบอาวุธปืน และการลงโทษตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้เห็นถึงบทบัญญัติและวิธีการที่เหมาะสมในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนของประเทศไทย

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร(Document research) โดยการศึกษาจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Document) ได้แก่ พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบต่าง ๆ และเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง และจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ เอกสารที่รวบรวมเรื่องเดิมไว้แล้ว เช่น บทความทางวิชาการ รายงาน การวิจัย วิทยานิพนธ์ สถิติจากส่วนราชการและหน่วยงานการศึกษาเป็นต้น นอกจากนั้น ยังต้องศึกษาจากคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีของศาลปกครอง ศาลยุติธรรมและเอกสารอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาวุธปืน แนวความคิดและกฎเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำทางปกครองและการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง
2. ทำให้ทราบกฎเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการมีและการใช้อาวุธปืน การเพิกถอนใบอนุญาต การริบอาวุธปืน การตรวจสอบและการลงโทษของประเทศสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ มาเลเซีย และอังกฤษ
3. ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมาย อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน
4. ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน และการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมการมีและการใช้อาวุธปืน พ.ศ. 2490

บทที่ 2

แนวความคิด และหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน การกระทำทางปกครองและการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง

การอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนของนายทะเบียนจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และระเบียบของกฎหมาย ต้องมีการใช้ดุลพินิจในการกระทำทางปกครองการออกคำสั่งทางปกครอง การตรวจสอบและการลงโทษ จึงต้องอยู่ภายใต้หลักกฎหมายปกครอง ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของกฎหมายมหาชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทย แนวความคิดบริการเกี่ยวกับการควบคุมอำนาจของรัฐ สิทธิและเสรีภาพ เจตนารมณ์ของกฎหมายอาวุธปืน การกระทำทางปกครอง และการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองให้เป็นที่เข้าใจเสียก่อนในบทนี้จึงจะขอศึกษา ถึงแนวความคิดและหลักการดังกล่าว เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องที่จะทำการศึกษานี้ต่อไป

2.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน

2.1.1 แนวคิดในการควบคุมอำนาจของรัฐด้วย “หลักนิติธรรม”

ลอน แอล ฟูลเลอร์ (Lon L. Fuller)¹ ได้เสนอว่า การใช้กฎหมายจะต้องมีหลักเกณฑ์เฉพาะของระบบกฎหมาย โดยกฎหมายต้องมีหลักศีลธรรมภายใน (inner Morality of Law) เป็นหลักยึดของกฎหมายต่าง ๆ อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งศีลธรรมภายในนี้มีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

- (1) เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่เหมาะสม
- (2) มีการประกาศให้ทราบทั่วไป
- (3) การไม่ใช้บังคับย้อนหลังโดยผิดหลักการ
- (4) มีบทบัญญัติที่กระจ่างชัดเจน
- (5) ไม่มีการวางหลักที่ขัดแย้งกับกฎหมายอื่น
- (6) ไม่บังคับให้กระทำในสิ่งที่เป็นไปได้

¹ จาก กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (น. 21), โดย ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, 2540, กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์.

(7) ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยเกินควรและ

(8) มีความสอดคล้องระหว่างการกระทำของเจ้าหน้าที่กับบทบัญญัติของกฎหมาย

โจเซฟ เรซ (Joseph Rez)² ได้เสนอว่า หลักนิติธรรมหากเป็นเพียงการปกครอง โดยกฎหมายก็ไม่มี ความหมาย แต่ต้องมีหลักทั่วไปเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานบางอย่างและเห็นว่า หลักนิติธรรมอย่างน้อยต้องประกอบด้วยหลักการต่อไปนี้

(1) บทกฎหมายจะต้องไม่ใช่บังคับย้อนหลัง และต้องเปิดเผยและชัดเจน

(2) กฎหมายจะต้องมีความมั่นคงตามควร

(3) บทกฎหมายจะต้องเป็นไปตามแนวทางของหลักทั่วไปที่เปิดเผย มั่นคงและชัดเจน

(4) ความอิสระขององค์กรตุลาการจะต้องมีการคุ้มครอง

(5) มีกระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรม (Natural justice)

(6) ศาลจะต้องมีอำนาจตรวจสอบทางกฎหมาย (Review) ถึงความชอบด้วยกฎหมาย ของบทกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นหรือของการกระทำต่าง ๆ ของฝ่ายปกครอง

(7) บุคคลต้องสามารถนำคดีเข้าสู่ศาลได้โดยง่าย โดยไม่ควรมีพิธีการยุ่งยากเกินควร ตลอดจนค่าใช้จ่ายไม่มากเกินไป

(8) องค์กรป้องกันอาชญากรรมไม่ควรมีดุลพินิจที่บิดเบือนกฎหมาย

หลักนิติธรรมมีความหมายหลากหลายตามความเห็นของแต่ละคน แต่ได้ก่อรูป ก่อร่าง ชัดเจนขึ้นว่าเป็นหลักการปกครอง โดยกฎหมายเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม โดยเป็นธรรมทั้งต่อ เอกชนแต่ละคนอันเป็นสมาชิกของรัฐ (Individual interest) และเป็นธรรมต่อประโยชน์ส่วนรวม ของประชาชน (Public interest) ซึ่งรัฐมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อคุ้มครอง ทั้งประโยชน์เอกชนและ ประโยชน์มหาชน และในกรณีที่ประโยชน์ทั้งสองขัดกันก็ต้องคุ้มครองให้เกิดดุลยภาพที่เป็นธรรม การให้รายละเอียดของหลักนิติธรรมแม้ยังไม่เห็นตรงกันบ้างแต่ในสังคมประชาธิปไตย ที่รัฐเป็นของ ประชาชนนี้ อาจจำแนกสาระสำคัญของหลักนิติธรรมออกได้ดังนี้³

(1) การปฏิบัติตามกฎหมายของทุกองค์กรของรัฐ (Supremacy of law) ไม่ว่าจะ เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ อันเป็นเรื่องของการจัดกลไกการใช้ อำนาจรัฐ โดยแต่ละองค์กรจะมีขอบเขตข้อจำกัดของการใช้อำนาจต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ ที่แตกต่างกันและจะไม่มีองค์กรใดมีอำนาจเหนือกฎหมาย

² แหล่งเดิม. (น. 22).

³ แหล่งเดิม. (น. 25-29).

(2) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of powers) หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักการเบื้องต้นเพื่อมิให้อำนาจอยู่ในบุคคลเดียวกันจนเกิดการใช้อำนาจโดยไม่มีคานและดุลกัน อันจะเป็นการเปิดช่องทางให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบได้ง่าย

(3) การมีกฎหมายที่ดี (Good law) อันจะเกี่ยวข้องทั้งในหลักเกณฑ์การจัดให้มีกฎหมายและสาระของกฎหมายโดยกฎหมายต้องมีความชัดเจน และคนในสังคมได้รับประโยชน์

(4) การชอบด้วยกฎหมายของการปกครอง (Administrative legality) ฝ่ายปกครองจะได้รับมอบอำนาจในการใช้บังคับกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์มหาชนและประโยชน์เอกชน

(5) ความรับผิดชอบของรัฐ (State responsibility) ประชากรรัฐนั้นจัดตั้งขึ้น เพื่อรักษาคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเอกชน โดยเอกชนทุกคนต้องเสียสละทรัพย์สินอันเป็นภาษีให้แก่ดำเนินงานของรัฐ

(6) การมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล การควบคุมการใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร นอกจากการวางกลไกการใช้อำนาจโดยวิถีทางการเมืองแล้ว การใช้อำนาจจะต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย จะต้องมีการตรวจสอบทางกฎหมายโดยองค์กรอิสระ การฟ้องคดีต่อศาลในกรณีที่ใช้อำนาจผิดกฎหมาย

(7) การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเอกชน การพิทักษ์สิทธิเสรีภาพพื้นฐานของเอกชน เป็นเป้าหมายในการจัดการปกครองเป็นประชาธิปไตย การใช้อำนาจนิติบัญญัติ การใช้อำนาจบริหาร และการใช้อำนาจตุลาการ ล้วนแต่มีความมุ่งหมาย เพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหลักนิติธรรมได้ตกผลึกทางความคิดจนได้ความแน่ชัดในหลักการที่เห็นตรงกันว่า หลักนิติธรรมจะต้องมีสภาพไม่ต่างไปจากหลักรัฐธรรมนูญทั่วไปที่จะต้องนำมาใช้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรของรัฐธรรมนูญ

2.1.2 แนวคิดของรัฐและเสรีภาพของประชาชน

รัฐเป็นการรวมตัวของกลุ่มคน ซึ่งเป็นราษฎร โดยจัดตั้งเป็นเมืองที่มีเอกราชและร่วมดำเนินการเมืองกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พวกตนตามเจตนารมณ์อันร่วมกันการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นรัฐเป็นมาโดยปริยายตั้งแต่โบราณและสืบเนื่องตลอดมา โดยมีการจัดการภายในรัฐเปลี่ยนแปลงมาหลายระบบ ตั้งแต่ระบบผู้นำคนเดียว ระบบผู้นำเป็นกลุ่มประชาธิปไตย (Democratic society) นั้นเป็นที่ยอมรับกันในหลักการว่า ทุกคนมีเสรีภาพ (Liberalism) ที่จะคิดและกระทำตามที่ตนตัดสินใจแล้วว่าเหมาะสมแก่ตน (Self-determination) เสรีภาพดังกล่าวก่อให้เกิดสิ่งที่บุคคลอื่นต้องให้การยอมรับไม่ล่วงละเมิด ดังนั้น บรรดาสิทธิ (right) ชนิดต่าง ๆ จึงเกิดตามมาไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในทางการเมือง สิทธิในความเป็นบุคคลสิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น อย่างไรก็ตามในสังคมนั้นประกอบด้วยคนหลายคน การใช้สิทธิเสรีภาพของคนหนึ่งจึงยอม

กระทบกระเทือนถึงสิทธิเสรีภาพของคนอื่นด้วยเสมอไม่มากก็น้อย ขณะเดียวกันก็มีประโยชน์บางอย่างที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์สาธารณะ (Public interests) ของกลุ่มสมาชิกอยู่ด้วยซึ่งแต่ละคนจะใช้สิทธิเสรีภาพของตนให้เสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวมนั้นไม่ได้เช่นกัน กรอบหรือข้อจำกัดของการใช้สิทธิและเสรีภาพจึงต้องมีอยู่เสมอเพื่อประโยชน์อันร่วมกันของสมาชิกในสังคม ดังที่ซอคราตีส (Socrates) เคยกล่าวว่า ที่ใดที่บุคคลใช้สิทธิเสรีภาพกันมากเกินไปที่นั่นก็จะเปลี่ยนเป็นไม่มีเสรีภาพและทุกคนจะตกเป็นทาสของผู้ใช้อำนาจตามอำเภอใจแต่กรอบของการใช้สิทธิเสรีภาพเป็นที่ยอมรับในสังคมประชาธิปไตยว่าจะจำกัดลงได้แต่โดยกฎหมายเท่านั้น⁴

ในรัฐสมัยใหม่ที่ปกครองโดยกฎหมาย (นิติรัฐ) และเป็นรัฐเสรีประชาธิปไตยนั้น ย่อมเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามนุษย์แต่ละคนเกิดมาอย่างมีศักดิ์ศรี ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์แต่ละคนมีติดตัวมาแต่กำเนิดนั้น ย่อมแสดงออกโดยการที่บุคคลนั้น สามารถแสดงเจตจำนงกำหนดวิถีชีวิตของตนได้อย่างเสรีไม่ถูกบังคับข่มขู่โดยบุคคลอื่นใด การแสดงเจตจำนงต่าง ๆ ของบุคคลที่เป็นเรื่องส่วนตัว บุคคลนั้นย่อมสามารถกระทำได้โดยที่รัฐไม่เข้ามาก้าวก่ายแทรกแซงหรือทำตัวเป็นผู้อนุบาล หลักการที่ยอมรับ “แดนอำนาจของเอกชน” (Private autonomy) นี้เป็นหลักการที่เป็นรากฐานของกฎหมายเอกชนและปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในเรื่องของหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาและเสรีภาพในการทำสัญญา⁵

การจำกัดสิทธิเสรีภาพ นั้น มี 2 ลักษณะ คือ⁶

- (1) สิทธิเสรีภาพที่ไม่สามารถจำกัดได้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐจะฝ่าฝืนไม่ได้เลย และจะออกกฎหมายมาจำกัดก็ไม่ได้ เช่น เสรีภาพในความคิด ความเชื่อทางศาสนาหรือปรัชญา
- (2) สิทธิและเสรีภาพที่จำกัดได้ เป็นสิทธิเสรีภาพในการกระทำไม่ว่าโดยวาจาหรือกาย ย่อมมีขอบเขตที่กระทบต่อผู้อื่นได้ การจำกัดสิทธิเสรีภาพที่ว่ามานั้น จะต้องออกเป็นกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น

⁴ แหล่งเดิม. (น. 7-8).

⁵ จาก ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง (น. 15), โดย วรเจตน์ ภาศิริรัตน์, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

⁶ แหล่งเดิม. (น. 17-27).

2.1.3 แนวคิดหลักการใช้อำนาจดุลพินิจ

ตามพจนานุกรมคำว่า “ดุลพินิจ” หมายถึง การวินิจฉัยที่เห็นสมควร⁷ มีลักษณะเป็นคำนามตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Discretion” มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “Discretio” มีความหมายในทางกฎหมายว่าเป็นอำนาจหรือสิทธิพิเศษ (Privilege) ของศาลที่พิจารณาตามหลักความยุติธรรม”

ความสำคัญของดุลพินิจ มีภายิตกกฎหมายอยู่บทหนึ่งซึ่งกล่าวโดย อริสโตเติล (Aristotle) ปราชญ์ชาวกรีกว่า “ที่ไหนมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย” เพราะเป็นที่ยอมรับกันดีในทุกสังคมว่า หากต้องการความสงบสุขภายในสังคมแล้วย่อมจะปราศจากเสียซึ่งกฎหมายไม่ได้ จากภายิตกกฎหมายดังกล่าวนี้เอง ต่อมาใน ค.ศ. 1933 Cohen ได้กล่าวว่า “เมื่อมีกฎหมาย ก็ย่อมต้องมีดุลพินิจอยู่เคียงคู่” (Rules must be supplemented with discretion) เพราะเป็นสิ่งที่ยอมรับกันว่า หากจะบังคับใช้กฎหมายโดยตรงแต่ประการเดียวก็จะทำให้เกิดความอยุติธรรม เพราะไม่อาจสนองความยุติธรรมเป็นรายกรณีได้ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความยุติธรรมเฉพาะบุคคลหรือกรณี จึงควรให้ดุลพินิจ ซึ่ง Cohen เรียกว่า “ชีวิตและความยืดหยุ่นได้” (The life and flexibility) มีส่วนร่วมอยู่ในการใช้กฎหมายด้วย⁸

ดุลพินิจนำมาใช้กับกฎหมายเมื่อใด พอสรุปได้ว่าเวลาที่จะใช้ดุลพินิจเป็นเวลาที่จะใช้กฎหมายปรับเข้ากับข้อเท็จจริงหรือเวลาที่ใกล้เคียงกับเวลาเช่นนั้น นอกจากนี้ยังมีเวลาที่จะใช้ดุลพินิจในกรณีอื่นที่สำคัญควรแก่การพิจารณา กล่าวคือ

1) เมื่อไม่มีกฎหมาย มีคำกล่าวที่ว่า “เมื่อใดที่กฎหมายครอบคลุมไปไม่ถึง การใช้ดุลพินิจก็เริ่มขึ้น” ซึ่งฟังดูก็เป็นคำกล่าวที่มีเหตุผลยิ่ง เพราะตามหลักกฎหมายนั้น หากมีช่องว่างกฎหมายเกิดขึ้นต้องเป็นหน้าที่ของศาลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องที่จะต้องใช้อำนาจดุลพินิจวางกฎเกณฑ์หาวิธีอุดช่องว่างของกฎหมายนั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเป็นเรื่องของกฎหมายปกครอง หากจะมีการใช้ดุลพินิจวางกฎเกณฑ์เพื่ออุดช่องว่างจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะเหตุที่เป็นกฎหมายที่กระทบถึงสิทธิส่วนบุคคลโดยตรง หากปล่อยให้องค์กรใดใช้อำนาจดุลพินิจ โดยไม่มีขอบเขตแล้วสิ่งที่ประชาชนได้รับนั้นจะมีใช้ความยุติธรรม แต่จะเป็นการกดขี่ข่มเหงจากองค์กรหรือผู้มีอำนาจปฏิบัติการตามกฎหมายและด้วยเหตุเช่นนี้เองจึงได้มีคำกล่าวที่สำคัญ 5 คำ สลักจารึกในก้อนหินหน้าที่ทำการกระทรวงยุติธรรม ด้านถนนพินิจนิเวศ กรุงเทพฯ อิงตัง คี.ซี. ว่า “Where law

⁷ จาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (น. 357), โดย ราชบัณฑิตยสถาน, 2538, กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

⁸ จาก การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี), โดย ชนิษฐา (รัชณี) ชัยสุวรรณ, 2526, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ends Tyranny begins.” ซึ่งหมายความว่า “เมื่อใดที่กฎหมายครอบคลุมไปไม่ถึงหรือยุติลง การกดขี่อันไม่เป็นธรรมก็จะเริ่มขึ้น” ซึ่งเป็นการเตือนการใช้ดุลพินิจของผู้ปฏิบัติการตามกฎหมายให้พึงสังวรณ เพื่อจะได้ใช้ดุลพินิจในทางถูกต้องเท่านั้น เพราะในบางโอกาสแม้เป็นการปฏิบัติการตามกฎหมายและเป็นช่องว่างของกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ศาลหรือองค์กรที่ปฏิบัติตามกฎหมายก็จำต้อง “ใช้ดุลพินิจ” เช่นกัน ซึ่งการใช้ดุลพินิจนี้อาจเป็นที่มาของผลประโยชน์หรือการกดขี่ ยุติธรรมหรือ อยุติธรรม แม้กระทั่งการมีเหตุผลหรือไร้เหตุผล แล้วแต่ว่าผู้ใช้ดุลพินิจจะใช้เหตุผลหรืออำนาจของตนไปในทางใด ในเรื่องนี้มีผู้เห็นว่าเมื่อกฎหมายสิ้นสุดลงการกดขี่อันไม่เป็นธรรม ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้น เพราะเมื่อกฎหมายสิ้นสุดลงจะเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ดุลพินิจ ซึ่งการใช้ดุลพินิจนั้นสามารถก่อให้เกิดได้ทั้งผลดีและผลร้าย ความยุติธรรมและความอยุติธรรมหรือความมีเหตุผลและความไร้เหตุผล ใครก็ตามที่เดินเข้าไปในกระทรวงยุติธรรมสหรัฐจะพบว่าเจ้าหน้าที่ในกระทรวงซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐได้ใส่ใจเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย และการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการใช้กฎหมายปนกับการใช้ดุลพินิจ ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่เหล่านั้นจะเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจมากกว่าการใช้กฎหมาย และไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดแม้แต่คนเดียวที่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนจะเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “เมื่อใดที่กฎหมายครอบคลุมไปไม่ถึงหรือยุติลงการกดขี่อันไม่เป็นธรรมก็จะเริ่มขึ้น” แต่เจ้าหน้าที่เหล่านั้นตั้งแต่อัยการสูงสุดลงมาจะมีความมุ่งมั่นเพื่อยืนยันว่า เมื่อกฎหมายสิ้นสุดลง การใช้ดุลพินิจที่หลักแหลมและเป็นผลดีจะต้องเริ่มต้นขึ้น

2) แม้มีกฎหมาย แต่ใช้ดุลพินิจเพราะให้ผลที่ดีกว่า (A rule is undesirable when discretion will serve better) เวลาใช้ดุลพินิจในข้อนี้ เป็นการใช้อย่างละเอียดและเฉพาะกรณี โดยจะต้องใช้ความระมัดระวังในการเลือกโอกาสใช้ดุลพินิจมากกว่าการใช้ดุลพินิจในกรณีที่ไม่มียกเว้น และในกรณีเช่นนี้ไม่ว่าจะเป็นการใช้กฎหมายหรือกฎอย่างใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายปกครอง และอื่น ๆ ศาลหรือองค์กรเหล่านั้นต้องพึงใช้ความระมัดระวังการใช้ดุลพินิจแทนกฎเกณฑ์เป็นอย่างยิ่ง และจะพิจำนำดุลพินิจมาใช้แทนกฎหรือกฎหมายก็เฉพาะเป็นที่เห็นว่าเมื่อใช้ดุลพินิจแล้วจะอำนวยความยุติธรรม หรือเป็นสาระประโยชน์ยิ่งกว่าการใช้กฎเกณฑ์หรือกฎหมาย เพราะมิฉะนั้นหากใช้อย่างพร่ำเพรื่อไร้ขอบเขตแล้วดุลพินิจนั่นเองจะสร้างความอยุติธรรมอย่างหาสิ่งเปรียบประมาณมิได้⁹

⁹ จาก การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ (น. 12), โดย นพพล โพธิ์รังสิตยากร, 2524.

คูลพินิจที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจถูกโต้แย้งได้ Lord Reid ได้วางหลักพิจารณาทั่วไปไว้

2 ประการ คือ

- 1) ใช้คูลพินิจโดยไม่สุจริต (bad faith)
- 2) ใช้คูลพินิจโดยไม่มีเหตุผลสมควร (unreasonable)

ทั้ง 2 ประการนี้แสดงว่าพฤติกรรมของคูลพินิจไม่ได้เป็นไปในทางที่เป็นจริง โดย ประการทั้งสอง

Lord Camden ผู้พิพากษาอังกฤษท่านหนึ่งถึงกับกล่าวว่า “อันอำนาจใช้คูลพินิจนั้นคุณเป็นกฎที่ทารุณ เพราะว่าคูลพินิจจะเป็นประการใดหาารู้ได้ไม่ ต่างคนก็ต่างกัน คุณเป็นกรณีที่แล้วแต่จะเป็นและแล้วแต่ลักษณะนิสัยใจคอและอารมณ์ความรู้สึก อย่างดีที่สุดก็ไม่พ้นอยู่ในลักษณะเรววนเดี่ยวเป็นอย่างนั้น เดียวเป็นอย่างนี้ ที่ร้ายที่สุดก็คือแล้วแต่กิเลส โมหะและอารมณ์ อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ปุถุชนที่ยังมีผิดมีพลาด¹⁰

อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับว่ากฎหมายในโลกนี้ ทุกระบบไม่อาจจะวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์เป็นการเฉพาะเจาะจงสำหรับทุกกรณีทุกอย่างได้ เป็นที่ยอมรับกันในวิชานิติศาสตร์ว่า “คูลพินิจ” ยังคงต้องมีบทบาทสำคัญอยู่ตราบเท่าที่ผู้สร้างและผู้ใช้กฎหมายนั้นคือมนุษย์

ปัญหาที่มีอยู่ในเวลานี้ก็คือยังไม่มีนักนิติศาสตร์คนใดให้คำอธิบายถึงความหมายของ “คูลพินิจ” อย่างแน่ชัดจนเป็นที่ยอมรับเป็นหลักสากล

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โดยเนื้อแท้ทางภาษาคำว่า “คูลพินิจ” เป็นคำอันเป็นสัญลักษณ์ทางนามธรรมโดยสิ้นเชิง ไม่ใช่สิ่งรูปธรรมที่จะสัมผัสได้ ความหมายของคำ ๆ นี้จึงละเอียดอ่อนและค่อนข้างคลุมเครือ¹¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คูลพินิจหมายความว่า การวินิจฉัยที่เห็นสมควร ส่วนคำว่าวินิจฉัย หมายความว่า ตัดสินชี้ขาดไตร่ตรอง ใคร่ครวญ ดังนั้น คูลพินิจก็คือการวินิจฉัยที่เห็นสมควรหรือการตัดสินการชี้ขาดการใคร่ครวญ (ไตร่ตรองพิจารณา) อนึ่ง การตีความกฎหมาย การตีความสัญญา การปรับบทกฎหมายก็เป็นการใช้คูลพินิจเช่นกัน เพราะฉะนั้นคูลพินิจจึงอาจมีได้ทั้งคูลพินิจในข้อเท็จจริงและคูลพินิจในข้อกฎหมาย

การใช้คูลพินิจในคดีจึงเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจพื้นฐานของศาล คูลพินิจในคดีจึงเป็นของศาล คำว่าศาลในที่นี้คงไม่ได้หมายความว่าถึงตัวอาคารศาล แต่หมายถึงตัวผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลนั้น ซึ่งในแต่ละศาลจะมีผู้พิพากษาหลายคนจำนวนมากหรือน้อยก็แล้วแต่ปริมาณคดี

¹⁰ แหล่งเดิม. (น. 136).

¹¹ จาก *ชะลอการฟ้อง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) (น. 20), โดย เรวัด จำเริญ, 2522, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ในศาลนั้น และจะต้องมีหัวหน้าหน่วยงานอาจจะเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ประธานศาลอุทธรณ์ หรือประธานศาลฎีกาที่ต้องรับผิดชอบในราชการของศาลให้เป็นไปโดยเรียบร้อย รวมทั้งให้หัวหน้าหน่วยงานของศาลนั้นมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด สามารถแบ่งบุคคลที่เป็นเจ้าของดุลพินิจในคดีได้เป็น 2 ฝ่าย คือ¹²

1) ดุลพินิจของฝ่ายบริหาร

2) ดุลพินิจของศาล

ดุลพินิจของฝ่ายบริหาร คือแม้ผู้พิพากษาจะมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี แต่เมื่อศาลมีผู้พิพากษาหลายคน แต่ละคนอาจจะใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกันได้ หากไม่มีการดูแลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือใกล้เคียงกันก็ย่อมกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม ดังนั้นฝ่ายบริหารย่อมมีอำนาจกำหนดวิธีการเพื่อใช้ดุลพินิจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้โดยควรปรึกษาหารือกับผู้พิพากษาในศาลทั้งหมดเพื่อให้ได้ดุลพินิจที่เหมาะสม

ดังนั้นดุลพินิจของศาลก็คือการวินิจฉัยของผู้พิพากษาคณะใดคณะหนึ่งหรือองค์คณะผู้พิพากษาคณะใดคณะหนึ่ง

ความสำคัญของดุลพินิจ การใช้ดุลพินิจเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากใช้อย่างถูกต้องแล้วย่อมจะก่อให้เกิดความเป็นธรรม เป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศ โดยผู้ที่ใช้ดุลพินิจที่ต้องยอมได้รับความยอมรับนับถือและได้รับการยกย่อง แต่หากใช้ดุลพินิจไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ย่อมกระทบต่อสิทธิหน้าที่และทรัพย์สินของกลุ่มคน รวมทั้งกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประชาชนด้วย และผู้ที่ใช้ดุลพินิจนั้น รวมทั้งหน่วยงานผู้ที่ใช้ดุลพินิจนั้นอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ในทางไม่เหมาะสม ขาดการเคารพนับถือได้

ลักษณะของดุลพินิจ ดังกล่าวมาแล้วว่าดุลพินิจมิได้ทั้งดุลพินิจในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายซึ่งทั้งสองประเภทนั้นสามารถแบ่งลักษณะได้ 2 ประการ¹³

1) ดุลพินิจเด็ดขาด หมายความว่า เมื่อผู้พิพากษาหรือองค์คณะผู้พิพากษามีดุลพินิจอย่างไรแล้วก็ยุติเพียงเท่านั้น โดยอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติหรือที่เห็นได้ว่าเป็นที่สุด

2) ดุลพินิจไม่เด็ดขาด หมายความว่า เมื่อผู้พิพากษา หรือองค์คณะผู้พิพากษามีดุลพินิจอย่างไรแล้ว อาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ทันที หรืออุทธรณ์หรือฎีกาได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว

¹² จาก *กฎหมายปกครองภาคทั่วไป* (น. 71-92), โดย วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2554, กรุงเทพฯ: นิติราษฎร์.

¹³ จาก “การใช้ดุลพินิจในคดีแพ่ง,” โดย กิรติ กาญจนรินทร์, 2550, *ศาลพาหน*, 54(3), น. 43-44.

คุณพินิจในการฟังข้อเท็จจริงหรือชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน การฟังข้อเท็จจริงหรือชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นเรื่องที่ศาลใช้คุณพินิจว่าจะเชื่อตามพยานหลักฐานหรือไม่ ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับการรับฟังพยานหลักฐานซึ่งเป็นเรื่องที่ศาลจะใช้คุณพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานตามที่คู่ความประสงค์จะนำเสนอหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องมาก่อนการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

หลักพิสูจน์ความแน่นอน หรือการพิสูจน์ความจริง มี 4 ประการ คือ¹⁴

- 1) หลักแห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ เหตุการณ์อันหนึ่งจะมีความจริงได้ ประการเดียวจะมีความจริงหลายประการไม่ได้
- 2) หลักความขัดกัน หมายความว่า เหตุการณ์หรือประเด็นที่ขัดกันย่อมแสดงว่าไม่เป็นความจริง
- 3) หลักแห่งความเป็นครั้ง ๆ กลาง ๆ หมายความว่า อะไรที่เป็นความจริงนั้นต้องเป็นความจริงตั้งแต่ต้นจนจบจะเป็นจริงครั้งหนึ่งไม่จริงครั้งหนึ่งหรือจริงบ้างไม่จริงบ้างไม่ได้
- 4) หลักแห่งความมีเหตุผลอันสมควรเป็นข้อพิสูจน์ในทางบวก เพื่อประกอบข้อเท็จจริงแล้วตัดสินใจว่าเชื่อได้ เนื่องจากหลักสามประการแรกเป็นหลักพิสูจน์ในทางปฏิเสธ กล่าวคือ เพียงแต่พิสูจน์ในทางที่ว่าถ้าไม่เป็นอย่างนั้นแล้วไม่จริง กล่าวคือ ถ้าไม่ใช่เรื่องเดียวกันหรือขัดกันหรือครั้ง ๆ กลาง ๆ ก็ไม่จริง แต่ถ้าตรงกันไม่ขัดกัน ไม่ครั้ง ๆ กลาง ๆ จะถือว่าเป็นจริงยังไม่ได้ คงต้องอาศัยหลักประการที่สี่เข้ามาประกอบ

คุณพินิจของฝ่ายปกครอง

ฝ่ายปกครองจำเป็นต้องมีอำนาจคุณพินิจในการพิจารณาและตัดสินใจ แต่คุณพินิจดังกล่าวต้องเป็นอำนาจที่เกิดจากกฎหมาย และฝ่ายปกครองจะต้องใช้อำนาจคุณพินิจนั้นให้เป็นไปตามกฎหมายและภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดนั้น ในที่นี้จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณพินิจของฝ่ายปกครองโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) ความหมายของคุณพินิจของฝ่ายปกครอง

รองศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ ได้สรุปความหมายของอำนาจคุณพินิจว่า หมายถึง ความสามารถในการอันที่จะตัดสินใจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งในบรรดาคำสั่งหลาย ๆ อย่าง ซึ่งกฎหมายเปิดช่องให้ออกได้เพื่อดำเนินการให้บรรลุเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมาย หรืออีกนัยหนึ่งอำนาจคุณพินิจคืออำนาจที่กฎหมายให้แก่องค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง องค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยบัญญัติเปิดช่องให้องค์กรของรัฐฝ่ายปกครองนั้นตัดสินใจได้อย่างอิสระว่า

¹⁴ แหล่งเดิม. (น. 72-73).

เมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้เกิดขึ้น สมควรจะออกคำสั่งหรือไม่ หรือสมควรจะออกคำสั่งโดยมีเนื้อความอย่างไร¹⁵

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกาวงศ์ ได้อธิบายว่า ถ้าฝ่ายปกครองมีดุลพินิจแล้วศาลจะก้าวเข้ามาวินิจฉัยแทนมิได้ เพราะตรงนั้นเป็นอำนาจโดยแท้ของฝ่ายปกครอง ซึ่งตามหลักนิติรัฐฝ่ายปกครองจะมีดุลพินิจโดยอิสระมิได้ และดุลพินิจจะเกิดขึ้นได้ก็แต่โดยในขอบเขตของกฎหมาย ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง อาจเทียบได้กับดุลพินิจในการลงโทษของศาล เช่น กฎหมายให้อำนาจศาลในการลงโทษจำคุกจำเลย 1-3 ปี ศาลอาจจะใช้ดุลพินิจลงโทษ 1 ปี ก็ได้ 2 ปีก็ได้ หรือ 3 ปีก็ได้

ในการตรากฎหมาย ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถออกกฎหมายให้ชัดเจนทุกกรณีได้ ดังนั้น จึงเปิดช่องให้ฝ่ายบริหารใช้ดุลพินิจเป็นรายกรณี ๆ ไปได้ แต่ขณะเดียวกัน ถ้าฝ่ายบริหารใช้อำนาจดุลพินิจทะลุกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ก็จะมีองค์กรที่มีอำนาจควบคุมเข้ามาตรวจสอบได้ แต่ถ้าอยู่ในกรอบแล้วองค์กรหรือศาลไม่สามารถจะเข้าไปตรวจสอบได้ จะเห็นได้ว่าดุลพินิจของฝ่ายปกครองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ฝ่ายนิติบัญญัติให้อำนาจไว้ และเมื่อฝ่ายปกครองวินิจฉัยและเมื่อคำวินิจฉัยนั้นถึงที่สุดด้วยแล้ว เราเรียกอำนาจตรงนี้ว่า “ดุลพินิจ” แต่ถ้าส่วนใดที่ศาลสามารถเข้าไปตรวจสอบได้เราไม่เรียกว่าดุลพินิจ แต่เราถือว่ามีอำนาจตัดสินใจสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอำนาจนี้อาจไม่ใช่ดุลพินิจก็ได้¹⁶

(2) ลักษณะของกฎหมายที่ให้อำนาจดุลพินิจแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

ในทางวิชาการแบ่งโครงสร้างของกฎหมายปกครองในการออกนิติกรรมทางปกครองเป็น 2 ส่วน คือ

ก. เงื่อนไขแห่งการใช้อำนาจ หรือองค์ประกอบในกฎหมายปกครอง (Tatbestand)

ข. ผลในทางกฎหมาย (Rechtsfolge)

เปรียบเทียบง่าย ๆ กับความผิดอาญา ซึ่งแบ่งเป็น

1. องค์ประกอบของความผิด เช่น ผู้ใดลักทรัพย์ผู้อื่น

2. ผลทางกฎหมาย เช่น ผู้นั้นต้องรับโทษจำคุกหรือปรับ

¹⁵ จาก การควบคุมการใช้ดุลพินิจทางปกครอง โดยองค์กรตุลาการ (รวมบทความ 60 ปี ดร.ปรีดี เภษมทรัพย์) (น. 199), โดย วรพจน์ วิสรุตพิชญ์, 2531.

¹⁶ จาก “การควบคุมการใช้ดุลพินิจทางปกครองโดยองค์กรตุลาการ,” โดย วรพจน์ วิสรุตพิชญ์, 2532, วารสารกฎหมายปกครอง, 3.

เพราะฉะนั้นในรูปแบบของกฎหมาย จะต้องมืองค์ประกอบหรือเงื่อนไขการใช้อำนาจ กับผลทางกฎหมายประกอบกัน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายปกครอง ในการพิจารณาถึง นิติกรรมทางปกครองที่จะไปกระทบสิทธิของประชาชน

ในส่วนผลทางกฎหมายถ้าเงื่อนไขของการใช้อำนาจครบถ้วนก็เกิดอำนาจในการสั่งการ แต่ถ้าเงื่อนไขไม่ครบ เช่น กฎหมายบัญญัติว่าต้องยื่นคำร้องแต่ไม่ยื่น เงื่อนไขไม่ครบ อำนาจที่จะใช้ สั่งการก็ไม่มี เช่น ไม่ยื่นขอใบอนุญาตหรือยื่นไม่ครบ ก็จะสั่งการอนุญาตไปไม่ได้ เพราะนั้น เงื่อนไขต้องครบถ้วนก่อนเมื่อครบแล้วเจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจวินิจฉัยสั่งการได้

กฎหมายแต่ละฉบับก็จะต่างกันไปตามฉบับไม่ได้ให้อำนาจดุลพินิจไว้เลย เมื่อเงื่อนไข ครบถ้วนเจ้าหน้าที่ต้องกระทำการ เช่น เมื่อมีทารกเกิดมาและมีเอกสารครบถ้วนเจ้าหน้าที่ต้องออก สูติบัตรให้ จะไม่ออกไม่ได้ และต้องออกให้ถูกต้องด้วย

ปกครองที่ไม่มีอำนาจดุลพินิจ เมื่อข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายทุกประการแล้ว เจ้าหน้าที่ต้องกระทำการออกนิติกรรมทางปกครองให้เสมอไป

ในบางกรณีที่กฎหมายให้อำนาจดุลพินิจไว้ แม้เงื่อนไขเกิดแต่ก็มีได้บังคับว่าเจ้าหน้าที่ ผู้นั้นจะต้องกระทำการ เจ้าหน้าที่อาจออกใบอนุญาตอนุมัติหรือไม่ก็ได้ ซึ่งก็แสดงว่าฝ่ายนิติบัญญัติ ให้อำนาจดุลพินิจแก่เจ้าหน้าที่ แต่บางทีก็เป็นการให้โดยมีเงื่อนไขว่า ต้องคำนึงถึงศีลธรรมอันดีของ ประชาชนหรือผลประโยชน์ส่วนรวมของรัฐ สิ่งเหล่านี้คือเงื่อนไขในการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาให้ครบถ้วนจึงจะสั่งการได้

ดุลพินิจของฝ่ายปกครองในทางวิชาการ แบ่งได้เป็น

1. ดุลพินิจในการตัดสินใจว่าจะใช้หรือไม่ใช้อำนาจสั่งการ
2. ดุลพินิจในการวินิจฉัย

ดุลพินิจในการตัดสินใจ เช่น นายคำซื้อใบขับขี่มา ใบขับขี่นั้นก็ออกโดยมิชอบด้วย กฎหมายแต่ยังมีผลบังคับเพราะไม่เป็นโมฆะต่อมาพบว่าเป็นการออกโดยมิชอบด้วยกฎหมายแทนที่ จะต้องยกเลิกเพิกถอน ถ้ากฎหมายให้อำนาจดุลพินิจเจ้าหน้าที่จะยกเลิกเพิกถอนหรือไม่ก็ได้ ตรงนี้ คือดุลพินิจในการตัดสินใจ ถ้าไม่ยกเลิกเรื่องก็จบแต่ถ้าใช้ดุลพินิจยกเลิกก็ต้องมาคู่กันว่าจะยกเลิก อย่างไร เมื่อไร จะให้มีผลในอนาคต ปัจจุบันหรือย้อนหลัง ซึ่งส่วนนี้เรียกว่า “ดุลพินิจในการ วินิจฉัย”

แต่กฎหมายบางฉบับก็ไม่ได้ให้อำนาจในการตัดสินใจไว้ เช่น ถ้าข้าราชการทำผิดวินัย อย่างร้ายแรง คณะกรรมการตัดสิน ไม่มีอำนาจดุลพินิจในการตัดสินใจ เพราะเขาจะต้องรับโทษ อย่างเดียว คณะกรรมการจะเลือกไม่ใช้อำนาจมิได้ เพราะจะเป็นการข้ามขั้นของดุลพินิจในการ

ตัดสินใจไปสู่ดุลพินิจในการวินิจฉัยทันที กล่าวคืออำนาจในการตัดสินใจไม่มี ต้องตัดสินใจลงโทษอย่างเด็ดขาด ส่วนดุลพินิจในการวินิจฉัยมี โดยวินิจฉัยว่าจะปล่อยหรือปลดออก

ส่วนขอบเขตในการวินิจฉัยว่าจะให้ปล่อย ปลดออก เมื่อมีข้อพิพาทขึ้นสู่ศาล ศาลจะเข้ามาแก้ไขเปลี่ยนแปลงในขอบเขตดุลพินิจวินิจฉัยมิได้ศาลเพียงแต่ตรวจสอบว่าได้กระทำการอย่างที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ กระทำผิดวินัยร้ายแรงหรือไม่ซึ่งถ้าเป็นอย่างที่กล่าวหาแล้ว ศาลก็จะเข้ามาวินิจฉัยว่าการที่คณะกรรมการสั่งลงโทษปล่อยนั้นเป็นการเกินสมควร สมควรจะปลดออก ดังนี้ทำไม่ได้ เพราะตรงนั้นคืออำนาจดุลพินิจของฝ่ายปกครอง¹⁷

(3) เจื่อนใจแห่งการใช้อำนาจดุลพินิจของฝ่ายปกครอง

ฝ่ายบริหาร มักเห็นว่าดุลพินิจของตนนั้นอยู่ในขอบเขตของเจื่อนใจแห่งการใช้อำนาจได้ เพราะถ้าเมื่อใดที่ดุลพินิจเข้ามาอยู่ในเจื่อนใจแห่งการใช้อำนาจได้ ศาลก็จะเข้ามาตรวจสอบควบคุมมิได้

ฝ่ายตุลาการมักเห็นว่าดุลพินิจของฝ่ายปกครองอยู่ในเจื่อนใจแห่งการใช้อำนาจได้ เฉพาะผลของกฎหมายเท่านั้น

ตัวอย่าง ขอบประกอบกิจการกักตักการ ขอดัง โรงงาน แต่ถ้าเราดูเจตนาของฝ่ายนิติบัญญัติ เห็นได้ว่า อำนาจดุลพินิจของฝ่ายปกครองไม่จำเป็นต้องอยู่ในผลของกฎหมายอย่างเดียว อาจอยู่ในเจื่อนใจได้ด้วย เพราะฉะนั้นดุลพินิจของฝ่ายปกครองจึงอาจเกิดได้ทั้งสองส่วน แต่โดยหลักส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในส่วนผลของกฎหมาย ดุลพินิจของฝ่ายปกครองในส่วนของประกอบจึงเป็นเพียงข้อยกเว้น เช่นอำนาจประเมินผล การปรับใช้กฎหมายที่ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะด้าน หรือการปรับใช้ในรูปแบบของคณะกรรมการที่ฝ่ายนิติบัญญัติตั้งขึ้นมา เพราะฉะนั้น ถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยแล้ว ศาลจะก้าวล่วงมิได้ เพราะคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ (Expert) เป็นคนที่ฝ่ายนิติบัญญัติไว้ใจ นอกจากนั้น ดุลพินิจที่อยู่ในองค์ประกอบจะพบในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งขึ้นอัตราดอกเบี้ย ศาลจะเข้ามาตรวจสอบมิได้ในนิติกรรมทางปกครองบางอย่างแม้ไม่มีกฎหมายเขียนไว้ แต่ฝ่ายปกครองก็ทำได้ถ้าเป็นกรณีที่ทำเพื่อประโยชน์ของประชาชน เช่น การที่รัฐให้เงินช่วยเหลือ ดังนั้นไม่มีกฎหมายเขียนว่าฝ่ายปกครองต้องใช้ดุลพินิจอย่างไร กรณีนี้ ฝ่ายปกครองต้องใช้ดุลพินิจโดยผูกพันตามหลักกฎหมายทั่วไป หรือกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น “หลักความเสมอภาค” หรือ “หลักความได้สัดส่วน” หรือที่เรียกกันว่า “หลักความสมควรแก่เหตุ” ดังนั้น การใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองยังต้องถูกควบคุมโดยอยู่ภายใต้หลักกฎหมายทั่วไป

¹⁷ กฎหมายปกครองภาคทั่วไป (น. 49-52). เล่มเดิม.

การควบคุมการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่แบ่งออกเป็น

1. ควบคุมความชอบด้วยกฎหมาย
2. ควบคุมวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

การควบคุมความชอบด้วยกฎหมาย (Rechtmässigkeitkontrolle) เป็นการควบคุมของศาล ในการกระทำของฝ่ายปกครองและเป็นการดูแลให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมาย ถ้าหากอยู่ภายใน กรอบไม่ว่าจะอยู่ตรงไหน ก็ถือว่าชอบแล้ว ศาลจะไม่เข้าไปควบคุม ซึ่งเราเรียกว่า “การตรวจสอบ ความชอบด้วยกฎหมาย” ตรงข้ามกับ “การตรวจสอบความชอบในเนื้อหาของวัตถุประสงค์” (Zweckmässigkeitkontrolle) ซึ่งถ้าไม่ใช่องค์กรศาลตรวจสอบ แต่เป็นผู้บังคับบัญชาที่ตรวจสอบ ได้ทั้งหมดและสามารถก้าวล่วงเข้าไปในดุลพินิจได้ด้วย เปรียบเสมือนว่า ถ้าสั่งให้เอาเก้าอี้ไว้ในห้องต่อมาเห็นว่ากะกะก็ยังสามารถสั่งให้เอาไว้ที่มุมได้ เพราะฉะนั้น ผู้บังคับบัญชาสามารถเข้าไปเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาดุลพินิจได้ด้วย แต่องค์กรตรวจสอบที่ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชา เช่น ตุลาการ ที่อยู่ในลักษณะถ่วงดุลอำนาจระหว่างนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ไม่ได้ทำให้ตุลาการมีลักษณะสูง ขึ้นมาเป็นฝ่ายบริหารได้ แต่อยู่ในลักษณะเสมอภาคกัน เพื่อ ตรวจสอบให้ปฏิบัติตามกฎหมายฝ่าย นิติบัญญัติออกมา ศาลจึงไม่สามารถก้าวเข้ามาเป็นผู้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงดุลพินิจเสียเองได้ ศาลคงมีแต่เพียงอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย เพราะว่าศาลเองมีฐานะเท่าเทียมกับ ฝ่ายบริหาร

สรุปองค์กรตุลาการตรวจสอบฝ่ายบริหารได้เฉพาะ

1. ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย
2. จะตรวจสอบให้เป็นผลเสียต่อผู้ร้องมิได้ (Verbot reformatio in peius)¹⁸

2.1.4 แนวความคิดและเจตนารมณ์หลักกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืน

เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมที่รัฐไม่สามารถคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ประชาชนได้ ทำให้รัฐจำต้องให้ประชาชนมีสิทธิในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง อันถือเป็น สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่กฎหมายรับรอง แต่การที่จะอนุญาตให้มีหรือใช้อาวุธปืนดังกล่าวได้ อย่างเสรี ถ้าไม่มีหลักเกณฑ์การควบคุมที่เหมาะสมหรือผู้ขออนุญาตไม่รู้จักวิธีใช้ที่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดโทษกับตนเองและสังคมยิ่งขึ้น

ในประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายควบคุมการมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดย เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2477 ได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และ ดอกไม้เพลิง พ.ศ. 2477” ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 5 ครั้ง จนท้ายที่สุด

¹⁸ จาก *กฎหมายปกครอง* (น. 52-54), โดย กมลชัย รัตนสากววงศ์ ก, 2546, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติอาวูรป็น เครื่องกระสุนป็น วัตถูระเบิด ดอกไม้เพลิง และ สิ่งเทียมอาวูรป็น พ.ศ. 2490” ซึ่งได้มีการบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2490 จนถึง ปัจจุบัน โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม 9 ครั้ง ตามสภาพสังคมและนโยบายการควบคุมอาวูรป็นของ รัฐบาลและเมื่อ นโยบายควบคุมอาวูรป็นไม่แน่นอน ส่วนใดของกฎหมายที่จำเป็นต้องอาศัย คุลยพินิจเป็นหลัก จึงมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมไปด้วย โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับ ความหมายของอาวูรป็น การมีอาวูรป็น การพาอาวูรป็นติดตัว และหลักข้อยกเว้นในการพาอาวูร ป็นติดตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการตีความและการพิจารณาหลักว่ากรณีใดมีเหตุ จำเป็นและเร่งด่วนตามสมควรแก่พฤติการณ์ที่ประชาชนสามารถนำอาวูรป็นติดตัวเพื่อป้องกันตัว หรือทรัพย์สินได้ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

นอกจากนี้การที่กฎหมายกำหนดข้อห้ามต่าง ๆ เกี่ยวกับการมีอาวูรป็นถือได้ว่าเป็น กฎหมายที่เกี่ยวกับนโยบายหรือการปกครองของประเทศในลักษณะความผิดที่เรียกกันว่า “ผิดเพราะกฎหมายห้าม” การห้ามมิให้ประชาชนกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอันถือว่าเป็น ความผิด จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเพื่อมิให้เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ ของบุคคลตามหลักสิทธิมนุษยชนโดยสมควร การพิจารณาแนวการควบคุมอาวูรป็นของประเทศไทย ว่ามีกรอบในการควบคุมเข้มงวดเพียงใด โดยศึกษาเจตนารมณ์ในการพาอาวูรป็นติดตัว ตลอดจน หลักเกณฑ์การขออนุญาตมี ใช้ และพาอาวูรป็นติดตัว และสภาพปัญหาตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ ในปัจจุบัน

2.2 แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง

การศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการกระทำทางปกครองในหัวข้อนี้ จะได้ศึกษาถึงความหมายและลักษณะเฉพาะของฝ่ายปกครองและการกระทำทางปกครอง ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักการพื้นฐานของการกระทำทางปกครอง รูปแบบการกระทำทางปกครอง คุลยพินิจของฝ่ายปกครอง และผลบังคับของนิติกรรมทางปกครอง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายและลักษณะของฝ่ายปกครอง

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายและลักษณะของฝ่ายปกครอง ซึ่งในที่นี้ จะขอยกคำอธิบายของนักวิชาการบางท่านมากล่าว ดังต่อไปนี้

(1) ความหมายและลักษณะของฝ่ายปกครอง

ศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนคุล ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับฝ่ายปกครองว่า “ในการ ปกครองจำต้องมืองค์กรสำหรับบริหารกิจการของรัฐ ซึ่งเรียกว่า “รัฐบาล” รัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ใน

การบริหารราชการแผ่นดิน เป็นผู้กำหนดนโยบายและวางแนวทางในการปกครองประเทศ แต่ฝ่ายที่จะปฏิบัติให้สำเร็จตามนโยบายและดำเนินงานเป็นประจำนั้น คือ “ฝ่ายปกครอง” ซึ่งมีหน้าที่และกำลังคน ตลอดจนเครื่องมือที่จะดำเนินการในรายละเอียดเป็นปกติประจำวัน โดยปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการหรือประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน ซึ่งเรียกว่า “บริการสาธารณะ”¹⁹

รองศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์ อธิบายว่า “คำว่า “ฝ่ายปกครอง” ในที่นี้มุ่งหมายถึงฝ่ายปกครองของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับภารกิจสาธารณะ ฝ่ายปกครองเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการปกครอง ตลอดจนบริหารกิจการเพื่อให้ภารกิจของรัฐบรรลุผล ในองค์การเอกชน เราจะพบหน่วยที่ทำหน้าที่ในลักษณะที่ถือว่าเป็นการปกครองหรือบริหารจัดการภายในองค์การ เช่นเดียวกัน เช่น หน่วยที่ทำหน้าที่บริหารงานบุคคลในบริษัท หรือหน่วยที่ทำหน้าที่บริหารจัดการภายในสมาคม หน่วยดังกล่าวอาจมีการกระทำในลักษณะที่คล้ายคลึงกับการกระทำของรัฐได้ แต่หน่วยของเอกชนคงได้กล่าวมานี้ไม่เป็นวัตถุในการศึกษาในวิชากฎหมายปกครอง”²⁰

โดยปกติทั่วไปคำรากฎหมายของไทยมักจะอธิบายความหมายของฝ่ายปกครองในแง่ของการจัดองค์กร หรือพิเคราะห์ฝ่ายปกครองจากลักษณะในทางรูปแบบ ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่มุมนี้ ฝ่ายปกครองก็คือ บรรดาหน่วยงาน องค์กร ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งนายรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งซึ่งใช้อำนาจในทางปกครองด้วย

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ อธิบายว่า “การให้ความหมาย “ฝ่ายปกครอง” ในที่นี้พยายามจะให้ความหมายฝ่ายปกครองในแง่ของการจัดองค์กร โดยเริ่มต้นจากหลักการแบ่งแยกอำนาจ ได้แยกอำนาจออกเป็นองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ ในกรณีขององค์กรนิติบัญญัติและองค์กรตุลาการ ไม่มีปัญหาในเรื่องการจัดองค์กรมากนัก เนื่องจากลักษณะขององค์กรทั้งสองมีความชัดเจนในแง่ของหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นองค์กรนิติบัญญัติหรือองค์กรตุลาการ หรือไม่ องค์กรที่ค่อนข้างมีปัญหาในการพิจารณาคือ องค์กรฝ่ายบริหาร ซึ่งในส่วนขององค์กรฝ่ายบริหารอาจจำแนกเป็นรัฐบาลและฝ่ายปกครอง”²¹

¹⁹ จาก คำอธิบายกฎหมายปกครอง (น. 13-16), โดย ประยูร กาญจนดุล, 2523, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

²⁰ กฎหมายปกครองภาคทั่วไป (น. 1-8). เล่มเดิม.

²¹ จาก หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง (น. 14-15), โดย บรรเจิด สิงคะเนติ, 2554, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

(2) ความหมายและลักษณะของการกระทำทางปกครอง

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลชัย รัตนสกาวงศ์ ได้ให้คำอธิบายการกระทำทางปกครองไว้ว่า กฎหมายปกครองภาคทฤษฎีทั่วไปศูนย์รวมความคิดอยู่ที่ อะไรคือการกระทำของฝ่ายปกครอง ถ้ามิใช่การกระทำที่มีผลในทางปกครองก็อาจแยกออกมาเป็นการกระทำทางแพ่ง ทางอาญา หรือ ทางการเมือง

การกระทำทางปกครองมีลักษณะหลากหลายมาก เพราะการกระทำในทางกฎหมาย ทั้งหมดอาจเป็นการกระทำในทางแพ่ง หรือทางปกครอง หากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทำการเกิน หรือปราศจากอำนาจ การกระทำนั้นก็ต้องถูกยกเลิกเพิกถอน และถ้ามีผู้เสียหายเขาก็อาจฟ้องร้อง ขอให้ลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญาหรือให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งด้วยก็ได้²²

ความหมายของการกระทำทางปกครอง

ก. การนิยามเชิงปฏิเสธ (Negative Definition) ของการกระทำทางปกครอง

การกระทำของรัฐที่มีใช้การกระทำทางนิติบัญญัติหรือทางตุลาการ แต่เป็นอำนาจใน ฝ่ายบริหาร กล่าวคือ ข้าราชการประจำซึ่งเป็นฝ่ายปฏิบัติการทางปกครองนั่นเอง

การกระทำทางการเมืองจัดอยู่ในองค์กรที่ใช้อำนาจบริหารเช่นเดียวกับฝ่ายปกครอง แต่จะต้องดำเนินไปภายใต้ขอบเขตของรัฐธรรมนูญ หากฝ่ายนิติบัญญัตินำเอาเรื่องใดไปบัญญัติไว้ อย่างชัดเจนแล้ว และไม่มีกฎหมายให้ดุลพินิจไว้ ฝ่ายการเมืองจะเข้าไปแทรกแซงข้าราชการประจำ ซึ่งเป็นฝ่ายปฏิบัติการไม่ได้

การตรวจสอบการกระทำทางการเมืองโดยมากไม่ถูกตรวจสอบโดยศาล แต่จะถูก ตรวจสอบโดยรัฐสภา ฉะนั้น จะเอาคดีการเมืองไปฟ้องศาลไม่ได้ เพราะมิใช่การกระทำในทาง ปกครอง ดังนั้นการตรวจสอบการกระทำทางการเมืองกับทางปกครองจึงต่างกัน แต่ทั้ง 2 กรณีนี้ ก็มีได้มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน ตัวอย่างคือ หากรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งมาใช้อำนาจทางปกครอง (มิใช่อำนาจทางการเมือง) มาออกใบอนุญาตและใช้อำนาจโดยมิชอบ รัฐมนตรีอาจถูกตรวจสอบได้ ทั้งทางการเมืองและโดยศาลปกครองได้ การตรวจสอบทางการเมืองจึงมีขอบเขตกว้างกว่า กล่าวคือ สภาตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ทั้งในส่วนที่เป็นนโยบายทางการเมือง และในส่วนที่เป็นคำสั่งใน ทางปกครองได้ แต่ตรงกันข้ามศาลปกครองไม่อาจเข้าไปตรวจสอบทางการเมืองได้

²² กฎหมายปกครอง (น. 25). เล่มเดิม.

ข. การนิยามเชิงเนื้อหา (positive Definition) ของการกระทำทางปกครอง จะต้องศึกษาจากลักษณะของการกระทำทางปกครอง ดังนี้

1. การกระทำทางปกครองคือ การกระทำที่รัฐเข้าไปกระทบสิทธิเสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชน เช่น มีมาตรการต่าง ๆ มีคำสั่งหรือวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม ทำให้ประชาชนผู้รับคำสั่งนั้น ๆ จะต้องปฏิบัติตาม

2. จะต้องมีการกระทำบางอย่างที่ทำให้คุณให้โทษแก่ประชาชน เช่น การให้เงินช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ ทุนการศึกษา หรือให้เงินกู้เพื่อการศึกษา เป็นต้น

3. การกระทำทางปกครองในลักษณะการวางแผน เช่น การตัดถนน สร้างสนามบิน คลองส่งน้ำ สร้างทางด่วน ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งการกระทบสิทธิและให้คุณประโยชน์แก่ประชาชน เป็นลักษณะของการวางแผน แต่เมื่อนำแผนดังกล่าวไปปฏิบัติก็จะอยู่ในลักษณะของข้อ 1

1. การกระทำที่มีใช้การกระทำทางนิติบัญญัติ ตุลาการ หรือการเมือง

2. มีลักษณะในการกำหนดสิทธิหน้าที่ของประชาชน เปลี่ยนแปลง หรือระงับซึ่งสิทธิหน้าที่ของประชาชน การกระทำที่ทำให้คุณประโยชน์แก่ประชาชน รวมถึงการวางแผนต่าง ๆ ของฝ่ายปกครองด้วย

หน้าที่หลักของส่วนราชการ ก็คือ กระทำการเกี่ยวกับเนื้อหาในทางปกครองโดยแท้และส่วนสนับสนุนกิจกรรมทางปกครองที่มีลักษณะของการกระทำในทางแพ่ง เช่น การจัดซื้อ การว่าจ้างหรือการให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ของฝ่ายปกครอง กล่าวคือ แต่ละส่วนราชการจะมีหน้าที่ในทางปกครอง และจะมีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าพนักงาน ส่วนในทางแพ่งจะมาสสนับสนุนให้วัตถุประสงค์ของส่วนราชการบรรลุสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งขึ้นมา

การกระทำในทางปกครองโดยแท้ก็คือ การกระทำที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจเหนือประชาชน และใช้อำนาจนั้นสั่งการมากระทบสิทธิเสรีภาพหรือทรัพย์สินของประชาชนภายใต้ขอบเขตของกฎหมายมหาชน ฉะนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งไม่มีอำนาจเหนือก็มีใช้อำนาจทางฝ่ายปกครอง จะเป็นการกระทำของฝ่ายปกครองในทางแพ่ง²³

การออกคำสั่ง การเก็บภาษี การออกใบอนุญาต ฯลฯ เป็นการใช้อำนาจของรัฐที่อยู่เหนือประชาชน ดังนั้นจึงมีลักษณะในทางปกครอง แต่ถ้าอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค “เป็นการกระทำของฝ่ายปกครอง” มิใช่ “การกระทำในทางปกครอง” ถ้าเป็นการกระทำของฝ่ายปกครองในทางแพ่งเกิดการผิดสัญญา เป็นคดีแพ่ง ต้องฟ้องยังศาลยุติธรรม แต่ถ้าเป็นการกระทำ

²³ จาก *ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง* (สรุปหลักกฎหมายปกครอง), โดย สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง, 2548, กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ในทางปกครองคือมีการใช้อำนาจเหนือ โดยอาศัยอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในการสั่งการ จะเป็นการกระทำในทางปกครอง ถ้าเกิดการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองฝ่ายปกครองจะไม่ฟ้องศาล แต่ฝ่ายปกครองจะมีอำนาจตามกฎหมายไปบังคับให้ปฏิบัติได้ เช่น คดีสั่งรื้อถอนอาคาร ถ้าไม่รื้อถอนตามกำหนดเวลา เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจเข้าดำเนินการรื้อถอนเองได้

การกระทำทางปกครองอาจมีส่วนประกอบร่วมกันกับการกระทำของฝ่ายปกครองในทางแพ่ง เช่น การให้เงินช่วยเหลือ โดยพิจารณาเงื่อนไขของผู้ได้สิทธิ การได้รับเงินช่วยเหลือเป็นสาระสำคัญซึ่งการพิจารณาเงื่อนไขของผู้ได้สิทธินี้จะเป็นลักษณะของการกระทำทางปกครอง เช่น การสอบชิงทุน ก.พ. ซึ่งมีวัตถุประสงค์คัดเลือกบุคคลไปศึกษาต่อ ต้องมีการคัดเลือกบุคคล ตรงนี้จะเป็นลักษณะในทางปกครอง ซึ่งมีการใช้อำนาจเหนือในการกำหนดข้อสอบ วันสอบ แต่หลังจากสอบได้ ก็ต้องมีการทำสัญญา (ทางแพ่ง) คือ เมื่อไปศึกษาสำเร็จกลับมาแล้วก็ต้องมีการทำงานชดใช้ทุนและต้องมีผู้ค้ำประกัน กิจการดังกล่าวของฝ่ายปกครองจึงประกอบด้วย การกระทำในทางปกครอง และการกระทำของฝ่ายปกครองในทางแพ่ง²⁴

2.2.2 หลักการพื้นฐานสำหรับการกระทำทางปกครอง

ในการดำเนินกิจกรรมทางปกครองในนิติรัฐนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจำต้องคำนึงถึงหลักการอันเป็นรากฐานของกฎหมายปกครอง หลักการดังกล่าวมีที่มาจากบทบัญญัติต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายปกครองระดับพระราชบัญญัติต่าง ๆ รวมทั้งหลักเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับกันมานานอารยประเทศในฐานะเป็นหลักกฎหมายทั่วไปอีกด้วย²⁵ อันประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้

(1) หลักความเสมอภาค

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 30 รับรองสิทธิในความเสมอภาคของบุคคลในการดำเนินการทางปกครอง องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองย่อมไม่อาจหลุดพ้นความผูกพันตามหลักความเสมอภาคไปได้ โดยเหตุที่สิทธิในความเสมอภาคเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิดังกล่าวจึงผูกพันองค์กรของรัฐทุกองค์กรในการตรากฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

โดยเหตุที่สิทธิในความเสมอภาคมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง กรณีจึงอาจมีปัญหาคือต้องพิเคราะห์อยู่เสมอว่า การกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเป็นการกระทำที่กระทบสิทธิในความเสมอภาคหรือไม่ หลักการเบื้องต้นในเรื่องดังกล่าวคือองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะ

²⁴ กฎหมายปกครอง (น. 25-29). เล่มเดิม.

²⁵ แหล่งเดิม. (น. 57-58).

ปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างกันโดยอำเภอใจไม่ได้ หรือจะปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้เหมือนกันโดยอำเภอใจก็ไม่ได้เช่นกัน การปฏิบัติโดยอำเภอใจ หรือ การเลือกปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติที่ไม่อาจหา “เกณฑ์แห่งความแตกต่าง” อันมีน้ำหนักสำคัญระหว่างสองสิ่งหรือหลายสิ่งมาอธิบายอย่างสมเหตุสมผลได้²⁶ นั่นเอง

(2) หลักความพอสมควรแก่เหตุ

การกระทำทางปกครองใดเป็นการกระทำที่ก้าวล่วงสิทธิหรือสร้างภาระให้แก่ปัจเจกชน แม้การกระทำทางปกครองนั้นจะมีกฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองก็จะต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ หลักความพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชนที่ห้ามมิให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกระทำการอันมีผลเป็นการสร้างภาระให้เกิดกับปัจเจกชนเกินสมควร แต่กำหนดให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องกระทำการให้พอเหมาะพอประมาณกับสภาพของข้อเท็จจริง หลักความพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญ และถือว่าเป็นหลักการย่อยที่สำคัญของหลักนิติรัฐที่เรียกร้องให้การใช้อำนาจขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งก้าวล่วงเข้าไปในดินแดนสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หลักการดังกล่าวนี้ไม่ได้ปรากฏในรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ยังเผยตัวให้เห็นในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติอย่างชัดเจนด้วย แต่แม้กฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับใดไม่ได้ทำให้หลักความพอสมควรแก่เหตุปรากฏตัวอย่างชัดเจนก็ไม่ได้หมายความว่า องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ โดยละเลยหลักการดังกล่าวนี้ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง โดยเหตุที่หลักความพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักการระดับรัฐธรรมนูญ หลักความพอสมควรแก่เหตุจึงเป็นหลักการที่ต้องใช้บังคับเสมอ ไม่ว่าจะมีความหมายลายลักษณ์อักษรรับรองไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตาม²⁷

(3) หลักความชัดเจนแน่นอนและคาดหมายได้ในการกระทำทางปกครอง

โดยเหตุที่การกระทำทางปกครองเป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียวที่เหนือกว่าของฝ่ายปกครองกำหนดกฎเกณฑ์ให้ปัจเจกชนต้องปฏิบัติ การกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจึงต้องมีความชัดเจนแน่นอนและเป็นที่ยึดหมายได้จากปัจเจกชนผู้ตกอยู่ใต้อำนาจปกครอง ความชัดเจนแน่นอนตลอดจนความคาดหมายได้ในการกระทำทางปกครอง ถือเป็นสาระสำคัญของหลักนิติรัฐที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 อนุมาตรา 1 วรรคแรก วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก วรรคเจ็ด วรรคแปด วรรคนั้น อาจแตกต่างกันออกไป

²⁶ แหล่งเดิม. (น. 63-64).

²⁷ แหล่งเดิม. (น. 57-58).

ตามสภาพของการกระทำทางปกครอง แม้กระนั้นเราอาจกล่าวเป็นหลักการทั่วไปได้ว่า ยิ่งการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีลักษณะเป็นการล่วงล้ำสิทธิ หรือสร้างภาระให้แก่ปัจเจกชนมากเท่าใด องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องกำหนดเนื้อหาของกฎเกณฑ์ให้ชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้นเท่านั้น²⁸

(4) หลักสุจริตและหลักการใช้สิทธิโดยมิชอบ

ในระบบกฎหมายไทย หลักสุจริตปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ส่วนหลักการห้ามใช้สิทธิโดยมิชอบปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421 แม้หลักการทั้งสองประการดังกล่าวจะได้รับการบัญญัติให้เป็นลายลักษณ์อักษรในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่อันที่จริงแล้วหลักการทั้งสองประการข้างต้นเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่จะต้องนำมาใช้ในกฎหมายปกครองด้วย หากพิจารณาจากหลักนิติรัฐซึ่งเป็นหลักการในระดับรัฐธรรมนูญแล้ว เราย่อมสืบสาวทั้งหลักสุจริตและหลักการห้ามใช้สิทธิโดยมิชอบ ออกมาจากหลักนิติรัฐได้ ด้วยเหตุนี้ในการใช้อำนาจปกครอง หรืออำนาจมหาชนในลักษณะอื่นใด องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมต้องใช้อำนาจโดยสุจริต การบิดเบือนการใช้อำนาจ หรือการใช้อำนาจในลักษณะที่เป็นการกั่นแกล้งบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหาย จึงเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ

หลักสุจริตและหลักการห้ามใช้สิทธิโดยมิชอบ นอกจากจะผูกพันองค์กรฝ่ายปกครองแล้วยังผูกพันราษฎรที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับรัฐด้วย ราษฎรคนใดกระทำการโดยไม่สุจริต รัฐย่อมไม่คุ้มครองประโยชน์ที่ราษฎรนั้นได้จากการกระทำโดยไม่สุจริตนั้น²⁹

(5) หลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจ หลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจเป็นหลักในทางกฎหมายที่กำหนดว่า ปึงเจกชนผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจรัฐย่อมสามารถเชื่อมั่นในความคงอยู่สำหรับการตัดสินใจใด ๆ ขององค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐและความเชื่อมั่นดังกล่าวนั้นจะต้องได้รับการคุ้มครอง ในกฎหมายปกครองหลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจเป็นหลักการที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการกำหนดว่า คำสั่งทางปกครองที่องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองออกไปนั้น หากเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์กับบุคคลผู้รับคำสั่งแล้ว องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะเพิกถอนหรือยกเลิกคำสั่งทางปกครองนั้นได้หรือไม่ ในเงื่อนไขเช่นใด หากพิจารณาถึงลงไปรายละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่า หลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจมีผลสนับสนุนความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะ หรือสิทธิหน้าที่ของบุคคล อย่างไรก็ตามหลักการดังกล่าวนี้อาจขัดแย้งกับหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองได้ เช่นในกรณีที่องค์กร

²⁸ จาก *กฎหมายมหาชน*, โดย บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2537, กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

²⁹ *กฎหมายปกครอง* (น. 64-65). เล่มเดิม.

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองออกคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง หากผู้รับคำสั่งทางปกครองสุจริต กรณีดังกล่าวย่อมมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่า องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะสามารถเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวได้หรือไม่ หากถือหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองอย่างเคร่งครัดแล้ว ย่อมจะต้องตอบว่า องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดให้เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งหมายความว่า องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น แต่หากพิจารณาในแง่มุมมองของผู้รับคำสั่งทางปกครองที่ได้รับประโยชน์จากคำสั่งดังกล่าว ผู้รับคำสั่งทางปกครองย่อมจะต้องคัดค้านการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ให้ประโยชน์แก่ตน โดยอ้างหลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความเชื่อมั่นในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองที่ตนได้รับ โดยเหตุที่หลักการทั้งสองประการดังกล่าวเป็นหลักการที่มีน้ำหนักใกล้เคียงกัน ในการดำเนินงานทางปกครอง องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจึงต้องคำนึงถึงหลักการดังกล่าวไว้เสมอ โดยปกติแล้ว หากเป็นเรื่องคำสั่งทางปกครอง องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองย่อมอาศัยกฎหมายที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ในการแก้ปัญหาได้ แต่แม้การกระทำทางปกครองที่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง หรือเป็นคำสั่งทางปกครอง แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจในการออกคำสั่งไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น องค์กรเจ้าหน้าที่ผู้ทรงอำนาจตัดสินใจออกคำสั่งต้องเอาหลักการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจ ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นกฎหมายทั่วไปมาพิจารณาประกอบการวินิจฉัยสั่งการ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงหลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะที่จะกล่าวต่อไปด้วย³⁰

(6) หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

“ประโยชน์สาธารณะ” เป็นองค์ประกอบประการสำคัญที่องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องคำนึงถึงเสมอในการดำเนินกิจกรรมทางปกครอง หลักการในทางกฎหมายปกครองที่เรียกร้องให้การกระทำทั้งหลายทั้งปวงขององค์กรฝ่ายปกครองต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้น เป็นหลักการที่อธิบายได้จากการยอมรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งปรากฏเป็นอุดมการณ์พื้นฐานของรัฐไทยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในระบอบประชาธิปไตยการกระทำทั้งหลายขององค์กรของรัฐย่อมจะต้องเป็นไปเพื่อประชาชนทั้งปวง เพื่อสันติสุขและความดีงามร่วมกัน หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะย่อมเป็นหลักการสำคัญในการใช้กฎหมายและ

³⁰ จาก *ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง*, โดย ชีระ สิงห์พันธ์, 2555, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การตีความกฎหมาย ดังนั้น หากองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองออกคำสั่งให้มีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ หากปรากฏชัดว่าการเวนคืนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์คนใดคนหนึ่งได้ประโยชน์ ไม่ปรากฏว่า สาธารณะจะได้ประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น คำสั่งเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้นย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม มีข้อพึงระวังว่าการกระทำทางปกครองที่มุ่งประโยชน์สาธารณะนั้น อาจจะเป็นการกระทำที่ให้ประโยชน์แก่ปัจเจกชนคนใดคนหนึ่งพร้อมกันไปด้วยได้ เช่น การที่รัฐให้ทุนการศึกษาหรือให้เงินอุดหนุนเกษตรกร กรณีดังกล่าวย่อมถือว่าองค์กรฝ่ายปกครองมีดุลพินิจค่อนข้างกว้างขวางในการดำเนินการก่อตั้ง เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนิติสัมพันธ์ทางปกครองต่าง ๆ เนื่องใจในการดำเนินการดังกล่าวก็คือ องค์กรฝ่ายปกครองจะต้องอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลว่าการกระทำของตนนั้นมีผลเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างไร³¹

2.2.3 รูปแบบการกระทำทางปกครอง

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์ ได้ให้คำอธิบายการกระทำทางปกครองไว้ว่า การกระทำทางปกครอง (Administrative action) คือ การกระทำหรือการละเว้นกระทำทุกประเภทขององค์กรทางปกครอง ซึ่งผลในที่นี่อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชนก็ได้หรือก่อให้เกิดความรับผิดชอบขององค์กรทางปกครองก็ได้³²

องค์กรทางปกครองเป็นผู้ดำเนินการงานของรัฐในหลายกรณีองค์กรทางปกครองจึงได้รับมอบอำนาจโดยกฎหมายให้ดำเนินการต่าง ๆ ทำให้องค์กรทางปกครองมีอำนาจหน้าที่ ซึ่งอาจใช้อำนาจฝ่ายเดียวบังคับผู้อื่นได้ โดยอาจเปลี่ยนแปลงสภาพทางกฎหมายของสิทธิหน้าที่ของเอกชน (Ordonnancement juridique) อันต่างกับเอกชนซึ่งมีสิทธิหน้าที่โดยสิทธินั้นเป็นเพียงประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นยอมรับไม่กล่าวล่วงให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของตนเท่านั้น แต่จะไปบังคับเปลี่ยนสิทธิของผู้อื่นที่มีได้มีความสัมพันธ์กันในเชิงนิติกรรมไม่ได้ การกระทำทางปกครองที่องค์กรทางปกครองกระทำโดยการใช้อำนาจเปลี่ยนแปลงสิทธิหน้าที่ของเอกชนนั้นในทางทฤษฎีเรียกกันว่าเป็นนิติกรรมทางปกครอง ในการดำเนินการบางกรณีองค์กรทางปกครองอาจกระทำการต่อเอกชนโดยไม่ใช้อำนาจตามกฎหมายมหาชน แต่อาจใช้

³¹ จาก การควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองในประเทศอังกฤษ, โดย ณรงค์เดช สุระโหมยิต, 2553, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³² จาก วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (น. 99), โดย ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, 2540, กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์.

ความยินยอมพร้อมใจตามหลักกฎหมายเอกชนก็ได้ เช่น การทำสัญญาเป็นต้น ด้วยเหตุนี้การกระทำทางปกครองจึงมีได้หลายลักษณะ บางลักษณะจะไม่มีผลทางกฎหมายต่อภายนอก เช่น การเตรียม การทบทวน การสอบถาม หรือการยืนยันสภาพขอสิทธิหน้าที่ส่วนการกระทำที่มีผลในกฎหมาย นั้น ในทางทฤษฎีจำแนกได้ดังนี้³³

- (1) คำสั่งทางปกครอง
- (2) คำสั่งทางตุลาการ
- (3) กฎทางปกครอง
- (4) สัญญาทางปกครอง
- (5) การกระทำทางกายภาพ

คำสั่งทางปกครอง ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ในมาตรา 5 ได้มีคำนิยามไว้โดยเฉพาะซึ่งในทางทฤษฎีคำสั่งทางปกครองจะมีสาระสำคัญ คือ³⁴

1. กระทำโดยเจ้าหน้าที่ (Authority) ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย
2. เป็นการใช้อำนาจรัฐแต่ฝ่ายเดียว (Acte unilateral) บังคับแก่เอกชน
3. เป็นการกำหนดสภาพทางกฎหมาย (Regulating) มุ่งประสงค์กำหนดผลทางกฎหมายอันเป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น
4. เกิดผลเฉพาะกรณี (Particular case) คำสั่งทางปกครองจะต้องกระทำโดยมุ่งกำหนดสภาพทางกฎหมายที่เป็นอยู่ในกรณีใดกรณีหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การออกใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร หรือออกคำสั่งให้บุคคลออกจากพื้นที่รูกล้ำทางสาธารณะ
5. มีผลภายนอกโดยตรง (direct legal effect) คำสั่งทางปกครองเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะต้องเกิดผลทางกฎหมายขึ้นซึ่งเท่ากับมีผลต่อภายนอกโดยตรงกับผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง

คำสั่งทางตุลาการ (Judicial Act) กฎหมายปกครองของหลายประเทศยอมรับว่ามีคำสั่งทางปกครองประเภทหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษทำนองการใช้อำนาจของศาล จึงเรียกคำสั่งนี้ว่าคำสั่งทางตุลาการอันเป็นชื่อเพื่อความเข้าใจในทางวิชาการ

กฎทางปกครอง เป็นกฎที่ฝ่ายปกครองนำมาใช้ตั้งแต่พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ และข้อบังคับ ไม่ว่าจะออกโดยองค์กรทางปกครองแห่งใด โดยหลักแล้ว

³³ แหล่งเดิม. (น. 100-177).

³⁴ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5.

ถ้ามาตรการใดมีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะแล้ว มาตรการนั้นก็ถือกฎหมายไม่ว่าจะใช้ชื่อเรียกว่าอะไร

กฎหมายแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กฎโดยสภาพ เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดว่าถ้ามีข้อเท็จจริงใดเกิดขึ้นตรงตามที่กำหนดแล้วก็จะมีผลทางกฎหมายเกิดขึ้นตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

2. กฎโดยสมมุติ สิ่งเหล่านี้โดยสภาพไม่เป็นกฎหมายตามทฤษฎี แต่ถือกันว่าเป็นกฎหมายเพื่อให้เกิดผลในกฎหมายที่องค์กรทางปกครองตามที่กำหนดออกกฎหมายได้ กฎประเภทนี้จะมีการบังคับผลในทันทีที่ออกกฎหมาย เช่น ออกกฎกระทรวง โดยกำหนดบทเฉพาะกาล หรือการออกพระราชกฤษฎีกายกเว้นภาษีเงินได้แก่การบริจาคแก่สถาบันการกุศลบางแห่ง

สัญญาทางปกครอง ในความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทางปกครองด้วยกันหรือระหว่างองค์กรทางปกครองกับเอกชน อาจมีการเลือกทำสัญญากันแทนการมีคำสั่งทางปกครองก็ได้ แม้ในกรณีนั้นจะมีกฎหมายให้อำนาจทำคำสั่งทางปกครองไว้แล้วก็ตามหรือเป็นกรณีไม่มีกฎหมายให้อำนาจบังคับโดยตรง การผูกพันกันก็จำเป็นต้องใช้วิธีตกลงทำสัญญา

สัญญาจะแตกต่างจากคำสั่งเพราะเป็นกรณีที่ต้องมีความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งด้วย สัญญาที่องค์กรทางปกครองนำมาใช้อาจมี 2 ชนิด คือ สัญญาตามกฎหมายเอกชน โดยองค์กรทางปกครองอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าและสัญญาประเภทนี้อยู่ในบังคับของกฎหมายปกครอง³⁵

การกระทำทางกายภาพ (Physical act) มิใช่การกระทำที่มุ่งต่อผลให้เกิดความผูกพันตามกฎหมาย (มิใช่นิติกรรม) แต่เป็นนิติเหตุที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายจากเหตุของข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ

การกระทำทางกายภาพอาจเกิดใน 2 กรณี

(1) มีกฎหมายให้อำนาจออกคำสั่งทางปกครองแต่ไม่มีการปฏิบัติตาม ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความสำคัญที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยเข้าไปปฏิบัติการเองและเรียกค่าใช้จ่ายจากผู้ฝ่าฝืน

(2) ไม่มีกฎหมายให้อำนาจแต่เจ้าหน้าที่กระทำการไปเอง ทั้งนี้ เพราะรัฐเป็นองค์กรทางปกครองซึ่งเป็นนิติบุคคล จึงต้องมีบุคคลธรรมดา อันได้แก่ บรรดาเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เป็นผู้ดำเนินการ การเคลื่อนไหวทางกายภาพต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องปกติ เช่น การสร้างเงื่อนไข การทำถนน การทำคลองส่งน้ำ

³⁵ จาก วิชากฎหมายปกครอง (ภาคทั่วไป) (น. 63), โดย จิรนิติ หะวานนท์, 2549, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

การกระทำทางกายภาพ แยกออกเป็นอีก 2 ชนิด คือ

(1) การสื่อความหมาย เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การปิดป้ายเตือน เป็นต้น

(2) การกระทำจริง ๆ ได้แก่ การชำระเงิน การเดินทางโดยรถราชการ การสร้างถนน หรือการก่อสร้างสถานที่ราชการ แม้ว่าการกระทำทางกายภาพมิได้มุ่งโดยตรงต่อการให้เกิดผลในกฎหมาย แต่ก็ต้องระวังให้การกระทำนี้ถูกต้องและไม่ขัดต่อกฎหมายไม่เช่นนั้นจะเกิดความรับผิดชอบของรัฐในทางละเมิดปกครองหรือความรับผิดอื่นนอกเหนือสัญญาได้ (Non-contractual liability) เช่น จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้ หลักการกระทำโดยมีเหตุอันควร (Reasonableness) อันเป็นหลักทั่วไปจะมีความสำคัญอย่างมากต่อการกระทำทางกายภาพ ผลของการกระทำทางกายภาพมิใช่เรื่องโมฆะหรือเพิกถอนการกระทำ แต่จะเป็นการขอให้เจ้าหน้าที่ระงับการกระทำโดยให้หยุดและให้ผู้เสียหายคืน สถานะเดิมโดยได้รับการปฏิบัติการเพื่อชดใช้ความเสียหาย

การกระทำทางปกครองจะไม่จำกัดแต่เพียงการกระทำ 5 ประเภท ข้างต้น เพราะการกระทำเรื่องต่าง ๆ จะมีกฎหมายกำหนดเพื่อให้เกิดการแก้ไขที่เป็นธรรมอยู่เสมอ เช่น รัฐหรือองค์กรทางปกครองอาจมีอำนาจหน้าที่ดูแลทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดความสัมพันธ์ในกฎหมายลักษณะทรัพย์สิน กับเอกชนย่อมมีอยู่ อันจะต้องศึกษาในเรื่องทรัพย์สินของแผ่นดิน (Bien administrative) ต่อไป และความสัมพันธ์บางกรณีมิใช่เรื่องในทางสัญญาหรือละเมิด แต่ผลที่ทำได้ อาจเป็นการสัมพันธ์ในเรื่องลาภมิควรได้หรือจัดการงานนอกสั่ง³⁶

2.2.4 หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

หลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายปกครองที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนซึ่งโดยปกติแล้วรัฐมีอำนาจเหนือกว่าเอกชน โดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองดังกล่าวในการกระทำการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการปกครอง ซึ่งมุ่งประโยชน์มหาชนหรือประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญบรรลุผลได้ ด้วยเหตุดังกล่าวหากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการกระทำนั้นก้าวล่วงเข้าไปกระทบสิทธิของเอกชนแล้ว องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องตรวจสอบดูเสมอว่า มีกฎหมายให้อำนาจในการกระทำเช่นนั้นหรือไม่ เราอาจกล่าวเป็นหลักได้ว่าในระบบกฎหมายปกครอง “หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจ องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองย่อมไม่สามารถกระทำการใด ๆ ที่กระทบสิทธิของเอกชนได้

³⁶ จาก *วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง* (น. 154-155), โดย ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, 2540, กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์.

หลัก “ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง” หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย” เป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครอง ที่ทำให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎเกณฑ์ที่ฝ่ายนิติบัญญัติและที่ตนเองตราขึ้น หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองจะมีผลในทางปฏิบัติก็แต่โดยการที่มีระบบกฎหมายกำหนดให้มีการควบคุมตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักนิติรัฐประกอบด้วยหลักการย่อย 2 หลักการ คือ หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” ประการหนึ่ง และหลัก “การกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย” อีกประการหนึ่ง³⁷

(1) หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ”

หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” กำหนดว่า องค์กรฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ ได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายมอบอำนาจให้แก่องค์กรฝ่ายปกครองในการกระทำการนั้น ในขณะที่หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมายเรียกร้องแต่เพียงให้องค์กรฝ่ายปกครองกระทำการอยู่ในกรอบของกฎหมายเท่านั้น หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” เรียกร้ององค์กรฝ่ายปกครองยิ่งไปกว่านั้น กล่าวคือ การกระทำขององค์กรฝ่ายปกครองซึ่งแสดงออกโดยองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนั้นจะต้องมีฐานทางกฎหมายรองรับ

มีข้อพึงสังเกตว่า โดยหลักแล้ว กฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองกระทำการต่าง ๆ ได้นั้นต้องเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเท่านั้น องค์กรฝ่ายปกครองจะอ้างกฎหมายประเพณีมาเป็นฐานในการใช้อำนาจหาได้ไม่ หากกฎหมายประเพณีดังกล่าวดำรงอยู่จริง ย่อมเป็นหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติที่จะบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรรองรับกฎหมายประเพณีนั้น หรือยกเลิกกฎหมายประเพณีนั้นเสียเพื่อความมั่นคงแน่นอนในระบบกฎหมาย

หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” มุ่งคุ้มครองปัจเจกบุคคลจากการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิของตนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจึงไม่สามารถกระทำการใด ๆ อันเป็นการก้าวล่วงแดนแห่งสิทธิของราษฎรได้ หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจ สิทธิที่กล่าวถึงไม่ได้หมายความว่าเฉพาะสิทธิต่าง ๆ ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่หมายถึงสิทธิที่ราษฎรได้รับมาจากกฎหมายระดับพระราชบัญญัติด้วย กรณีที่กล่าวมานี้จะไม่มีปัญหาใด ๆ สำหรับการบังคับใช้หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” แต่หากเป็นกรณีที่องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่ได้กระทำการอันเป็นการกระทบสิทธิของบุคคล แต่กระทำการ

³⁷ จาก คู่มือการศึกษากฎหมายปกครอง (น. 311), โดย ฤทัย หงส์ศิริ, 2547, กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ในลักษณะที่ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลนั้นใช้สิทธิของตนได้อย่างเต็มที่ หรือองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกระทำการในลักษณะที่เป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชน กรณีดังกล่าวนี้ยังจำเป็นต้องเรียก้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องกระทำการ โดยมีฐานทางกฎหมายรองรับหรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง จำเป็นที่รัฐสภาจะต้องตรากฎหมายกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวและมอบอำนาจให้องค์กรฝ่ายปกครองกระทำการหรือไม่ ปัญหานี้ยังเป็นปัญหาที่หาข้อยุติในทางวิชาการไม่ได้ แม้ในต่างประเทศการยึดถือหลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” ก็มีความเคร่งครัดแตกต่างกันออกไป สำหรับระบบกฎหมายไทยนั้น เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” ย่อมมีความหมายดังนี้

ก. มาตรการใด ๆ ขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีลักษณะเป็นการสร้างภาระก้ำล้วงเข้าไปในแดนสิทธิเสรีภาพของราษฎร จำเป็นต้องมีฐานทางกฎหมายรองรับมาตรการดังกล่าว นั้นเสมอ เช่น การใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมประท้วง การยกเลิกใบอนุญาตประกอบกิจการสถานบริการ การเรียกให้บุคคลไปเข้ารับราชการทหาร การเข้าตรวจค้นเคหะสถาน การลงโทษทางวินัยแก่นักศึกษา เป็นต้น

ข. มาตรการใด ๆ ขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์แก่ราษฎร และไม่มีกฎหมายกำหนดเงื่อนไขการใช้มาตรการนั้นไว้เป็นพิเศษ องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอาจกระทำการได้แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจนทั้งนี้ การกระทำดังกล่าวขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ให้ประโยชน์แก่ราษฎรนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ความชอบธรรมในทางกฎหมาย อันเป็นผลเนื่องมาจากการกำหนดกฎเกณฑ์ของรัฐสภาด้วย เช่น การให้เงินอุดหนุนเกษตรกร การอนุญาตให้กู้ยืมเงิน ไปใช้ในการประกอบเกษตรกรรม จะต้องมีการกำหนดวงเงินงบประมาณเพื่อการดังกล่าวไว้ในกฎหมายงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นต้น อย่างไรก็ตามหากมาตรการขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองซึ่งให้ประโยชน์แก่เอกชนรายใดรายหนึ่งหรือหลายราย เป็นมาตรการที่เห็นได้ชัดว่ากระทบกับสิทธิขั้นพื้นฐานของเอกชนรายอื่นแล้ว จำเป็นจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจกระทำการดังกล่าวแก่ฝ่ายปกครองอย่างชัดเจนเสมอ มิฉะนั้นแล้ว การกระทำขององค์กรฝ่ายปกครองอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญได้

ค. มาตรการใด ๆ ขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อใช้บังคับในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับรัฐเป็นพิเศษ เช่น ข้าราชการนักเรียน นักโทษ ทหารเกณฑ์ ฯลฯ ย่อมเป็นมาตรการที่มีฐานทางกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน หากมาตรการนั้นเป็นมาตรการที่กระทบสิทธิของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับรัฐเป็นพิเศษเหล่านั้น แต่หากมาตรการนั้นเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ไม่กระทบสิทธิส่วนบุคคลที่บุคคลนั้นมี (ทั้งนี้ต้องคำนึงด้วยว่าสิทธิส่วนบุคคลของ

บุคคลกลุ่มนี้อาจถูกจำกัดลงโดยสภาพของความสัมพันธ์) องค์กรฝ่ายปกครองอาจกำหนดมาตรการต่าง ๆ ได้ แม้จะไม่มีกฎหมายรองรับอย่างชัดแจ้งมาตรการใดเป็นมาตรการที่กระทบกับสิทธิส่วนบุคคล มาตรการใดเป็นมาตรการที่เพียงแต่กำหนดขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ขององค์กรบรรลุผล และยิ่งถือไม่ได้ว่ากระทบกับสิทธิส่วนบุคคล จะต้องพิจารณาเป็นกรณีไป เช่น การที่โรงเรียนประกาศกำหนดตารางสอนเทอมถัดไป สลับชั่วโมงเรียนวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาแนะแนว ยิ่งถือไม่ได้ว่าการกระทำดังกล่าวกระทบสิทธิของเด็กนักเรียน จึงไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายให้อำนาจอย่างชัดแจ้งเป็นต้น³⁸

(2) หลัก “การกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย”

หลัก “การกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย” กำหนดให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่จริงในบ้านเมือง การผูกพันตนต่อกฎหมายขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอาจมีได้ใน 2 ลักษณะคือ การที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติ องค์กรฝ่ายปกครองย่อมมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่หากกฎหมายไม่ได้กำหนดหน้าที่ให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติ กล่าวคือเป็นกรณีที่องค์กรฝ่ายปกครองตัดสินใจดำเนินการตามแผนการปกครองเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรดีขึ้น เช่น การสร้างสวนสาธารณะ หรือการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ฝ่ายปกครองย่อมมีหน้าที่ต้องละเว้น ไม่กระทำการดังกล่าวนี้ให้ขัดต่อกฎหมายบ้านเมืองที่ใช้บังคับอยู่ เหตุผลพื้นฐานของการกำหนดให้การกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมายก็เนื่องมาจาก หลักความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐและความเป็นเอกภาพในระบบกฎหมาย เพราะหากยอมให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกระทำการอันขัดต่อกฎหมายได้โดยไม่มีผลร้ายใด ๆ ตามมาแล้ว กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับในรัฐก็จะหาความหมายอันใดมิได้ ด้วยเหตุนี้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจึงไม่สามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายใด ๆ ให้ขัดต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในบ้านเมืองได้

ถึงแม้ว่า “หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย” จะกำหนดหน้าที่ให้ฝ่ายปกครองต้องผูกพันต่อกฎหมายก็ตาม แต่หลักการดังกล่าวไม่ได้มีเนื้อหาลงไปถึงผลในทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้นหากองค์กรฝ่ายปกครองกระทำการขัดต่อกฎหมาย การกำหนดผลดังกล่าวถือเป็นเรื่องนิติบัญญัติที่ฝ่ายนิติบัญญัติต้องพิจารณาผลกระทบหลายด้านประกอบกัน อย่างไรก็ตามเป็นที่ประจักษ์ชัดอยู่ในตัวว่า หากระบบกฎหมายต้องการให้หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมายมีผลบังคับแล้ว ระบบกฎหมายนั้น ๆ จะต้องกำหนดผลร้ายที่จะเกิดขึ้นหากองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองละเมิดหลักการดังกล่าวไว้ด้วย ในทางวิชาการและในระบบกฎหมายไทย

³⁸ กฎหมายปกครอง (น. 50-55). เล่มเดิม.

การกระทำทางปกครองที่ขัดต่อกฎหมายอาจเกิดผลในทางกฎหมายได้แตกต่างกันหลายกรณี เช่น การกระทำทางปกครองนั้นอาจตกเป็นโมฆะหรือไม่เกิดผลใด ๆ ในทางกฎหมายตามที่ผู้กระทำการดังกล่าวต้องการ หรือการกระทำทางปกครองนั้นมีผลในทางกฎหมายแต่อาจถูกลบล้างได้ในภายหลัง เป็นต้น³⁹

2.2.5 ผลบังคับและการสิ้นผลบังคับของคำสั่งทางปกครอง

เมื่อฝ่ายปกครองได้ออกคำสั่งทางปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว คำสั่งทางปกครองนั้นย่อมมีผลบังคับ แต่หากคำสั่งทางปกครองนั้นออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็อาจต้องถูกยกเลิกหรือเพิกถอนให้สิ้นผลบังคับได้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

(1) ผลบังคับของคำสั่งทางปกครอง

โดยหลักทฤษฎีทั่วไปทางปกครอง นิติกรรมทางปกครองมีผลบังคับใช้เมื่อบุคคลที่ระบุไว้ในคำสั่งได้รับคำสั่ง หรือนิติกรรมทางปกครองนั้น ซึ่งแตกต่างไปจากความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ศาลอาจยกหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งจะต้องไม่มีส่วนได้เสียในคำสั่งนั้นหรือต้องรับฟังผู้รับคำสั่งทางปกครอง (ผู้จะถูกกระทบสิทธิ) ก่อนที่จะสั่งการ อีกหลักหนึ่งคือหลักการให้เหตุผลในคำสั่ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องทำให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายทั้งหมดจึงจะถือว่าคำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมาย คำสั่งของรัฐเมื่อออกไปแล้วต้องถือว่ามีผลบังคับ ส่วนจะชอบหรือไม่ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ถ้าชอบก็มีผลบังคับถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าไม่ชอบก็ต้องมีองค์การชี้ขาดว่าไม่ชอบเพราะอะไร ตราบใดที่ยังไม่มีองค์การชี้ขาดว่าชอบหรือไม่ชอบแล้ว นิติกรรมทางปกครองนั้นก็จะได้รับการปฏิบัติเสมือนหนึ่งว่าเป็นคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย หลักนี้อาจเทียบได้กับนิติกรรมทางแพ่งที่เป็นโมฆียะที่มีผลบังคับจนกว่าจะถูกบอกล้าง แต่นิติกรรมทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่อาจให้สัตยาบันได้ แต่อาจถูกบอกล้างโดยยกเลิกเพิกถอนได้ หรืออาจใช้ดุลพินิจไม่ไปยกเลิกเพิกถอนมันก็ได้ขึ้นอยู่กับว่ารัฐได้รับผลกระทบหรือผลเสียหายหรือไม่เพียงใด⁴⁰

³⁹ จาก *หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน พื้นฐานความรู้ทั่วไป* (น. 71-73), โดย กมลชัย รัตนสกาววงศ์ ข, 2537, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

⁴⁰ จาก *คำอธิบายกฎหมายปกครองว่าด้วยการกระทำทางปกครองและการควบคุมการกระทำทางปกครอง เล่ม 1* (น. 143-146), โดย มานิตย์ จุมปา, 2549, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(2) การสิ้นผลบังคับของคำสั่งทางปกครอง

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองผู้มีอำนาจในการออกคำสั่ง ย่อมมีอำนาจตรวจสอบ และมีอำนาจสั่งการ ยกเลิกเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น ถ้าพบว่าคำสั่งทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันคำสั่งทางปกครองบางอย่างมีผลบังคับในครั้งเดียวแล้วจบสิ้นไป ผลบังคับของคำสั่งทางปกครอง มี 2 ประการ คือ (1) มีผลครั้งเดียวแล้วจบสิ้นไป เช่น ให้เงินช่วยเหลือในครั้งเดียวแล้วก็จบไป (2) นิติกรรมที่มีความต่อเนื่องในการใช้ เช่น ใบอนุญาตเปิดร้านอาหาร ใบอนุญาตขับขี่ ใบอนุญาตประกอบการค้ามีผลบังคับตลอด เว้นแต่ในคำสั่งนั้นจะกำหนดว่าให้มีผลบังคับกี่ปีก็มีผลไปจนถึงกำหนด (Expire) ถ้าไม่มาต่อใบอนุญาต ใบอนุญาตก็สิ้นผลในตัวของมันเอง

ประเด็นสำคัญของคำสั่งทางปกครอง ก็คือ

1. การมีผลบังคับ
2. การชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย
3. เมื่อมีการยกเลิกเพิกถอนแล้ว จะให้มีผลย้อนหลังไปในอดีตตั้งแต่แรกหรือตั้งแต่เวลาใด หรือมีผลตั้งแต่วันเพิกถอนไปจนถึงอนาคตก็ได้

ตัวอย่าง คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ยังมีผลใช้บังคับ เพราะยังไม่มีใครไปชี้ว่ามันชอบหรือไม่ชอบ และองค์กรที่ชี้ขาดโดยหลักทั่วไปก็คือเจ้าหน้าที่ที่ออกคำสั่งนั่นเอง หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าชอบ แต่ประชาชนผู้รับคำสั่งเห็นตรงข้าม เขาอาจอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาสูงสุดซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็อุทธรณ์ไม่ได้จะต้องข้ามมายังองค์กรตุลาการให้ตรวจสอบ แต่อำนาจตรวจสอบขององค์กรตุลาการ กับองค์กรผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในฝ่ายบริหารนั้น ต่างกันตรงที่ผู้บังคับบัญชาของฝ่ายบริหารจะตรวจสอบทั้งความชอบด้วยกฎหมายและการใช้ดุลพินิจ ถ้ากรณีนั้นกฎหมายให้อำนาจเรื่องดุลพินิจไว้ด้วย เพราะเป็นผู้บังคับบัญชาย่อมมีอำนาจแก้ไขได้เต็มที่ โดยผูกพันกับหลักกฎหมายปกครองที่ว่ากระทำการทางปกครองจะต้องชอบด้วยกฎหมายเสมอ (Rechtsmaessigkeit und Zweckmaessigkeit)

อำนาจตุลาการไม่มีอำนาจไปปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขอำนาจดุลพินิจได้ แก้ไขได้แต่เฉพาะความชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นเอง เพราะดุลพินิจของฝ่ายปกครองเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารไม่ใช่อำนาจฝ่ายตุลาการ ตุลาการมีอำนาจเพียงแต่ตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น เช่น คำสั่งของการลงโทษทางวินัยของทางราชการ ในกรณีที่ผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้ามีกฎหมายเขียนไว้ก็ไม่มีปัญหา หากไม่มีก็ต้องมีการตีความ โดยใช้ดุลพินิจว่าแก้ไขโทษเพียงใดที่ถือว่าร้ายแรง ซึ่งโทษก็คือปลดออกและไล่ออก

เมื่อมีการผิวนัยอย่างร้ายแรง ฝ่ายบริหารก็จะใช้ดุลพินิจว่า โทษควรอยู่ตรงไหนซึ่งองค์กรศาลไม่สามารถมาปรับเปลี่ยนตรงนี้ได้ เว้นแต่ว่าความจริงไม่ใช่เรื่องร้ายแรง แต่ฝ่ายบริหารเห็นว่าร้ายแรง ศาลจะสั่งให้ปรับแก้แล้วให้ฝ่ายบริหารใช้ดุลพินิจใหม่

จะเห็นได้ว่าอำนาจในการตรวจสอบขององค์กรตุลาการนั้น จะตรวจสอบเฉพาะความชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น แต่จะไม่ก้าวล่วงไปปรับเปลี่ยนดุลพินิจภายในขอบเขตของกฎหมาย เว้นแต่ดุลพินิจนั้นทะลุขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้

การใช้ดุลพินิจที่ผิดพลาดมีผลทำให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เหมือนกับมีนิติกรรมทางปกครองบางประการที่ออกมาแล้วผู้รับคำสั่งไม่จำเป็นต้องปฏิบัติก็ได้ หรือไม่จำเป็นต้องรองจนกว่าจะมีผู้ชี้ขาดหรือยกเลิกเพิกถอน ถ้าหากว่าคำสั่งทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างร้ายแรง โดยสภาพแล้วเป็นไปไม่ได้ ไม่ชอบด้วยเหตุผลในตัวของมันเอง (เช่น ตึกสูง 15 เมตร กฎหมายกำหนดว่าห้ามสูงเกิน 15 เมตร แต่เจ้าหน้าที่มาสั่งให้รื้อ ดังนั้นเราไม่ต้องรื้อ เพราะไม่ได้สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด นิติกรรมทางปกครองก็ไม่เป็นผล เช่นเดียวกับการให้สัญชาติไทยกับคนที่มีสัญชาติไทยอยู่แล้ว หรือถ้าคำสั่งทางปกครองที่ออกมาโดยไม่ทราบว่าเป็นของหน่วยงานใด ที่ถือว่านิติกรรมนั้นไม่มีผลบังคับเพราะไม่รู้ว่าจะปฏิบัติได้อย่างไร และไม่รู้ว่าเป็นคนสั่ง⁴¹

(3) ความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง

การจะต้องยกเลิกเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ฝ่ายที่เคร่งครัดเห็นว่า เมื่อไม่ชอบแล้วก็ต้องทำให้หมดไปโดยการยกเลิกหรือเพิกถอนไปเสีย แต่มีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า มาดูในรายละเอียดว่าสมควรยกเลิกหรือไม่เพราะหากยกเลิกทั้งหมด ย่อมไม่อยู่ในวิสัยที่จะทำได้ เพราะกำลังเจ้าหน้าที่อาจมีไม่พอ หรือไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่รัฐ และประชาชน จึงควรให้เป็นอำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองผู้บังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ ให้ยกเลิกเพิกถอนนิติกรรมทางปกครอง

สำหรับข้อพิจารณาในการยกเลิกเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ในประเด็นนี้แทบทุกประเทศคงจะยอมรับกันว่าไม่อยู่ในวิสัยที่กฎหมายจะไปบังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องยกเลิกเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีชอบด้วยกฎหมายเสมอไป เพราะมีมากมาย อีกทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่การตรวจสอบก็มีน้อย โอกาสที่จะควบคุมยากมาก คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้คุณสมบัติของผู้ได้รับอนุญาตจะต้องมีอยู่ตลอดไป เช่น การขอเปิดร้านอาหารโดยมีข้อกำหนดว่าผู้ขออนุญาตต้องไม่เป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรง ต่อมาข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปผู้ขออนุญาต

⁴¹ จาก *หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน*, โดย กมลชัย รัตนสกาวงศ์ ค., 2544, กรุงเทพฯ: มปท.

เป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรง ดังนั้นคุณสมบัติที่จะได้ใบใบอนุญาตก็หมดไปด้วย แต่ตัวใบอนุญาตยังอยู่ ซึ่งในทางกฎหมายแล้วเขาไม่ควรจะได้รับใบอนุญาตเปิดร้านอาหารอีกต่อไป

ในกรณีที่ข้อกำหนดเปลี่ยนแปลงไป หรือข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป จะเป็นคุณหรือภาระแก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง ย่อมเป็นอำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องเข้ามาให้ความเป็นธรรมเป็นกรณีเฉพาะราย โดยทฤษฎีแล้วต้องเข้ามายกเลิกเพิกถอน และเข้ามาปรับปรุงคำสั่งทางปกครองนั้นให้สอดคล้องกฎหมาย

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าคำสั่งทางปกครอง เจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้ามาแก้ไขได้ตลอดเวลาไม่ว่าขณะออกจะไม่สอดคล้องกฎหมาย หรือสอดคล้องกฎหมาย แต่ในอนาคตข้อกำหนดหรือข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป ทำให้สิ่งนั้นไม่สอดคล้องกฎหมาย แต่ตัวคำสั่งยังมีผลอยู่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องเข้ามายกเลิกเพิกถอนเป็นกรณีเฉพาะราย

ในประเด็นเรื่องผลย้อนหลัง โดยหลักแล้วจะย้อนหลังเป็นโทษมิได้แต่เป็นคุณได้ ซึ่งจะต้องดูเป็นราย ๆ ไปว่าเป็นธรรมหรือไม่ ถ้าให้เพิกถอนขณะนั้น จะไม่เป็นธรรมก็ให้มีผลในอนาคตได้ เช่นตัวอย่างคุณยายได้เงินประกันสังคมเดือนละ 10,000 บาท ต้องจ่ายค่าเช่าบ้าน 5,000 บาท ต่อมาตรวจสอบว่าคุณยายไม่เหมาะสมได้รับเงิน 10,000 บาท จะเพิกถอนนิติกรรมทางปกครองนั้น เห็นได้ว่าถ้าเพิกถอนในขณะนั้นเลยจะไม่เป็นธรรมกับคุณยาย ควรจะเพิกถอนในอนาคตโดยให้เวลาในการหาเช่าบ้านใหม่

สรุปได้ว่า ผลของการยกเลิกเพิกถอนที่จะย้อนในอดีตหรือวันที่ทำคำสั่งหรือในอนาคตนั้น ต้องดูแต่ละเรื่องเพื่อความเป็นธรรมเฉพาะรายไปแต่อาจสร้างหลักทั่วไปได้ว่า หากใช้สิทธิไม่สุจริตก็อาจมีผลย้อนหลังตั้งแต่วันเริ่มแรก แต่ถ้าสุจริตก็อาจมีผล ณ วันออกคำสั่งหรือในอนาคต

สำหรับคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายในวันขณะที่ออก ถึงอย่างไรก็จะยกเลิกโดยให้มีผลย้อนหลังไม่ได้

สำหรับคำสั่งที่เป็นภาระแก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง ถ้าภาระนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายสามารถยกเลิกได้เสมอ

สำหรับคำสั่งที่เป็นคุณแก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง ถ้าขณะออกชอบด้วยกฎหมาย แต่ต่อมาออกกฎหมายว่าไม่ชอบแล้ว ความเชื่อใจไว้วางใจของประชาชนในนิติกรรมของฝ่ายปกครองย่อมหมดไป โดยหลักกฎหมายมหาชนไม่ใช่เรื่องที่ทำไม่ได้เลย ถ้าประโยชน์ของมหาชนเหนือกว่าก็ทำได้ แต่รัฐต้องชดใช้ค่าทดแทน แต่ถ้าตอนออกใบอนุญาตไม่ชอบด้วยกฎหมาย รัฐก็ไม่ต้องชดใช้ค่าทดแทน เช่น สัมปทานป่าไม้ ถ้าเห็นว่าการตัดไม้ทำลายป่าจะเป็นภัยอันตราย

แก่ประชาชนอย่างใหญ่หลวง รัฐก็ชอบที่จะเพิกถอนใบอนุญาตได้ แต่จะต้องชดใช้ค่าทดแทน เว้นแต่ถ้าการได้สัมปทานมานั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น เกิดจากการให้สินบนเจ้าพนักงาน ดังนั้นผู้ได้รับสัมปทานย่อมสิ้นสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทน⁴²

2.3 แนวความคิด และหลักการเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง

ในการกระทำทางปกครอง องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องใช้อำนาจและกระทำการ โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยเหมาะสมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมักมีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจหน้าที่โดยอำเภอใจอยู่บ่อย ๆ และเนื่องจากองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองได้ทันที ซึ่งอาจเกิดผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนผู้อยู่ภายใต้คำสั่งทางปกครองนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีระบบหรือกลไกการควบคุม และตรวจสอบการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เหมาะสม และเป็นธรรม และเป็นการเยียวยาบรรเทาทุกข์แก่ผู้ตกอยู่ใต้คำสั่งทางปกครองผู้ได้รับผลกระทบ ในที่นี้จึงจะได้ศึกษาในแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง ดังต่อไปนี้

2.3.1 ลักษณะและประเภทของการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง

พิจารณาในแง่ขององค์กรซึ่งทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง สามารถแยกประเภทขององค์กรควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) การควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองโดยองค์กรภายในฝ่ายปกครอง

การควบคุมโดยองค์กรภายในฝ่ายปกครอง คือ การควบคุมและตรวจสอบการกระทำทางปกครองก่อนมีคำสั่งทางปกครองหรือภายหลังมีคำสั่งทางปกครองแล้วแต่กรณี โดยกำหนดให้องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครองนั่นเองได้มีโอกาสตรวจสอบการกระทำที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครองนั้น ๆ เองได้ ซึ่งการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองในลักษณะนี้อาจจำแนกออกได้เป็น การควบคุมตรวจสอบโดยผู้มีอำนาจเหนือการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง และการควบคุมตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไป

(2) การควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองโดยองค์กรภายนอกฝ่ายปกครอง

ระบบการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองโดยองค์กรภายนอกฝ่ายปกครอง อาจแยกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

⁴² แหล่งเดิม. (น. 56-57).

การควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรนิติบัญญัติ ได้แก่ การที่สมาชิกรัฐสภาที่มีสิทธิตั้งกระทู้ถามให้ฝ่ายบริหารตอบ เรียกว่าควบคุมโดยการตั้งกระทู้ถามประการหนึ่ง และการที่สมาชิกรัฐสภาที่มีสิทธิเข้าชื่อกัน เพื่อเปิดอภิปรายลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีหลังจากที่บริหารราชการแผ่นดินไปได้ขณะหนึ่ง เรียกว่า การควบคุมโดยการเปิดอภิปรายอีกประการหนึ่ง⁴³

การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งหมายถึงองค์กรของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจของรัฐตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยเป็นองค์กรของรัฐที่มีสถานะพิเศษ ซึ่งได้รับหลักประกันให้สามารถปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้โดยอิสระปลอดพ้นจากการแทรกแซงขององค์กรของรัฐอื่นหรือสถาบันการเมืองอื่นรวมทั้งอยู่เหนือกระแสและการกดดันใด ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง⁴⁴ ได้แก่ ผู้ตรวจการแผ่นดินคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) การควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองโดยองค์กรตุลาการ

การควบคุมและตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง โดยศาลถือว่าเป็นวิธีการควบคุมที่ให้หลักประกันแก่เอกชนได้ดีกว่าระบบอื่น ๆ เนื่องจากศาลหรือองค์กรฝ่ายตุลาการเป็นองค์กรที่เป็นอิสระและไม่อยู่ใต้อิทธิพลทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมขององค์กรทางการเมืองทั้งรัฐบาล และรัฐสภา หรือองค์กรฝ่ายปกครองใด ๆ และวิธีพิจารณาคดีของศาลเป็นกระบวนการที่เปิดเผยสาธารณชนสามารถเข้าฟังการพิจารณาได้รวมทั้งเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายนำพยานหลักฐานเข้ามาสู้เพื่อสนับสนุนข้ออ้างฝ่ายตนหรือเพื่อหักล้างข้ออ้างของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างเต็มที่จึงเป็นหลักประกันได้ว่าศาลจะไม่ใช้อำนาจไปตามอำเภอใจเพราะอยู่ในสายตาของสาธารณชนตลอดเวลาและคำพิพากษานั้นจะวางอยู่บนข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ถูกต้องอย่างแท้จริง⁴⁵

⁴³ จาก *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง* (น. 173), โดย พรชัย เกื่อนฉวี, 2554, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

⁴⁴ นกตล เสงเจริญ. (2549). *องค์กรอิสระ: ความสำคัญต่อการปฏิรูปการเมืองและการปฏิรูประบบราชการ*, สืบค้น 9 กันยายน 2556, จาก www.pub-law.net/view.aspx?id=895

⁴⁵ ภูริชญา วัฒนรุ่ง. (2551). *การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง*. สืบค้น 9 กันยายน 2556, จาก <http://www.archanpoo.net>

สำหรับระบบศาลที่ควบคุมตรวจสอบการกระทำของฝ่ายปกครองได้นั้น อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ ได้แก่ ระบบศาลเดี่ยว และระบบศาลคู่ ดังต่อไปนี้

ระบบศาลเดี่ยว คือระบบกระบวนการยุติธรรมที่ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีปกครองด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย และต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของหลักกฎหมายเดียวและขึ้นศาลเดียวกันไม่ว่าเอกชนหรือฝ่ายปกครอง

ระบบศาลคู่คือระบบที่ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีแพ่งและคดีอาญาเป็นหลักเท่านั้น ส่วนการพิจารณาวินิจฉัยคดีปกครองให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง ซึ่งมีระบบศาลชั้นต้นและศาลสูงสุดของตนเองเป็นเอกเทศต่างหากเป็นอิสระจากระบบศาลยุติธรรม โดยผู้พิพากษาศาลปกครองจะมีคุณสมบัติเฉพาะและมีความเชี่ยวชาญทางกฎหมายปกครองเป็นพิเศษ

2.3.2 ลักษณะและประเภทของการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครอง โดยองค์กรภายในฝ่ายปกครอง

ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาโดยละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและประเภทขององค์กรภายในฝ่ายปกครองซึ่งทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองกรณี โดยองค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครองนั่นเองได้มีโอกาสตรวจสอบการกระทำที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครองนั้น ๆ เองได้ซึ่งอาจจำแนกองค์กรดังกล่าวออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การควบคุมตรวจสอบโดยผู้มีอำนาจเหนือการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง และการควบคุมตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การควบคุมตรวจสอบโดยผู้มีอำนาจเหนือ

การควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองโดยผู้มีอำนาจเหนือ อาจแยกผู้มีอำนาจเหนือออกเป็นผู้บังคับบัญชาและโดยผู้กำกับดูแล ซึ่งถือว่าเป็นการควบคุมและตรวจสอบโดยองค์กรภายในฝ่ายปกครองรูปแบบหนึ่ง

อำนาจบังคับบัญชา คือ อำนาจที่หัวหน้าหน่วยงานใช้ปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น การที่รัฐมนตรีใช้อำนาจบังคับบัญชาเหนือเจ้าหน้าที่ทั้งหลายในกระทรวง อำนาจบังคับบัญชาเป็นอำนาจที่ผู้บังคับบัญชาสามารถสั่งการใด ๆ ก็ได้ตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสม สามารถกลับ แก้ ยกเลิกเพิกถอนคำสั่งหรือการกระทำของผู้บังคับบัญชาได้เสมอ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเป็นประการอื่น อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจบังคับบัญชานี้ต้องชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่จะใช้ในทางที่เหมาะสมแต่ขัดต่อกฎหมายได้

อำนาจควบคุมกำกับคือ อำนาจควบคุมที่มีอยู่อย่างจำกัดตามพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหนือองค์กร และเหนือการกระทำขององค์กรกระจายอำนาจ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การปกป้องผลประโยชน์ทั่วไป⁴⁶

ข้อที่แตกต่างกันระหว่างการควบคุมบังคับบัญชากับการกำกับดูแล ที่สำคัญมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ คือ

ประการที่หนึ่งอำนาจของผู้บังคับบัญชาในการควบคุมการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอำนาจทั่วไปที่เกิดจากการจัดระเบียบภายในหน่วยงานหรือเป็นไปตามหลักการบังคับบัญชา จึงไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมาบัญญัติให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะอีกส่วนอำนาจของผู้กำกับดูแลนั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะและผู้กำกับดูแลจะใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้

ประการที่สอง คือผู้บังคับบัญชามีอำนาจควบคุมการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทั้งในเรื่องความชอบด้วยกฎหมาย (Legalite) และควบคุมได้ในเรื่องของความเหมาะสม (Opportunité) แต่การกำกับดูแลนั้นผู้มีอำนาจกำกับดูแลจะควบคุมเฉพาะเรื่อง ความชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น โดยจะไม่ก้าวล่วงเข้าไปควบคุมเรื่อง ความเหมาะสมของการกระทำด้วยเพราะว่าเป็นหลักการและเหตุผลตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) การเข้าไปควบคุมเรื่องความเหมาะสมจะกลายเป็นการทำลายความเป็นอิสระ (Autonomie) ขององค์กรฝ่ายปกครองส่วนท้องถิ่นหรือขององค์กรมหาชน⁴⁷

(2) การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง

การอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองเป็นกระบวนการตรวจสอบการกระทำทางปกครองภายในฝ่ายปกครองที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่อาจแก้ไขบรรดาข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนให้หมดสิ้นไป โดยบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครองสามารถที่จะร้องขอให้หน่วยงานของฝ่ายปกครองนั่นเอง ซึ่งเป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครองนั้น หรือหน่วยงานของฝ่ายปกครองนั้นในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานทางปกครองที่ได้ออกคำสั่งทางปกครอง โดยการยื่นอุทธรณ์ต่อหน่วยงานดังกล่าว หรือองค์กรตามกฎหมายที่มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์โดยเฉพาะ เพื่อให้ดำเนินการพิจารณา ตรวจสอบ ทบทวนคำสั่งทางปกครองนั้น ซึ่งอาจจะนำไปสู่การยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้นได้ ในกรณีนี้ฝ่ายปกครองสามารถที่

⁴⁶ หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง (น. 78). เล่มเดิม.

⁴⁷ ภูริชญา วัฒนรุ่ง. (2551). การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง. สืบค้น

จะพิจารณาบทบาทของคำสั่งทางปกครองนั้นได้ ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมาย หรือปัญหาความเหมาะสมของคำสั่งทางปกครอง

ระบบของการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองอาจแบ่งแยกได้เป็นหลายระบบ เช่น ศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์ ได้แยกระบบอุทธรณ์ออกเป็น 3 ระบบ⁴⁸ คือ ระบบอุทธรณ์ปกติ ระบบอุทธรณ์บังคับ และระบบอุทธรณ์ไม่บังคับ แต่ในที่นี้ขอแยกพิจารณาการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองเป็นอุทธรณ์ไม่บังคับ และ อุทธรณ์บังคับ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. ระบบอุทธรณ์ไม่บังคับ เป็นกรณีที่กฎหมายมิได้กำหนดไว้ว่า หากคู่กรณีจะนำคดีมาฟ้องต่อศาล คู่กรณีจะต้องอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อน หากแต่เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติในลักษณะที่เป็นทางเลือกให้คู่กรณีมีสิทธิที่จะเลือกใช้สิทธิในการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง หรือจะนำคดีไปฟ้องร้องศาลได้โดยตรง ดังนั้น กฎหมายได้บัญญัติให้ใช้ระบบอุทธรณ์เพื่อเลือก ด้วยเหตุนี้จึงต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายนั้น ๆ เป็นสำคัญ

2. ระบบอุทธรณ์บังคับ เป็นระบบอุทธรณ์ที่บังคับให้คู่กรณีจะร้องดำเนินการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อนเสมอก่อนที่จะนำคดีไปฟ้องต่อศาล หากคู่กรณีไม่ดำเนินการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อน ศาลย่อมไม่อาจพิจารณาคดีดังกล่าวได้ การอุทธรณ์ในระบบบังคับจึงกลายเป็นเงื่อนไขในการรับเรื่องไว้พิจารณา ด้วยเหตุนี้เอง จึงถือว่าสถานะในทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์เป็นกฎหมายที่อยู่กึ่งกลางระหว่างกฎหมายสารະบัญญัติและกฎหมายวิธีบัญญัติ กล่าวคือ การอุทธรณ์เป็นจุดเชื่อมระหว่างการใช้กฎหมายของฝ่ายปกครองและเป็นเงื่อนไขในการรับฟ้องคดีของศาลในขณะเดียวกัน⁴⁹

วัตถุประสงค์ของการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง อันเป็นมาตรการภายในของฝ่ายปกครอง หลังจากที่ฝ่ายปกครองได้ดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองไปแล้ว ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้ควบคุมตรวจสอบการกระทำของฝ่ายปกครอง และให้การเยียวยาแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง โดยมีวัตถุประสงค์สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ในด้านที่เกี่ยวกับประชาชนหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง การอุทธรณ์จะเป็นมาตรการให้ความคุ้มครอง หรือเป็นหลักประกันสิทธิทางกฎหมายแก่ประชาชนเพื่อเยียวยาทุกข์ให้แก่บุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำของฝ่ายปกครอง

⁴⁸ หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง. เล่มเดิม.

⁴⁹ จาก กฎหมายปกครองสำหรับนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ (น. 143-147), โดย กิจปติ ก้องเบญจกุล, 2553, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

2. ในด้านที่เกี่ยวกับฝ่ายปกครอง การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองจะมีผลทำให้ฝ่ายปกครองได้มีโอกาสพิจารณาทบทวนการออกคำสั่งทางปกครองของตนว่าเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ ตลอดจนความเหมาะสมในการออกคำสั่งทางปกครอง หากพบข้อบกพร่องก็จะดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับหลักในเรื่องหน้าที่ในการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครอง

3. ในด้านที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม การจัดให้มีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองภายในฝ่ายปกครองก่อนนั้น จะช่วยแบ่งเบาภาระของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีปกครอง โดยช่วยลดจำนวนของคดีหรือข้อพิพาททางปกครองที่จะขึ้นไปสู่ศาลให้น้อยลง ทั้งนี้ เนื่องจากข้อพิพาทในบางเรื่องอาจสามารถที่จะยุติลงได้ในชั้นการพิจารณาอุทธรณ์ของฝ่ายปกครอง นอกจากนี้ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองยังจะช่วยทำให้ข้อพิพาทที่จะขึ้นไปสู่การพิจารณาขององค์กรศาลมีประเด็นข้อพิพาทที่เด่นชัดขึ้น ทำให้เป็นการง่ายและสะดวกต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล⁵⁰

(3) การควบคุมตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

การควบคุมตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทถือได้ว่าเป็นการควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรภายในฝ่ายปกครองอีกรูปแบบหนึ่ง เพราะคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นองค์กรที่อยู่ในโครงสร้างขององค์กรฝ่ายปกครอง หากแต่เป็นองค์กรที่มีความอิสระในการวินิจฉัยข้อพิพาท เหตุผลที่กำหนดให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นองค์กรควบคุมและตรวจสอบภายในฝ่ายปกครองมีเหตุผลที่สำคัญ ดังนี้

1. การควบคุมตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมักจะประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่มีความชำนาญในด้านนั้น ๆ ดังนั้น การตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจึงเปรียบเสมือนการตรวจสอบในทางข้อเท็จจริงจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งหากเรื่องขึ้นสู่การพิจารณาของศาลจะมีส่วนช่วยให้การพิจารณาของศาลมีความรวดเร็วขึ้น

2. การควบคุมตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นการตรวจสอบโดยองค์กรภายในฝ่ายปกครอง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรอบคอบ ก่อนที่เรื่องดังกล่าวจะไปสู่การตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก (ศาล) ซึ่งหากเรื่องใดคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเห็นว่าไม่ถูกต้อง ก็อาจวินิจฉัยแก้ไขให้ถูกต้องก่อนที่เรื่องจะไปสู่องค์กรศาล อันเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลอีกด้านหนึ่ง

⁵⁰ จาก *กฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539* (น. 109), โดย ฤทัย หงส์ศิริ, 2541, กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์.

3. การให้มีการตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีกระบวนการที่ไม่มีแบบพิธี ดังนั้นการเข้าถึงของประชาชนจึงสะดวกไม่มีความยุ่งยาก รวมทั้งค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการไปฟ้องร้องยังองค์กรศาล การตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจึงเป็นการตรวจสอบในชั้นสุดท้ายก่อนที่ไปสู่องค์กรภายนอกที่มีกระบวนการเป็นแบบพิธี และมีความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่าการตรวจสอบโดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท⁵¹

ลักษณะของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

1. คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทต้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายด้วยเหตุที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับข้อพิพาทที่อยู่ในขอบเขตอำนาจของตน การวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิ หรือหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทนั้น ด้วยเหตุนี้เอง องค์กรที่จะมีอำนาจวินิจฉัยแล้ว ก่อให้เกิดผลผูกพันต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทนั้นจะต้องเป็นองค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมาย และด้วยเหตุนี้เอง เงื่อนไขในเบื้องต้นของการเป็น “คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” จึงต้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย นอกเหนือจากเหตุผลของการวินิจฉัยข้อพิพาทก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิ หรือหน้าที่ของบุคคลแล้ว การที่จะทำให้ภาระหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทบรรลุความมุ่งหมายได้ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจำเป็นต้องมีอำนาจตามกฎหมายในการที่จะเรียกบุคคลหรือพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ดังนั้น ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท เพื่อดำเนินภารกิจดังกล่าวได้⁵² และกฎหมายที่จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นต้องเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติเท่านั้น

2. องค์กรนั้นต้องมีความอิสระไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของฝ่ายบริหารในการพิจารณาว่า “คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” จะต้องเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้บังคับของฝ่ายบริหารนั้น ในประเด็นนี้จะต้องแยกพิจารณาระหว่างความเป็นอิสระในแง่ของ “องค์กร” กับความเป็นอิสระในแง่ของ “การทำหน้าที่วินิจฉัย” ความเป็นอิสระของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นเรียกร่องเฉพาะความเป็นอิสระในแง่ของ “องค์กร” เท่านั้น กล่าวคือ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องไม่ใช่องค์กรที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของฝ่ายบริหารแต่ในขณะที่ความเป็นอิสระในแง่ของการทำหน้าที่วินิจฉัยนั้นมีข้อเรียกร่องแตกต่างไปจากองค์กรตุลาการ หรือผู้พิพากษา องค์กรตุลาการนั้นเรียกร่องความเป็นอิสระทั้งในแง่ของ “องค์กร” และในแง่ของ “การทำหน้าที่” ของ

⁵¹ หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง (น. 123-124). เล่มเดิม.

⁵² หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง (น. 124-125). เล่มเดิม.

ผู้พิพากษาในการวินิจฉัยบรรทัดคดีด้วย ทั้งนี้ ได้มีการบัญญัติเรื่องหลักประกันความอิสระของผู้พิพากษาไว้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่สำหรับกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ความอิสระในแง่ของการทำหน้าที่วินิจฉัยข้อพิพาทนั้น กรรมการที่อยู่ในคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมิได้มีหลักประกันความอิสระเหมือนกรณีผู้พิพากษา⁵³

3. องค์กรนั้นจะต้องเป็นองค์กรวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท กล่าวคือ องค์กรที่จะเป็น “คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” นั้น จะต้องเป็นองค์กรที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ลักษณะขององค์กรที่วินิจฉัยข้อพิพาทจึงเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการวินิจฉัยแล้วย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทนั้น⁵⁴

4. องค์กรนั้นจะต้องมีวิธีพิจารณาสำหรับการวินิจฉัยข้อพิพาทด้วยเหตุที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นองค์กรที่วินิจฉัยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทดังกล่าว องค์กรนั้นจะต้องมีวิธีพิจารณาเพื่อให้เกิดความมั่นใจต่อผู้ที่จะถูกวินิจฉัยจากคณะกรรมการดังกล่าวว่าข้อพิพาทของตนได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการที่มีความเป็นกลาง คณะกรรมการพิจารณาโดยการรับฟังเหตุผลของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่าย การวินิจฉัยของคณะกรรมการจะต้องมีการให้เหตุผล เป็นต้น นอกจากนี้วิธีพิจารณาของคณะกรรมการจะต้องกำหนดเรื่ององค์ประชุมที่ดี หรือองค์มติที่ดี รวมทั้งการให้สิทธิคู่กรณีในการคัดค้านกรรมการ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังกล่าวควรต้องปรากฏในวิธีพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

การที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องมีวิธีพิจารณาในการที่จะวินิจฉัยข้อพิพาท จึงมีการเรียกองค์กรในลักษณะนี้ว่า “องค์กรกึ่งตุลาการ” เพราะมีลักษณะบางประการคล้ายกับองค์กรตุลาการ กล่าวคือ เป็นการวินิจฉัยข้อพิพาท และเป็นการวินิจฉัยข้อพิพาทที่เป็นไปตามวิธีพิจารณาที่ได้กำหนดไว้แล้ว เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นธรรมแก่คู่กรณี แต่ที่แตกต่างไปจากองค์กรตุลาการคือ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมิได้มีหลักประกันความอิสระเช่นเดียวกับตุลาการ เพียงแต่มีความเป็นอิสระในแง่ขององค์กรเท่านั้น⁵⁵

⁵³ จาก *หลักกฎหมายมหาชน*, โดย กิจจติ ก้องเบญจกุล, 2553, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

⁵⁴ *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. เล่มเดิม.

⁵⁵ *หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง* (น. 130-131). เล่มเดิม.

2.4 ประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาชญากรรมในประเทศไทย

อาชญากรรมเป็นศาสตราวุธอันร้ายแรง สามารถที่จะทำอันตรายต่อชีวิตและร่างกายแก่บุคคลได้โดยง่าย หากอยู่ในความครอบครองของบุคคล และนำไปใช้ในทางมิชอบแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น และอาจทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายถึงชีวิตได้ ดังนั้นความคิดที่จะออกกฎหมายควบคุมการมีอาชญากรรมไว้ในครอบครองของบุคคลจึงมีมานานแล้ว ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2295⁵⁶ ได้มีการออก “กฎให้แก่ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการเมือง จ.ศ. 114” กำหนดให้มีการทำตำหนิรูปพรรณปืนไว้ว่า

“.....ถ้าลูกบ้านนั้นมีปืนไว้สำหรับตัวใช้ก็ให้เอาปืนนั้นมาช่วยบอกแก่ผู้ใหญ่ นายบ้าน และให้ผู้ใหญ่บ้านนั้นวัดชันยาว และกฎหมายเอารูปพรรณปืนนั้นไว้ ถ้าแลหาจากภูมิได้ ก็ให้เอาไปให้ผู้รักษาเมือง ผู้รั้งกรมการเมืองจากปืนนั้นลงไว้ในล้าคล้องปืนนั้นให้สำคัญตามกฎหมาย แล้วให้มอบปืนนั้นไว้ให้แก่เจ้าของให้เอาไว้สำหรับตัว.....”

ต่อมาก็ได้มีข้อบังคับเกี่ยวกับอาชญากรรม เท่าที่ปรากฏส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปของประกาศ กล่าวคือ ในปี จ.ศ. 1220 (พ.ศ. 2401) ได้มี “ประกาศตั้งผู้จับคนยิงปืนในแขวงกรุงเทพฯ โดยมีได้บอก ปากเสียง” และในปี จ.ศ. 1220 นั้นเองก็ได้มี “ประกาศเรื่องยิงปืนให้ขออนุญาตก่อน” ในปี จ.ศ. 1229 (พ.ศ. 2401) มี “ประกาศห้ามไม่ให้พนักงานผู้ยิงปืนพิศตรุษทำอย่างอ้ายนาก อ้ายเข้ม ปีเถาะนพศก” ในประกาศฉบับนี้มีความบัญญัติว่าอ้ายนากหลวงสุรินทรเดช และอ้ายเข้ม ขุนจงใจยุทธ ทำความผิดให้ขัดเคืองใต้ฝ่าละอองฯ ให้ลงพระราชอาญาจำไว้ ณคุก ถ้าพนักงานยิงปืนในพระราชพิศตรุษ ณ วันที่ 14 ๆ 4 ค่ำ ปีเถาะนพศก ถ้าผู้ที่ต้องเกณฑ์ยิงปืนกระทำความผิดให้ขัดเคืองใต้ฝ่าละอองฯ เหมือนอย่างอ้ายนาก อ้ายเข้ม จะเอาตัวผู้นั้นทำโทษถึงประหารชีวิตพร้อมด้วยกันกับอ้ายนาก อ้ายเข้มนั้น

ต่อมาไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเป็นปีใดได้มี “ประกาศยิงปืนอาภูนา ฟังตะวันตก”

ในปี จ.ศ. 1236 (พ.ศ. 2417) มี “ประกาศเรื่องปืนแคตริงกัน” โดยกำหนดห้ามมิให้ซื้อขายแลกเปลี่ยน หรือหาไว้ใช้สอยซึ่งปืนแคตริงกัน

ในปี จ.ศ. 1246 (พ.ศ. 2427) มี “ประกาศห้ามเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินดำ” โดยกำหนดห้ามมิให้นำเครื่องศาสตราวุธ และกระสุนดินดำและเครื่องระเบิดต่าง ๆ เข้ามาในราชอาณาจักร และในปี จ.ศ. 1246 (พ.ศ. 2427) มี “ประกาศเจ้านครเชียงใหม่ ห้ามมิให้ราษฎรลักลอบซื้อเครื่องศาสตราวุธ กระสุนดินดำ”

⁵⁶ จาก คู่มือปฏิบัติงานอาชญากรรม พ.ศ. 2548 เล่ม 1 ฉบับรวมกฎหมายอาชญากรรม (น. 161-164), โดย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2549, กรุงเทพฯ: อสารักษาดินแดน กรมการปกครอง.

ต่อมา ร.ศ. 118 (พ.ศ. 2442) มี “ประกาศข้อบังคับสำหรับอาวุธต่าง ๆ กระสุนปืน ซึ่งมาจากต่างประเทศให้ใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 118” โดยห้ามมิให้ผู้ใดบรรทุกเครื่องศาสตราวุธกระสุนปืนเข้ามาในราชอาณาจักรสยาม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานฝ่ายสยามก่อน และให้ตราพระราชบัญญัติสำหรับเครื่องกระสุนปืนต่าง ๆ เข้าโดยผิดกฎหมายที่กำหนดไว้มีโทษปรับหรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับและให้รับเป็นของรัฐบาลสยาม

ในปี ร.ศ. 118 (พ.ศ. 2442) อีกเช่นกันได้มี “ประกาศห้ามมิให้ถืออาวุธปืนและยิงปืน และให้จุดได้ตามเพลิงในเวลากลางคืนในมณฑลต่าง ๆ ” แต่ประกาศฉบับนี้ยกเลิกไปในปี ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452)

ในปี ร.ศ. 125 (พ.ศ. 2449) ก็ได้มี “ประกาศข้อบังคับสำหรับการที่จะนำปืนและปืนคนกระสุนปืนเข้ามาในมณฑลภูเก็ต” ซึ่งเป็นการในอำนาจข้าหลวงเทศาภิบาล และผู้ว่าราชการเมืองในมณฑลภูเก็ต ออกใบอนุญาตให้นำปืนเข้ามาในเมืองได้ตามข้อบังคับที่กำหนดไว้

ในปี ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) จึงได้มี “พระราชบัญญัติอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131” พระราชบัญญัติฉบับนี้ห้ามมิให้ผู้ใดทำ หรือซ่อมแซม หรือค้าขาย หรือมีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนในราชอาณาจักร โดยมีได้รับอนุญาตจากรัฐบาล และห้ามมิให้ส่งเข้ามาในราชอาณาจักรหรือซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐบาลส่วนอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนที่ใช้ในการทำสงครามห้ามมิให้ออกใบอนุญาตในการนำเข้า ทำ ซ่อมแซม เป็นอันขาด แต่เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131 (พ.ศ. 2455) นั้นให้ใช้บังคับเฉพาะกรุงเทพมหานคร (ตั้งแต่ 1 ตุลาคม ร.ศ. 131 เป็นต้นไป) และได้กำหนดว่าถ้าจะใช้บังคับในมณฑลอื่นจะประกาศในราชกิจจานุเบกษาจนกระทั่ง วันที่ 7 สิงหาคม ร.ศ. 132 (พ.ศ. 2456) จึงมี “ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131” กำหนดให้ใช้บังคับใน 17 มณฑล ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน ร.ศ. 132 (พ.ศ. 2456) เป็นต้นไป

หลังจากได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131 แล้วก็ได้มีประกาศและกฎเสนาบดีต่าง ๆ ที่ออกตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131 และในปี พ.ศ. 2458 ก็ได้มี “ประกาศแก้ไขเปลี่ยนแปลง พระราชบัญญัติอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน รัตนโกสินทรศก 131” โดยกำหนดคำว่าอาวุธปืนเสียใหม่ ให้หมายความว่าอาวุธปืนทุกชนิดรวมทั้งปืนที่ใช้ยิงได้โดยวิธีอัตโนมัติ หรือเครื่องกลอย่างใด ๆ และตลอดถึงส่วนใดของอาวุธปืน ๆ ด้วย แต่ไม่กินถึงปืนสำหรับเด็กเล่น

จนถึงปี 2477 จึงประกาศใช้ “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง พุทธศักราช 2477” บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) ห้ามมิให้ผู้ใดมีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนบางชนิด เช่น อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนที่ใช้ในสงคราม

2) กำหนดการอนุญาตให้บุคคลผู้ใดมิได้ออกร้านค้าอาวุธปืน หรือผู้ทำมีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนได้โดยการได้รับอนุญาตก่อน

3) มีการอนุญาตให้ผู้ออกร้านค้าอาวุธปืน หรือผู้สั่งทำ ซ่อม และค้าอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนได้โดยได้รับอนุญาตก่อน

4) วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง ห้ามมิให้ผู้ใดทำ สั่งนำเข้า ค้าหรือมีเว้นแต่จะได้รับอนุญาตก่อน

5) ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ ต้องระวางโทษจำคุก ปรับ และทั้งจำทั้งปรับ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง พุทธศักราช 2477 นั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรวม 5 ครั้ง ดังนี้

1) “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2477” ซึ่งเป็นการแก้ไขบทเฉพาะกาลโดยกำหนดให้ผู้มีอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนโดยไม่ได้รับอนุญาตไปขอรับใบอนุญาตได้

2) “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2477 (ฉบับที่ 3)” เป็นการแก้ไขคุณสมบัติของผู้ที่จะมาขอใบอนุญาตมีอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน

3) “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2479” โดยกำหนดยกเว้นไม่ให้บังคับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุ

ระเบิด และดอกไม้เพลิง ซึ่งเจ้าพนักงานได้รับมาจากรัฐบาลเพื่อทำตามหน้าที่ หรือรัฐบาลสั่งเข้ามา นำเข้ามา ส่งออกไป ทำขึ้นมาขาย หรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น แต่อาวุธของกระทรวง ทบวง กรม ในรัฐบาลนอกจากกระทรวงกลาโหมและกรมตำรวจให้รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการมีอำนาจจำกัด ชนิดและจำนวนได้ และไม่บังคับถึงอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง ในเรือเดินทะเลซึ่งเป็นของประจำเรือที่มีได้ตามปกติ

4) “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2484” โดยกำหนดให้มีการแก้ไขวันที่และเดือนเท่านั้น

5) “พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2487” ซึ่งอนุญาตให้ผู้ที่มีอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน โดยไม่มีใบอนุญาต ถ้ายื่นขอใบอนุญาตตามกำหนดผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

ในที่สุดก็ได้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন พ.ศ. 2490” ใช้บังคับตั้งแต่ พ.ศ. 2490 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรวม 9 ครั้ง ดังนี้

- 1) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2491
- 2) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2501
- 3) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2501
- 4) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2517
- 5) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2518
- 6) คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 12 ลงวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2519
- 7) คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 44 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519
- 8) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2522
- 9) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2530
- 10) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัตถูระเบิด และดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรปীন (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2543

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน ในต่างประเทศและในประเทศไทย

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมย่อมจะต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อควบคุมความประพฤติมิให้บุคคลใดใช้อาวุธทำร้ายบุคคลอื่นหรือนำอาวุธ ไปข่มขู่เพื่อให้เกิดความหวาดกลัวซึ่งไปกระทบต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการควบคุมคนในสังคมนั้นเรียกว่า “กฎหมาย” กฎหมายเป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบเรียบร้อย การมีกฎหมายที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบังคับใช้กฎหมาย ถ้ากฎหมายนั้นได้รับการเคารพและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดก็จะเป็นผลสัมฤทธิ์ต่อกฎหมายนั้น

กฎหมายที่ใช้บังคับกันอยู่ทั่วโลกนั้น ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการ และมาตรการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการกำหนดโทษที่แตกต่างกัน เพราะกฎหมายของแต่ละประเทศต่างก็พัฒนามาจากพื้นฐานความคิด สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษากฎหมายต่างประเทศจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ทราบความแตกต่างกันของกฎหมายต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและสามารถที่จะนำกฎหมายของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบกับทั้งทางด้านเนื้อหาและวิธีการและสามารถนำมาประเมินเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศตนเองได้ ซึ่งจะนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เป็นธรรมและเป็นสากลที่ใช้บังคับได้ทั่วไป

3.1 มาตรการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนในประเทศอังกฤษ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศสหรัฐอเมริกา

ในการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและการใช้อาวุธปืนในต่างประเทศครั้งนี้ ได้เลือกศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่มีภูมิประเทศ ประชาชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสภาพสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกัน เพราะเป็นประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย และพร้อมกันนั้นก็ได้ศึกษากฎหมายที่อยู่ต่างกัน ทั้งสภาพพื้นที่ประชากร ขนบธรรมเนียมประเพณีและสภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ โดยจะศึกษาหลักเกณฑ์ เงื่อนไข การอนุญาตการมี การใช้ การพกพา และการตรวจสอบการมีและ

การใช้อาวุธปืน อันเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายในการควบคุมการมีและการใช้อาวุธปืน โดยมีกฎหมายอาวุธปืนของแต่ละประเทศทั้ง 4 ประเทศ¹ ดังนี้

1. ประเทศอังกฤษ ซึ่งมีกฎหมาย
 - 1.1 Firearms (Amendment) Act, 1988
 - 1.2 Firearms (Amendment) Act, 1997
2. ประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีกฎหมาย
 - Arms Act, 1960 (Act 206)
3. ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีกฎหมาย
 - 3.1 Arms And Explosives Act (chapter 13)
 - 3.2 Arms Offences Act (chapter 14)
4. ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีกฎหมาย
 - The gun control Act of 1968

3.1.1 ประเทศอังกฤษ

วัตถุประสงค์ของการมีและการใช้อาวุธปืน²

ประเทศอังกฤษโดยหลักการคือ ห้ามมีอาวุธปืน แต่เนื่องจากประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศอังกฤษมีการล่าสัตว์ทั้งที่เป็นอาหารและการล่าเป็นกีฬา อีกทั้งยังเป็นปศุสัตว์ขนาดใหญ่ จำเป็นต้องมีการใช้อาวุธปืนเพื่อการดังกล่าว ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการมีและการใช้อาวุธปืนจึงสอดคล้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของประเทศ คือ อนุญาตให้มีกรณี ล่าสัตว์/ฆ่าสัตว์ ปืนพกแบบลูกซอง เพื่อใช้ในการยิงสัตว์ที่รบกวนมีอาวุธปืนเพื่อใช้ในการแข่งขันทางการกีฬา หรือเพื่อใช้ในกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการให้สัตยาบันเริ่มการแข่งขันทางการกีฬา หรือมีอาวุธปืนเพื่อใช้เป็นที่ระลึกจากสงคราม

ส่วนวัตถุประสงค์ของอาวุธปืนกีฬา ได้กำหนดไว้ชัดเจนตามกฎหมาย Firearms (Amendment) Act 1997 บัญญัติว่า เป็นพระราชบัญญัติที่แก้ไข พระราชบัญญัติอาวุธปืน ค.ศ. 1968-1992 เพื่อเป็นบทบัญญัติในการพิจารณาออกใบอนุญาต และเป็นกฎเกณฑ์ควบคุมต่อสโมสรปืนพกต่าง ๆ เพื่อเป็นกฎเกณฑ์ในการควบคุมการครอบครองการจัดการที่เกี่ยวกับอาวุธปืน และมีจุดประสงค์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการกำหนดการอนุญาตให้มีซึ่งปืนพกที่มีลำกล้องขนาดเล็กเพื่อการซ้อมเป้าในสโมสร

¹ จาก ปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน: ศึกษาในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), โดย สวนิต สดงคุณห์, 2544, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

² แหล่งเดิม. (น. 129-131).

หลักเกณฑ์ การอนุญาต³

ประเทศอังกฤษ กฎหมายอาวุธปืน ได้กำหนดให้บุคคลได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนในลักษณะต่อไปนี้ คือ

1. บุคคลมีอาวุธปืนเป็นเครื่องมือล่าสัตว์หรือฆ่าสัตว์
2. บุคคลมีอาวุธปืนที่ใช้สำหรับฆ่าสัตว์ด้วยความจำเป็น
3. บุคคลมีปืนลูกซอง เพื่อใช้ในการยิงสัตว์ที่รบกวน
4. บุคคลมีอาวุธปืนเพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬาหรือเพื่อใช้ในกิจการที่เกี่ยวข้องด้วยการให้สัตยาบันเริ่มการแข่งขันทางการกีฬา
5. บุคคลมีอาวุธปืนเพื่อใช้เป็นที่ระลึกจากสงคราม
6. บุคคลที่มีอาวุธปืน ซึ่ง (ก) ได้ผลิตก่อนวันที่ 1 มกราคม ค.ศ.1919 และ (ข) กระสุนปืนสำหรับใช้กับอาวุธปืนนั้นมิได้มีไว้พร้อมอยู่
7. บุคคลที่มีอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนใด ๆ ที่มีการออกแบบไว้เพื่อปรับให้ใช้เพื่อจุดประสงค์อันก่อให้เกิดความสงบหรือล่าสัตว์

คำขอมิใบทะเบียนอาวุธปืน

1. การยื่นคำขออนุมัติเพื่อมีใบทะเบียนอาวุธปืนจะต้องกระทำโดยกรอกแบบฟอร์มที่กำหนดแล้วยื่นต่อหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจของพื้นที่ซึ่งผู้ยื่นคำขอมิภูมิลำเนาอาศัยอยู่และต้องระบุข้อความใด ๆ ที่ได้กำหนดไว้ตามแบบฟอร์มนั้น

2. ให้ผู้ยื่นคำขอใบทะเบียนอาวุธปืนจะต้องแนบรูปถ่ายของผู้ขอมิใบอนุญาตนั้นและประกอบด้วยชื่อและที่อยู่อาศัยจำนวน 2 คน ของผู้ที่ยินยอมเป็นผู้อ้างอิงของผู้ยื่นคำขอนั้น

3. กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจต้องได้รับสิ่งต่อไปนี้จากผู้สามารถอ้างอิงได้ โดยการกำหนดมาจากผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตก่อนที่จะพิจารณาคำขอเพื่อมีอาวุธปืนดังกล่าว คือ

(ก) การตรวจสอบข้อเท็จจริง

(ข) ความเห็นในแบบฟอร์มที่แจ้งรายละเอียดแสดงว่าเขาเห็นควรว่าผู้ยื่นคำขออนุญาตนั้นสมควรจะได้รับการอนุมัติให้เป็นผู้ครอบครองอาวุธปืนได้

(ค) ข้อความเห็นอื่น ๆ ทำนองเดียวกันนั้น อันเนื่องด้วยการขออนุญาต หรือผู้ขอใบอนุญาตซึ่งอาจจะระบุไว้

³ แหล่งเดิม. (น. 126 – 129).

4. ทะเบียนอาวุธปืนจะได้รับอนุญาตได้ต่อเมื่อหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจเห็นควรโดย

(ก) ผู้ขออนั้นมีความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้มีอาวุธปืนและจะต้องมิใช่บุคคลต้องห้ามโดยพระราชบัญญัตินี้ จากการครอบครองปืนดังกล่าว

(ข) เขามีเหตุผลดีพอที่จะต้องมีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง หรือเพื่อซื้อ หรือเพื่อการได้มาซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนนั้นตามที่ได้มีคำขอขึ้นมา

(ค) ไม่ว่าในกรณีใดคำขออนั้นอาจจะได้รับการอนุมัติที่จะให้มีทะเบียนอนุญาตซึ่งอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนไว้ในครอบครองได้โดยปราศจากอันตรายต่อความปลอดภัยหรือความสงบสุขของประชาชน

คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต⁴

ประเทศอังกฤษ มีการออกหรือต่อใบอนุญาตปืนสั้นกระทำโดยหัวหน้างานของตำรวจพิจารณาเห็นว่า ผู้ขออนุญาตไม่เป็นภัยต่อสาธารณชน ซึ่งจะไม่ออกให้ในกรณีเห็นว่า มีเหตุผลเชื่อได้ว่า ผู้ขออนุญาตไม่มีสิทธิได้รับอนุญาตตามความพระราชบัญญัตินี้ ผู้ขออนุญาตไม่สามารถให้เหตุผลอันสมควรในการครอบครองซื้อ หรือได้มา หากนำมาไปใช้การกีฬาหรือแข่งขัน หรือยิงสัตว์ และต้องไม่เคยถูกปฏิเสธคำขอ เนื่องจากผู้ขออนุญาตตั้งใจที่ไม่ใช้ปืนด้วยตนเองและให้ผู้อื่นยืม

ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

ประเทศอังกฤษ ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตอาวุธปืนหรือใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน คือหัวหน้างานตำรวจหากเป็นอาวุธปืนที่มีความร้ายแรงและนอกเหนือจากอาวุธปืนเพื่อการศึกษา คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรการควบคุมการพกพาอาวุธปืน

กรณีประเทศอังกฤษบุคคลผู้มีใบอนุญาตพกพาอาวุธปืนขนาดเล็กมีสิทธิที่จะขออนุญาตพกพาอาวุธปืนนอกที่อยู่อาศัยได้โดยยื่นคำขอต่อหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจระบุเหตุผลความจำเป็น จุดมุ่งหมายสำหรับการอนุญาตหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจจะอนุญาตภายใต้เงื่อนไขความจำเป็นต่อความปลอดภัยซึ่งการครอบครองนั้นจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ความปลอดภัยของสาธารณะหรือสันติภาพ

มาตรการควบคุมภายหลังได้รับใบอนุญาต

ประเทศอังกฤษ ถ้ามีการลดขนาดลำกล้องของปืนประเภท Smooth – bore ให้มีขนาดสั้นกว่า 24 นิ้ว ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 1 ของพระราชบัญญัติแม่บทนี้ ถือเป็นอาชญากรรม⁵

⁴ แหล่งเดิม. (น. 131-132).

⁵ Firearms (Amendment) Act 1988. มาตรา 6(1).

การโอนอาวุธปืน จะต้องแจ้งการโอนให้แก่ หัวหน้างานของตำรวจผู้ออกใบอนุญาต ทั้งของผู้โอนและผู้รับโอน โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือบริการรับส่งที่มีการบันทึก รายการ หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีการถอดถอนใบอนุญาต เมื่อใบอนุญาตถูกถอดถอนตามกฎหมายแม่บทหัวหน้างานตำรวจจะแจ้งให้ผู้ถือใบอนุญาตทราบเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ส่งมอบใบอนุญาตอาวุธปืน และกระสุนปืนในครอบครองตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ซึ่งหากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่แจ้งตามกฎหมาย ถือเป็นการกระทำความผิดอาชญากรรมและจะมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ 4 ของระดับมาตรฐาน หรือทั้งจำทั้งปรับ

การเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน

ประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับใบอนุญาตอาจถูกถอดถอนได้ตามกฎหมายแม่บท เมื่อถูกถอดถอนใบอนุญาตแล้ว หัวหน้างานตำรวจจะแจ้งให้ผู้ถือใบอนุญาตทราบเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ส่งมอบใบอนุญาต อาวุธปืน และกระสุนปืนที่ครอบครองตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

ใบทะเบียนอาจถูกเพิกถอนได้ ถ้าหัวหน้าสำนักงานตำรวจมีเหตุผลอันสมควรเชื่อว่า

(1) ผู้ถือทะเบียนนั้นมีอุปนิสัยอันควบคุมตนเองไม่ได้ หรือมีจิตใจไม่ปกติ หรือผู้ที่ไม่มี ความเหมาะสมที่จะมีอาวุธปืนไว้กับตน

(2) ผู้ถือใบทะเบียนไม่อาจจะได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืน ซึ่งใบอนุญาตนั้นได้เกี่ยวเนื่องถือไว้ในครอบครองโดยปราศจากอันตรายต่อสาธารณชน หรือ ความสงบสุข

ใบทะเบียนนั้นอาจถูกเพิกถอนได้ ถ้าผู้นั้นมิได้ปฏิบัติตามกฎหมายหรืออาจถูกเพิกถอน เป็นบางส่วนได้

มาตรการควบคุมการค้าอาวุธปืน

ประเทศอังกฤษ ได้มีกฎหมายอาวุธปืนของอังกฤษ Firearms (Amendment) Act. 1997 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจออกใบอนุญาตเพื่อการครอบครอง หรือเพื่อซื้อ หรือได้มา หรือเพื่อขาย หรือโอนต่อซึ่งอาวุธปืนสำหรับล่าสัตว์ ฆ่าสัตว์ อาวุธปืนที่ใช้สำหรับฆ่าสัตว์ ด้วยความจำเป็น ปืนพกแบบลูกซอง เพื่อใช้ในการยิงสัตว์ที่รบกวน อาวุธปืนที่ใช้ในการแข่งขันกีฬา อาวุธปืนเพื่อการเก็บสะสมเป็นของที่ระลึกในประวัติศาสตร์ อาวุธและเครื่องกระสุนซึ่งใช้กับสัตว์

มาตรการควบคุมโดยการลงโทษ

ในประเทศอังกฤษกรณีผู้ได้รับอนุญาตมีอาวุธปืนแล้ว ละเลยไม่ดูแลเก็บรักษาให้ดี กฎหมายถือว่าเป็นการก่ออาชญากรรม รวมถึงกรณีผู้ประมุข ผู้פקพา หรือเก็บรักษาไม่ระมัดระวัง ในการเก็บรักษาอาวุธปืน และเครื่องกระสุน ตามมาตรา 9 (1) ของพระราชบัญญัติแม่บท บุคคลดังกล่าวหรือบริวารครอบครองโดยไม่มีใบอนุญาต หรือไม่รายงานเมื่อมีอาวุธสูญหาย หรือถูกขโมย ถือเป็นอาชญากรรมตามมาตรา 11 มีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ 5 หรือทั้งจำ ทั้งปรับ⁶

การโอนอาวุธปืน ผู้โอนจะต้องแจ้งเรื่องการโอนแก่หัวหน้างานของตำรวจที่ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้รับโอน และผู้รับโอนต้องแจ้งเรื่องการรับโอนแก่หัวหน้างานของตำรวจ ซึ่งเป็นผู้ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้รับโอนภายใน 7 วัน หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ 5 หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

เมื่อใบอนุญาตถูกถอดถอน หัวหน้างานตำรวจจะแจ้งให้ผู้ถือใบอนุญาตทราบเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ส่งมอบใบอนุญาตและอาวุธปืน และเครื่องกระสุนในครอบครองที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่แจ้ง ถือเป็นกระทำความผิดอาชญากรรม และจะมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ 4 หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

มาตรการควบคุมโดยการตรวจสอบ

ประเทศอังกฤษมีการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นมีความเข้มงวดรัดกุมมาก โดยในพระราชบัญญัติแม่บท กำหนดให้คำร้องขอใบอนุญาตต้องติดรูปถ่ายผู้ขออนุญาต และยังกำหนดให้ติดรูปถ่ายผู้ได้รับใบอนุญาตด้วย นอกจากนี้ยังได้กำหนดข้อความที่ใช้ประกอบคำร้องขอใบอนุญาต โดยพระราชบัญญัติแม่บท กำหนดให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นต่าง ๆ ที่บรรจุในคำร้องขอใบอนุญาตและให้เพิ่มคำร้องขอมีใบอนุญาตทุกใบ ต้องมีคำรับรองจากผู้ที่ทำการตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ โดยยืนยันว่าได้พิจารณาแล้วไม่มีเหตุผลที่ผู้ร้องไม่สมควรได้รับอนุญาตให้ครอบครองอาวุธปืน

ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนแล้ว ละเลยไม่ดูแลเก็บรักษาให้ดี กฎหมายประเทศอังกฤษถือว่าเป็นการก่ออาชญากรรม รวมถึงกรณีที่ผู้ประมุข ผู้פקพา หรือผู้เก็บรักษาไม่ระมัดระวัง ในการเก็บรักษาอาวุธปืนและกระสุนปืน บุคคลดังกล่าวหรือบริวารครอบครองโดยไม่มีใบอนุญาต หรือไม่รายงานเมื่ออาวุธปืนสูญหาย หรือถูกขโมย ถือเป็นอาชญากรรม จะถูกลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย

⁶ Firearm (Amendment) Act 1988. มาตรา 14-(1)

ประเทศอังกฤษจะควบคุมไม่ให้ประชาชนมีและใช้อาวุธปืนอย่างจริงจัง ไม่เว้นแม้แต่ตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้กับบ้านเมือง การแบ่งประเภทของอาวุธปืนตามอนุภาพความร้ายแรง ซึ่งลำดับประเภทดังกล่าวนี้จะเป็นตัวกำหนดบุคคลผู้มีอำนาจในการตรวจสอบ ซึ่งเป็นผู้อนุญาตอาวุธปืน

1. อาวุธปืนที่มีอนุภาพไม่ร้ายแรง การอนุญาตอยู่ในอำนาจของหัวหน้างานตำรวจ
2. อาวุธปืนที่มีอนุภาพร้ายแรงการอนุญาตอยู่ในอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
3. ปืนกีฬา หรือปืนล่าสัตว์ การอนุญาตอยู่ในอำนาจของหัวหน้างานตำรวจ การควบคุมการตรวจสอบ ให้อาวุธปืนอยู่ในสโมสรยิงปืนที่มีการซ้อมยิงปืน การพาอาวุธปืนกีฬาติดตัว ต้องมีหลักฐานมาแสดงได้ว่า เป็นสมาชิกของชมรมหรือสโมสรดังกล่าว

นอกจากการจัดแบ่งประเภทความร้ายแรงของอาวุธปืนไว้เป็นระดับ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตในความเข้มงวดและผู้มีอำนาจอนุญาต โดยได้กำหนดตำแหน่งในการให้อนุญาตอาวุธปืน ตลอดจนกำหนดบทลงโทษแตกต่างกันในแต่ละระดับได้อย่างชัดเจน รวมถึงวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติคดีเงื่อนไขข้อกำหนดไว้ละเอียด ครอบคลุม และชัดเจน ในทางปฏิบัติโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเรื่องอาวุธปืนประกอบด้วย ประธาน 1 คน และคณะกรรมการอีก 12 คน ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ และประสบการณ์เกี่ยวกับอาวุธปืน ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาทบทวนข้อกำหนด และจัดทำข้อคิดเห็นเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นระยะ หากเห็นว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไข มีการจัดทำรายงานกิจกรรมประจำปี⁷

ในการจัดตั้งสโมสรยิงปืน จะต้องมีการขออนุญาตกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาออกใบอนุญาต ในการตรวจสอบเกี่ยวกับอาวุธปืนจะมีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามที่กฎหมายอนุญาต และกำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ที่จะต้องมีการตรวจสอบชื่อและที่อยู่ของบุคคลที่ได้รับอนุญาต ลักษณะของอาวุธปืน การเคลื่อนย้าย พร้อมทั้งจะตรวจสอบย้อนหลัง 5 ปี

การซื้อขาย การโอนย้าย อาวุธปืนสูญหาย อาวุธปืนชำรุด จะต้องแจ้งแก่เจ้าพนักงานตำรวจภายใน 14 วัน นับแต่เป็นผู้ครอบครองอาวุธปืนเป็นคนสุดท้ายหรือเกิดการสูญหาย

การอนุญาต หรือไม่อนุญาต การถูกเพิกถอนสิทธิบางประการ อาจยื่นอุทธรณ์ต่อการไม่อนุญาตหรือการถูกเพิกถอนสิทธิตามกฎหมายนี้

⁷ Firearms (Amendment) Act 1997.

3.1.2 ประเทศมาเลเซีย

วัตถุประสงค์ของการมีและใช้อาวุธปืน

ประเทศมาเลเซียมีวัตถุประสงค์ของการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน พออนุมานเอาจาก มาตรา 39 ที่กำหนดห้ามไม่ให้ผู้ใดใช้ปืนยิง เว้นแต่จะยิง ณ สถานที่ซึ่งได้รับอนุญาตเป็นหนังสือให้ ใช้เป็นสนามยิงปืน จากอธิบดีกรมตำรวจแห่งสถานที่นั้นตั้งอยู่ หรือเพื่อป้องกันชีวิตหรือทรัพย์สิน หรือได้รับอำนาจให้ยิง ฆ่า หรือล่าสัตว์หรือนกต่าง ๆ และกระทำตามอำนาจที่ให้ไว้ตามกฎหมาย ภายลักษณะอักษรเกี่ยวกับการคุ้มครองชีวิตสัตว์ป่า หรือผู้นั้นเป็นคนในสังกัดกองทัพหรือ เจ้าพนักงานตำรวจหรือบุคคลอื่นใดในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตามกฎหมายลายลักษณะอักษร และการทำภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน

ความหมายของอาวุธปืน

ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายอาวุธปืนของมาเลเซีย Arms Act, 1960 (Act 206) “อาวุธปืน” หมายถึง อาวุธใด ๆ ที่มีลำกล้องยิงให้ตามได้โดยการบรรจุลูกกระสุนหรือจรวดอย่างอื่นเข้าไป สำหรับยิงออกมาจากลำกล้องนั้น และให้หมายรวมถึงอาวุธอื่นใดที่ออกแบบหรือให้ปรับใช้ หรือ สามารถปรับใช้ในการยิงด้วยของเหลวหรือแก๊ส หรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ได้กับให้หมายความรวมถึงปืนลมที่เป็นปืนสั้น ปืนยาว ปืนกล ปืนพก และส่วนประกอบใด ๆ ของ อาวุธดังกล่าวนี้กับเครื่องอุปกรณ์ใด ๆ ของอาวุธดังกล่าว ที่ออกแบบหรือให้ปรับใช้เพื่อให้เกิด เสียง หรือแสงวับวายน้อยลง จากการยิงด้วยอาวุธดังกล่าวนี้ด้วย⁸

ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายอาวุธปืนของมาเลเซียจะไม่มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง ยึดถือ หรือควบคุมซื้ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนใด ๆ นอกจากเขาจะได้เป็นผู้ถือใบอนุญาต อาวุธปืนที่ออกให้แก่เขาตามกฎหมายนี้

การขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนให้ยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดไว้ต่ออธิบดีกรมตำรวจ แห่งรัฐ ซึ่งผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่และให้ระบุรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแบบคำขอดังกล่าว

อธิบดีกรมตำรวจจะอนุญาตตามคำขอใบอนุญาตอาวุธปืน ถ้าเป็นที่พอใจแก่เขาว่า คำขอนั้นมีเหตุผลอันดี ในการให้ผู้ขอมิไว้ในครอบครองยึดถือไว้ หรือควบคุม หรือพกพาและใช้ได้ ตามควรแก่กรณี ซึ่งอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนตามที่ระบุรายละเอียดไว้ในคำขอนั้น และในการนี้ ให้ผู้ขอมิอำนาจกระทำการได้เท่าที่ไม่เป็นอันตรายต่อสาธารณชนหรือผลประโยชน์ของสาธารณชน

⁸ จาก ขอบเขตและมาตรฐานการควบคุมการพกพา และใช้อาวุธปืน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี), โดย ฌ็อง-หลุยส์ เลิศธำรงค์ศักดิ์, 2555, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ใบอนุญาตอาวุธปืนจะกำหนดเงื่อนไข หรือข้อจำกัดใด ๆ ให้ผู้ยึดถือปฏิบัติได้ เครื่องกระสุนปืนจะกำหนดไว้ให้ยึดถือไว้เป็นจำนวนเท่าใด ในเวลาหนึ่งไว้กับรายการอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตนั้นและให้ลงเครื่องหมายที่อาวุธปืนสำหรับอาวุธปืนที่ยังไม่มีเครื่องหมาย

คุณสมบัติผู้ขออนุญาต

ประเทศมาเลเซียได้บัญญัติเกี่ยวกับการขออนุญาตมีอาวุธปืนหรือใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน หรือการออกใบอนุญาตให้ใหม่จะออกให้แก่บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า สิบแปดปี ทั้งนี้ อธิบดีกรมตำรวจแห่งรัฐซึ่งผู้ยื่นคำขอที่มีอายุอย่างน้อย สิบหกปี แต่ต่ำกว่า สิบแปดปี อาจใช้ดุลพินิจ ยกเว้นข้อกำหนดในอนุมาตรานี้ได้ ถ้าเขาเป็นที่พอใจว่ามีพฤติการณ์อันควรยกเว้นให้ ซึ่งจะเป็นการชอบธรรมในการออกใบอนุญาต หรือใบอนุญาตใหม่แก่บุคคลนั้น โดยบันทึกเหตุผลในการอนุญาตดังกล่าวไว้ด้วย

ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

ในประเทศมาเลเซียผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตอาวุธปืนหรือใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน ได้แก่ อธิบดีกรมตำรวจแห่งรัฐ ซึ่งผู้ยื่นคำขอมิถิ่นที่อยู่

มาตรการควบคุมการพกพาอาวุธปืน

ประเทศมาเลเซียให้บุคคลผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีอาวุธปืน บุคคลนั้นอาจยื่นคำขออนุญาตพกพาอาวุธปืนได้ โดยยื่นต่ออธิบดีกรมตำรวจแห่งรัฐซึ่งผู้ยื่นคำขอมิถิ่นที่อยู่ ระบุเหตุผลความจำเป็นในการพกพา และในการนี้ให้ผู้อนุมัติอำนาจกระทำการได้เท่าที่จำเป็น ไม่เป็นอันตรายต่อสาธารณชน หรือผลประโยชน์ของสาธารณชนในการพกพาจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับเครื่องกระสุนจำนวนเท่าใด ในระยะเวลาเท่าใด กำกับไว้ในใบอนุญาตนั้น⁹

มาตรการควบคุมภายหลังได้รับใบอนุญาต

ประเทศมาเลเซียกำหนดว่า ในกรณีที่ผู้ซึ่งครอบครองอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนใดของตนกลายเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะใบอนุญาตหมดอายุ ถูกเพิกถอน หรือถูกยกเลิก ซึ่งใบอนุญาต คือ คำอนุญาตให้พกพาและใช้ต้องส่งมอบอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนนั้นต่อสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุด โดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น ถ้าเจ้าของอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนดังกล่าว ซึ่งได้ฝากไว้ที่สถานีตำรวจไม่ได้รับอนุญาตและยื่นคำขอรับสิ่งดังกล่าวภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ได้ฝากไว้ ให้ถือว่าอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนนั้นเป็นอันถูกริบ

⁹ แหล่งเดิม. (น. 59-62).

ในกรณีอาวุธปืนสูญหาย หรือถูกทำลาย บุคคลผู้มีชื่อในใบอนุญาตจะต้องแจ้งสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุด ให้เร็วที่สุด ภายใน 14 วัน นับแต่วันที่รู้ถึงการสูญหาย หรือถูกทำลาย ถ้าละเลยไม่แจ้ง จะต้องถูกลงโทษปรับไม่เกิน หนึ่งพันริงกิต

บุคคลใดเจตนาทำให้เสียหาย ทำลายเปลี่ยนแปลง คัดแปลง ปลอมแปลงเครื่องหมายใด ๆ ที่กำหนดตัวอาวุธปืน ที่ออกไว้ตามใบอนุญาต โดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจแห่งรัฐ จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน สองพันริงกิต หรือทั้งจำทั้งปรับ

บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืน ถ้าออกจากประเทศเกินกว่า 3 เดือน จะต้องฝากอาวุธปืนไว้กับผู้มีใบอนุญาต หรือโอนอาวุธปืนให้กับผู้มีอำนาจ หรือฝากไว้ที่สถานีตำรวจ

บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติใด ๆ ในกฎหมายนี้ และไม่มีบทกำหนดโทษไว้โดยเฉพาะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน สองพันริงกิต หรือทั้งจำทั้งปรับ

การเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน

ประเทศมาเลเซีย อธิบดีตำรวจ หรือเจ้าพนักงานตำรวจผู้มีอำนาจ หรือออกใบอนุญาตให้มีหรือพกพา มีอำนาจเพิกถอนหรือให้หยุดใช้ชั่วคราว ซึ่งใบอนุญาตให้มีหรือพกพาใด ๆ ที่ออกตามกฎหมายนี้ เพื่อเหตุผลแห่งความปลอดภัยสาธารณะหรือประการอื่น ๆ โดยจงใจไว้ให้ปรากฏ¹⁰

เมื่อใบอนุญาตให้มีหรือพกพาใด ๆ ถูกเพิกถอนหรืองดใช้ ให้บุคคลที่ยึดถือใบอนุญาตดังกล่าวไว้ส่งมอบใบอนุญาตดังกล่าวแก่สถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุด โดยมีชักช้า

รัฐมนตรีอาจออกคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนหรือใบอนุญาตให้พกพาอาวุธปืนใด ๆ ก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลเพื่อการนั้น

ถ้าเจ้าของอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนใด ๆ ซึ่งได้ฝากไว้ที่สถานีตำรวจมิได้รับใบอนุญาตที่ออกให้ตนครอบครองสิ่งดังกล่าว และยื่นคำขอรับสิ่งดังกล่าวภายในกำหนด 6 เดือน นับแต่วันที่ได้ฝากไว้ให้ถือว่า อาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนนั้นเป็นอันถูกริบ

มาตรการควบคุมโดยการลงโทษ

ประเทศมาเลเซีย ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดโทษไว้หลากหลายมากถือว่าเป็นการใช้มาตรการควบคุมโดยการลงโทษอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการนำอาวุธปืนไปใช้ในทางให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน โดยกำหนดบทลงโทษไว้ ดังนี้

¹⁰ Arms Act. 1960 (Act 206).

1. บทลงโทษเกี่ยวกับใบอนุญาต
2. บทลงโทษเกี่ยวกับอาวุธปืนอื่น
3. บทลงโทษภายหลังได้รับอนุญาต
4. บทลงโทษในการใช้อาวุธปืน
5. บทลงโทษไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

บทลงโทษเกี่ยวกับใบอนุญาต บุคคลใดมีไว้ในครอบครอง ยึดถือ หรือพกพาอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนโดยไม่มีใบอนุญาต หรือเครื่องกระสุนปืนเกินจำนวน ต้องระวางโทษไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 ริงกิต หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทลงโทษเกี่ยวกับอาวุธปืนอื่น ๆ บุคคลใช้อาวุธปืนเลียนแบบขัดขวางการจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือไม่เกิน 4 ปี ถ้ามีอาวุธเลียนแบบไว้ในครอบครองจำคุกไม่เกิน 14 ปี

บุคคลใดเมาสุรา หรือประพฤติดัวด้วยกิริยาไม่เรียบร้อยในขณะที่พกพาอาวุธปืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 ริงกิต

บุคคลใดมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองเพื่อเตรียมการกระทำความผิดกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี ปรับไม่เกิน 10,000 ริงกิต

บุคคลใดทำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนสูญหาย หรือ ถูกลักไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 ริงกิต หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทลงโทษภายหลังได้รับอนุญาต ทำให้เสียหาย ทำลาย ดัดแปลง หรือแปลง เครื่องหมายใด ๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 ริงกิต

บทลงโทษในการใช้อาวุธปืน บุคคลใดยิงอาวุธปืนและเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับอันตราย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 5,000 ริงกิต รวมทั้งผู้ช่วยเหลือในการกระทำความผิด

บทลงโทษไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข บุคคลใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติใด ๆ ในกฎหมายนี้ และไม่มีบทกำหนดโทษไว้โดยเฉพาะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 ริงกิต หรือทั้งจำทั้งปรับ

อาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนอยู่ในครอบครองกับบุคคลใด หรืออยู่ในบ้านเรือนของบุคคลใด ถือว่าบุคคลนั้นมีอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครอง ซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ทั้งนี้ตามความมุ่งหมายแห่งกฎหมายนี้ จนกว่าจะพิสูจน์ให้เห็นว่ามีได้เป็นเช่นนั้น

มาตรการควบคุมโดยการตรวจสอบ

ประเทศมาเลเซีย ได้บัญญัติการอนุญาตให้มี ไร่ หรือพาอาวุธปืนติดตัวจะพิจารณาจากเหตุผลของการมีไว้ในครอบครอง ยึดถือ หรือควบคุมและยังต้องพิจารณาอีกว่าการอนุมัติจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของสาธารณชนหรือต่อผลประโยชน์ของสาธารณชนด้วย เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ถ้าจะพกพาหรือใช้อาวุธปืนจะต้องได้รับอนุญาตพกพาใบอนุญาตมีอาวุธปืน และใบอนุญาตพกพา จะมีอายุเพียง 1 ปี และต้องต่อใบอนุญาตใหม่

การตรวจสอบอาวุธปืนของประเทศมาเลเซียจะมีความต่อเนื่องไม่ขาดตอน รายการต่าง ๆ ของใบอนุญาตอาวุธปืนหรือใบอนุญาตพกพาอาวุธปืนทุก ๆ ใบที่ออกให้จะลงไว้ในทะเบียนซึ่งอธิบดีตำรวจแห่งรัฐเก็บรักษาไว้ตามรูปแบบและวิธีการและสถานที่ดังที่กำหนดไว้ ทำให้รัฐสามารถทราบความเคลื่อนไหวและสถานการณ์ใช้งานของปืนได้ตลอดเวลา ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการที่สามารถควบคุมการใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี

เรื่องการดูแลรักษาอาวุธปืนของประเทศมาเลเซียมีความเข้มงวดมาก เพราะการทำอาวุธสูญหายถือว่ามีโทษทางอาญาด้วย จึงกำหนดให้บุคคลทุกคนที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนตามกฎหมาย ถ้าออกจากประเทศมาเลเซียเป็นเวลาเกินกว่า 3 เดือน ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้ เว้นแต่จะได้นำอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนดังกล่าวติดตัวไปด้วย คือ

(ก) ผ่าของดังกล่าวไว้กับบุคคลใด ๆ ผู้ถือใบอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งดังกล่าว

(ข) โอนสิ่งดังกล่าวให้แก่บุคคลซึ่งได้รับอำนาจตามกฎหมายรับมอบไว้

(ค) ผ่าสิ่งดังกล่าวไว้เพื่อความปลอดภัยที่สถานีตำรวจ

อธิบดีตำรวจ หรือเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจออกใบอนุญาตให้มี หรือพกพาอาวุธปืน อธิบดีตำรวจมีอำนาจไม่อนุญาตให้มีหรือพกพาที่ไม่ระบุเหตุผลเพื่อการนี้ บุคคลใดไม่พอใจการไม่อนุญาตตามคำขอให้ออกหรือให้ออกใหม่ซึ่งใบอนุญาตหรือกำหนดเงื่อนไขใด ๆ โดยเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตให้มีหรือพกพา หรือต่อการถูกเพิกถอนหรืองดใช้ใด ๆ อาจยื่นอุทธรณ์เป็นลายลักษณ์อักษรต่อรัฐมนตรี ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ไม้อนุญาตวันที่ออกข้อกำหนดวันเพิกถอน หรืองดใช้ดังกล่าว คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้ถือเป็นที่สุด

รัฐมนตรีอาจออกคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตให้มีอาวุธปืน หรือใบอนุญาตให้พกพาอาวุธปืนใด ๆ ก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลเพื่อการนี้

3.1.3 ประเทศสิงคโปร์

วัตถุประสงค์ของการมีและใช้อาวุธปืน

ประเทศสิงคโปร์ ไม่มีบทบัญญัติใดกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการมีและใช้อาวุธปืนแต่จากการศึกษากฎหมายของสิงคโปร์ทั้งสองฉบับแล้ว ได้บัญญัติห้ามบุคคลใดมีอาวุธปืนและวัตถุประสงค์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต และปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ น่าจะเป็นวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อป้องกันชีวิตร่างกายและทรัพย์สินตามหลักสิทธิพื้นฐานของประชาชน¹¹

ความหมายของอาวุธปืน

ประเทศสิงคโปร์ ตามกฎหมายอาวุธปืนของสิงคโปร์ Arms and Explosives Act (Chapter 13) “อาวุธ” หมายถึง ปืนขนาดเล็ก ปืนลม ปืนสั้นลม ปืนอัตโนมัติ ปืนสั้นอัตโนมัติ และปืนสั้นชนิดใด ๆ ที่สามารถยิงกระสุนลูกปรายกระสุนหรือจรวดอื่นใด หรือสามารถฟันของเหลว เปลวไฟ หรือก๊าซพิษที่เป็นอันตรายและส่วนประกอบใด ๆ ของสิ่งดังกล่าวนั้น และดาบปลายปืน กระบี่ (ดาบ) ดาบสั้นสองคม (กริช) หอกและปลายหอก

“ปืน” หมายถึง ปืนใหญ่ ปืนครก ปืนยิงเร็ว และปืนกล และสิ่งอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายปืน

หลักเกณฑ์การอนุญาต

ประเทศสิงคโปร์ เป็นอาณานิคมของอังกฤษมาช้านานจนภายหลังเมื่อได้รับเอกราชจึงขอสมัครใจเข้าร่วมสหพันธ์กับมลายาจนเป็นเหตุให้มลายาเปลี่ยนชื่อประเทศใหม่เป็น “สหพันธ์รัฐมาเลเซีย” เพื่อให้ครอบคลุมสิงคโปร์ ซึ่งมีไซดินแดนมลายาด้วย ต่อมาสิงคโปร์แยกตัวออกมาจากสหพันธ์รัฐมาเลเซียและประกาศตัวเป็นประเทศเอกราชมีรัฐธรรมนูญเป็นของตนเอง ในการตรากฎหมายด้วยเอกราชแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ พ.ศ. 2508 ยังกำหนดให้ใช้มาตรา 5 – 12 และมาตรา 149 – 150 แห่งรัฐธรรมนูญมาเลเซียถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญสิงคโปร์ด้วย และด้วยเหตุนี้ กฎหมายอาวุธปืนของสิงคโปร์จึงมีบางส่วนที่เหมือนกันกับกฎหมายมาเลเซีย

ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตการมีและใช้อาวุธปืนของประเทศสิงคโปร์ ได้แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี ตามมาตรา 9 แห่งกฎหมายอาวุธปืนของสิงคโปร์ Arms and Explosives Act (Chapter 13)

¹¹ จาก ความรับผิดชอบทางอาญากรณีใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกระทำผิด: เปรียบเทียบกับการกระทำความผิดโดยใช้อาวุธปืน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), โดย สรรค์ชัย โพธิ์สุวรรณ, 2553, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

หลักเกณฑ์การขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืน ห้ามบุคคลใดมีอาวุธปืนและวัตถุระเบิด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขและใบอนุญาตจะหมดอายุหลังระยะเวลาที่กำหนดไว้

คุณสมบัติผู้ขออนุญาต

ประเทศสิงคโปร์มีกำหนดความตกลงตามเงื่อนไขใบอนุญาตนั้น ตามมาตรา 9 (1) (2) ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตอาจออกใบอนุญาตตามกฎหมายให้บุคคลที่จ่ายค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่นใด ตามที่บัญญัติไว้

ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

ประเทศสิงคโปร์ได้บัญญัติผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต ได้แก่ บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีไม่จำกัดว่าต้องเป็นตำรวจ

มาตรการควบคุมการพกพาอาวุธปืน

ในประเทศสิงคโปร์บุคคลผู้ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนมีสิทธิที่จะขออนุญาตพกพาอาวุธปืนได้จากบุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี ซึ่งจะต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

มาตรการควบคุมภายหลังได้รับใบอนุญาต

ประเทศสิงคโปร์กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกับกฎหมายประเทศมาเลเซีย บุคคลใดครอบครองอาวุธหรือวัตถุระเบิดที่ได้มาไม่ชอบด้วยกฎหมายในผลจากการหมดอายุ ถูกพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตจะต้องถูกควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดโดยมิชักช้า ถ้าเจ้าของปืนอาวุธหรือวัตถุระเบิดที่ฝากไว้ไม่ได้รับใบอนุญาตให้มีอำนาจครอบครองและใช้ในการจัดส่งสิ่งนั้นภายใน 6 เดือน นับจากวันที่ฝาก ให้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดจะตกเป็นของรัฐ และทุกคนที่มีใบอนุญาตครอบครองปืนมีความมุ่งหมายที่จะออกจากสิงคโปร์ เป็นระยะเกินกว่า 1 เดือน ก่อนที่จะออกไปจะต้องโอนสิ่งนั้นไปยังบุคคลที่รับอนุญาตตามมาตรา 13 หรือจัดส่งไปให้หรือฝากสิ่งนั้นไว้กับสถานีตำรวจ¹²

การเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน

ประเทศสิงคโปร์ได้บัญญัติตามกฎหมายอาวุธปืนของสิงคโปร์ Arms and Explosives Act (Chapter 13) ใบอนุญาตที่ออกตามกฎหมายนี้ จะถูกพัก หรือเพิกถอนโดยปราศจากเหตุผล โดยผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

¹² Arms and Explosives Act (chapter 13).

บรรดาสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดใด ๆ ภายใต้กฎหมายนี้หรือกฎข้อบังคับ ซึ่งต้องออกไปหรือใบอนุญาตให้ไว้ หรือเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามการควบคุม หรือการปรับให้เข้ากับเงื่อนไขตามที่ใบอนุญาตได้ออกไว้ อาจยึดไว้โดยเจ้าพนักงานตำรวจ รวมทั้งอุปกรณ์ที่บรรจุมันไว้ จะต้องถูกริบให้ตกเป็นของรัฐตามคำร้องขอของผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

บุคคลใดซึ่งครอบครองปืน อาวุธ หรือวัตถุระเบิดที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในผลจากการหมดอายุ ถูกพักหรือเพิกถอนใบอนุญาต

ถ้าเจ้าของปืน อาวุธหรือวัตถุระเบิดที่ฝากไว้ไม่ได้รับใบอนุญาตให้มีอำนาจครอบครอง และใช้ในการจัดส่งสิ่งนั้นภายใน 6 เดือน นับจากวันที่ฝากให้ปืน อาวุธ หรือวัตถุระเบิดจะตกเป็นของรัฐ

อาวุธหรือวัตถุระเบิดใดที่รับฝากไว้โดยผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ ถ้าไม่มีเจ้าของ หรือเจ้าของร่วมมาเรียกรื้อภายใน 6 เดือน นับจากวันที่ฝากสิ่งนั้น จะตกเป็นของรัฐ

มาตรการควบคุมการค้าอาวุธปืน

ประเทศสิงคโปร์ได้บัญญัติกฎหมายอาวุธปืนของสิงคโปร์ Arms and Explosives Act. (Chapter 13) ควบคุมการผลิต การใช้ การขาย การเก็บรักษา การขนส่ง การนำเข้า การส่งออก และการครอบครอง ซึ่งอาวุธและวัตถุระเบิด ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับแต่งตั้งโดยรัฐมนตรี และรัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎข้อบังคับว่าด้วยการผลิต และการจำหน่ายปืน หรืออาวุธปืน และการซื้ออาวุธ

มาตรการควบคุมโดยการลงโทษ

ประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายที่เคร่งครัดเข้มงวดในการอนุญาตมีอาวุธปืน มีการบัญญัติบทกำหนดโทษที่รุนแรง มีการกำหนดโทษขั้นต่ำสูงไว้ และมีโทษโดยด้วยหายอีกด้วย ถ้าเป็นการค้าอาวุธโดยผิดกฎหมายด้วยมีโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต อีกทั้งมีข้อสันนิษฐานที่ว่าบุคคลใดครอบครองอาวุธมากกว่า 2 ชิ้น ถือว่าเป็นผู้มีอาวุธและยังมีโทษ รวมไปถึงบุคคลข้างเคียงที่มีพฤติการณ์ในทางรู้เห็นเป็นใจกับผู้กระทำความผิดอีกด้วย¹³

บทลงโทษสำหรับการเกี่ยวข้องกับการครอบครองอาวุธ หรือเครื่องกระสุนปืนโดยผิดกฎหมาย จะถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี และจะต้องรับโทษด้วยการ

¹³ ความรับผิดชอบทางอาญากรณีใช้สิ่งเทียมอาวุธปืนกระทำความผิด: เปรียบเทียบกับการกระทำความผิดโดยใช้อาวุธปืน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) (น. 61-63). เล่มเดิม.

โทษด้วยหายไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง และถ้าพกพาอาวุธไปโดยผิดกฎหมาย จะถูกลงโทษไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 14 ปี และจะต้องได้รับโทษด้วยการโบยด้วยหายไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง

ในกรณีที่บุคคลใดมีอาวุธอยู่ในเวลาที่เขากระทำความผิด หรือในเวลาที่ถูkJจับกุมตามความผิดในรายการ จะถูกลงโทษจำคุกตลอดชีวิต และจะถูกลงโทษด้วยการโบยด้วยหายไม่น้อยกว่า 6 ครั้ง

บุคคลใดใช้ หรือพยายามใช้อาวุธป็นกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา จะมีความผิด และจะถูกลงโทษประหารชีวิต

บทลงโทษสำหรับผู้สมคบ ในกรณีที่อาวุธที่ถูกใช้โดยบุคคลใดก็ตามในการกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิด เป็นของผู้สมคบที่เกี่ยวข้องกับความผิด กล่าวถึงในครั้งหลัง ซึ่งได้อยู่ร่วมในเหตุการณ์ความผิด บุคคลนั้นอาจถูกสันนิษฐานอย่างมีเหตุผลว่ามีส่วนรู้เห็นด้วย เนื่องจากบุคคลนั้นได้พกพา หรือมีอาวุธในครอบครอง หรืออยู่ในความควบคุม บุคคลนั้นจะมีความผิด และจะถูกลงโทษประหารชีวิต

บทลงโทษต่อการใช้อาวุธเลียนแบบในการกระทำความผิดบุคคลใดซึ่งในเวลากระทำความผิด หรือพยายามกระทำความผิด หรือสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดด้วยการใช้อาวุธเลียนแบบใด ๆ ในลักษณะเพื่อให้บุคคลใด ๆ หวาดกลัวต่อความตาย หรือบาดเจ็บ จะมีความผิด และจะถูกลงโทษจำคุกเป็นเวลา 10 ปี และจะต้องรับโทษไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง

มาตรการควบคุมโดยการตรวจสอบ

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีกฎหมายเคร่งครัด เข้มงวด ในการขออนุญาตมีอาวุธปืน มีการตรวจสอบหลายหน่วยงาน และมีบทกำหนดโทษที่รุนแรง มีการกำหนดโทษขั้นต่ำ ขั้นสูงไว้ มีโทษประหารชีวิต และโทษโบยด้วยหายอีกด้วย

ระบบการตรวจสอบโดยเริ่มจาก เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และศาล โดยจะควบคุมการผลิต การใช้ การขาย การเก็บรักษา การขนส่ง การนำเข้า การส่งออก และการครอบครองซึ่งอาวุธปืน

รัฐมนตรีอาจจะแต่งตั้งให้บุคคลหรือหน่วยงานเป็นผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตการมี การใช้ หรือการพกพาอาวุธปืน และรัฐมนตรีอาจออกกฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนได้ ใบอนุญาตจะถูกพัก หรือเพิกถอนโดยปราศจากเหตุผล โดยผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

บรรดาสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วยกฎหมายอาวุธปืน อาจถูกยึดไว้ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งอุปกรณ์ที่บรรจุมันไว้ จะต้องถูกริบให้ตกเป็นของรัฐตามคำร้องของผู้มีอำนาจ

ปืน อาวุธ และรวมทั้งยุทธโศปกรณ์ที่ใช้ในสงครามไม่ว่าชนิดใด ๆ ที่ค้นพบโดยปราศจากเจ้าของ อาจถูกยึดไว้ได้โดยพนักงานตำรวจ และภายหลังที่ศาลเห็นสมควรให้มีประกาศที่ยังไม่มีเจ้าของปรากฏตัว สิ่งของเหล่านั้นจะถูกยึดไว้เป็นของรัฐ

ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตอาจมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อค้นบ้านหาปืน หรืออาวุธ ซึ่งมีเหตุผลที่น่าเชื่อว่าจะไม่ถูกโอนหรือฝากไว้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

3.1.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์ของการมีและใช้อาวุธปืน

ประเทศสหรัฐอเมริกามีวัตถุประสงค์ในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน พออนุมานเอาจาก sec.101 ที่สภานิติบัญญัติของสหรัฐอเมริกาประกาศจุดมุ่งหมายของรัฐบัญญัตินี้ คือ เพื่อสนับสนุนผู้บังคับใช้กฎหมายกลาง กฎหมายมลรัฐ หรือกฎหมายท้องถิ่นในการต่อสู้กับอาชญากรรมและความรุนแรง รัฐบัญญัตินี้มิได้มีจุดประสงค์ที่เพิ่มภาระหรือข้อจำกัดแก่ผู้เคารพกฎหมายในการขอมิ ครอบครองหรือใช้อาวุธในการล่าสัตว์ กีฬา ป้องกันตัวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ถูกกฎหมาย รัฐบัญญัตินี้มิได้มีเจตนาที่กีดกันการเป็นเจ้าของหรือใช้อาวุธปืนอย่างถูกกฎหมาย หรือเป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับใช้รัฐบัญญัตินี้¹⁴

ประชาชนชาวสหรัฐอเมริกามีสิทธิและเสรีภาพในการมีและใช้อาวุธปืน แต่เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรมและความรุนแรง ซึ่งเป็นเหตุผลความจำเป็นที่สำคัญในการออกรัฐบัญญัติและบังคับใช้รัฐบัญญัตินี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมายอาวุธปืนของสหรัฐอเมริกา (Gun Control 1968) “อาวุธปืน” หมายถึง (A) อาวุธใด ๆ (รวมทั้งปืนอัดลม) ที่จะหรือถูกออกแบบ หรือถูกดัดแปลงไปเพื่อปล่อยหรือยิงวัตถุด้วยการจุดระเบิด (B) ครอบหรือภาชนะของอาวุธนั้น ๆ (C) เครื่องดับเสียงหรือเครื่องเก็บเสียงของอาวุธปืน หรือ (D) สิ่งประดิษฐ์เพื่อการทำลายใด ๆ ดังกล่าวไม่รวมถึงอาวุธปืนโบราณ

ความหมายของอาวุธปืน

ประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวทางการควบคุมที่ผ่อนคลายนอกจากเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพมาโดยตลอดกฎหมายของสหรัฐอเมริกาไม่สามารถจำกัด

¹⁴ ปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน: ศึกษาในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) (น. 98-112). เล่มเดิม.

สิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินกว่าจำเป็นในการปกครองประเทศทั้งยังกำหนดการมีอาวุธของประชาชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิในที่ดินรวมตลอดทั้งทรัพย์สินและความปลอดภัยในชีวิตร่างกาย ยังทำให้การมีอาวุธปืนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมสหรัฐอเมริกา ดังนั้น ประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีความรู้สึ้อยู่ตลอดเวลาว่าการมีอาวุธปืนเป็นสิทธิพื้นฐานของบุคคล เพียงแต่ยอมให้รัฐเข้ามาควบคุมได้บางส่วน เพื่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมเท่านั้น

บุคคลใดมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเข้า ผลิต หรือจำหน่ายอาวุธปืน หรือนำเข้าผลิต หรือจัดจำหน่ายกระสุน จะต้องสมัครและได้รับใบอนุญาตจากคณะรัฐมนตรีให้กระทำการดังกล่าวได้ ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการรับใบอนุญาตและต้องเสียค่าธรรมเนียมที่แยกออกมาอีกส่วนหนึ่งสำหรับแต่ละธุรกิจที่ผู้สมัครกระทำอยู่ ดังนี้

- (1) สมัครเป็นผู้ผลิต คิดค่าธรรมเนียม \$ 1,000 ต่อปี
- (2) สมัครเป็นผู้นำเข้า คิดค่าธรรมเนียม \$ 1,000 ต่อปี
- (3) สมัครเป็นตัวแทนจำหน่าย คิดค่าธรรมเนียม \$ 1,000 ต่อปี
- (4) สมัครเป็นผู้สะสม คิดค่าธรรมเนียม \$ 10 ต่อปี

คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต

ประเทศสหรัฐอเมริกาห้ามขายหรือส่งอาวุธ หรือกระสุนให้แก่บุคคลที่ผู้ขายรู้ หรือมีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่าอายุต่ำกว่า 18 ปี และอาวุธหรือกระสุน ยกเว้นปืนสั้นและปืนไรเฟิลให้แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 21 ปี

นอกจากนี้ ยังกำหนดคุณสมบัติของบุคคลต้องห้ามในการอนุญาต คือ ผู้ที่

- (1) ถูกลงโทษให้จำคุกเกิน 1 ปี
- (2) หลบหนีคดี
- (3) เป็นผู้ใช้อย่างผิดกฎหมายหรือติดสารควบคุม
- (4) ถูกวินิจฉัยว่า ผิดปกติทางจิต หรือเคยเข้ารับการรักษาในสถานบันทางจิตเวช
- (5) เข้ามายังสหรัฐอเมริกาอย่างผิดกฎหมาย
- (6) ถูกปลดออกจากกองทัพภายใต้เงื่อนไขขาดศีลธรรม
- (7) เคยเป็นประชากรของสหรัฐอเมริกาว่าถูกตัดสิทธิ

- (8) ถูกศาลสั่งไม่ให้เข้าใกล้ หรือข่มขู่คุ้มครองและถูก ๆ ได้ ยกเว้นคำสั่งศาลที่ออกมา

หลังการประกาศของศาล รวมทั้งการพบว่าบุคคลนั้นแสดงอาการเป็นอันตรายแก่คุ้มครองและลูกของตน หรือการห้ามใช้กำลังต่อคุ้มครองหรือลูกของตน

ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

ในประเทศสหรัฐอเมริกาผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตอาวุธปืนเป็นไปตามกฎหมายของแต่ละมลรัฐ ประชาชนชาวอเมริกามีสิทธิและเสรีภาพมีและใช้อาวุธปืน เพื่อป้องกันอาชญากรรมและความรุนแรง

มาตรการควบคุมการพกพาอาวุธปืน

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่จำเป็นต้องปล่อยประชาชนมีอาวุธปืนได้อย่างเสรี อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากประวัติศาสตร์การต่อสู้อันยาวนาน แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีการควบคุมการมีใช้และพกพาอาวุธปืนติดตัวเสียเลย หากแต่รัฐใช้วิธีควบคุมทางอ้อม โดยอาศัยการที่เป็นประเทศผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และขนส่งอาวุธปืน จึงใช้การควบคุมการซื้อขายและการจดทะเบียนอาวุธปืน โดยผลกการะการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ต้องการซื้อปืนให้เป็นหน้าที่ของตัวแทนจำหน่าย (Dealer) เป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนรัฐจะเป็นผู้ตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง¹⁵

มาตรการควบคุมภายหลังได้รับใบอนุญาต

ประเทศสหรัฐอเมริกามีตัวแทนจำหน่ายจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องความถูกต้องข้อมูล เนื่องจากเป็นผู้ตรวจสอบและเป็นผู้เพิกถอนใบอนุญาตแทนรัฐ โดยรัฐบาลกลางจะเป็นผู้ตรวจสอบตัวแทนจำหน่ายอีกทีหนึ่ง ส่วนวิธีปฏิบัติซึ่งเป็นไปตามกฎหมายของแต่ละมลรัฐ

การเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน

ประเทศสหรัฐอเมริกามีคณะรัฐมนตรีอาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ออกให้ตามกฎหมาย หากทราบ หรือมีโอกาสดูแลเห็นว่าผู้ถือใบอนุญาตนั้นมีเจตนาจะฝ่าฝืนข้อกำหนดใด ๆ ในบทนี้หรือกฎเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดไว้

มาตรการควบคุมการค้าอาวุธปืน

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติกฎหมายอาวุธปืนของสหรัฐอเมริกา (Gun Control 1968) ได้กำหนดไว้ว่าบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขายส่ง หรือขายปลีกอาวุธปืน ธุรกิจการซ่อมอาวุธปืน หรือทำการหรือการประกอบล่ากล้องพิเศษ พานท้ายของปืน หรือกลไกของไกปืนให้กับอาวุธปืน และผู้รับจําเป็นตัวแทนจำหน่าย (Dealer)

บุคคลใดจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเข้า ผลิต หรือจัดจำหน่ายอาวุธปืนหรือนำเข้าผลิต หรือจัดจำหน่ายกระสุน จะต้องได้สมัครและได้รับใบอนุญาตจากคณะรัฐมนตรีให้กระทำการดังกล่าวได้ โดยสมัครเป็นผู้ผลิต ผู้นำเข้า และตัวแทนจำหน่าย

¹⁵ จาก ขอบเขตและมาตรฐานการใช้บังคับอาวุธปืนของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี), โดย อิศเรศร์ ปรากฏทอง, 2549, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

คณะรัฐมนตรีอาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ออกให้ได้ หากทราบหรือมีโอกาสได้เห็นว่าผู้ถือใบอนุญาตนั้นมีเจตนาจะฝ่าฝืนข้อกำหนดใด ๆ ในบทนี้ หรือกฎเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในกฎหมายนี้

กิจกรรมต่อไปนี้อาจถือว่าผิดกฎหมายสำหรับผู้นำเข้า ผู้ผลิต ผู้แทนจำหน่าย นักสะสมที่ได้รับอนุญาตในการขาย หรือส่ง

(1) อาวุธหรือกระสุนให้แก่บุคคลที่ผู้ได้รับอนุญาตรู้หรือมีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่าอายุต่ำกว่า 18 ปี และอาวุธหรือกระสุนยกเว้นปืนสั้น และปืนไรเฟิล ให้แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 21 ปี

(2) อาวุธใด ๆ ให้กับบุคคลในรัฐใดก็ตามที่การซ่อนหรือครอบครองของบุคคลนั้นจะก่อให้เกิดความรุนแรง หรือฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐหนึ่ง

(3) อาวุธให้แก่บุคคล (หรือองค์กรธุรกิจ) ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในรัฐที่ผู้ได้รับอนุญาตมีสำนักงานตั้งอยู่ ยกเว้นการขาย หรือการส่งอาวุธให้บุคคลนอกสหรัฐของผู้ได้รับอนุญาตที่ผู้รับและผู้ส่งมาพบกันด้วยตัวเองและการขาย การส่ง และการรับถูกทำให้เสร็จสิ้น ภายใต้กฎหมายของทั้ง 2 รัฐ และการให้ยืมหรือการให้เช่าอาวุธแก่บุคคลที่ใช้อาวุธนั้น เพื่อการกีฬาเป็นการชั่วคราว

(4) สิ่งประดิษฐ์เพื่อการทำลาย ปืนกล ปืนสั้น ปืนไรเฟิล ให้แก่บุคคลใด ยกเว้นได้รับอนุญาต

(5) อาวุธหรือกระสุนให้แก่บุคคลใด ๆ ยกเว้นว่าผู้ได้รับอนุญาตจะมีการบันทึกชื่ออายุ ที่อยู่ของบุคคลนั้น หรือหลักฐานและสถานที่ตั้งขององค์กรธุรกิจนั้น ๆ

มาตรการควบคุมโดยการลงโทษ

กฎหมายอาวุธปืนของประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้า การขนส่ง ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้แทนจำหน่าย โดยจะมีโทษจำคุกและโทษปรับ

การกระทำความผิดกฎหมายของบุคคลทั่วไป

(1) รับครอบครอง พกพาอาวุธข้ามรัฐหรือประเทศ

(2) รับอาวุธ หรือกระสุนที่ถูกส่งข้ามรัฐหรือประเทศ

(3) บุคคลทั่วไปพกพาอาวุธ หรือกระสุนที่ขโมยมา ถือว่าผิดกฎหมาย

(4) บุคคลที่รับ ครอบครอง ปกปิด เก็บ แลกเปลี่ยน ขาย หรือยกให้อาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนที่ขโมยมา หรือนำไปจำหน่ายหรือรับไว้เป็นประกัน ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังถูกขโมย ถือว่าผิดกฎหมาย

(5) ถือเป็นการผิดกฎหมาย สำหรับบุคคลที่พกพาอาวุธที่ไม่มีหมายเลขสินค้าของผู้นำเข้า หรือผู้ผลิต หรือถูกดึงออก

บุคคลใดก็ตามจะถูกปรับตามที่กฎหมายกำหนด หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
โทษการครอบครองอาวุธปืน และอาวุธอันตรายในสถานที่ราชการจะถูกปรับตามที่
กฎหมายกำหนด หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรการควบคุมโดยการตรวจสอบ

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีระบบการตรวจสอบตั้งแต่ประชาชน ผู้จำหน่าย และผู้อนุญาต
ทุกส่วนต่างมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยเริ่มตั้งแต่การให้ตัวแทนจำหน่ายเป็นผู้รับผิดชอบ
ในการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น เพราะประเทศสหรัฐอเมริกามีมาตรการควบคุมตรวจสอบต่อ
ประชาชนน้อย เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาคือประเทศแห่งเสรีภาพ ประชาชนมีสิทธิและ
เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ใช้วิธีควบคุมตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอ
มีอาวุธปืน ซึ่งหากมีการบิดเบือนข้อมูลในการตรวจสอบดังกล่าวตัวแทนจำหน่ายจะต้อง
ถูกเพิกถอนใบอนุญาต โดยการตรวจสอบตัวแทนจำหน่ายนั้น รัฐจะเป็นผู้ตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง
กฎหมายอาวุธปืนของประเทศสหรัฐอเมริกาค่อนข้างใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้า การส่งออก
การตรวจสอบจึงกระทำได้ตั้งแต่สินค้าออกจากโรงงานจนถึงการขนส่ง

นอกจากนี้การมอบให้ตัวแทนจำหน่ายเป็นผู้กระทำการเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับ
หลักฐานการนำเข้า การผลิต การขนส่ง ใบเสร็จ การขาย หรือการจัดการอื่น ๆ เกี่ยวกับอาวุธปืนที่
เกิดขึ้นจากการทำธุรกิจตามรูปแบบการจัดการอื่น ๆ เกี่ยวกับอาวุธปืนที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกิจตาม
รูปแบบการจัดทำบันทึกข้อมูล โดยถ้ามีเหตุอันเชื่อว่าการฝ่าฝืนจะมีคณะรัฐมนตรีตรวจสอบ
ตัวแทนจำหน่าย ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนโดยทั่วไปมักจะมีเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ที่ดี หรือทันสมัยกว่า
ของทางราชการ ดังนั้น ระบบการตรวจสอบและการบันทึกจัดเก็บจึงเป็นระบบ อีกทั้งอาวุธปืนที่
จำหน่ายจะมีหมายเลขมาตั้งแต่โรงงานผลิตอาวุธปืน จึงมีประสิทธิภาพ ทำให้การควบคุมหลักเกณฑ์
การให้มีอาวุธปืนมีผลให้เป็นรูปธรรมโดยที่รัฐไม่ต้องลงทุนทั้งแรงและงบประมาณ

การตรวจสอบโดยภาครัฐ คณะรัฐมนตรีอาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ออกให้ภายใต้
กฎหมายนี้ หากทราบหรือมีโอกาสได้ยืนยันว่า ผู้ถือใบอนุญาตนั้นมีเจตนาจะฝ่าฝืนข้อกำหนดใด ๆ
หรือกฎเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้

กฎหมายอาวุธปืนของประเทศสหรัฐอเมริกามีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนด
ขอบเขตในการห้าม การครอบครองอาวุธปืนในสถานที่ราชการ ศาล และโรงเรียน โดยกำหนด
เงื่อนไขในการพกพาอาวุธปืนไว้เฉพาะเพื่อความปลอดภัย โดยส่วนราชการ ศาล จะมีการออกกฎ
ประกาศของตนเองเพื่อการควบคุมและการตรวจสอบได้

3.2 มาตรการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายไทย

3.2.1 เจตนารมณ์ในการควบคุมอาวุธปืน

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายที่เหมาะสมสอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยให้สิทธิแก่ประชาชนพลเมืองที่มีสิทธิที่จะได้มี ใช้อาวุธปืนในวัตถุประสงค์ที่สำคัญ¹⁶

1. การมีเพื่อป้องกันตัวและทรัพย์สิน
2. การมีเพื่อการกีฬา
3. การมีเพื่อยิงสัตว์
4. การมีไว้เพื่อเก็บ สำหรับอาวุธปืนที่ใช้ยิงไม่ได้ หรืออาวุธปืนแบบพื้นสมัย หรืออาวุธซึ่งได้รับรางวัลจากการแข่งขันยิงปืนในทางราชการ

3.2.2 ผู้มีอำนาจในการควบคุมอาวุธปืน

1. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ และออกกฎกระทรวงในเรื่องต่อไปนี้ คือ¹⁷

(1) จำกัดชนิด และจำนวนอาวุธปืนของกระทรวง ทบวง กรมอื่นนอกจากของราชการทหารและตำรวจ หรือหน่วยราชการ ตามมาตรา 2 วรรค 2

(2) วางระเบียบการทะเบียนการขอและการออกใบอนุญาต

(3) การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม

(4) กิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมร่วมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจำกัดชนิด และจำนวนอาวุธปืนของทหารและตำรวจ และหน่วยราชการอื่น

3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รักษาการร่วมตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นนายทะเบียน¹⁸

¹⁶ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 9.

¹⁷ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 87/2557. วันที่ 10 กรกฎาคม 2557.

(1) อธิบดีกรมการปกครอง ในเขตกรุงเทพมหานคร

(2) ผู้ว่าราชการจังหวัด ในเขตจังหวัดอื่น

(3) นายอำเภอ ในเขตอำเภอ

และให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้เป็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบจำนวนอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนในร้านค้าและร้านประกอบซ่อม

(1) อธิบดีกรมการปกครอง หรือผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร

(2) ผู้ว่าราชการจังหวัด ในเขตจังหวัดอื่น

(3) นายอำเภอ ในเขตอำเภอแห่งท้องที่

3.2.3 การขอใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน

พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ห้ามมิให้ผู้ใดทำ ซื่อ มี ใช้ สิ่ง หรือนำเข้าซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ออกให้แก่บุคคลสำหรับใช้เพื่อป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน หรือในการกีฬา หรือ ยิงสัตว์¹⁸

คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต

1. เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ

2. ไม่เป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถใช้อาวุธปืนได้โดยกายพิการหรือทุพพลภาพ

3. ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือน

ไม่สมประกอบหรือวิกลจริต

4. ประกอบสัมมาอาชีพ มีถิ่นที่อยู่ประจำในท้องที่ที่ขออนุญาต และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรไม่น้อยกว่า 6 เดือน

5. ไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันอาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

6. ไม่เคยต้องโทษจำคุกในฐานความผิดที่กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้

6.1 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรา 97 ถึงมาตรา 111 มาตรา 120 มาตรา 177 ถึงมาตรา 183 มาตรา 249 มาตรา 250 หรือมาตรา 293 ถึงมาตรา 303

¹⁸ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งนายทะเบียนเจ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่ วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2548.

¹⁹ จาก คู่มือปฏิบัติงานอาวุธปืน เล่มที่ 1 (น. 215-232), โดย กรมการปกครอง, 2555, กรุงเทพฯ: อสารศึกษาดินแดน.

(ข) มาตรา 254 ถึงมาตรา 257 และพันธโทษยังไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพันธโทษถึงวันยื่นคำขอใบอนุญาต เว้นแต่ในกรณีความผิดที่กระทำโดยความจำเป็นหรือเพื่อป้องกันหรือโดยถูกยั่วยุโทษ

6.2 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2477 มาตรา 11 มาตรา 22 มาตรา 29 หรือมาตรา 33 หรือพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 มาตรา 7 มาตรา 24 มาตรา 33 หรือมาตรา 38

6.3 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป ในระหว่างห้าปีนับย้อนขึ้นไปจากวันที่ยื่นคำขอ สำหรับความผิดอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ใน 6.1 และ 6.2 เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

เอกสารหลักฐานประกอบคำขออนุญาต

1. บัตรประจำตัวประชาชน พร้อมสำเนา
2. ทะเบียนบ้าน พร้อมสำเนา
3. บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบัตรประจำตัวพนักงานองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐพร้อมสำเนา
4. หลักฐานประกอบอาชีพ รายได้ และหลักทรัพย์ พร้อมสำเนา
5. หลักฐานการเป็นนักกีฬายิงปืนที่รับรองโดยนายสนามยิงปืนหรือนายกสมาคมกีฬายิงปืนที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ซึ่งระบุชนิด ขนาดและประเภทของอาวุธปืนที่ใช้ในการกีฬาและหลักฐานการเป็นสมาชิกสนามยิงปืนมาแล้วไม่น้อยกว่า 60 วัน กรณีที่ขออนุญาตเพื่อการกีฬา
6. หลักฐานที่แสดงว่าผู้ขออนุญาตได้รับการฝึกอบรมวิธีใช้อาวุธปืนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. หนังสือรับรองความประพฤติ และเหตุผลความจำเป็นที่ขออนุญาต ที่ออกไว้ไม่เกิน 60 วัน ดังนี้
 - 7.1 ผู้ขออนุญาตเป็นทหาร หรือตำรวจ ผู้รับรองต้องเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงยศตั้งแต่พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอก หรือพันตำรวจเอกขึ้นไป
 - 7.2 ผู้ขออนุญาตเป็นข้าราชการพลเรือน ผู้รับรองต้องเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกอง หรือเทียบเท่าขึ้นไปในส่วนกลาง และหัวหน้าส่วนราชการขึ้นไปในส่วนภูมิภาค

7.3 ผู้ขออนุญาตเป็นพนักงานองค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้รับรองต้องเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง มีตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงาน หรือหัวหน้าคณะผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น

7.4 ผู้ขออนุญาตเป็นลูกจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่หรือความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยหรือความสงบเรียบร้อยภายในพื้นที่ส่วนบุคคล ผู้รับรองต้องเป็นเจ้าของกิจการ หรือกรรมการผู้จัดการที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

7.5 ผู้ขออนุญาตเป็นบุคคลทั่วไปที่ขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนในกรุงเทพมหานคร ผู้รับรองต้องเป็นข้าราชการพลเรือนระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป ผู้ขออนุญาตมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ผู้รับรองต้องเป็นนายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ปกครองท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตมีภูมิลำเนา

7.6 ผู้ขออนุญาตเป็นเจ้าของพนักงานที่รัฐบาลต่างประเทศที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ประจำประเทศไทย ผู้รับรองต้องเป็นเอกอัครราชทูตหรือกงสุลใหญ่ และหนังสือรับรองต้องแปลเป็นภาษาไทยที่รับรองความถูกต้องโดยกระทรวงการต่างประเทศของไทย

การขออนุญาตซื้ออาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า
การยื่นคำขอ

1. ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอ ตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านพร้อมเอกสารหลักฐานประกอบคำขออนุญาต คำขอจะต้องระบุว่า จะขออนุญาตซื้ออาวุธปืน ชนิด ขนาดใด พร้อมเครื่องกระสุนปืนจำนวนเท่าใด จะซื้อจากร้านค้าใดในท้องที่แห่งใดและเพื่อวัตถุประสงค์ใด

2. เจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานผู้ขออนุญาตเมื่อเห็นว่าครบถ้วนถูกต้องให้ผู้ขออนุญาตลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องเพื่อเป็นหลักฐาน

3. เจ้าหน้าที่สอบสวนคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตว่าเป็นผู้ต้องห้ามออกใบอนุญาตตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 หรือไม่ และสอบสวนสภาพความเป็นอยู่หรือสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังต่อไปนี้²⁰

²⁰ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 13.

ก. มาตรา 97 ถึงมาตรา 111 มาตรา 120 มาตรา 177 ถึงมาตรา 183 มาตรา 249 มาตรา 250 หรือมาตรา 298 ถึงมาตรา 303

ข. มาตรา 254 ถึงมาตรา 257 และพันธบัตรยังไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษ ถึงวันยื่นคำขอใบอนุญาติ เว้นแต่ในกรณีความผิดที่กระทำโดยความจำเป็นและเพื่อป้องกันหรือโดยยั่วยุโทษ

3.2 บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2477 มาตรา 7 มาตรา 11 ถึงมาตรา 22 มาตรา 24 มาตรา 29 มาตรา 33 หรือมาตรา 38

3.3 บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตั้งแต่สองครั้งขึ้นไปในระหว่างห้าปีย้อนหลังขึ้นไป จากวันที่ยื่นคำขอสำหรับความผิดอย่างอื่นนอกจากบัญญัติไว้ในข้อ 3.1 และ 3.2 เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือผิดลหุโทษ

3.4 เป็นบุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือไม่

3.5 เป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถจะใช้อาวุธได้โดยกายพิการหรือทุพพลภาพเว้นแต่จะมีไว้เพื่อเก็บ

3.6 เป็นบุคคลซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือไม่

3.7 เป็นบุคคลซึ่งไม่มีอาชีพและรายได้หรือไม่

3.8 เป็นบุคคลซึ่งไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่

3.9 เป็นบุคคลซึ่งมีความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันอาจกระทบกระเทือนถึง ความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือไม่

3.10 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและมีถิ่นที่อยู่ ประจำในท้องที่ที่ขออนุญาตไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือไม่

3.11 ผู้ขออนุญาตมีอายุเท่าใด เป็นหัวหน้าครอบครัวหรืออาศัยผู้ใดอยู่

3.12 บ้านอยู่ในที่เปลี่ยวหรือไม่ และในบ้านนั้นมีผู้ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืน อย่างใดอยู่บ้างแล้วหรือไม่

3.13 บ้านที่อยู่เป็นของผู้ขอรับใบอนุญาติเองหรือเช่าเขาอยู่

3.14 ความประพฤติตามปกติเป็นอย่างไร

3.15 เคยต้องโทษอาญาอย่างใดมาบ้างหรือไม่

3.16 เกี่ยวข้องกับพวกคนพาลหรือพวกนักเลงหรือไม่

3.17 มีหลักทรัพย์สมบัติอะไรบ้าง ประมาณราคามากน้อยเท่าใด

- 3.18 ประกอบอาชีพทางใด
- 3.19 การขอมืออาวุธปืนเพื่อประโยชน์อย่างไร
- 3.20 มีหน้าที่เกี่ยวกับการต้องรักษาเงิน หรือทรัพย์สินสมบัติเป็นพิเศษอย่างใดบ้างหรือไม่
- 3.21 เคยถูกผู้ร้ายประทุษร้ายต่อทรัพย์สินและร่างกาย หรือถูกขู่ขู่ขู่ว่าจะทำร้ายอย่างใดบ้างหรือไม่
- 3.22 เป็นคนมีสติไม่ปกติเป็นบางครั้งบางคราวหรือไม่
- 3.23 เป็นคนมีนิสัยขุ่นเคี้ยวหรือเกะกะระรานเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือผู้อื่นบ้างหรือไม่
- 3.24 เคยได้รับอนุญาตมืออาวุธปืนมาแล้วหรือเปล่า ถ้าเคยมีแล้ว เหตุใดจึงขออนุญาตอีก
- 3.25 เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ใกล้ชิด เช่น สารวัตรตำรวจนครบาล ผู้บังคับกองตำรวจภูธร หัวหน้าสถานีตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เห็นสมควรอนุญาตหรือไม่
- 3.26 ถ้าเป็นบุคคลต่างด้าวต้องสอบให้ทราบ ว่า
- ก. มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศนานเท่าใด
 - ข. พูดภาษาไทยได้หรือไม่
 - ค. มีครอบครัวเป็นคนต่างด้าวหรือคนไทย อยู่ในประเทศไทยหรือไม่
4. เจ้าหน้าที่พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ขออนุญาตตามข้อ 7.4 – 7.5 เพื่อตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด
5. เจ้าหน้าที่ออกหลักฐานการรับเรื่องให้ผู้ขออนุญาตไว้เป็นหลักฐาน
- ขั้นตอนการพิจารณา
1. เจ้าหน้าที่จัดส่งแบบพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ขออนุญาตไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานวิทยาการตำรวจ เพื่อตรวจสอบประวัติการต้องหาคดีอาญา
 2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบจากฐานข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์ว่าผู้ขออนุญาตเคยได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนมาก่อนหรือไม่ อย่างไร
 3. เมื่อได้เอกสารหลักฐานครบถ้วนแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ทำความคิดเห็นเสนอนายทะเบียนท้องที่พิจารณา โดยต้องพิจารณาถึงฐานะเหตุผลความจำเป็นของผู้ขออนุญาตเป็นราย ๆ ไป และพึงตระหนักว่าการอนุญาตให้เอกชนมีอาวุธปืนเป็นการอนุญาตตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ที่กำหนดให้ออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและ

เครื่องกระสุนปืนสำหรับใช้ในการป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน หรือในการกีฬา หรือยิงสัตว์ ซึ่งใบอนุญาตนั้นให้ออกสำหรับอาวุธปืนแต่ละกระบอกโดยให้คำนึงถึงหลักสำคัญดังต่อไปนี้

3.1 การมีเพื่อป้องกันตัวและทรัพย์สิน ต้องเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามป้องกันประเทศ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเพื่อช่วยเหลือราชการของทหาร ตำรวจ หรือหน่วยราชการแล้วแต่กรณี หรือเป็นผู้มีทรัพย์สินพอสมควรแก่ฐานะานุรูปที่จะต้องมีอาวุธปืนไว้ป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน

3.2 การมีเพื่อการกีฬา ต้องมีหลักฐานครบถ้วน ว่าเป็นนักกีฬายิงปืนชนิด และขนาดที่ขออนุญาต

3.3 การมีเพื่อยิงสัตว์ ต้องตระหนักว่าปัจจุบันไม่มีสัตว์ขนาดใหญ่ให้อีกแล้ว การยิงสัตว์จึงเป็นการยิงสัตว์ขนาดเล็กที่เป็นศัตรูของเกษตรกร หากการขออนุญาตโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยิงสัตว์ควรอนุญาตปืนยาวชนิดและขนาดที่เหมาะสม เช่น ปืนลูกซอง ปืนลูกกรด ขนาด .22

3.4 อาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ ต้องเป็นชนิดขนาดและขนาดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ดังต่อไปนี้²¹

3.4.1 อาวุธปืนชนิดลำกล้องมีเกลียวที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปากลำกล้องไม่เกิน 11.45 มม.

3.4.2 อาวุธปืนชนิดลำกล้องไม่มีเกลียว ดังต่อไปนี้

(ก) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปากลำกล้องไม่ถึง 20 มม.

(ข) ปืนบรรจุปาก ปืนลูกซอง และปืนพลูสัญญาณ

3.4.3 อาวุธปืนชนิดที่เครื่องกลไก สำหรับบรรจุกระสุนเองให้สามารถยิงซ้ำได้ดังต่อไปนี้

(ก) ขนาดความยาวของลำกล้องไม่เกิน 160 มม.

(ข) ปืนลูกซอง

(ค) ปืนลูกกรดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปากลำกล้องไม่เกิน 5.6 มม.

3.4.4 อาวุธปืนชนิดไม่มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ

3.4.5 อาวุธปืนชนิดที่ไม่ใช้กระสุนเป็นที่บรรจุวัตถุเคมีที่ทำให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษหรือไม่ใช้เครื่องกระสุนเป็นที่บรรจุเชื้อโรค เชื้อเพลิง หรือวัตถุกำมันตรังสี

²¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2522.

3.5 เครื่องกระสุนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ใช้ต้องเป็นเครื่องกระสุนที่ใช้กับอาวุธปืนตามข้อ 3.4 ที่ได้รับอนุญาตแต่ต้องไม่เป็นเครื่องกระสุนปืนชนิดเจาะเกราะหรือชนิดกระสุนเพลิง

3.6 การอนุญาตให้ซื้อกระสุนปืนให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย โดยต้องคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นเพียงใดสำหรับอัตราที่อนุญาตให้ถือตามกำหนดและอัตราอย่างสูงดังต่อไปนี้²²

3.6.1 กระสุนโคดปืนยาวทุกชนิด ไม่เกินปีละ 60 นัด อนุญาตไม่เกินคราวละ 15 นัด

3.6.2 กระสุนพกทุกชนิด ไม่เกินปีละ 36 นัด อนุญาตไม่เกินคราวละ 12 นัด

3.6.3 กระสุนปืนลูกซอง ไม่เกินปีละ 500 นัด อนุญาตไม่เกินคราวละ 25 นัด

3.6.4 กระสุนปืนอัดลม ไม่เกินคราวละ 1,000 นัด

3.6.5 กระสุนปืนลูกกรด ไม่เกินปีละ 1,000 นัด อนุญาตไม่เกินคราวละ 200 นัด

3.7 การกัณฑ์กรองอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ตามปกติควรมีไว้เพียง 2 กระบอก คือ ปืนสั้น 1 กระบอก และปืนยาว 1 กระบอก แต่ในการอนุญาตมากน้อยเพียงใดแล้วแต่หลักฐานความจำเป็นของแต่ละบุคคล และควรเข้มงวดอย่าให้มีมากเกินไปและซ้ำขนาดกัน โดยให้ประทับตราลายสีแดงถึงวัตถุประสงค์ที่อนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนในใบอนุญาต (แบบ ป.4) ให้ชัดเจนด้วยตราลายสีแดง เช่น อนุญาตให้มีไว้เพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน อนุญาตให้มีไว้เพื่อการศึกษา หรืออนุญาตให้มีไว้เพื่อยิงสัตว์

3.8 เจ้าหน้าที่แจ้งผลการพิจารณาของนายทะเบียนให้ผู้ขออนุญาตทราบหากนายทะเบียนมีคำสั่งอนุญาตก็ให้ออกใบอนุญาตให้ซื้ออาวุธปืน (แบบ ป.3) สำหรับซื้ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนส่วนบุคคล พร้อมประทับตราประจำตำแหน่งและให้ผู้ขออนุญาตพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือ หรือเขียนชื่อตัว-ชื่อสกุลไว้ท้ายใบอนุญาตทั้ง 3 ตอน โดยนายทะเบียนต้องลงนามรับรองกำกับไว้ด้วยทุกตอนแบบ ป. 3 ตอนที่ 3 ให้ผู้ขออนุญาตพร้อมทั้งเก็บค่าธรรมเนียม 5 บาท ต่ออาวุธปืน 1 กระบอก

กระสุนปืนนอกจากกระสุนปืนอัดลมเก็บค่าธรรมเนียมอัตราร้อยละ 1 บาท เศษของร้อยละให้เก็บเพิ่มอีก 1 บาท กระสุนอัดลมร้อยละ 25 สตางค์ และส่งแบบ ป. 3 ตอนที่ 2 ไปยังนายทะเบียนท้องที่ที่ร้านค้าอาวุธปืนตั้งอยู่โดยไปรษณีย์ลงทะเบียน ไม่ควรให้ผู้ขออนุญาตถือไปเอง

²² คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 759/2494. วันที่ 15 ธันวาคม 2494.

เว้นแต่เป็นกรณีจำเป็นจริง ๆ จึงอนุโลมได้แต่ต้องบันทึกและแจ้งการผ่อนผันไปให้นายทะเบียน
ท้องที่ ที่ร้านค้าอาวุธปืนตั้งอยู่ทราบด้วยทุกครั้ง และไปซื้ออาวุธปืนจากร้านค้าในท้องที่ที่กำหนดไว้
ในคำขอ

3.9 ผู้ขออนุญาตนำแบบ ป. 3 ตอนที่ 3 พร้อมด้วยตอนที่ 2 (กรณีผ่อนผันให้ถือไป)
ไปซื้ออาวุธปืนจากร้านค้าในท้องที่ที่กำหนดไว้ในคำขอ เมื่อซื้ออาวุธปืนได้แล้วให้นำอาวุธพร้อม
ทั้ง ป. 3 ตอนที่ 3 ไปพบนายทะเบียนท้องที่ร้านค้าอาวุธปืนตั้งอยู่นายทะเบียนท้องที่ร้านค้าอาวุธปืน
ตั้งอยู่ตรวจสอบ ป. 3 ตอนที่ 3 และตอนที่ 2 ซึ่งนายทะเบียนท้องที่ที่ออก ป. 3 ส่งมาให้ และอาวุธ
ปืนหากถูกต้องให้ออกใบคู่มือประจำปีให้กับผู้ขออนุญาต และเก็บแบบ ป. 3 ตอนที่ 2 และ
ตอนที่ 3 ไว้เป็นหลักฐาน

3.10 ผู้ขออนุญาตนำอาวุธปืนพร้อมใบคู่มือประจำปีไปพบนายทะเบียนท้องที่
ยื่นคำขอภายใน 15 วัน

3.11 นายทะเบียนท้องที่ที่ออกใบอนุญาต แบบ ป. 3 ตรวจสอบอาวุธปืนและ
ใบคู่มือประจำปีหากถูกต้องตรงกันกับเงื่อนไขในแบบ ป. 3 ก็ออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน
และเครื่องกระสุนปืน (แบบ ป. 4) ถ้าผิดเงื่อนไขให้งดการออกใบอนุญาตและสั่งให้จำหน่ายแก่
บุคคลอื่นต่อไป กรณีนำอาวุธปืนและใบคู่มือประจำปีไปขอรับใบอนุญาต แบบ ป. 5 เกินเงื่อนไข
เวลาในใบคู่มือ คือเกิน 15 วัน ถ้าหากไม่ถูกจับกุมดำเนินคดีในระหว่างนั้น ก็อนุโลมให้ออก
ใบอนุญาตแบบ ป. 4 ได้

3.12 เก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนี้²³

ก. ปืนยาวประจูปาก ปืนอัดลม	ฉบับละ 100 บาท
ข. ปืนอื่น ๆ	ฉบับละ 500 บาท

และยกเว้นแต่ค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้ได้รับเหรียญชัยสมรภูมิ สำหรับการขอมิและ
ใช้อาวุธปืนกระบอกแรก

3.13 ถ้าอาวุธปืนที่นำมาขอรับใบอนุญาตแบบ ป. 4 นั้น ยังไม่มีเครื่องหมาย
ทะเบียนให้นายทะเบียนท้องที่ทำเครื่องหมายให้ ซึ่งเครื่องหมายดังกล่าวมีลักษณะดังนี้ คือ อักษรย่อ
นาม จังหวัด ตามด้วยเลขลำดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอของจังหวัดนั้น แล้วทับ (/) ด้วย เลขลำดับอาวุธ
ปืนที่ทำเครื่องหมายโดยนายทะเบียนท้องที่นั้นมาแล้ว เช่น ชม 01/390001

²³ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2490) วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2490.

3.14 คัดรายการจากต้นข้าวใบอนุญาต แบบ ป.4 ลงในทะเบียนอาวุธปืนประจำตำบล เป็นหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แก่ผู้ขออนุญาตว่าอาจยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับแจ้งการปฏิเสธเป็นหนังสือ คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อนายทะเบียนท้องที่ และให้นายทะเบียนท้องที่ เสนอคำอุทธรณ์นั้นต่อรัฐมนตรีโดยมิชักช้า คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้แจ้งเป็นหนังสือ ไปยังผู้ยื่น คำขออนุญาต

การขอรับโอนอาวุธปืนจากหน่วยงานของราชการ

การยื่นคำขอ

1. ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตมีชื่ออยู่ใน ทะเบียนบ้านพร้อมด้วยหลักฐานเอกสารประกอบคำขออนุญาต คำขอจะต้องระบุว่าขออนุญาต รับโอนอาวุธปืน ชนิด ขนาดใด พร้อมด้วยเครื่องกระสุนปืนจำนวนเท่าใด จากหน่วยงานราชการใด อยู่ในท้องที่อำเภอ จังหวัดใด

2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานของผู้ขออนุญาต เมื่อเห็นว่าครบถ้วนถูกต้อง ให้ผู้ขออนุญาตลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องเพื่อเป็นหลักฐาน

3. เจ้าหน้าที่สอบสวนคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตว่าเป็นผู้ต้องห้ามออกใบอนุญาตตาม มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 หรือไม่ และสอบสวนสภาพความเป็นอยู่หรือ สิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคำสั่งกระทรวงมหาดไทย เช่นเดียวกับการขอซื้ออาวุธ ปืนและเครื่องกระสุนปืน และเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า

4. เจ้าหน้าที่ออกหลักฐานการรับเรื่องให้ผู้ขออนุญาตไว้เป็นหลักฐาน
ขั้นตอนการพิจารณา

1. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบจากหลักฐานข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์ว่าผู้ขออนุญาตเคยได้รับ อนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนมาก่อนหรือไม่ อย่างไร

2. เจ้าหน้าที่ทำความเข้าใจความเห็นเสนอนายทะเบียนพิจารณาโดยต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ การพิจารณาเช่นเดียวกับการขออนุญาตซื้ออาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า

3. เจ้าหน้าที่แจ้งผลการพิจารณาของนายทะเบียนให้ผู้ขออนุญาตทราบ หากนายทะเบียน มีคำสั่งอนุญาตก็ให้ออกใบอนุญาตให้ซื้ออาวุธปืน (แบบ ป. 3) สำหรับซื้ออาวุธปืนหรือเครื่อง กระสุนปืนส่วนบุคคล พร้อมประทับตามประจำตำแหน่งและให้ผู้ขออนุญาตพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือ หรือเขียนชื่อตัว – ชื่อสกุลไว้ท้ายใบอนุญาตทั้ง 3 ตอน โดยนายทะเบียนต้องลงนามกำกับไว้ด้วย ทุกตอน

มอบแบบ ป. 3 ตอน 3 ให้ผู้ขออนุญาตนำไป ส่วนตอนที่ 2 ให้ส่งไปยังนายทะเบียน ท้องที่ที่หน่วยราชการนั้นตั้งอยู่โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ถ้าจะอนุโลมให้ผู้ขออนุญาตถือไปเอง ก็ต้องบันทึกไว้เป็นหลักฐานในต้นขั้วใบอนุญาตดังกล่าว และลงนามรับรองแล้วแจ้งให้นายทะเบียน ท้องที่ที่หน่วยงานนั้นตั้งอยู่ได้ทราบด้วย

ผู้ขออนุญาตนำใบอนุญาต แบบ ป. 3 ตอนที่ 3 ไปแสดง และขอรับการโอนอาวุธปืนฯ จากหน่วยงานผู้โอน ให้หน่วยงานผู้โอนมีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนท้องที่ที่หน่วยงานผู้โอนตั้งอยู่ ทราบด้วย ส่วนใบอนุญาต แบบ ป. 3 ตอนที่ 3 นั้น ให้มอบคืนผู้รับโอนนำไปแสดงต่อนายทะเบียน ท้องที่นั้นต่อไป

เมื่อผู้ขออนุญาตได้รับมอบอาวุธปืนฯ ไปจากหน่วยงานที่โอนให้แล้วให้นำอาวุธปืนฯ ไปพบนายทะเบียนท้องที่ที่หน่วยงานผู้โอนตั้งอยู่เพื่อสลักหลังในใบอนุญาต แบบ ป. 3 ตอนที่ 3 การสลักหลังจะกระทำต่อเมื่อนายทะเบียนท้องที่ที่ได้รับหนังสือแจ้งการโอนจากหน่วยงานผู้โอน และได้ตรวจสอบกับ แบบ ป. 3 ตอนที่ 2 ว่าถูกต้องตรงกันแล้ว การสลักหลังให้มีใจความว่า ผู้รับโอนได้รับโอนจากหน่วยงานใด แล้วลงชื่อผู้รับโอนและนายทะเบียนท้องที่พร้อมทั้งประทับตราประจำตำแหน่ง การสลักหลังไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมและให้ใช้ใบอนุญาต แบบ ป. 3 ตอนที่ 3 นั้น เสมือนใบคู่มือประจำปี ส่วนใบอนุญาต แบบ ป. 3 ตอนที่ 2 นั้น นายทะเบียนท้องที่ที่ หน่วยงานของผู้โอนตั้งอยู่เก็บไว้เป็นหลักฐาน

4. ผู้ขออนุญาตนำใบอนุญาต แบบ ป. 3 ตอนที่ 3 และอาวุธปืน ไปขอรับใบอนุญาต ให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) จากนายทะเบียนท้องที่ที่ยื่นคำขอภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับ มอบใบอนุญาตแบบ ป. 3 ตอนที่ 3 ซึ่งสลักหลังแล้ว

5. นายทะเบียนท้องที่ที่ออกใบอนุญาต แบบ ป. 3 ตรวจสอบอาวุธปืน และแบบ ป. 3 ตอนที่ 3 ที่ได้สลักหลังแล้ว หากถูกต้องตรงกันกับเงื่อนไขในแบบ ป. 3 ก็ออกใบอนุญาตให้มี และใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) ให้แก่ผู้ขออนุญาตและยกเว้นค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้ได้รับเหรียญชัยสมรภูมิ สำหรับการขอมิและใช้อาวุธปืนกระบอกแรกเช่นเดียวกับกรณีใช้อาวุธปืนจากร้านค้า

6. หากอาวุธปืนนั้นยังไม่มีเครื่องหมายประจำอาวุธปืน (เครื่องหมายทะเบียน) ก็ให้นายทะเบียนท้องที่ที่ออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) ทำเครื่องหมายให้ทันทีโดย ตอกเลขทะเบียน ต่อจากลำดับเลขทะเบียนของอาวุธปืนซึ่งได้ออกโดยนายทะเบียนประจำตำบล

7. เพิ่มรายการในทะเบียนอาวุธปืนประจำตำบล

8. หากนายทะเบียนไม่อนุญาต ให้เจ้าหน้าที่แจ้งผู้ขออนุญาตทราบเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แก่ผู้ขออนุญาต ว่าอาจยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับ

แจ้งการปฏิเสธเป็นหนังสือ คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อนายทะเบียนท้องที่ และให้นายทะเบียนเสนอ คำอุทธรณ์นั้นต่อรัฐมนตรีโดยมิชักช้า คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ยื่นคำขอ อนุญาต

การขอรับโอนอาวุธปืนระหว่างบุคคล²⁴

การยื่นคำขอ

1. ผู้ขออนุญาตรับโอนอาวุธปืนฯ ยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ ผู้ขออนุญาตมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน พร้อมหลักฐานเอกสารประกอบคำขอต้องระบุว่า จะขออนุญาต รับโอนอาวุธปืน ชนิด ขนาดใด พร้อมด้วยกระสุนจำนวนเท่าใด จากใคร อยู่ในท้องที่อำเภอใด จังหวัดใด

2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานของผู้ขออนุญาต เมื่อเห็นว่าครบถ้วน ถูกต้อง ให้ผู้ขออนุญาตลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องเพื่อเป็นหลักฐาน

3. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต ตามแบบ ป. 14 ว่าเป็นผู้ต้องห้าม ออกใบอนุญาตตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 หรือไม่ และสอบสวน สภาพความเป็นอยู่หรือสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคำสั่งกระทรวงมหาดไทย เช่นเดียวกับการขออนุญาตซื้ออาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า

4. เจ้าหน้าที่พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ขออนุญาตเพื่อตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด

5. เจ้าหน้าที่ออกหลักฐานการรับเรื่องให้ผู้ขออนุญาตไว้เป็นหลักฐาน

ขั้นตอนการพิจารณา

1. การพิจารณาคำเนินการ เช่นเดียวกับการซื้ออาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า และให้เจ้าหน้าที่แจ้งผลการพิจารณาของนายทะเบียนให้ผู้ขออนุญาตทราบเป็นหนังสือ หากนายทะเบียนมีคำสั่งอนุญาตก็ให้ออกใบอนุญาตให้ซื้ออาวุธปืน (แบบ ป. 3) สำหรับซื้ออาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนส่วนบุคคลพร้อมประทับตราประจำตำแหน่งและให้ผู้ขออนุญาตพิมพ์ ลายนิ้วมือห้วแม่มือหรือเขียนชื่อตัว – ชื่อสกุลไว้ท้ายใบอนุญาตทั้ง 3 ตอน โดยนายทะเบียนต้องลงนาม รับรองกำกับไว้ด้วยทุกตอน

เจ้าหน้าที่แจ้งผลการพิจารณาของนายทะเบียนให้ผู้ขออนุญาตทราบเป็นหนังสือ หากนายทะเบียนมีคำสั่งอนุญาตก็ให้ออกใบอนุญาตให้ซื้ออาวุธปืน (แบบ ป. 3) สำหรับซื้ออาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนส่วนบุคคล พร้อมประทับตราประจำตำแหน่งและให้ผู้ขออนุญาตพิมพ์

²⁴ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 759/2494. วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2494.

ลายนิ้วมือหรือเขียนชื่อตัว – ชื่อสกุลไว้ท้ายใบอนุญาตทั้ง 3 ตอน โดยนายทะเบียนต้องลงนามรับรองกำกับไว้ด้วยทุกตอน

กรณีผู้โอนและผู้รับโอนอยู่ในท้องที่อำเภอเดียวกัน นายทะเบียนท้องที่จะต้องตรวจสอบใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) ของผู้โอนและอาวุธปืน เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้สลักหลังใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) ว่าผู้โอนได้โอนอาวุธปืนให้แก่ผู้รับโอนแล้ว และลงลายมือชื่อต่อหน้านายทะเบียน นายทะเบียนลงนามกำกับพร้อมประทับตราประจำตำแหน่งการสลักหลัง ป. 4 ไม่เสียค่าธรรมเนียมแล้วจึงออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนแบบ ป. 4 ใหม่ให้กับผู้รับโอนและเก็บใบอนุญาตการรับโอนแบบ ป. 3 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 และใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) จากผู้รับโอนตามระเบียบและแก้ไขทะเบียนอาวุธปืนประจำตำบลให้เป็นปัจจุบัน

กรณีผู้โอนและผู้รับโอนอยู่ต่างท้องที่ นายทะเบียนท้องที่ที่ผู้รับโอนยื่นคำขออนุญาตฯ ออกใบอนุญาตให้รับโอนอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน (แบบ ป. 3) ให้แล้วจะต้องมอบตอนที่ 3 ให้ผู้ขออนุญาต ส่วนตอนที่ 2 ให้ส่งไปยังนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้โอนมีภูมิลำเนาอยู่ โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ถ้าจะอนุโลมให้ผู้ขออนุญาตถือไปเองก็ต้องบันทึกไว้เป็นหลักฐานในต้นขั้วของใบอนุญาตดังกล่าว และแจ้งให้นายทะเบียนท้องที่ที่ผู้โอนมีภูมิลำเนาได้ทราบด้วย

2. หากนายทะเบียนไม่อนุญาต ให้เจ้าหน้าที่แจ้งผู้ขออนุญาตทราบเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แก่ผู้ขออนุญาตว่าอาจยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการปฏิเสธเป็นหนังสือ คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อนายทะเบียนท้องที่ และให้นายทะเบียนเสนอคำอุทธรณ์นั้นต่อรัฐมนตรีโดยมิชักช้า คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ยื่นคำขออนุญาต

การขอรับโอนมรดก

การยื่นคำขอ

1. ทายาทของเจ้าของมรดกหรือผู้รับพินัยกรรม ยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ขอรับโอนมรดก อาวุธปืนต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านพร้อมเอกสารหลักฐานประกอบคำขออนุญาต คำขอจะต้องระบุว่าขอรับโอนมรดกอาวุธปืนชนิด ขนาดใด พร้อมด้วยกระสุนจำนวนรับโอนจากใครอยู่ในท้องที่ อำเภอ จังหวัดใด เพื่อวัตถุประสงค์ใด

2. เจ้าหน้าที่ดำเนินการเช่นเดียวกับการขออนุญาตซื้ออาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า หากไม่มีคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดการมรดกหรือพินัยกรรม จะต้องสอบได้ว่ามีทายาทใดคัดค้านการขอรับโอนหรือไม่ และถ้ามีข้อโต้แย้งถึงสิทธิของทายาท ก็ให้เก็บรักษาอาวุธปืนไว้จนกว่าข้อโต้แย้งนั้นถึงที่สุด

ขั้นตอนการพิจารณา

เจ้าหน้าที่ดำเนินการเช่นเดียวกับการขอรับโอนระหว่างบุคคล

การส่งนำเข้าอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนเพื่อใช้ส่วนตัว

คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต และเอกสารหลักฐานประกอบคำขอ เช่นเดียวกับการขออนุญาตซื้ออาวุธปืนจากร้านค้า

การยื่นคำขอ

1. ผู้ขออนุญาตส่ง นำเข้า ซึ่งอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน ยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านพร้อมหลักฐานต่าง ๆ เช่นเดียวกับกรณีซื้ออาวุธปืนจากร้านค้า และกรอกข้อความในคำขอ แบบ ป. 1 ให้มีสาระสำคัญว่าจะขออนุญาตส่งหรือนำเข้าอาวุธปืนชนิด ขนาดใด พร้อมด้วยเครื่องกระสุนปืนจำนวนเท่าใด จะส่งหรือนำเข้าจากประเทศใด เพื่อวัตถุประสงค์อะไร

2. เจ้าหน้าที่สอบสวนคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต เมื่อเห็นว่าครบถ้วน ถูกต้อง ให้ผู้ขออนุญาตลงลายชื่อรับรองสำเนาถูกต้องเพื่อเป็นหลักฐาน

3. เจ้าหน้าที่สอบสวนคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต ว่าเป็นผู้ต้องห้ามตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 หรือไม่ และพิจารณาถึงสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์คำสั่งกระทรวงมหาดไทย เช่นเดียวกับกรณีขอมิและใช้อาวุธปืนโดยทั่วไป

4. เจ้าหน้าที่พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ขออนุญาตส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรวจสอบประวัติอาชญากรรม

5. เจ้าหน้าที่ออกหลักฐานการรับเรื่องให้ผู้ขออนุญาตใช้เป็นหลักฐาน

ขั้นตอนการพิจารณา

1. เจ้าหน้าที่ดำเนินการเช่นเดียวกับการขออนุญาตซื้ออาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า หากนายทะเบียนพิจารณาแล้วอนุญาตให้ออกใบอนุญาตให้ส่ง หรือนำเข้าซึ่งอาวุธปืน (แบบ ป. 2) แบบ ป. 2 มี 3 ตอน มอบตอนที่ 3 ให้ผู้ขออนุญาตและส่ง ป. 2 ตอนที่ 2 ไปยังอธิบดีกรมศุลกากร และเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ดังนี้

- 1.1 ใบอนุญาตให้ส่งหรือนำเข้าซึ่งอาวุธปืน กระบอกละ 30 บาท
 - 1.2 ใบอนุญาตให้ส่งหรือนำเข้าซึ่งส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ฉบับละ 20 บาท
 - 1.3 ใบอนุญาตให้ส่งหรือนำเข้าซึ่งกระสุนปืน นอกจากกระสุนปืนอัดลม จำนวนไม่เกิน หนึ่งพันนัด ฉบับละ 20 บาท ถ้าเกินกว่าหนึ่งพันนัด ให้เรียกเก็บเพิ่มอีกร้อยละ 2 บาท เศษของร้อยให้ถือเป็นร้อย
 - 1.4 ใบอนุญาตให้ส่งหรือนำเข้าซึ่งกระสุนปืนอัดลมร้อยละ 50 สตางค์ เศษของร้อยให้ถือเป็นร้อย
2. นายทะเบียนท้องที่ที่มีหนังสือแจ้งกระทรวงมหาดไทยให้ทราบถึงเลขที่ใบอนุญาตวันเดือน ปี ที่ออก ป. 2 ชนิด ขนาด ประเทศที่ส่งหรือนำเข้า
 3. นายทะเบียนท้องที่ออกใบอนุญาตไปแล้ว ต่อมาผู้ขออนุญาตประสงค์จะเปลี่ยนชนิด ขนาด จำนวน ประเทศ และสถานที่ซื้อ ก็ให้ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอ (แบบ ป. 1) ขอเปลี่ยนแปลงรายการต่อนายทะเบียนท้องที่ด้วยทุกราย นายทะเบียนท้องที่พิจารณาแล้วหากอนุญาตก็ต้องแจ้งกระทรวงมหาดไทยทราบด้วย
 4. หากนายทะเบียนไม่อนุญาต ให้เจ้าหน้าที่แจ้งผู้ขออนุญาตทราบเป็นหนังสือพร้อมทั้งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แก่ผู้ขออนุญาตว่าอาจยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการปฏิเสธเป็นหนังสือ คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อนายทะเบียนท้องที่ และให้นายทะเบียนเสนอคำอุทธรณ์นั้นต่อรัฐมนตรีโดยมิชักช้า คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังคำขออนุญาต
 5. กรมศุลกากรจะมอบอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ให้ผู้ขออนุญาตโดยจะออกใบมอบให้ผู้ขออนุญาต
 6. ผู้ขออนุญาตต้องนำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน พร้อมใบมอบจากกรมศุลกากรไปแสดงต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับมอบไปจากพนักงานของกรมศุลกากร
 7. นายทะเบียนท้องที่ที่จะต้องตรวจสอบใบมอบ และอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ดังกล่าว หากถูกต้องก็ออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (ป. 4) ให้แก่ผู้ขออนุญาต
 8. เรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามปกติ
 9. เพิ่มรายการในทะเบียนอาวุธปืนประจำตำบล
- การขออนุญาตนำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนเข้ามาในราชอาณาจักรส่วนตัวชั่วคราว และขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนชั่วคราว

ในการนำเข้าอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนให้ผู้นำเข้าแจ้งเป็นหนังสือ และส่งมอบอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนไว้แก่พนักงานศุลกากร ณ ด่านแรกที่มาถึง เมื่อพนักงานศุลกากรได้รับหนังสือแจ้งและรับมอบอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนไว้แล้ว ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังนายทะเบียนท้องที่ที่ใกล้ที่สุด (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490)

คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต

ผู้ขออนุญาตต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับการขออนุญาตซื้ออาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า

เอกสารหลักฐานประกอบคำขอ

เช่นเดียวกับการขออนุญาตซื้ออาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนจากร้านค้า หากผู้ขออนุญาตเป็นเจ้าของหน้าที่การทูตต้องมีหนังสือรับรองจากกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทยด้วย

การยื่นคำขอ

1. ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตมีถิ่นที่อยู่ คำขอต้องระบุว่า จะขออนุญาตนำเข้าอาวุธปืนประเภท ชนิด ขนาดใด พร้อมเครื่องกระสุนปืนจำนวนเท่าใดจากประเทศใด เพื่อวัตถุประสงค์อะไร

2. เจ้าหน้าที่ดำเนินการเช่นเดียวกับการขออนุญาตสั่ง นำเข้าอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนเพื่อใช้ส่วนตัว

ขั้นตอนการพิจารณา

1. เจ้าหน้าที่ดำเนินการเช่นเดียวกับการขออนุญาตสั่ง นำเข้าอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนเพื่อใช้ส่วนตัว ถ้านายทะเบียนท้องที่พิจารณาแล้วอนุญาตก็ออกใบอนุญาตให้นำเข้าซึ่งอาวุธปืนฯ (แบบ ป. 2) ให้มอบ ป. 2 ตอนที่ 3 ให้ผู้ขออนุญาต ส่งแบบ ป. 2 ตอนที่ 2 ไปยังอธิบดีกรมศุลกากร หรือนายทะเบียนท้องที่เก็บรักษาอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นอยู่ และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต ป. 2 เช่นเดียวกับการสั่งนำเข้าซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนเพื่อใช้ส่วนตัว

หากพิจารณาแล้วไม่อนุญาตให้นายทะเบียนสั่งเป็นหนังสือให้ผู้นำเข้าส่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นกลับออกนอกราชอาณาจักรภายในกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน และไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ผู้นำเข้าได้รับคำสั่ง ในกรณีที่ไม่สามารถแจ้งนำเข้าทราบได้ให้นายทะเบียนโฆษณาคำสั่งนั้นทางหนังสือพิมพ์และปิดประกาศในที่เปิดเผยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 7 วัน เมื่อพ้นกำหนดให้ถือว่า ผู้นำเข้าได้ทราบคำสั่งนั้นแล้ว (มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490)

2. ถ้าผู้ขอได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ให้พนักงานของกรมศุลกากรหรือนายทะเบียนท้องที่ที่เก็บรักษาอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นอยู่ มอบอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนให้แก่ผู้ขออนุญาตพร้อมด้วยใบมอบ

3. ให้ผู้ขอได้รับอนุญาตนำเข้าอาวุธปืนและใบมอบไปยื่นคำขอรับใบอนุญาต ภายในกำหนด 60 วัน นับแต่วันที่รับแจ้งความการอนุญาตนั้นเป็นหนังสือ (วันที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าตามแบบ ป. 2)

4. นายทะเบียนท้องที่ที่ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอ จะต้องตรวจใบมอบ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนดังกล่าว หากถูกต้องก็ออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนชั่วคราว (แบบ ป. 4) และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมฉบับละ 10 บาท ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนชั่วคราว มีอายุการใช้ได้ 6 เดือน นับแต่วันออก

5. เพิ่มรายการในทะเบียนอาวุธปืนประจำตำบล และรายงานกระทรวงมหาดไทย การขออนุญาตให้ผู้อื่นมีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนเพื่อรักษาทรัพย์สินของตนเอง บุคคลใดมีความประสงค์ให้ผู้อื่นมีและใช้อาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืน ที่ตนได้รับอนุญาตไว้สำหรับรักษาทรัพย์สินของตนซึ่งต้องใช้ให้ผู้อื่นดูแลหรือต้องส่งนำเข้า หรือซื้ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนเพื่อความประสงค์นั้น อาจขอรับหนังสืออนุญาตพิเศษจากนายทะเบียนท้องที่ บุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่หนังสืออนุญาตนี้นายทะเบียนจะออกให้ได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไว้

คุณสมบัติของผู้รับมอบอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน

ผู้รับมอบอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน

เอกสารหลักฐานประกอบคำขอ

ใช้เอกสารหลักฐานเช่นเดียวกับการขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืน โดยต้องนำอาวุธปืนที่จะมอบให้ผู้อื่นใช้และใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน (แบบ ป. 4) เพื่อตรวจสอบด้วย

การยื่นคำขอ

ผู้ประสงค์จะให้บุคคลอื่นมีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ที่ตนเองได้รับอนุญาตสำหรับรักษาทรัพย์สินของตนเองยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน พร้อมใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) และกรอกข้อความในคำขอ ป. 1 ให้มีสาระสำคัญว่ามีความประสงค์ให้ผู้ใดมีและใช้อาวุธปืนชนิด ขนาดใด เลขหมายประจำอาวุธปืน เครื่องหมายทะเบียน เพื่อใช้สำหรับรักษาทรัพย์สินที่ใด ตั้งแต่วันที่เท่าใดถึงวันที่เท่าไร

ขั้นตอนการพิจารณา

เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเช่นเดียวกับการขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน เมื่อนายทะเบียนท้องที่มีคำสั่งเป็นอย่างไร ให้ทำเรื่องพร้อมทั้งความเห็นเสนอขออนุมัติต่อ เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งไว้ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้แก่

1. ปลัดกระทรวงมหาดไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ผู้ว่าราชการจังหวัด ในเขตจังหวัดอื่น

เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้นายทะเบียนท้องที่ออกหนังสืออนุญาตพิเศษให้แก่ผู้ขออนุญาต และการออกหนังสือดังกล่าว ไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม

หากนายทะเบียนท้องที่พิจารณาแล้วไม่อนุมัติ ให้แจ้งผู้ขออนุญาตทราบเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 แก่ผู้ขออนุญาต ว่าอาจยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับการแจ้ง การปฏิเสธเป็นหนังสือ คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อนายทะเบียนท้องที่ และให้นายทะเบียนเสนอ คำอุทธรณ์ นั้น ต่อรัฐมนตรีโดยมิชักช้า คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ยื่นคำขออนุญาต

3.2.4 การขอรับใบอนุญาตอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต²⁵

1. เป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ
2. ไม่เป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถใช้อาวุธได้โดยกายพิการหรือทุพพลภาพ
3. ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือเป็นคนวิกลจริต
4. ประกอบสัมมาอาชีพ มีถิ่นที่อยู่ประจำในท้องที่ที่ขออนุญาต และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรไม่น้อยกว่า 6 เดือน และมีถิ่นที่อยู่ประจำในท้องที่ขออนุญาต
5. ไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันอาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน
6. ไม่เคยต้องโทษจำคุกในฐานความผิดที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

²⁵ กฎกระทรวง ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2550). วันที่ 7 ธันวาคม 2550.

6.1 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดตามกฎหมายลักษณะอาชญา
ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรา 97 ถึงมาตรา 111 มาตรา 120 มาตรา 177 ถึงมาตรา 183 มาตรา 249
มาตรา 250 หรือมาตรา 293 ถึงมาตรา 303

(ข) มาตรา 254 ถึงมาตรา 257 และพ้นโทษยังไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษถึง
วันยื่นคำขอใบอนุญาต เว้นแต่ในกรณีความผิดที่กระทำโดยความจำเป็นหรือเพื่อป้องกันหรือโดย
ถูกขู่ขู่โทษ

6.2 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อ
พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 มาตรา 7 มาตรา 24 มาตรา 33 หรือมาตรา 38

6.3 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษตั้งแต่สองครั้งขึ้นไปในระหว่างห้าปีนับย้อนหลังขึ้น
ไปจากวันยื่นคำขอสำหรับความผิดอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ใน 6.1 (ก) และ (ข) เว้นแต่ความผิด
ที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

7. ไม่เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลให้ปรับตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป หรือจำคุก
แม้แต่ครั้งเดียวฐานความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ
พ.ศ. 2490 และพ้นโทษครั้งสุดท้ายไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันยื่นคำขออนุญาต

เอกสารหลักฐานประกอบคำขออนุญาต

1. บัตรประจำตัวประชาชน พร้อมสำเนา
2. ทะเบียนบ้าน พร้อมสำเนา
3. สำเนาทะเบียนบ้านของสถานที่ตั้งร้านค้า
4. หนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่ตั้งทำการค้าออกให้โดยเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือ
ผู้มีอำนาจ
5. ใบทะเบียนการค้า ทะเบียนพาณิชย์ หรือหนังสือบริคณห์สนธิ
6. บัญชีสำหรับลงรายการยอดอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน (แบบ ป. 8) ของรอบปี

ที่ผ่านมา

หลักเกณฑ์การพิจารณาการออกใบอนุญาตทำการค้า จำหน่าย ประกอบ ซ่อมแซม
เปลี่ยนลักษณะอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน

1. ผู้ขออนุญาตต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติไม่ต้องห้ามตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติ
อาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 มีความประพฤติเป็นที่ไว้วางใจให้ทำการค้า จำหน่าย ประกอบ ซ่อมแซม
เปลี่ยนลักษณะอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนได้ ให้เจ้าพนักงานพิมพ์ลายนิ้วมือตรวจสอบว่าเคยมี
ประวัติอย่างไรมาก่อนหรือไม่

2. ผู้ขออนุญาตต้องเป็นผู้มีหลักทรัพย์เป็นหลักประกันที่จะตั้งร้านค้าเพื่อทำการค้าจำหน่าย ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะอาคารป็น เครื่องกระสุนปืนได้ โดยให้สอบสวนให้แน่ชัดว่าผู้ขออนุญาตมีทรัพย์สินเท่าใด หรือหลักทรัพย์อย่างใด ราคาเท่าใด เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขออนุญาต แต่ผู้เดียวหรือมีกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลอื่น

3. สถานที่ทำการค้าต้องเป็นที่มั่นคงแข็งแรง เหมาะสม และตั้งอยู่ในย่านการค้า สะดวกแก่การควบคุมตรวจตราของนายทะเบียนท้องที่และเจ้าพนักงาน

4. บุคคลเดียวกัน หรือบุคคลกับนิติบุคคลที่มีผู้จัดการเป็นบุคคลเดียวกัน หรือ นิติบุคคลกับนิติบุคคลที่มีผู้จัดการเป็นบุคคลเดียวกัน จะได้รับใบอนุญาตให้ทำการค้าและจำหน่าย อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนในสถานที่ทำการค้าเดียวกันได้ รวมทั้งสิ้นไม่เกิน 5 ใบอนุญาต เฉพาะสถานที่ทำการค้าที่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร และไม่เกินหนึ่งใบอนุญาตสำหรับ ในจังหวัดอื่น

5. ให้ทำการสืบสวนสอบสวนผู้ขออนุญาต แล้วส่งสำนวนทั้งหมดพร้อมด้วยคำขอ รับอนุญาตไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อประกอบการพิจารณาทุกคราวที่มีการขออนุญาต

6. ผู้มีใบอนุญาตให้ทำการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ให้คงถือใบอนุญาตได้เพียง รายละ 1 ใบอนุญาต
การยื่นคำขอ

1. ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ดำเนินกิจการพร้อมด้วย เอกสารหลักฐานประกอบคำขอ คำขอจะต้องขออนุญาตมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนสำหรับ การค้าและขอใบอนุญาตให้จำหน่ายอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนเพื่อการค้า

2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานของผู้ขออนุญาต เมื่อเห็นว่าครบถ้วนถูกต้อง ให้ผู้ขออนุญาตลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องเพื่อเป็นหลักฐาน

3. เจ้าหน้าที่สอบสวนคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต ว่าเป็นผู้ต้องห้ามออกใบอนุญาต ตามมาตรา 13 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 หรือไม่ในประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรา 97 ถึงมาตรา 111 มาตรา 120 มาตรา 177 ถึงมาตรา 183 มาตรา 249 มาตรา 250 หรือมาตรา 298 ถึงมาตรา 303

(ข) มาตรา 254 ถึงมาตรา 257 และพันธโทษยังไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษถึงวันยื่นคำขอใบอนุญาต เว้นแต่ในกรณีความผิดที่กระทำโดยความจำเป็นและเพื่อป้องกัน หรือโดยยั่วโยทสะ

3.2 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุก สำหรับความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2477 มาตรา 7 มาตรา 11 ถึงมาตรา 22 มาตรา 24 มาตรา 19 มาตรา 33 หรือมาตรา 38

3.3 ไม่เป็นบุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป ในระหว่างห้าปีนับย้อนหลังขึ้นไปจากวันที่ยื่นคำขอสำหรับความผิดอย่างอื่นนอกจากบัญญัติไว้ในข้อ 3.1 และ 3.2 เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือผิดลหุโทษ

3.4 ไม่เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาล ให้ปรับตั้งแต่สองครั้งขึ้นไปหรือจำคุก แม้แต่ครั้งเดียวฐานกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490

4. เจ้าหน้าที่พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ขออนุญาต เพื่อตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด

5. เจ้าหน้าที่ออกหลักฐานการรับเรื่องให้ผู้ขออนุญาตไว้เป็นหลักฐาน

ขั้นตอนการพิจารณา

1. เจ้าหน้าที่จัดส่งแบบพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ขออนุญาตไปกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบประวัติการต้องหาคดีอาญา

2. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบบัญชีตามแบบ ป. 8 กับสมุดทะเบียนตั้งอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนแล้วบันทึกการตรวจสอบเพื่อเสนอนายทะเบียนท้องที่

3. นายทะเบียนออกตรวจสอบสถานที่แล้วทำความเห็นเสนอปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณา

4. กระทรวงมหาดไทยแจ้งผลการพิจารณาให้นายทะเบียนท้องที่ทราบ หากพิจารณาอนุมัติก็ให้นายทะเบียนท้องที่ออกใบอนุญาตให้จำหน่ายอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน (แบบ ป. 5) และใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า (แบบ ป. 3)

หากพิจารณาแล้วไม่อนุมัติ นายทะเบียนท้องที่ที่จะต้องแจ้งผลให้ผู้ขออนุญาตทราบเป็นหนังสือ

3.2.5 การควบคุมการพกพาอาวุธปืน

พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ห้ามมิให้ผู้ใดพกพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว เว้นแต่เป็นกรณีที่ต้องมีอาวุธติดตัวเมื่อมีเหตุจำเป็น และเร่งด่วนตามสมควรแก่พฤติการณ์²⁶

ไม่ว่ากรณีใด ห้ามมิให้พกพาอาวุธปืนไปโดยเปิดเผย หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพหรือการอื่นใด

ผู้ที่ได้รับการยกเว้นให้พกพาอาวุธปืนได้

(1) เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทหาร และตำรวจ ซึ่งอยู่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่

(2) ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่มีและใช้ในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินอันสำคัญของรัฐ

(3) ประชาชนผู้ได้รับมอบให้มีและใช้อาวุธปืน ซึ่งอยู่ในระหว่างการช่วยเหลือราชการ และมีเหตุจำเป็นต้องมีและใช้อาวุธปืนในกรณีนั้น

เจ้าพนักงานต่อไปนี้มีอำนาจออกใบอนุญาตให้แก่บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน มีอาวุธปืนติดตัวไปได้ตามความที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้

(1) อธิบดีกรมตำรวจ สำหรับในเขตกรุงเทพมหานครและทั่วราชอาณาจักร

(2) ผู้ว่าราชการจังหวัด เฉพาะภายในเขตจังหวัดของตน และเฉพาะผู้มีถิ่นที่อยู่ในเขตจังหวัดนั้น

เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือถ้าผู้รับใบอนุญาตแสดงตนให้เป็นที่หวาดเสียวต่อประชาชน ผู้ออกใบอนุญาตจะสั่งพักใช้ใบอนุญาตที่ออกให้ตามมาตรานี้ โดยมีกำหนดระยะเวลา หรือสั่งเพิกถอนได้

นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยังได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพาและใช้อาวุธปืนของพนักงานฝ่ายปกครอง ให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาวุธปืน โดยบัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทหาร และตำรวจ ซึ่งอยู่ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ สามารถพาอาวุธปืนติดตัวได้โดยไม่ต้องขออนุญาต จากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต

²⁶ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพกและใช้อาวุธปืนของพนักงานฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551.

พนักงานฝ่ายปกครอง หมายความว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามมาตรา 2 (16) และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตามมาตรา 2 (17) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เฉพาะในส่วนของการตรวจมหาดไทย และให้หมายความรวมถึง กำนันผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนันด้วย โดยปฏิบัติหน้าที่หรือเป็นผู้ช่วยเหลือราชการในการป้องกันประเทศ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และรักษาทรัพย์สินชั้นสำคัญของรัฐ

พนักงานฝ่ายปกครองและผู้ปฏิบัติหน้าที่ หรือเป็นผู้ช่วยเหลือราชการต้องมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้รับมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรจากปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ โดยอยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่

ผู้มีอำนาจออกหนังสือรับรองการพาและใช้อาวุธปืนได้ตามระเบียบนี้

(1) ปลัดกระทรวงมหาดไทย สำหรับข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร และทั่วราชอาณาจักร

(2) อธิบดีกรมการปกครอง สำหรับข้าราชการกรมการปกครอง สมาชิกกองอาสา รักษาดินแดน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบัญชาการกองอาสา รักษาดินแดน

(3) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือผู้ช่วยเหลือราชการในการป้องกันประเทศ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เฉพาะในเขตจังหวัด

(4) นายอำเภอ สำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่หรือผู้ช่วยเหลือราชการในการป้องกันประเทศ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เฉพาะในเขตอำเภอ

การพาและใช้อาวุธปืนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้พาไปด้วยความระมัดระวัง อย่าให้เป็นที่หวาดเสียวแก่ประชาชน ให้พาโดยมิดชิด และมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐและคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ และหนังสือรับรองการพาและใช้อาวุธปืนของพนักงานฝ่ายปกครองติดตัวไปด้วย เพื่อแสดงตนว่าเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

3.2.6 การควบคุมใบอนุญาตสำหรับอาวุธปืน

(1) ใบอนุญาตให้ซื้อ (ป. 3) มีอายุหกเดือนนับแต่วันที่ออก²⁷

(2) ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (ป. 4) มีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น

(3) ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนชั่วคราว (ป. 4) มีอายุหกเดือนนับแต่วันที่ออก

²⁷ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 23.

(4) ใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนเพื่อเก็บ (ป. 4) มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันออก

(5) ใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนเพื่อเก็บ (ป. 4) มีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตนั้นไว้เพื่อเก็บ

(6) ใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว (ป. 12) มีอายุหนึ่งปี นับแต่วันออก

3.2.7 การควบคุมภายหลังได้รับอนุญาต

ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนคนใดย้ายถิ่นที่อยู่ ให้แจ้งการย้ายแก่นายทะเบียนท้องที่ ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันย้ายและถ้าย้ายไปอยู่ต่างท้องที่ ให้แจ้งการย้ายแก่นายทะเบียนท้องที่ใหม่ให้ทราบภายใน สิบห้าวัน นับแต่วันที่ย้ายไปถึงอีกด้วย

การแจ้งย้ายอาวุธปืน

เอกสารหลักฐานประกอบคำขอ

1. ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน (แบบ ป. 4)

2. อาวุธปืน

3. ทะเบียนบ้าน พร้อมสำเนา

4. บัตรประจำตัวประชาชน พร้อมสำเนา

การแจ้งย้ายออก

1. ผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่อาวุธปืนขึ้นทะเบียนอยู่ภายใน 15 วัน นับแต่วันย้ายออก พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานที่กำหนด

2. นายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบอาวุธปืน ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) ทะเบียนอาวุธปืนประจำตำบล หากหลักฐานถูกต้องให้บันทึกลงในใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) และประทับตราไว้เป็นหลักฐาน แล้วคืนใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอ

3. จำหน่ายรายการในทะเบียนประจำตำบล และคืนขั้วใบอนุญาต

การแจ้งย้ายเข้า

1. ผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 ต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ย้ายเข้าไปอยู่ใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันย้ายเข้า พร้อมด้วยเอกสารหลักฐานที่กำหนดและใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) ที่ได้บันทึกแจ้งย้ายออกจากรายทะเบียนท้องที่เดิมแล้ว

2. นายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบอาวุธปืน ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) และทะเบียนบ้าน หากหลักฐานถูกต้องให้บันทึกลงในใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) และประทับตราไว้เป็นหลักฐาน แล้วคืนใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอ

3. ลงรายการในทะเบียนอาวุธปืนประจำตำบล

การออกใบแทนและคำขอคัดสำเนา กรณีใบอนุญาตสูญหายหรือเสียหาย

เมื่อใบอนุญาตสูญหาย หรือลบเลือนอ่านไม่ออก ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบอนุญาตแทนใบอนุญาตต่อนายทะเบียนท้องที่ ภายใน สามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบเหตุนี้ ถ้านายทะเบียนเห็นว่ามิใช่เหตุผลเชื่อถือได้ก็ให้ออกใบแทนให้ ตามใบอนุญาตเดิม

การออกใบแทน

เอกสารหลักฐานประกอบคำขอ

1. ใบอนุญาต หรือสำเนาใบอนุญาต
2. บัตรประจำตัวประชาชน
3. สำเนาใบแจ้งความที่ปรากฏ วัน เดือน ปี ที่สูญหาย
4. อารูปรึ้น (กรณีขอออกใบแทนใบอนุญาตให้มีและใช้อารูปรึ้น)

การขอคัดสำเนาใบอนุญาต

เอกสารหลักฐานประกอบคำขอ

1. บัตรประจำตัวประชาชน
2. เอกสารแสดงการมีส่วนได้เสียกับผู้รับใบอนุญาต

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอตามแบบ ป. 1 แสดงความจำนงขอออกใบแทน หรือ สำเนาใบอนุญาตแล้วแต่กรณี ถ้าใบอนุญาตเดิมชำรุดก็ให้แสดงส่วนที่เหลือถ้าหาต้องแสดงสำเนา ใบแจ้งความให้ ปรากฏ วัน เดือน ปี ที่หาย

2. นายทะเบียนท้องที่ตรวจสอบหลักฐานกับต้นขั้วใบอนุญาตเดิมและทะเบียนอารูปรึ้น ประจำตำบล ถ้าเป็นอารูปรึ้นที่ขึ้นทะเบียนไว้ที่อื่นให้ขอสำเนาต้นขั้วมาประกอบ และเรียกอารูปรึ้น มาตรวจสอบด้วยหากพิจารณาแล้วเห็นว่ามิใช่เหตุผลเป็นที่เชื่อถือได้ก็ให้ออกใบแทนตามเงื่อนไขของ ใบอนุญาตเดิม

3. การออกใบแทน ให้ใช้แบบพิมพ์ปกติ แต่แยกเล่มเขียนด้วยหมึกสีแดงด้านบนของ แบบพิมพ์ว่า “ใบแทน” และหมายเหตุไว้ในใบแทนนั้นด้วยว่า “ออกใบแทนตามใบอนุญาต ฉบับเดิม ที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....” การออกใบแทนจะต้อง ออกให้ตรงกับเงื่อนไขที่ลงในใบอนุญาตเดิม เช่น ชนิด ขนาด หมายเลข เครื่องหมายทะเบียนอารูปรึ้น ชื่อผู้รับใบอนุญาต วันสิ้นอายุใบอนุญาต การลงชื่อตำแหน่งในแบบพิมพ์ ของนายทะเบียนท้องที่ นั้น เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนท้องที่ปัจจุบันที่ออกใบแทนเป็นผู้ลงชื่อ และประทับตราประจำ ตำแหน่ง

4. กรณีผู้ขออนุญาตยื่นคำขอออกใบแทนใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) เนื่องจากใบอนุญาตเดิมสูญหายและทางอำเภอไม่สามารถจะออกใบแทนให้ได้ เพราะต้นขั้วใบอนุญาตและทะเบียนที่เก็บรักษาไว้สูญหาย เช่น กรณีที่ว่าการอำเภอถูกไฟไหม้ กรณีนี้กระทรวงมหาดไทยได้วางแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

4.1 ให้ผู้นำนาวุธปืนที่จะออกใบแทน (แบบ ป. 4) มาตรวจสอบเพื่อที่จะได้ทราบว่าป็นอาวุธปืนที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่

4.2 สอบสวนผู้ขอและพยาน 2 ปาก เพื่อยืนยันว่าเป็นที่ขอใบแทนนั้นเป็นปืนของผู้ขอซึ่งได้ครอบครองมาถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ และได้มีการโอนหรือจดทะเบียนเครื่องหมายไว้ ณ ที่ใดบ้าง ถ้าปรากฏว่าเป็นอาวุธปืนที่จดทะเบียนเครื่องหมายไว้ในท้องที่อื่นก็ให้ขอสำเนาแบบ ป. 4 ไปยังนายทะเบียนท้องที่ที่ทำเครื่องหมายอาวุธปืนไว้เพื่อนำมาออกใบแทนให้แก่ผู้ขอ แต่ถ้าเป็นอาวุธปืนที่ออกใบอนุญาตให้ในท้องที่นั้นก็ให้นายทะเบียนสอบสวนรายละเอียดข้อเท็จจริงของอาวุธปืนดังกล่าว

4.3 เมื่อนายทะเบียนสอบสวนแล้วปรากฏว่าเป็นอาวุธปืนที่ผู้ร้องได้ครอบครองไว้ถูกต้องตามกฎหมายก็ให้นายทะเบียนออกใบแทน (แบบ ป. 4) ให้โดยกรอกรายการของอาวุธปืนในใบแทน และเมื่อออกใบแทนไปแล้วให้นายทะเบียนทำบัญชีต้นขั้วทะเบียนใหม่เพื่อเป็นหลักฐานคราวต่อไป

ใบอนุญาตที่ออกให้ตามกฎหมายอาวุธปืน ให้ใช้ได้เฉพาะตัวผู้รับใบอนุญาต ห้ามมิให้โอนอาวุธปืนให้แก่ผู้ที่มีได้รับใบอนุญาต ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตตาย ให้ผู้ซึ่งมีอาวุธปืน หรือใบอนุญาตของผู้ตายตกอยู่ในความครอบครองแจ้งการตายต่อนายทะเบียนท้องที่ซึ่งตนอยู่ หรือนายทะเบียนท้องที่ที่ออกใบอนุญาตหรือนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้รับใบอนุญาตตาย ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบการตายของผู้รับใบอนุญาต

นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้เก็บรักษาอาวุธปืนของผู้รับใบอนุญาตที่ตายไว้อย่างไร และ ณ ที่ใดสมควรแก่กรณี และถ้ามีข้อโต้เถียงถึงเรื่องสิทธิของทายาท ก็ให้เก็บรักษาไว้จนกว่าข้อโต้เถียงนั้นถึงที่สุด

3.2.8 การควบคุมโดยการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน

ผู้รับใบอนุญาตคนใดตกเป็นผู้ซึ่งจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ ให้แจ้งพฤติการณ์นั้น และส่งมอบอาวุธปืน และใบอนุญาตให้แก่นายทะเบียนท้องที่โดยไม่ชักช้า และให้นายทะเบียนท้องที่หรือรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสีย หรือถ้าปรากฏว่าผู้ใดรับใบอนุญาตเป็นผู้ซึ่งจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ ให้นายทะเบียนท้องที่หรือรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสีย

เมื่อได้รับคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้แล้วให้ผู้รับใบอนุญาตส่งมอบอาวุธปืน และใบอนุญาตแก่นายทะเบียนท้องที่โดยไม่ชักช้า

การเพิกถอนใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป. 4) ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 มีขั้นตอนการเพิกถอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบหรือแสวงหาข้อเท็จจริง

(1) รวบรวมข้อเท็จจริง และพิจารณาว่าผู้รับใบอนุญาต (แบบ ป. 4) มีการกระทำที่เป็นเหตุให้นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ตามมาตรา 65 มาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 หรือไม่ เช่น การขาดคุณสมบัติตามมาตรา 13 หรือกรณีเป็นผู้มีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การซื้อขาย สนับสนุน คุ่มครอง ช่วยเหลือ หรือแสวงหาผลประโยชน์กับยาเสพติด ซึ่งถือว่าเป็นการประพฤติก่อร้ายแรงอันอาจกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยหรือการนำอาวุธปืนที่ได้รับใบอนุญาตไปตัดแปลงแก้ไขให้เป็นปืนยิงกล ซึ่งขัดต่อกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 เป็นต้น

(2) กรณีที่ข้อเท็จจริงไม่ต้องด้วย (1) แต่มีพฤติการณ์อันสมควรสงสัยว่าผู้รับใบอนุญาตคนใดจะเป็นผู้ต้องห้ามในการออกใบอนุญาตตามมาตรา 13 (7) (8) หรือ (9)ให้นายทะเบียนท้องที่พิจารณาดำเนินการเรียกประกันหรือทัณฑ์บนจากผู้นั้นด้วยตามมาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 โดยดำเนินการทางปกครองเช่นเดียวกับการเพิกถอนใบอนุญาต (แบบ ป. 4)

ขั้นตอนที่ 2 การให้โอกาสผู้รับใบอนุญาตทราบข้อเท็จจริงและโต้แย้ง

เตรียมการออกคำสั่งทางปกครองที่อาจกระทบสิทธิของผู้รับใบอนุญาต (คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ฯ หรือการเรียกประกันหรือทัณฑ์บน โดยแจ้งข้อเท็จจริงให้ผู้รับใบอนุญาตได้รับทราบอย่างเพียงพอและมีโอกาสได้โต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนตามนัยมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

ขั้นตอนที่ 3 การพิจารณาข้อเท็จจริง

หากผู้รับใบอนุญาตไม่ได้แย้ง หรือโต้แย้งพร้อมแสดงผลมาแล้ว ให้ประมวลข้อเท็จจริง รวมทั้งข้อโต้แย้งและเหตุผลของผู้รับใบอนุญาต (หากมี) ว่ารับฟังได้เพียงใดและมีเหตุผลเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อเป็นข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนท้องที่

ขั้นตอนที่ 4 การออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตฯ

(1) กรณีนายทะเบียนท้องที่เป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครองเพิกถอนใบอนุญาตฯ ซึ่งต้องประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลยพินิจ พร้อมทั้งแจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งตามนัยมาตรา 37 มาตรา 40 และมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และแจ้งให้ผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวส่งมอบอาวุธปืนและใบอนุญาต (แบบ ป. 4) ให้แก่นายทะเบียนท้องที่โดยไม่ชักช้า หากฝ่าฝืนให้ดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 66 ประกอบมาตรา 72 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490

(2) กรณีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครองเพิกถอนใบอนุญาตฯ ซึ่งต้องประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิงข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลยพินิจตามนัยมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 พร้อมทั้งแจ้งสิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามนัยมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยไม่ต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามนัยมาตรา 40 และมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และแจ้งให้ผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าวส่งมอบอาวุธปืน และใบอนุญาต (แบบ ป. 4) ให้แก่นายทะเบียนท้องที่โดยไม่ชักช้า หากฝ่าฝืนให้ดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 66 ประกอบมาตรา 72 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490

(3) บันทึกรการเพิกถอนทางทะเบียนสารบบทะเบียนอาวุธปืนประจำตำบล และในระบบข้อมูลออนไลน์

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการเกี่ยวกับอาวุธปืนที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว

(1) เมื่อมีการส่งมอบอาวุธปืนตามขั้นตอนที่ 4 แล้ว ให้ดำเนินการโอนอาวุธปืนหรือจัดการขายทอดตลาดตามมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490

(2) รายงานกรมการปกครอง (ผ่านจังหวัด) เพื่อบันทึกรการเพิกถอนทางทะเบียน

(3) แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เช่น สถานีตำรวจท้องที่ที่แจ้งพฤติการณ์การกระทำผิดของผู้รับใบอนุญาต

การรับอาวุธปืน

อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ที่ส่งเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่มีผู้รับใบอนุญาตให้ส่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ถ้ายกในสี่เดือนนับแต่วันที่ของเข้ามาถึง ผู้ส่งได้ยื่นคำร้องขอกลับออกนอกราชอาณาจักร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะส่งอนุญาตก็ได้ เมื่อเป็นที่พอใจว่าผู้ส่งไม่มีส่วนในการกระทำผิดกฎหมาย

3.2.9 การควบคุมโดยการตรวจสอบ

การควบคุมโดยการตรวจสอบการมีและการใช้อาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 มีกระบวนการตรวจสอบตั้งแต่ยื่นคำร้องขอใบอนุญาตโดยเจ้าหน้าที่ทางทะเบียนเป็นผู้ขออนุญาตตลอดจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อไม่มีการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน

(1) เจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องจะต้องตรวจสอบคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย และมีเอกสารครบถ้วน ตรวจสอบอาวุธปืนว่ามีการสวมทะเบียนหรือการปลอมปืนหรือไม่ ตรวจสอบประวัติอาชญากรโดยการตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือจะต้องไปตรวจสอบกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากมีข้อสงสัยจะต้องมีการตรวจสอบบุคคลอื่นเพิ่มเติมเกี่ยวกับเอกสารบุคคล หรืออาวุธปืน เมื่อได้รับความชัดเจนทั้งในเรื่องของคุณสมบัติของผู้ขออนุญาต และเรื่องของอาวุธปืนก็รวบรวมเอกสารเสนอนายทะเบียนเพื่ออนุญาตต่อไป

(2) นายทะเบียนอาวุธปืน เมื่อได้รับเอกสารการขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนจากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบเอกสารและคุณสมบัติในเบื้องต้นแล้ว นายทะเบียนจะพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของนายทะเบียน เช่น มีอาวุธปืนกระบอกแรก หรือหลายกระบอก การขอใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด อาวุธปืนมีขนาดร้ายแรงหรือไม่ มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดหรือไม่ หรือเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย อาวุธปืนที่ขออนุญาตซ้ำขนาดที่เคยมีอยู่หรือไม่

กรณีการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนดังกล่าว ถึงแม้จะผ่านขั้นตอนการพิจารณาทุกขั้นตอนจนถึงขั้นตอนที่นายทะเบียนจะพิจารณาเพื่ออนุญาตแล้วก็ตาม หากนายทะเบียนใช้ดุลพินิจแล้ว เห็นสมควรให้ชี้แจง ตรวจสอบ สอบสวน หรือให้แสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมให้ถือว่าเป็นกรณีที่ไม่เข้าลักษณะที่จะพิจารณาตามเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจในการตรวจสอบการพิจารณาของนายทะเบียน ถ้านายทะเบียนท้องที่ปฏิเสธการออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตอาจอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในกำหนด สามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการปฏิเสธเป็นหนังสือ คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อนายทะเบียนท้องที่และให้นายทะเบียนเสนอคำอุทธรณ์นั้นต่อรัฐมนตรีโดยมิชักช้า คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้แจ้งเป็นหนังสือ ไปยังผู้ยื่นคำขอใบอนุญาต คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

3.2.10 มาตรการการควบคุมโดยการลงโทษ

พระราชบัญญัติอาวูรป็นฯ พ.ศ. 2490 ให้กำหนดโทษเพื่อการควบคุมการกระทำผิดเกี่ยวกับการมีและใช้อาวูรป็นไว้ 2 ประเภท คือ โทษปรับ และโทษจำคุก ได้บัญญัติบทกำหนดโทษไว้ส่วนหนึ่งต่างหาก โทษปรับ และจำคุกได้กำหนดโทษขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ ดังนี้²⁸

ผู้ใด ทำซ้ำ มี ใช้ ตั้ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวูรป็นหรือเครื่องกระสุนป็นโดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ ต้องระวางโทษตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้ามีส่วนใดส่วนหนึ่งของอาวูรป็นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือเครื่องกระสุนป็น ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สิบปี หรือปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ามีอาวูรป็นของผู้อื่นซึ่งได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้ตามกฎหมาย ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ หกเดือน ถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ หนึ่งพันบาท ถึงหนึ่งหมื่นบาท

ใดมีเครื่องกระสุนป็นซึ่งมิใช่สำหรับใช้กับอาวูรป็นที่ตนได้รับอนุญาตให้มี ให้ใช้ หรือนำอาวูรป็นที่ได้รับอนุญาตให้มีไว้เพื่อเก็บ แต่นำไปยิง หรือโอนอาวูรป็นให้แก่ผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาต หรือผู้ที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ไม่นำเอาอาวูรป็นมามอบให้แก่นายทะเบียน ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน สิบปี หรือปรับไม่เกิน สองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดพกพาอาวูรป็น โดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าพกพาไปโดยเปิดเผยหรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ผู้ที่ได้รับอนุญาต แต่ถ้าพกพาไปโดยเปิดเผย หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีเพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใด ทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ตั้ง นำเข้า มีหรือจำหน่าย ซึ่งกระสุนป็นหรือกระสุนป็นสำหรับการค้า โดยไม่ได้รับใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ สี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท

ผู้ใด ตั้ง นำเข้า หรือค้าสิ่งเทียมอาวูรป็น โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน หนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁸ พระราชบัญญัติอาวูรป็น เครื่องกระสุนป็น วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวูรป็น พ.ศ. 2490 หมวด 6 บทกำหนดโทษ.

ผู้ใด คำ หรือจำหน่ายอาวุธปืนนอกจากที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่ ๒ ปีถึงจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใดใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน นอกจากที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญาให้ผู้อื่นถึงแก่ชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ถ้าอาวุธปืนหรือกระสุนปืนมีอำนาจไม่ร้ายแรง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงจำคุก ตลอดชีวิต

ถ้าอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตแล้วถูกทำลายหรือสูญหาย ไม่แจ้งเหตุ ไม่ส่งมอบใบอนุญาต ให้แก่นายทะเบียน หรือย้ายถิ่นที่อยู่ไม่แจ้งการย้ายแก่นายทะเบียนภายใน สิบห้าวัน หรือผู้ที่ถูก เพิกถอนใบอนุญาต ไม่มอบอาวุธปืน หรือใบอนุญาตแก่นายทะเบียน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน หนึ่งพันบาท

บทที่ 4

วิเคราะห์สภาพปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน ตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและ สิ่งเทียมอาวุธปืนและแนวทางแก้ไข

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 การกระทำทางปกครอง และการควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองแล้วเห็นว่าการควบคุมการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน การพกพาอาวุธปืน การใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ การเพิกถอนใบอนุญาต การริบอาวุธปืน การตรวจสอบและการลงโทษ นั้น ยังคงมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับหลักการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนและการตรวจสอบการกระทำทางปกครองที่ได้ศึกษามาและกับสภาพสังคมในปัจจุบันจึงส่งผลก่อให้เกิดปัญหาในหลายเรื่องหลายประเด็น ดังจะกล่าวต่อไปนี้

4.1 ปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืนและแนวทางแก้ไข

4.1.1 ปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้ให้นิยามความหมายของอาวุธปืนไว้ในมาตรา 4 (1) ว่า “อาวุธปืน” หมายความว่า “รวมตลอดถึงอาวุธปืนทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนปืน โดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันของแก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างใด ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงานและส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธนั้น ๆ ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง” และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2491) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ข้อ 1 ส่วนของอาวุธปืนซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้จะถือว่าเป็น “อาวุธปืน” ตามความในมาตรา 4 (1) คือ (1) ลำกล้อง (2) เครื่องลูกเลื่อน หรือส่วนประกอบสำคัญของเครื่องลูกเลื่อน (3) เครื่องลั่นไกหรือส่วนประกอบสำคัญของเครื่องลั่นไก (4) เครื่องส่งกระสุน ชองกระสุน หรือส่วนประกอบสำคัญของสิ่งเหล่านี้

การที่บุคคลจะมีและใช้อาวุธปืนได้นั้น จะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ ซื่อ มีใช้ ตั้ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่” และมาตรา 9 บัญญัติว่า “ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน ให้ออกให้แก่บุคคลสำหรับใช้ในการป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน หรือในการกีฬา หรือยิงสัตว์” และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ในข้อ 2 อาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ตามมาตรา 7 ต้องเป็นอาวุธปืน ชนิด และขนาดดังต่อไปนี้ (4) อาวุธปืนชนิดไม่มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ”

จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันมีการนำอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ มาประกอบกับอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อาวุธปืนเพื่อประกอบอาชญากรรมซึ่งเป็นการอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายที่ก้าวตามเทคโนโลยีที่ทันสมัย อย่างกรณีที่มีบุคคลนำปลอกลดเสียงไปติดกับด้ามล้องอาวุธปืน เพื่อให้มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ ถือได้ว่ามีการทำให้อาวุธปืนดังกล่าวเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ในข้อ 2 อาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ตามมาตรา 7 ต้องเป็นอาวุธปืนชนิด และขนาดดังต่อไปนี้ (4) อาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ต้องเป็นอาวุธปืนชนิดไม่มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าขณะตรวจพบตัวอาวุธปืนและปลอกลดเสียงแยกจากกัน ไม่ได้มีการยึดติดกันไว้เพื่อให้มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 11 ในข้อ 2 (4) และการมีปลอกลดเสียง ซึ่งก็ไม่ใช่เป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของอาวุธปืนที่กฎหมายถือว่าเป็นอาวุธปืนตามกฎกระทรวงฉบับที่ 3 จึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 เมื่อปลอกลดเสียงไม่เป็นส่วนใดส่วนใดของอาวุธปืน จึงไม่ถือเป็นอาวุธปืนและไม่ต้องถูกควบคุมในการขออนุญาตมี ใช้ และนำเข้า ซึ่งถ้าทราบได้ยังไม่ได้นำมาใช้กับอาวุธปืนก็ยังไม่มิโทษแต่ประการใด แต่ถ้านำมาประกอบใช้กับอาวุธปืนก็จะทำให้เป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้และก็จะทำให้อาวุธปืนมีประสิทธิภาพที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชญากรรมได้

ในกรณีดังกล่าวได้มีการหารือข้อกฎหมายจากจังหวัดพัทลุง โดยมีหนังสือจังหวัดพัทลุง ที่ พท 0017/11728 ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2553 ขอรื้อการนำอาวุธปืนไปติดด้ามล้องส่องทางไกล และปลอกลดเสียงต่ออธิบดีกรมการปกครอง ซึ่งเป็นนายทะเบียนอาวุธปืนว่า เนื่องจากอำเภอเมือง

พัทลุง กรณีที่สถานีตำรวจภูธร โศกชะงาย ได้สอบถามการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนของผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน นำอาวุธปืนไปติดกล้องส่องทางไกลและปลอกกลดเสียงเพิ่มเติม โดยขอหาหรือว่ากรณีผู้ได้รับใบอนุญาตแล้วนำอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้ไปติดปลอกกลดเสียงซึ่งตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียม อาวุธปืน พ.ศ. 2490 ข้อ 2 (4) อาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ต้องเป็นอาวุธปืนชนิดที่ไม่มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ ดังนั้น การนำปลอกกลดเสียงมาติดอาวุธปืน เพื่อให้เสียงเบาผิดปกติ นั้น จะทำให้อาวุธปืนดังกล่าวเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้มีและใช้ ไซ้หรือไม่ และการกระทำดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนลักษณะปืนหรือไม่ หากขณะตรวจพบอาวุธปืนและปลอกกลดเสียงปรากฏว่าอาวุธปืนและปลอกกลดเสียงแยกจากกันการมีปลอกกลดเสียงไว้ในครอบครองนั้นผิดกฎหมายหรือไม่ และการนำอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้ไปติดกล้องส่องทางไกลเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเล็งเป้าหมายให้ดีขึ้น ถือเป็นการเปลี่ยนลักษณะปืนหรือไม่

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ตอบข้อหาหรือของจังหวัดพัทลุงโดยมีหนังสือที่ มท 0307.4/30588 ลงวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2553 โดยมีความเห็นว่ากรณีผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน นำอาวุธปืนที่ได้รับใบอนุญาตแล้วมาติดปลอกกลดเสียงเพื่อให้มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกตินั้น ถือได้ว่าการทำให้อาวุธปืนดังกล่าวเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ข้อ 2 อาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ตามมาตรา 7 ต้องเป็นอาวุธปืนชนิดและขนาด ดังต่อไปนี้ (4) อาวุธปืนที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ต้องเป็นอาวุธปืนชนิดที่ไม่มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ กรณีอาวุธปืนที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ถูกต้องตามกฎหมายและข้อเท็จจริงปรากฏว่า ขณะตรวจพบตัวอาวุธปืนและปลอกกลดเสียงแยกจากกัน ไม่ได้มีการยึดติดกันไว้เพื่อให้มีเครื่องบังคับ เสียงให้เบาผิดปกติ จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นอาวุธปืนที่ นายทะเบียน จะออกใบอนุญาตให้ได้ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 11 ข้อ 2 (4) และการมีปลอกกลดเสียง ซึ่งไม่เป็นส่วนของอาวุธปืนที่กฎหมายถือว่าเป็นอาวุธปืนตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2491) ไว้เพียงอย่างเดียว จึงไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 อย่างไรก็ตาม หากการมีปลอกกลดเสียงไว้กับอาวุธปืนหรืออยู่ในลักษณะพร้อมใช้กับตัวอาวุธปืนแล้วปลอกกลดเสียงดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำผิดพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียม อาวุธปืน พ.ศ. 2490 จึงอาจเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือ

มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (1) เพราะ โดยสภาพของ ปลอกกลดเสียงดังกล่าวมีไว้เฉพาะการนำมาประกอบเข้ากับตัวอาวุธปืน ซึ่งเมื่อประกอบเข้ากันแล้ว จะมีความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียม อาวุธปืน พ.ศ. 2490 ประกอบกฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ข้อ 2 (4) และกรณีนำอาวุธปืน ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนไปติดกล้องส่องทางไกลเพิ่มเติมศักยภาพในการเล็ง เป้าหมายให้ดีขึ้นนั้น ซึ่งตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2491) ออกตามความในพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ข้อ 1 ส่วนของอาวุธปืนซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็น “อาวุธปืน” ตามความในมาตรา 4 (1) คือ (1) ลำกล้อง (2) เครื่องลูกเลื่อน (3) เครื่องลั่นไก และ (4) เครื่องส่งกระสุน ของกระสุน ดังนั้น “กล้องส่องทางไกล จึงไม่เป็นส่วนของอาวุธปืนที่ให้ถือเป็น “อาวุธปืน” ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2491) ข้อ 1 และเมื่อนำกล้องส่องทางไกลมาติดกับอาวุธปืนก็ไม่ทำให้อาวุธปืนมีการ เปลี่ยนแปลงสภาพเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 11 ดังนั้น กรณีการนำอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้ไปติดกล้องส่องทางไกล ซึ่งไม่ใช่ เป็นส่วนของอาวุธปืนที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นอาวุธปืน จึงไม่ถือเป็นการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลง ลักษณะของอาวุธปืนแต่อย่างใด โดยหลักแล้วประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะครอบครอง ทรัพย์สินรวมทั้งอาวุธปืน เพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สินแต่การใช้สิทธิดังกล่าวย่อมอยู่ภายใต้ กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องความสงบเรียบร้อยของประชาชน

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ปืน พ.ศ. 2490 ได้กำหนดให้นายทะเบียนสามารถออกใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืนได้ โดยที่อาวุธปืนนั้น ไม่มี เครื่องบังคับเสียงให้มาคิดปกติ แต่โดยข้อเท็จจริงเครื่องลดเสียงไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของอาวุธ ปืนตาม คำนิยามอาวุธปืนตามมาตรา 4 (1) และกฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2491) ซึ่งกำหนดคำว่า อาวุธปืน ให้หมายถึง ส่วนประกอบของอาวุธปืนด้วย เช่น ลำกล้อง เครื่องลูกเลื่อน เครื่องลั่นไกและ เครื่องส่งกระสุน ดังนั้น การนำเครื่องลดเสียง ซึ่งไม่ใช่ส่วนหนึ่งของอาวุธปืนนั้น มาติดตั้งกับอาวุธ ปืนภายหลังจากที่ได้รับอนุญาตแล้ว จึงเป็นกรณีที่ไม่สามารถควบคุมได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่ากรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดเครื่องลดเสียงถือว่าเป็น อาวุธปืนด้วยนั้นเป็นปัญหากฎหมายอันสำคัญที่เป็นเหตุให้มาตรการควบคุมอาวุธปืนของรัฐ ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายอาวุธปืนอย่างเต็มที่

4.1.2 แนวทางแก้ไขปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน

จากการศึกษาสภาพปัญหาพบว่า บุคคลผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนจากนายทะเบียนได้นำอุปกรณ์ปลดกวดเสียงไปติดกับอาวุธปืนทำให้อาวุธปืนเปลี่ยนสภาพเป็นอาวุธปืนที่มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ จึงเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้แต่ถ้าในขณะที่ตรวจพบอุปกรณ์ปลดกวดเสียงอยู่แยกต่างหาก ซึ่งไม่เป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของอาวุธปืน จึงไม่มีความผิดและไม่มีกฎหมายควบคุมการจำหน่าย จึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 เพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ได้รับใบอนุญาตนำปลดกวดเสียงมาติดกับอาวุธปืน เพื่อเก็บเสียงจากอาวุธปืนในขณะประกอบอาชญากรรม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมาอย่างมากมาย โดยเฉพาะนำไปสังหารคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้งกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชนอย่างกว้างขวาง

จากการศึกษากฎหมายอาวุธปืนในต่างประเทศพบว่าในหลายประเทศ มีแนวคิดและหลักการในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนเพื่อป้องกันตนเอง และทรัพย์สินเพื่อการกีฬาและเพื่อเก็บอาวุธปืนที่ใช้ไม่ได้ และมีการป้องกันไม่ให้นำอาวุธปืนไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หรือนำไปก่ออาชญากรรมอันสร้างให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม

ในกรณีของประเทศมาเลเซีย การอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน เพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อการล่าสัตว์และเพื่อการกีฬา ในพระราชบัญญัติอาวุธปืน ค.ศ. 1960 ได้ให้คำนิยามคำว่า “อาวุธปืน” หมายถึง “อาวุธใด ๆ ที่มีลำกล้องยิงให้ตายได้ โดยการบรรจุลูกกระสุนหรือจรวดอย่างอื่นเข้าไป สำหรับยิงออกมาจากลำกล้องนั้น และให้หมายรวมถึงอาวุธอื่นใดที่ออกแบบหรือให้ปรับใช้ หรือสามารถปรับใช้ในการยิงด้วยของเหลวหรือแก๊สหรือสิ่งอื่นใดที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ก็ทำให้หมายรวมถึงปืนลมที่เป็นปืนสั้น ปืนยาว ปืนกล ปืนพก และส่วนประกอบใด ๆ ของอาวุธอื่นดังกล่าวนี้ เครื่องอุปกรณ์ใด ๆ ของอาวุธดังกล่าวที่ออกแบบหรือให้ปรับใช้เพื่อให้เกิดเสียงหรือแสงวับวาวน้อยลง จากการยิงด้วยอาวุธปืนดังกล่าว”

ในกรณีของประเทศสิงคโปร์ ได้บัญญัติห้ามบุคคลใดมีอาวุธปืนและวัตถุระเบิด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด เจตนาของการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนก็เพื่อป้องกันชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน ตามหลักสิทธิพื้นฐานของประชาชนตามกฎหมายอาวุธปืนของสิงคโปร์คำว่า “อาวุธ” หมายรวมถึงปืนขนาดเล็ก ปืนลม ปืนสั้นลม ปืนอัดโน้มนัด ปืนสั้นอัดโน้มนัด และปืนสั้นชนิดใด ๆ ที่สามารถยิงกระสุนลูกปราย กระสุนหรือจรวดอื่นใด หรือสามารถพ่นของเหลวเปลวไฟ หรือก๊าซพิษ ที่เป็นอันตรายและส่วนประกอบ

ใด ๆ ของสิ่งดังกล่าวนั้น และดาบปลายปืน กระบี่ (ดาบ) ดาบสั้นสองคม (กริช) หอกและปลายหอก ส่วนคำว่า “ปืน” หมายรวมถึงปืนใหญ่ ปืนครก ปืนยิงเร็ว และปืนกล และสิ่งอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายปืน

ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่มีสิทธิและเสรีภาพในการมีและใช้อาวุธปืนได้มีรัฐบัญญัติควบคุมอาวุธปืน ค.ศ. 1968 ได้บัญญัติสิ่งที่เป็นอุปกรณ์ที่เก็บเสียงของอาวุธปืนถือว่า เป็นอาวุธปืนไว้ ดังนี้

นิยามศัพท์ มาตรา 921 (9) เพื่อใช้ในบทนี้

(3) “อาวุธปืน” หมายถึง (A) อาวุธใด ๆ (รวมทั้งปืนอัดลม) ที่จะถูกออกแบบหรือถูกดัดแปลงไป เพื่อปล่อยหรือยิงวัตถุด้วยการจุดระเบิด (B) กรอบ หรือภาชนะของอาวุธนั้น ๆ (C) เครื่องดับเสียงหรือเครื่องเก็บเสียงของอาวุธปืน หรือ (D) สิ่งประดิษฐ์ เพื่อการทำลายใด ๆ ดังกล่าวไม่รวมถึง อาวุธปืนโบราณ

(24) “อุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน” (Firearm Silence) หรือ “เครื่องขจัดเสียงอาวุธปืน” (Firearm muffler) หมายถึงสิ่งประดิษฐ์ใด ๆ เพื่อใช้เก็บขจัดหรือลดเสียงระเบิดของอาวุธปืนที่สะดวกในการถือติดมือรวมถึงส่วนผสมของชิ้นส่วนใด ๆ ที่ถูกออกแบบดัดแปลงและตั้งใจใช้เพื่อประกอบหรือประดิษฐ์เครื่องเก็บเสียงอาวุธปืน หรือเครื่องขจัดเสียงอาวุธปืนและชิ้นส่วนใด ๆ ที่ตั้งใจใช้ในการประกอบ หรือประดิษฐ์ดังกล่าว

จากการที่ได้กล่าวถึงกฎหมายต่างประเทศมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในต่างประเทศมีการตรากฎหมาย เพื่อควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน เพื่อป้องกันไม่ให้นำอาวุธปืนไปใช้ในการก่อความไม่สงบเรียบร้อยและการกระทำอันเป็นอาชญากรรมและเพื่อเป็นการป้องกันดังกล่าวจึงได้ให้ความหมายของอาวุธปืนไว้อย่างหลากหลาย เพื่อควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นส่วนสำคัญของอาวุธปืน อย่างเช่น ประเทศมาเลเซียได้ให้คำจำกัดความของคำว่า อาวุธปืน ให้หมายรวมถึงอุปกรณ์ใด ๆ ของอาวุธปืนที่ออกแบบหรือให้ปรับใช้เพื่อให้เกิดเสียงน้อยลงนั้นก็คือ อุปกรณ์ลดเสียง โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่มีสิทธิและเสรีภาพในการมีและใช้อาวุธปืนเพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สิน ยังได้กำหนดอุปกรณ์เก็บเสียงเป็นส่วนหนึ่งของอาวุธปืน และเป็นสิ่งที่รัฐออกกฎหมายมาเพื่อควบคุมอุปกรณ์ดังกล่าว เพราะได้ตระหนักถึงว่าอุปกรณ์ดังกล่าว เมื่อนำไปใช้ร่วมกับอาวุธปืนก็จะทำให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของอาวุธปืนในการที่จะนำไปก่ออาชญากรรมได้

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 กับกฎหมายต่างประเทศแล้วในเรื่องคำจำกัดความของอาวุธปืน ซึ่งกฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทย ไม่ได้รวมถึงอุปกรณ์ลดเสียง จึงเห็นควรนำแนวความคิดและหลักการในการบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมและป้องกันการนำอาวุธปืนไปใช้ใน

สิ่งที่ผิดกฎหมายมาปรับใช้และแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย โดยให้ความหมายของอาวุธปืนให้ครอบคลุมอุปกรณ์เครื่องลดเสียงด้วยจะเป็นการแก้ไขปัญหาด้านกฎหมายให้มีประสิทธิภาพขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมอาวุธปืนซึ่งรวมถึงอุปกรณ์ลดเสียงไม่ให้มีผู้นำไปใช้สร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นกับประชาชนและประเทศชาติ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ดังนี้

(1) ให้เพิ่มบทนิยามของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 คำว่า “เครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ” หมายความว่า “อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบเข้ากับอาวุธปืน เพื่อให้การใช้อาวุธปืนมีการเก็บเสียงหรือมีเสียงเบาผิดปกติ”

(2) ให้เพิ่มความต่อไปนี้อย่างพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

(ก) ห้ามมิให้ผู้ใดเปลี่ยนลักษณะอาวุธปืน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน ท้องที่

(ข) ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ ซื่อ มี ใช้ สั่ง นำเข้า หรือค้า ซึ่งเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน

4.2 ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่และแนวทางแก้ไข

4.2.1 ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้วางหลักเกณฑ์การขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนไว้ ดังนี้

1. บุคคลใดประสงค์จะมีและใช้อาวุธปืนจะต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน ท้องที่ ตามมาตรา 7

2. การออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนนั้นให้ออกได้ 3 กรณี คือ สำหรับใช้ในการป้องกันตัวหรือทรัพย์สินสำหรับใช้ในการกีฬาหรือสำหรับใช้ในการยิงสัตว์ ตามมาตรา 9 วรรคแรก

3. ใบอนุญาตใบหนึ่งให้ออกได้สำหรับอาวุธปืนกระบอกหนึ่งเท่านั้นหมายความว่า ผู้ใดมีอาวุธปืนหลายกระบอกจะต้องมีใบอนุญาตทุกกระบอก

4. บุคคลที่จะออกใบอนุญาตให้ได้จะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมาย กำหนด มาตรา 13

5. เจ้าพนักงานที่มีอำนาจออกใบอนุญาตให้แก่บุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน คือ อธิบดีกรมการปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัดในเขตจังหวัดอื่น นายอำเภอในเขตอำเภอ

6. ใบอนุญาตสำหรับให้มีและใช้อาวุธปืน มีกำหนดอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น ตามมาตรา 23 (3)

7. การที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ตามมาตรา 7 ได้กำหนดประเภท ชนิด และขนาดของอาวุธปืน ตามมาตรา 55 ซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ข้อ 2

ปัญหาการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนในการป้องกันตัวและทรัพย์สินบุคคลธรรมดา และข้าราชการ หรือ เจ้าพนักงานผู้รักษาความสงบเรียบร้อย จะมีขนาด ชนิด ประเภท จำนวนเท่าใด ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ในกฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ข้อ 2 กำหนดไว้เพียงว่าอาวุธปืนประเภทใดที่นายทะเบียนจะอนุญาตให้ได้ ไม่ได้กำหนดว่าบุคคลผู้มีหน้าที่อย่างไรจะใช้อาวุธปืนชนิด ขนาด และ จำนวนเท่าใด ดังนั้น จึงทำให้นายทะเบียนท้องที่ ผู้ได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สำหรับนายทะเบียนท้องที่ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้อนุญาตคือ อธิบดีกรมการปกครอง นายทะเบียนท้องที่จังหวัด คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายทะเบียนท้องที่อำเภอ คือ นายอำเภอในประเทศไทยมีจังหวัด 76 จังหวัด 878 อำเภอ นายทะเบียนจึงใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ที่แตกต่างกันไป

จากการศึกษารายงานของนายทะเบียนท้องที่ของแต่ละอำเภอ ซึ่งรวมกันเป็นจังหวัด จะเห็นได้ว่าในแต่ละท้องที่นายทะเบียนได้อนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่แตกต่างกันมากเช่นในแต่ละเดือนบางอำเภอไม่ได้อนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนเลย บางอำเภอได้อนุญาตการมีและใช้อาวุธปืนมากกว่า 100 ราย จึงเห็นความแตกต่างกันของนายทะเบียนที่ใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกัน

ในส่วนของข้อมูลที่ได้รับใบอนุญาตบางคนมีอาวุธปืน 1 กระบอก บางคนมีอาวุธปืนจำนวน 10 กระบอก และบางคนมีอาวุธปืนมากกว่า 100 กระบอก ที่ใช้ในวัตถุประสงค์เดียวกัน คือในการป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการอนุญาตเกินความจำเป็นและเป็นการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนที่แตกต่างกันในการอนุญาตแต่ละบุคคล

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านการออกคำสั่งทางปกครอง โดยนายทะเบียนท้องที่ไม่อนุญาตให้บุคคลมีและใช้อาวุธปืน ในการมีอาวุธปืนกระบอกที่หนึ่งหรือกระบอกที่สองที่สามแต่กับบางคนมีอาวุธปืนมากกว่า 10 กระบอก ถึง 100 กระบอก จึงนำไปสู่การฟ้องร้องต่อศาลปกครองในเรื่องการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนท้องที่โดยจะเห็นได้จากคดีที่ฟ้องต่อศาลปกครอง ดังนี้

คดีนี้ โดยมีผู้ขออนุญาติมีและใช้อาวุธปืน เป็นผู้ฟ้องคดี และมีนายอำเภอในฐานะ นายทะเบียนท้องที่อำเภอ เป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ถูก ฟ้องคดีที่ 2 ต่อศาลปกครอง เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมายและละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ล่าช้าเกินสมควรในส่วนนี้จะกล่าวเฉพาะแต่การที่นายอำเภอใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่ง เป็นปัญหาของการใช้ดุลพินิจของนายอำเภอผู้เป็นนายทะเบียนท้องที่

ผู้ฟ้องคดี ฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขออนุญาติมีและใช้อาวุธปืนพกสั้น แบบกึ่งอัตโนมัติ ขนาด 9 มม. ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพื่อใช้ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน ต่อมาผู้ฟ้องคดีได้สอบถาม ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ถึงผลการพิจารณาคำขออนุญาติมีและใช้อาวุธปืนดังกล่าว แต่ปลัดอำเภอ ผู้ได้บังคับบัญชาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้ปฏิเสธการออกใบอนุญาตด้วยวาจาว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 มีนโยบายให้ประชาชนมีอาวุธปืนไว้ป้องกันทรัพย์สินในบ้านได้เพียง 1 กระบอก โดยไม่ได้ให้ เหตุผลในข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อพิจารณาตลอดจนข้อสนับสนุนในการ ใช้ดุลพินิจประกอบการออกคำสั่งปฏิเสธการออกใบอนุญาต ผู้ฟ้องคดี ขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ออกคำสั่งปฏิเสธเป็นหนังสือให้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้บันทึกในท้าย คำขออนุญาติมีและใช้อาวุธปืนตามที่ปลัดอำเภอแจ้งด้วยวาจาท่อผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์ คำสั่งดังกล่าวต่อผู้ฟ้องคดีที่ 2 จนเวลาผ่านไปเกินกว่าเก้าสิบวันก็ยังไม่มีการวินิจฉัยอุทธรณ์ จึงนำคดี มาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้ศาลมีคำสั่งพิพากษาหรือคำสั่ง ตลอดจนมีคำสั่งบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เพิกถอนคำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดี มีและใช้อาวุธปืน ซึ่งเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและ ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ดำเนินการพิจารณาคำขออนุญาติมีและใช้อาวุธปืนของผู้ฟ้องคดีใหม่ตาม ขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ให้การว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้รับคำขออนุญาติมีและใช้อาวุธปืนพกสั้น ขนาด 9 มม. ของผู้ฟ้องคดีแล้ว จึงได้สอบสวนคุณสมบัติของผู้ฟ้องคดีพบว่าผู้ฟ้องคดีเคยได้รับ ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนพกสั้น ขนาด 7.65 มม. จำนวนหนึ่งกระบอก เพื่อใช้ป้องกันชีวิต และทรัพย์สินเช่นครั้งก่อนอีก จึงใช้ดุลพินิจสั่งการไม่อนุญาตตามคำขอของผู้ฟ้องคดี ซึ่งสั่งการใน คำขอดังกล่าว โดยปฏิบัติตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ประกอบคำสั่งกระทรวงมหาดไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ การขออนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน

ผู้ฟ้องคดีคัดค้านคำให้การว่า ผู้ฟ้องคดีมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 แต่คำสั่งกระทรวงมหาดไทย เรื่องหลักเกณฑ์การขออนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน เป็นเพียง

คำแนะนำภายในหน่วยงานผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่อาจนำมาอ้างเป็นเหตุผลในการออกคำสั่งทางปกครองได้ เพราะพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงวางระเบียบการออกใบอนุญาตมิใช่ให้อำนาจกระทรวงมหาดไทยออกเป็นคำสั่งหรือมีหนังสือสั่งการแต่อย่างใด

ศาลออกนั่งพิจารณาคดีและได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยแล้ว คดีมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่าคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ไม่ออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนขนาด 9 มม. แก่ผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืน พกสั้นขนาด 9 มม. ต่อผู้ฟ้องคดีที่ 1 ผู้ฟ้องคดีได้สอบถามการพิจารณาคำขออนุญาตของผู้ฟ้องคดี ปรากฏว่า ปลัดอำเภอแจ้งด้วยวาจาว่า ผู้ถูกฟ้องที่ 1 ไม่ออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน แก่ผู้ฟ้องคดี เพราะมีอาวุธปืน 1 กระบอกแล้ว และต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้สั่งการในท้ายแบบคำขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนของผู้ฟ้องคดีความว่า นโยบายให้ประชาชนทั่วไปควรมีอาวุธปืนไว้ป้องกันทรัพย์สินในบ้านได้ เพียงหนึ่งกระบอก ซึ่งปลัดอำเภอได้เสนอวันนั้น ผู้ถูกฟ้องที่ 1 ก็สั่งการอย่างรวดเร็วที่สุดในวันเดียวกันนั้น และไม่ได้แจ้งให้ผู้ฟ้องทราบ จึงเป็นการออกคำสั่งทางปกครองโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 สำหรับข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่อ้างว่า ผู้ฟ้องคดีเคยได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนมาแล้ว 1 กระบอก ในครั้งนี้ขอเพิ่มใหม่อีก 1 กระบอก ด้วยเหตุผลเดียวกันเพื่อใช้ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงต้องดำเนินการตามขั้นตอนพิจารณาอนุญาตกล่าวคือ จะต้องให้ผู้ฟ้องคดีได้ชี้แจงเหตุผลเพิ่มเติมว่ามีความจำเป็นอย่างไร ที่ต้องมีอาวุธปืนเพิ่มขึ้นเพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สินนั้น ซึ่งผู้ฟ้องคดีที่ 1 ให้ผู้ฟ้องคดี กรอกข้อความในเอกสารดังกล่าวตามลำพัง โดยมิได้ชี้แจง จึงไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ข้อกล่าวอ้างของผู้ฟ้องคดีที่ 1 ฟังไม่ขึ้น

ศาลปกครองได้มีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ได้สั่งการในท้ายแบบคำขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนของผู้ฟ้องคดี รวมทั้งคำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีมีและใช้อาวุธปืนขนาด 9 มม. และให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ดำเนินการพิจารณาคำขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนของผู้ฟ้องคดีใหม่โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานความจำเป็นที่ต้องขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนอีกหนึ่งกระบอก ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

จากคำวินิจฉัยตามคำพิพากษาของศาลปกครองดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า การจะพิจารณาอนุญาตให้บุคคลใดมีและใช้อาวุธปืนหรือไม่นั้น ล้วนเป็นอำนาจและดุลพินิจของนายทะเบียนแต่ละคนโดยแท้ ซึ่งการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนแต่ละคนดังกล่าวก็มีความแตกต่างกันออกไป และไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายมหาชนโดยเจตนารมณ์ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการมีและใช้อาวุธปืน เพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ก็มีข้อยกเว้นให้บุคคลอาจมีและใช้อาวุธปืน เพื่อป้องกันตัวหรือทรัพย์สินเพื่อการกีฬาหรือเพื่อล่าสัตว์ได้ ดังนั้น การพิจารณาอนุญาตให้บุคคลใดมีหรือใช้อาวุธปืนได้ จึงควรต้องมีมาตรการหลักการที่ชัดเจน แน่นนอน และมีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง

ตามหลักทฤษฎีอำนาจดุลพินิจ หมายถึง ความสามารถในการอันที่จะต้องสนใจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งในบรรดาคำสั่งทั้งหลาย ซึ่งกฎหมายเปิดช่องให้ออกได้ เพื่อดำเนินการให้บรรลุเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมาย ซึ่งตามหลักนิติรัฐฝ่ายปกครองจะมีดุลพินิจโดยอิสระมิได้ จะต้องมียกกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่ควบคุมและกำหนดกรอบการใช้อาวุธปืนนั้น ถ้าฝ่ายปกครองใช้อำนาจดุลพินิจไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือนอกกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากข้อเท็จจริงและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีอำนาจดุลพินิจ การกระทำของนายทะเบียนท้องที่ ซึ่งอาจเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรืออธิบดีกรมการปกครอง อาจใช้อำนาจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนในการใช้อำนาจดุลพินิจไม่เป็นกลางหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ไม่ได้บัญญัติกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนไว้ชัดเจนจะส่งผลเสียหายกับประชาชนผู้ใช้สิทธิของตนในการขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนเพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สิน

ดังนั้น การบังคับใช้พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ของพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและขัดต่อสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

4.2.2 แนวทางแก้ไขปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ การอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน แต่ในบางเรื่องเช่น จำนวน ขนาด ชนิด และประเภทหรือหลักเกณฑ์ความจำเป็นที่จะอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ยังไม่มีกฎหมาย

กำหนดไว้ชัดเจน เป็นแต่เพียงใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน จึงส่งผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และเกิดคดีฟ้องร้องต่อศาลปกครอง และอาจนำไปสู่การใช้กฎหมายไม่เป็นธรรม และการใช้อำนาจในการอนุญาตหรือออกคำสั่งทางปกครองอย่างไม่เป็นธรรมหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ผู้เขียนเห็นว่าควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 หรือบัญญัติกฎหมายระดับรองลงมาที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในการออกกฎ ระเบียบใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน เพื่อเป็นกรอบในการใช้อำนาจดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจดุลพินิจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่าในประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ ได้บัญญัติกฎหมายให้มีการออกกฎระเบียบในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนเพื่อความชัดเจนของกฎหมายในการที่จะใช้ดุลพินิจบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นทางการและเป็นธรรมและในบางเรื่องก็ได้กำหนดกฎหมายไว้ชัดเจนเพื่อเป็นกรอบในการใช้ดุลพินิจพิจารณาให้ใช้อาวุธปืนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ในกรณีประเทศมาเลเซียได้มีกฎหมายที่เกี่ยวกับอาวุธปืนมาเลเซียฉบับที่ 130 ซึ่งอยู่ในปัจจุบัน ก็คือกฎหมายฉบับที่ 206 ว่าด้วยอาวุธปืน ปี 1960 ซึ่งกำหนดให้ใช้บังคับแก่อาวุธปืน สิ่งเทียมอาวุธปืน และกระสุนปืน กฎหมายฉบับนี้เรียกว่า กฎหมายอาวุธปืน 1960 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตมีและพกพาไว้ในมาตรา 3 “(1) ตามกฎหมายฉบับนี้และกฎข้อบังคับใด ๆ ที่ออกตามกฎหมาย ฉบับนี้จะไม่มียุติบัตรใดมีสิทธิครอบครอง ยึดถือหรือควบคุมซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนใด ๆ นอกจากเขาจะ เป็นผู้ถือใบอนุญาตอาวุธปืนที่ออกให้แก่เขาตามมาตรา 4 (2) กรณีตามมาตรา (1) บุคคลอาจมีหรือใช้อาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนได้ภายในขอบเขตของการอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายที่ออกให้แก่เขาตามมาตรา 4”

การขออนุญาตได้กำหนดไว้ในมาตรา 4 ว่า “(1) คำขอสำหรับใบอนุญาตอาวุธปืน หรือใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน ให้ทำตามแบบที่กำหนดไว้ ยื่นต่ออธิบดีกรมตำรวจแห่งรัฐซึ่งผู้ยื่นคำขอมิถิ่นที่อยู่และให้ระบุรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแบบคำขอดังกล่าว (2) ตามกฎหมายฉบับนี้และกฎข้อบังคับใดที่ออกตามกฎหมายฉบับนี้ อธิบดีกรมตำรวจจะอนุญาตตามคำขอใบอนุญาต อาวุธปืน หรือใบอนุญาตให้พกพาอาวุธปืนฉบับใดก็ได้ตามสมควรแก่กรณี ถ้าเป็นที่พอใจแก่เขาว่า คำขอนั้นมีเหตุผลอันดี ในการให้ผู้ขอมิถิ่นที่อยู่ในครอบครอง ยึดถือไว้หรือควบคุมหรือพกพาและใช้ได้ตามควรแก่กรณี ซึ่งอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ตามที่ระบุไว้ในคำขอนั้นและในการนี้ให้ผู้ขอมิถิ่นอำนาจกระทำการได้เท่าที่ไม่เป็นอันตรายต่อสาธารณชนหรือผลประโยชน์ของสาธารณะ (3) ใบอนุญาตอาวุธปืน หรือใบอนุญาตพกพาอาวุธปืนฉบับหนึ่ง ๆ จะเป็นไปตามแบบที่

กำหนดไว้และจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อจำกัดใด ๆ ให้ผู้ยึดถือปฏิบัติก็ได้ ลักษณะสภาพและจำนวนหรือเครื่องหมายบ่งบอกอื่น ๆ ของอาวุธปืนที่ออกใบอนุญาตให้”

ในการใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนได้กำหนดไว้ ในมาตรา 5 (2) ว่า “จะไม่มีกรออกใบอนุญาตอาวุธปืนหรือใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน หรือออกใบอนุญาตให้ใหม่แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ทั้งนี้อธิบดีกรมตำรวจแห่งรัฐซึ่งผู้ยื่นคำขอที่มีอายุอย่างน้อยสิบหกปีแต่ไม่เกินสิบแปดปี มีที่อยู่อาศัยใช้ดุลพินิจ ยกเว้นข้อกำหนดในอนุมาตรานี้ได้ ถ้าเขาเป็นที่พอใจว่ามีพฤติการณ์อันควรยกเว้นให้จึงเป็นการชอบธรรมในการออกใบอนุญาตหรือใบอนุญาตใหม่แก่บุคคลนั้น โดยบันทึกเหตุผลในการอนุญาตดังกล่าวไว้ด้วย”

ในกรณีประเทศสิงคโปร์ได้มีกฎหมายอาวุธปืนของ สิงคโปร์ Arms and Explosives Act (chapter13) กฎหมายนี้ควบคุมการผลิต การใช้ การขาย การเก็บรักษา การขนส่ง การนำเข้า การส่งออก และการครอบครอง ซึ่งอาวุธและวัตถุระเบิด หลักเกณฑ์การขออนุญาตมีและพกพาได้ กำหนดไว้ในมาตรา 8 (1) “ห้ามบุคคลใดมีอาวุธและวัตถุระเบิด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขของใบอนุญาตนั้น” การขออนุญาตได้กำหนดไว้ในมาตรา 9 (1) “ให้รัฐมนตรีกำหนดบุคคลหรือหน่วยงานเป็นผู้มีอำนาจในการออกใบอนุญาตและสามารถออกกฎซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองในการกำหนดข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ในการอนุญาตได้” ในมาตรา 40 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎเพื่อให้ปฏิบัติตามในเรื่องกฎข้อบังคับ การครอบครองปืน หรืออาวุธ กฎข้อบังคับการนำเข้าหรือขนส่งปืนหรืออาวุธและกฎข้อบังคับว่าด้วยการผลิต และการจำหน่ายปืนหรืออาวุธและการซื้ออาวุธและในมาตรา 10 บัญญัติว่า “ใบอนุญาตทุกใบที่ออกตามกฎหมายนี้หรือกฎข้อบังคับใดที่ออกตามกฎหมายนี้ น่าเชื่อถือได้ว่าออกตามกฎหมายภายใต้เรื่องนี้”

จากการศึกษากฎหมายของประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ได้บัญญัติกฎหมายเกณฑ์การขออนุญาตมีและใช้อาวุธปืนไว้ให้นายทะเบียนอาวุธปืนมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้แก่บุคคลที่กฎหมายกำหนดไว้และ ถ้าบทบัญญัติใดที่ไม่ได้บัญญัติรายละเอียดไว้ก็ให้ไปออกกฎข้อบังคับใหม่ อย่างเช่นในประเทศสิงคโปร์ได้กำหนดไว้ในมาตรา 40 แห่งกฎหมายอาวุธปืนและวัตถุระเบิดให้ รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎข้อบังคับได้ ในกฎหมายอาวุธปืนของประเทศมาเลเซียได้กำหนดให้ นายทะเบียนใช้อำนาจดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนแก่บุคคลที่มีอายุสิบหกปีแต่ไม่เกินสิบแปดปี และให้บันทึกเหตุผลในการอนุญาตนั้นไว้ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับดุลพินิจ ฝ่ายปกครองจำเป็นต้องมีอำนาจดุลพินิจ ในการพิจารณาและตัดสินใจ แต่ดุลพินิจดังกล่าวต้องเป็นอำนาจที่เกิดจากกฎหมายและฝ่ายปกครองต้องใช้อำนาจดุลพินิจให้เป็นไปตามกฎหมายและภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดนั้น ในการตรากฎหมายฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถออกกฎเกณฑ์ให้ชัดเจนทุกกรณีได้ ดังนั้นจึงเปิดช่องให้ฝ่ายบริหาร

ใช้ดุลพินิจเป็นรายกรณีไปได้ แต่ขณะเดียวกัน ถ้าฝ่ายบริหารใช้อำนาจดุลพินิจนอกกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้ก็จะมีองค์กรที่มีอำนาจควบคุมเข้ามาตรวจสอบได้ ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายเขียนว่า ฝ่ายปกครองต้องใช้ดุลพินิจอย่างไร กรณีนี้ฝ่ายปกครองต้องใช้ดุลพินิจโดยผูกพันตามหลักกฎหมายทั่วไป หรือรัฐธรรมนูญ เช่น หลักความเสมอภาค หรือหลักความได้สัดส่วน หรือที่เรียกว่าหลักความสมควรแก่เหตุ ดังนั้น การใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองยังต้องถูกควบคุมอยู่ภายใต้หลักกฎหมายทั่วไป การควบคุมการใช้ดุลพินิจ ของเจ้าหน้าที่เป็นการควบคุมความชอบด้วยกฎหมาย และการควบคุมตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ในการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องมีการออกคำสั่งคำวินิจฉัยรวมทั้งมาตรการต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ที่ออกคำสั่งต้องมีอำนาจในการปกครองที่ออกคำสั่งนั้น ๆ โดยรัฐใช้อำนาจผ่านเจ้าหน้าที่ในคำสั่งจะต้องมีเนื้อหาสาระให้ผู้รับคำสั่งกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด คำสั่งทางปกครองเป็นคำสั่งที่ออกโดยรัฐฝ่ายเดียว การสั่งการมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง ซึ่งไปกระทบสิทธิหรือหน้าที่ของประชาชนอย่างเช่น การสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตในการให้มีและใช้อาวุธปืน เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิด ระเบียบกฎหมายอาวุธปืนของประเทศไทยและอาวุธปืนของต่างประเทศในการใช้อำนาจดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดไว้และต้องมีอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครองในการออกคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการอนุญาตการมีและการใช้อาวุธปืน จะต้องมีความหมายกำหนดไว้เป็นกรอบ จึงจะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจดุลพินิจไปในทางที่เป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น การที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจในทางที่เป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมายในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนจะต้องมีบทบัญญัติหรือกำหนดหลักเกณฑ์เป็นกรอบไว้ ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยให้กำหนดหลักเกณฑ์ ว่า บุคคลทั่วไปกับเจ้าหน้าที่ผู้รักษาความสงบเรียบร้อยจะได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนชนิด ขนาด และจำนวนเท่าใดเพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และการใช้อาวุธปืนและเพื่อใช้ในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนเป็นกรอบไว้หรือมีกฎข้อบังคับไว้ในการใช้อำนาจดุลพินิจ

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืนและแนวทางแก้ไข

4.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืน

สถานการณ์ด้านความปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชนยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ คดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญยังเกิดขึ้นตลอดเวลาไม่ได้ลดลงแต่กลับมีแนวโน้มจะสูงและรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ผู้มีอิทธิพลจำนวนมากยังคงความเป็นผู้มีอิทธิพลอยู่โดยมีมือปืนเป็นบริวารรัฐบาลทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหารราชการแผ่นดินต่างก็มีนโยบายด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย แต่ไม่สามารถควบคุมอาชญากรรมรวมตลอดถึงผู้มีอิทธิพลได้ อุปกรณ์ที่สำคัญที่ใช้ประกอบอาชญากรรมดังกล่าว และเป็นเครื่องมือของผู้มีอิทธิพล คือ อาวุธปืนทั้งที่เป็นอาวุธปืนถูกกฎหมายและอาวุธปืนที่ผิดกฎหมาย

มาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาควบคุมอาวุธปืนที่ถูกต้องตามกฎหมายและอาวุธปืนที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรืออาวุธปืนเถื่อนนั้นก็คือ การเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืนใช้ทั้งสองอย่างควบคู่กันไป เพื่อที่จะนำไปสู่การลดอาชญากรรมต่อไป

ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้มีมาตรการเพิกถอนใบอนุญาตไว้ 3 กรณี คือ

1. ในกรณีที่บุคคลทั่วไปได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนมีอาวุธปืนติดตัวไปได้ตามที่กฎหมายได้อนุญาตไว้ และผู้ที่ได้รับใบอนุญาตได้พกพาอาวุธปืนติดตัวเป็นที่หวาดเสียวต่อประชาชน ผู้ออกใบอนุญาตจะสั่งพักใบอนุญาตหรือจะสั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้

2. ในกรณีผู้รับใบอนุญาตคนใด ตกเป็นผู้ซึ่งจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ในภายหลังจากที่ได้รับใบอนุญาตแล้ว ตามความในพระราชบัญญัตินี้ ให้แจ้งพฤติการณ์นั้น และส่งมอบอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืนและใบอนุญาตให้แก่นายทะเบียนโดยไม่ชักช้าและให้นายทะเบียนท้องที่ หรือรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสีย

3. ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามความในพระราชบัญญัตินี้เป็นผู้ซึ่งจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ เนื่องจากการกระทำผิดกฎหมายให้นายทะเบียนท้องที่หรือรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสีย เมื่อได้รับคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตส่งมอบอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และ ใบอนุญาตให้แก่นายทะเบียนโดยไม่ชักช้า

การเพิกถอนใบอนุญาตทั้งสามกรณี นั้น นายทะเบียนไม่สามารถใช้บังคับกฎหมายได้เลย เพราะนายทะเบียนไม่ทราบพฤติการณ์และเหตุที่จะเพิกถอนใบอนุญาตได้ และเพราะเหตุใดที่นายทะเบียนไม่ทราบถึงเหตุแห่งการเพิกถอนใบอนุญาตนั้นได้ เป็นเพราะเหตุจากการบัญญัติกฎหมายบางมาตราที่สะท้อนปัญหาไปสู่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องอื่น ๆ ตามมาและผลสุดท้ายมาสู่การไม่สามารถที่จะบังคับใช้กฎหมายในเรื่องของการเพิกถอนใบอนุญาตอาวุธปืนได้

ปัญหาที่เป็นต้นเหตุแห่งการไม่สามารถที่จะบังคับใช้กฎหมายในเรื่องของการเพิกถอนใบอนุญาตได้ นั่นก็คือ การที่ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนมีอายุตลอดชีวิตของผู้ได้รับใบอนุญาตในระหว่างที่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนไปแล้ว โดยมีได้มีการตรวจสอบใด ๆ ต่อมาอีก ในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้มีบทบัญญัติที่ให้ตรวจสอบและรายงานให้นายทะเบียนทราบใน 3 เรื่อง คือ

1. ในกรณีผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนคนใดย้ายถิ่นที่อยู่ ให้แจ้งการย้ายแก่นายทะเบียนท้องที่ภายใน 15 วัน นับแต่วันย้ายและถ้าย้ายไปอยู่ต่างท้องที่ให้แจ้งการย้ายแก่นายทะเบียนท้องที่ใหม่ทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ย้ายไปอีกด้วย

2. ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตตายให้ผู้ซึ่งมีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือใบอนุญาตของผู้ตายตกอยู่ในความครอบครองแจ้งการตายต่อนายทะเบียนท้องที่ ซึ่งตนอยู่หรือนายทะเบียนท้องที่ที่ออกใบอนุญาต หรือนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้รับใบอนุญาตภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบการตายของผู้รับใบอนุญาต

3. ในกรณีใบอนุญาตสูญหายเป็นอันตราย หรือลบลือนอ่านไม่ออกให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตต่อนายทะเบียนท้องที่ภายในสามสิบวัน

สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามในกรณีดังกล่าวมีโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่บทบัญญัติในกรณีดังกล่าว ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว เพราะว่ามีโทษน้อย ผู้รับใบอนุญาตไม่สนใจที่ปฏิบัติตามกฎหมายโทษปรับหนึ่งพันบาท มีอายุความหนึ่งปี เมื่อผู้รับใบอนุญาตต่อมาดำเนินการภายหลัง 1 ปี ไปแล้วก็ไม่ต้องเสียค่าปรับและได้รับโทษอื่นแต่ประการใด และใบอนุญาตก็มีอายุตลอดชีวิตผู้ที่ได้รับใบอนุญาตการครอบครองอาวุธปืนก็ยังถูกต้องตามกฎหมาย จึงเป็นปัญหาที่การเพิกถอนใบอนุญาตไม่ได้มีการปฏิบัติตามกฎหมายตามมา

ในกรณีรับอาวุธปืน นั้น ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้มีการบัญญัติเรื่องการรับอาวุธปืนไว้ให้ตกเป็นของแผ่นดินเมื่ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนที่บุคคลใด หรือตามใบอนุญาตได้ส่งเข้ามาถึงแล้ว ถ้าไม่มีผู้รับไปจากรรมสุทธการตามเวลาที่กำหนดไว้ แจ้งเจ้าของให้มารับ หรือให้ขนส่งกลับนอกราชอาณาจักรมิฉะนั้นให้อาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบว่าอาวุธปืนใดที่เจ้าหน้าที่ได้เพิกถอนใบอนุญาตแล้วหรืออาวุธปืนใดที่เจ้าของตายแล้วหรือเจ้าของไม่ได้ครอบครองหรือเจ้าของอาวุธปืนไปอยู่เสียที่ต่างประเทศ หรือที่อื่น โดยทิ้งอาวุธปืนไว้ที่บ้าน ซึ่งอาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นนำอาวุธปืนนั้นไปกระทำการที่ผิดกฎหมาย อาจสร้างความเสียหายเกิดขึ้นต่อบุคคล หรือต่อประเทศชาติได้ แต่

กฎหมายไม่ได้บัญญัติเรื่องเหล่านี้ไว้ในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 เป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการมีอาวุธปืนไว้เพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สิน แต่การมีและใช้อาวุธปืนนั้นจะต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นเป็นกฎหมายที่มีไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมแต่ถ้าผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนแล้วถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้จะต้องมีมาตรการควบคุมตรวจสอบการมีและใช้อาวุธปืนให้เป็นไปตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ และหากเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายนายทะเบียนต้องมีอำนาจริบหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้มีหรือใช้อาวุธปืนนั้นได้

แนวคิดหลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเป็นสิ่งสำคัญที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องคำนึงถึงเสมอในการดำเนินกิจกรรมทางปกครอง การกระทำทางปกครองจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งเป็นอุดมการณ์พื้นฐานของรัฐในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในระบอบประชาธิปไตยการกระทำทั้งหลายขององค์กรของรัฐย่อมจะต้องเป็นไปเพื่อประชาชนทั้งปวงเพื่อสันติและความดีงามร่วมกัน หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะย่อมเป็นหลักการสำคัญในการใช้กฎหมาย ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายให้เพิกถอนใบอนุญาตและริบอาวุธปืนโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย การกระทำดังกล่าวนั้น ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยส่วนรวม

จากการศึกษาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 และแนวคิดหลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ การที่ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจึงเป็นสาเหตุให้มีการเพิกถอนอาวุธปืนและอาวุธปืนที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ที่เจ้าของอาวุธปืนไม่ได้เก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีอาจนำไปสร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นกับสังคมได้ จึงจะต้องมีการออกกฎหมายเพื่อเพิกถอนอาวุธปืนดังกล่าวจึงจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและจะเป็นมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

4.3.2 แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืน

ปัญหาการเพิกถอนใบอนุญาตอาวุธปืนและการริบอาวุธปืน โดยมีสาเหตุมาจากกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ ไม่มีการตรวจสอบ จึงเป็นเหตุนำไปสู่การนำอาวุธปืนไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย สร้างความไม่สงบเรียบร้อยให้กับสังคม

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวูรป็น เครื่องกระสุนป็น วัตฤระเบิด คอกไม้เพลึง และสิ่งเทียมอาวูรป็น พ.ศ. 2490 เพื่อให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตมีและใช้อาวูรป็น ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคมและคงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายต่อไป

ในการศึกษากฎหมายต่างประเทศเรื่องการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวูรป็น มีรายละเอียดที่จะเปรียบเทียบได้ ดังนี้

ในกรณีประเทศอังกฤษ ได้มีพระราชบัญญัติอาวูรป็น ปี 1968 เพื่อกำหนดระเบียบ เกี่ยวกับการครอบครอง และธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวูรป็นและกระสุนป็น ในมาตรา 3 (1) ได้บัญญัติว่าการออกหรือต่อใบอนุญาตป็นสั้นจะกระทำโดยหัวหน้างานของตำรวจหากพิจารณา เห็นว่าผู้ขออนุญาตไม่เป็นภัยต่อสาธารณชน จากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ จากบทบัญญัติ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในประเทศอังกฤษมีการตรวจสอบอาวูรป็น ใบอนุญาตอาวูรป็นมีระยะเวลา ของการอนุญาตโดยมีการตรวจสอบหลังการอนุญาตให้มีและใช้อาวูรป็นแล้วและในมาตรา 11 (1) เมื่อผู้มีใบอนุญาตอาวูรป็นยื่นคำร้องขอมิหรือขอต่ออายุใบอนุญาตป็นสั้นให้ออกหรือต่อได้ไม่เกิน ระยะเวลาที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติแม่บท ในมาตรา 12 (1) เมื่อใบอนุญาตถูกถอดถอนตามมาตรา 30 (1) ของพระราชบัญญัติแม่บท หัวหน้างานตำรวจจะแจ้งให้ผู้ถือใบอนุญาตทราบเป็นลายลักษณ์ อักษร เพื่อให้ส่งมอบใบอนุญาตและอาวูรป็นและกระสุนในครอบครองตามที่ระบุในใบอนุญาต

พระราชบัญญัติอาวูรป็น ค.ศ. 1968 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1997 ได้กล่าวเรื่องการเพิกถอน ใบอนุญาต ในมาตรา 30 (1) ใบทะเบียนนั้นอาจถูกเพิกถอนโดยหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจพื้นที่ ซึ่งผู้ถือ ใบอนุญาตภูมิลำเนาอยู่ ตามเหตุผลสำคัญพื้นฐานตามที่กล่าวไว้ในอนุมาตรา (2) ถึง (5) ใน (2) ใบทะเบียนอาจถูกเพิกถอนได้ถ้าหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุผลอันสมควรเชื่อว่า ผู้ถือใบทะเบียนมีอุปนิสัยควบคุมตนเองไม่ได้ มีจิตใจไม่ปกติหรือเป็นผู้มีความไม่เหมาะสมที่จะมี อาวูรป็นไว้กับตน หรือถ้ามีไว้จะเป็นอันตรายต่อสาธารณชนหรือความสงบสุข และถ้าผู้ถือใบทะเบียน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไม่รายงานการแจ้งย้ายที่อยู่ และในมาตรา 36 ได้บัญญัติโทษสำหรับผู้กระทำ ผิดในเรื่องการ โอนย้ายที่ไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบ หรือกรณีอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับอาวูรป็นหรือ เครื่องกระสุนป็นตามมาตรา 1 แห่ง พระราชบัญญัติอาวูรป็น ค.ศ. 1968 จะต้องถูกลงโทษถ้ามีส่วนร่วม ในการกระทำความผิดจะต้องถูกจำคุกเป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินที่กฎหมายกำหนด หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้ากระทำความผิดตามดังกล่าวหาด้วยการจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีประเทศมาเลเซีย ได้มีกฎหมายอาวูรป็น ค.ศ. 196 ได้บัญญัติเกี่ยวกับอาวูรป็นไว้ ในมาตรา 4 (4) ใบอนุญาตอาวูรป็น หรือใบอนุญาตให้พกพาอาวูรป็น หากมิได้ยกเลิกหรือเพิกถอน เสียก่อน จะสิ้นอายุลงในวันที่ 30 มิถุนายน ของทุกปี ถ้ามีการต่อใบอนุญาตก็ให้มีระยะเวลาหนึ่งปี

นับแต่วันที่ 30 มิถุนายน และสามารถต่อใบอนุญาตไปเรื่อย ๆ ในมาตรา 31 รัฐมนตรีอาจออกคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนหรือใบอนุญาตให้พกพาอาวุธปืนใด ๆ ก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งการนั้น มาตรา 30 เมื่อใบอนุญาตให้มีหรือพกพาใด ๆ ถูกเพิกถอนหรืองดใช้ให้บุคคลที่ยึดถือใบอนุญาตดังกล่าวไว้ส่งมอบใบอนุญาตดังกล่าวแก่สถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดโดยมิชักช้า มาตรา 7 ในกรณีที่อาวุธปืนสูญหายหรือถูกทำลาย บุคคลที่มีชื่ออยู่ในใบอนุญาตต้องแจ้งสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดกับที่อยู่ของบุคคลนั้น ต้องกระทำภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่รู้ถึงการสูญหายหรือถูกทำลายและการละเลยไม่แจ้งภายในกำหนดดังกล่าว บุคคลที่วันนั้นทุกคนจะถูกลงโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันริงกิต

วิธีปฏิบัติกรณีขาดคุณสมบัติตามกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1960 มาตรา 27 “บุคคลใดครอบครองอาวุธปืนต่อมากลายเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะขาดคุณสมบัติจะต้องถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือถูกยกเลิก ต้องส่งมอบอาวุธปืนต่อสถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุดโดยไม่ชักช้า ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มารับอาวุธปืนภายในหกเดือนนับแต่วันที่ฝากให้อาวุธปืนนั้นเป็นอันถูกริบ” และถ้าบุคคลใดไปต่างประเทศเป็นเวลาเกินกว่าสามเดือน ต้องฝากอาวุธปืนไว้กับบุคคลที่มีใบอนุญาตอาวุธปืน หรือฝากสิ่งของไว้เพื่อความปลอดภัยไว้ที่สถานีตำรวจ ถ้าผู้ที่ได้รับใบอนุญาตผิดเงื่อนไขภายหลังรับใบอนุญาตต้องรับโทษตามมาตรา 43 บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบัญญัติใดในกฎหมายนี้ หรือตามกฎหมายข้อบังคับใด ๆ ที่ออกตามกฎหมายนี้และไม่มิบทลงโทษไว้โดยเฉพาะ ต้องมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันริงกิตหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในกรณีประเทศสิงคโปร์ กฎหมายอาวุธปืนและวัตถุระเบิดได้บัญญัติเรื่องการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืนไว้ ในมาตรา 29” บรรดาสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดใด ๆ ภายใต้กฎหมายนี้ หรือกฎข้อบังคับใด อาจถูกยึดไว้โดยเจ้าพนักงานตำรวจ รวมทั้งอุปกรณ์ที่บรรจุนั้นไว้จะต้องริบให้ตกเป็นของรัฐ และยังได้บัญญัติวิธีปฏิบัติภายหลังได้รับใบอนุญาตไว้ในมาตรา 15” บุคคลใดครอบครองอาวุธปืนที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือใบอนุญาตหมดอายุ จะต้องถูกพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตจะต้องถูกควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจที่ใกล้ที่สุด ถ้าเจ้าของอาวุธปืน นำอาวุธปืนไปฝากไว้ที่สถานีตำรวจภายใน 6 เดือนไม่มารับให้อาวุธปืนตกเป็นของรัฐ และอาวุธปืนที่มีใบอนุญาตนำมาฝากไว้ที่สถานีตำรวจ ถ้าไม่มีเจ้าของมาร้องคืนภายใน 6 เดือนนับจากที่ฝากสิ่งนั้นจะตกเป็นของรัฐ”

แนวคิดของหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายปกครองที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน โดยปกติแล้วรัฐมีอำนาจเหนือเอกชน โดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการกระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มุ่งผลประโยชน์มหาชน หรือประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ ถ้าเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่

กระทำการไปก้ำล้วงกระตบสิทธิของเอกชนแล้ว เจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบดูว่า มีกฎหมายให้อำนาจในการกระทำเช่นนั้นหรือไม่ หลักในกฎหมายปกครองคือ หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ย่อมไม่สามารถกระทำการใด ๆ ที่กระตบสิทธิของเอกชนได้ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักนิติรัฐประกอบด้วยหลักการย่อย 2 หลักการ คือ หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ และหลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย

การเพิกถอนใบอนุญาตอาวุธปืนและการริบอาวุธปืน เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลและในทรัพย์สิน การกระทำดังกล่าวจะกระทำได้อีกก็โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายและในบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น จะต้องประกอบไปด้วยหลักความเสมอภาคในสิทธิขั้นพื้นฐานหลักความพอสมควรแก่เหตุ การกระทำทางปกครองใด เป็นการกระทำที่ล้วงสิทธิหรือสร้างภาระให้แก่ปัจเจกชน แม้การกระทำทางปกครองนั้น จะมีกฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองก็จะต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุหลักความชัดเจนแน่นอนและคาดหมายได้ในการกระทำทางปกครอง โดยเหตุที่การกระทำทางปกครองเป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียวที่เหนือกว่าของฝ่ายปกครอง กำหนดกฎเกณฑ์ให้ปัจเจกชนต้องปฏิบัติในการกระทำทางปกครองจะต้องมีหลักสุจริตและต้องใช้หลักคุ้มครองประโยชน์สาธารณะของประชาชน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ พร้อมทั้งแนวความคิดการกระทำทางปกครองในเรื่องการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืน โดยจะต้องมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้เจ้าหน้าที่ก็มีอำนาจ โดยนำหลักการของกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้เพื่อที่จะใช้แก้ปัญหาในกรณีที่ได้รับใบอนุญาตอาวุธปืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภายหลังจกที่ได้รับใบอนุญาตแล้ว ดังนั้นจึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- (1) ให้นายทะเบียนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการเพิกถอนใบอนุญาตได้เมื่อพบการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอาวุธปืนที่อาจนำไปสู่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
- (2) ให้ประชาชนสามารถนำอาวุธปืนที่ผิดกฎหมายมามอบให้กับทางราชการ เพื่อทำบัญชีควบคุมและนำไปจัดการตามกฎหมาย
- (3) ให้นายทะเบียนมีอำนาจในการริบอาวุธปืนที่ตรวจพบว่าเป็นอาวุธปืนที่ผิดกฎหมาย เพื่อป้องกันการนำไปกระทำความผิดที่สร้างความไม่ปลอดภัยให้แก่ประชาชน

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสมและแนวทางแก้ไข

4.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสม

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้บัญญัติเรื่องใบอนุญาตอาวุธปืนไว้ในมาตรา 23 (3) “ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน มีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น” และได้บัญญัติโทษสำหรับความผิดที่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนแล้วไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีย้ายที่อยู่ไม่แจ้งย้ายต่อนายทะเบียน อาวุธปืนหาย หรือเจ้าของอาวุธปืนตายแล้วผู้เก็บรักษาอาวุธปืนไม่แจ้งต่อนายทะเบียน เมื่อมีบุคคลนำอาวุธปืนดังกล่าวไปกระทำความผิดหรือนำไปก่ออาชญากรรม นายทะเบียนไม่สามารถทราบได้ว่าอาวุธปืนนั้นอยู่กับผู้ใด ใ้ใช้การได้หรือไม่ ใครเป็นเจ้าของอาวุธปืนที่แท้จริง และการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดโทษไว้ในมาตรา 83 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน หนึ่งพันบาท

จากบทบัญญัติของกฎหมาย นำปัญหาในการควบคุมอาวุธปืน โดยเฉพาะในเรื่องการตรวจสอบและการลงโทษเพื่อให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตไปแล้วให้ปฏิบัติตามกฎหมายใบอนุญาตอาวุธปืน มีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น จึงไม่มีการตรวจสอบ อาวุธปืนว่ายังอยู่หรือไม่ มีสภาพเป็นเช่นไร ใครเป็นผู้ครอบครอง จึงทำให้นายทะเบียนไม่สามารถตรวจสอบได้ นายทะเบียนจะทราบก็ต่อเมื่อได้นำอาวุธปืนไปประกอบอาชญากรรมแล้ว จึงทำให้ ระบบฐานข้อมูลทะเบียนอาวุธปืนไม่เป็นปัจจุบัน จึงไม่สามารถนำไปสู่การควบคุมอาวุธปืนได้ ส่วนมาตรการทางโทษที่จะนำมาบังคับเพื่อให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนหรือผู้ที่เก็บรักษาอาวุธปืนให้ปฏิบัติตามกฎหมายก็มีโทษปรับหนึ่งพันบาท และอายุความของโทษปรับหนึ่งพันบาทก็มีแต่หนึ่งปี นายทะเบียนได้ตรวจพบในภายหลังจากหนึ่งปีไปแล้วก็ไม่สามารถลงโทษปรับได้ เพราะขาดอายุความ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปัญหาทางกฎหมายและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อ การควบคุมอาวุธปืนและความสงบเรียบร้อยของสังคม

แนวคิดในการควบคุมอำนาจของรัฐ ต้องมีมาตรการในการประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎร โดยเจ้าพนักงานของรัฐที่กระทำการภายใต้อำนาจของรัฐบาล ที่อาจไปกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลใด ๆ จะต้องกระทำโดยมีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งและเฉพาะ แต่ภายในขอบเขตของกฎหมายกำหนดไว้ แม้ว่าการกระทำนั้นจะไปคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือประโยชน์ของมหาชน โดยรวมก็ตาม รัฐจะต้องมีหลักพื้นฐาน 2 ประการ คือ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง และหลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายจะต้องบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อที่จะไม่ให้รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขตสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่กฎหมายได้บัญญัติให้ประชาชนที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนมีอายุตลอดระยะเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ จึงเป็นปัญหาของการตรวจสอบและไม่สามารถบังคับให้ผู้ปฏิบัติตามกฎหมายได้ เนื่องจากมีโทษที่ไม่เหมาะสมและจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อความสงบสุขเรียบร้อย ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีไว้เพื่อคุ้มครอง และป้องกันไม่ให้ภัยอันตรายเกิดขึ้นแก่ประชาชน และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

4.4.2 แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสม

จากการศึกษาปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตลอดจนแนวคิดในการควบคุมอำนาจของรัฐ ปัญหาเรื่องการตรวจสอบและการลงโทษที่ไม่เหมาะสมสามารถแก้ไขได้โดย แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ให้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เจ้าพนักงานสามารถตรวจสอบอาวุธปืนได้ และเพิ่มโทษให้เหมาะสมกับความผิดและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้น

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่า มีแนวคิด และหลักการของการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้มีการควบคุม ตรวจสอบ และลงโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไปนี้

ในกรณีประเทศอังกฤษ ได้มีกฎหมายอาวุธปืน ค.ศ. 1988 ในมาตรา 3 “การออกหรือการต่อใบอนุญาตปืนสั้น จะกระทำโดยหัวหน้างานของตำรวจ หากพิจารณาเห็นว่าผู้ขออนุญาตไม่เป็นภัยต่อสาธารณชน” และในมาตรา 11 “เมื่อผู้มีใบอนุญาตยื่นคำร้องขอมีอาวุธปืน หรือขอต่อใบอนุญาตอาวุธปืนสั้นให้ออกให้ได้ไม่เกินระยะเวลาที่กำหนดไว้” ดังนั้น จะเห็นได้ว่าอายุใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนจะต้องมีระยะเวลาที่กำหนดไว้ และในมาตรา 14 ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้เก็บรักษาอาวุธปืนไม่ระมัดระวังทำให้อยู่ในความครอบครองของผู้อื่น โดยไม่มีใบอนุญาตหรือไม่รายงานเมื่ออาวุธปืนสูญหายหรือถูกขโมยให้ถือว่าผู้นั้นก่ออาชญากรรมจะต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5 หรือทั้งจำทั้งปรับ” พระราชบัญญัติอาวุธปืน (แก้ไข) ค.ศ. 1997 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 33 อาวุธปืนที่ได้ขาย ให้ ให้ยืม หรือโอนย้าย ต้องแจ้งต่อหัวหน้าเจ้าพนักงานตำรวจผู้อนุมัติออกใบอนุญาต ภายใน 7 วัน นับแต่วันโอนย้าย การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยไม่ได้แจ้งความดังกล่าวจะถือว่ามีความผิดโดยละเมิดต่อกฎหมายนี้ “ในมาตรา 36 ได้กำหนดบทลงโทษไว้ ถ้ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิด จะต้องจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินกฎหมายกำหนด หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้ามีความผิดตามข้อกล่าวหาจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าได้กระทำความผิดอันเนื่องด้วยการ โอน ย้าย หรืออื่นใดอันเกี่ยวข้องกับ ซึ่งจะต้องลงโทษตามความผิดด้วยการจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินระดับ 5 ของระดับมาตรฐานหรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีประเทศมาเลเซีย ได้มีกฎหมายอายุขัยปี ค.ศ. 1960 ได้บัญญัติเรื่องอายุของใบอนุญาตให้มีและใช้อายุขัยจะสิ้นอายุลงในวันที่ 30 ของเดือนมิถุนายนต่อไปจากวันที่ออกให้ แต่อธิบดีกรมตำรวจแห่งรัฐสามารถต่อใบอนุญาตให้ใหม่เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ 30 ของเดือนมิถุนายน และอาจต่อไปได้เรื่อย ๆ โทษเกี่ยวกับใบอนุญาตได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8 “ผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมายมิไว้ครอบครองอายุขัยปี โดยไม่ได้รับใบอนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในใบอนุญาตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นริงกิตหรือทั้งจำทั้งปรับ” ในมาตรา 7 ได้บัญญัติโทษเกี่ยวกับอายุขัยปีสูญหายไม่ได้แจ้งต่อนายทะเบียนภายในสิบสี่วัน การละเลยไม่ได้แจ้งภายในกำหนดจะต้องถูกลงโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันริงกิต และยังได้บัญญัติบทลงโทษผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขภายหลังได้รับใบอนุญาตในมาตรา 43” บุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบัญญัติใด ๆ ในกฎหมายนี้หรือตามข้อบังคับใด ๆ ที่ออกตามกฎหมายนี้ และไม่มีบทกำหนดโทษไว้โดยเฉพาะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันริงกิตหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในกรณีของประเทศสิงคโปร์ได้มีกฎหมายอายุขัยปีและวัตถุประสงค์ ได้บัญญัติเรื่องอายุของใบอนุญาตไว้ในมาตรา 10 “ใบอนุญาตทุกใบที่ออกตามกฎหมายนี้ ใบอนุญาตจะหมดอายุหลังระยะเวลาที่กำหนดไว้ และได้กำหนดโทษไว้เกี่ยวกับใบอนุญาตในมาตรา 8 บุคคลใดฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ปีที่อยู่ในความครอบครองหรือภายใต้ควบคุมของบุคคลนั้น จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย มีโทษปรับไม่เกิน 1,000 เหรียญ ต่อปีหนึ่งกระบอก และจำคุก 3 ปี

จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศมาเลเซีย และประเทศ สิงคโปร์ แต่ละประเทศได้กำหนดอายุของใบอนุญาตให้มีและใช้อายุขัยปีไว้ของแต่ละประเทศแตกต่างกันไป และยังได้กำหนดโทษของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภายหลังที่ได้รับใบอนุญาตไปแล้ว ไม่แจ้งย้ายอายุขัยปี หรือไม่แจ้งต่อนายทะเบียนเมื่ออายุขัยปีสูญหายโดยมีความผิดทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายอายุขัยปีของประเทศไทยแล้วในเรื่อง อายุของใบอนุญาตและเรื่องการลงโทษภายหลังการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จึงเห็นควรกำหนดอายุของใบอนุญาตให้มีและใช้อายุขัยปีไว้ให้ชัดเจน เพื่อการตรวจสอบและกำหนดโทษให้เหมาะสม กับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และสอดคล้องกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซียได้กำหนดอายุใบอนุญาตไว้ระยะเวลา 1 ปี เพื่อความยืดหยุ่นในการบังคับใช้กฎหมาย ในประเทศไทยควรกำหนดให้มีระยะเวลา 3 ปี เพื่อให้มีการตรวจสอบในด้านข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ส่วนโทษในประเทศอังกฤษ จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ประเทศมาเลเซีย มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ส่วนประเทศสิงคโปร์มีโทษจำคุก 3 ปี และในประเทศมาเลเซีย มีโทษปรับ 1,000 ริงกิต ประเทศสิงคโปร์มีโทษปรับไม่เกิน 1,000 เหรียญ เมื่อปรับค่าของเงินของประเทศมาเลเซีย 1 ริงกิต

เท่ากับ 10 บาท 1,000 ริงกิต เท่ากับ 10,000 บาท ของประเทศไทย ส่วนของประเทศสิงคโปร์ 1 เหรียญ เท่ากับ 20 บาท 1,000 เหรียญ เท่ากับ 20,000 บาท เพื่อการปรับสภาพเศรษฐกิจให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประเทศในแถบภูมิภาคเดียวกันจึงเห็นควรลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภายหลังจากได้รับใบอนุญาตแล้ว เรื่อง อาวุธปืนสูญหาย การโอน ย้าย หรือเจ้าของอาวุธปืนตาย หรือไม่ไดู้่ภายในประเทศ ให้แจ้งต่อนายทะเบียน ถ้าไม่ปฏิบัติตามให้มีโทษปรับ 10,000 บาท หรือโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ให้มีอายุได้ไม่เกิน 3 ปี
2. ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตแล้วไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องโอนย้ายอาวุธปืนอาวุธปืนสูญหาย หรือเจ้าของอาวุธปืนตายหรือไม่ไดู้่ในประเทศไทย ให้แจ้งต่อนายทะเบียน ถ้าไม่แจ้งต่อนายทะเบียนภายในระยะเวลาที่กำหนดต้องมีโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การศึกษามาตรการบังคับทางกฎหมายในการมีและใช้อาวุธปืน ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งเป็นกฎหมายบัญญัติขึ้นเพื่อใช้ควบคุม กำกับดูแลในเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายในประเทศเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการมีและใช้อาวุธปืน ซึ่งเป็นการปกครองแบบนิติรัฐ (The Legal state)

ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนอันถือเป็นสิทธิพื้นฐานที่เป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยมีแนวคิดและเจตนารมณ์ให้บุคคลมีและใช้อาวุธปืนเพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สิน เพื่อการกีฬาและล่าสัตว์ ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปโดยเคร่งครัด เพื่อการควบคุมอาวุธปืนมิให้ไปใช้ในทางก่ออาชญากรรมและเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง แต่อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ยังคงมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตการมีและใช้อาวุธปืน การใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ การควบคุมตรวจสอบอาวุธปืนภายหลังจากที่ได้รับอนุญาตแล้ว ตลอดจนทั้งในเรื่องบทกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสม กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจปัจจุบัน อันจะส่งผลไปถึงความมั่นคงภายในประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

เมื่อได้ศึกษาแนวคิด หลักการเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธปืนและการกระทำและการตรวจสอบทางปกครองในประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศที่มีสภาพพื้นที่ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีที่อยู่ใกล้กับประเทศไทย และที่มีความเหมือนกันและแตกต่างกันในระบบกฎหมายรวม 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา เห็นว่า พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันและหลักการตรวจสอบทางปกครองที่ได้ศึกษาและไม่เอื้อต่อความเป็นธรรมแก่ผู้ขออนุญาตในการมีและใช้อาวุธปืน ในหลายเรื่องหลายประเด็น ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. ปัญหาการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่นายทะเบียนอนุญาตให้ได้แต่ภายหลังได้นำอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ มาประกอบกับอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อาวุธปืนเพื่อประกอบอาชญากรรม ในกรณีที่มีบุคคลนำปลอกกลดเสียงไปติดกับด้ามล้องอาวุธปืนเพื่อบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ ถือได้ว่าเป็นการกระทำให้อาวุธปืนดังกล่าวเปลี่ยนสภาพเป็นอาวุธปืนที่นายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ แต่ถ้าตรวจพบตัวอาวุธปืนและปลอกกลดเสียงแยกจากกัน ไม่ได้มีการยึดติดกัน จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอาวุธปืน และปลอกกลดเสียงก็ไม่ถือเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของอาวุธปืน จึงไม่ต้องถูกควบคุมในการอนุญาตให้มีและนำเข้า จึงเป็นปัญหาของการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน

2. ปัญหาการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนในการป้องกันตัวและทรัพย์สินที่นายทะเบียนแต่ละท้องที่ใน 76 จังหวัด 878 อำเภอ ใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนที่แตกต่างกันไปในแต่ละเดือนบางอำเภอไม่ได้อนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและบางอำเภออนุญาตมากกว่า 100 ราย บางคนขออนุญาตปืนหนึ่งกระบอก แต่นายทะเบียนไม่อนุญาต บางคนมี อาวุธปืนมากกว่า 100 กระบอก ที่ใช้ในวัตถุประสงค์เดียวกัน แต่นายทะเบียนอนุญาต จึงเห็นได้ว่าการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนของนายทะเบียนไม่มีกรอบกฎหมายที่ชัดเจน

3. ปัญหาการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืน นายทะเบียนไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ เพราะการบัญญัติกฎหมายบางมาตราที่สะท้อนปัญหาไปสู่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องอื่น ๆ ตามมาและผลสุดท้ายมาสู่การไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการเพิกถอนใบอนุญาตและการริบอาวุธปืนได้ เช่น ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตไม่แจ้งการย้ายอาวุธปืน ซึ่งมีโทษปรับเพียงหนึ่งพันบาท อายุความหนึ่งปี จึงเป็นปัญหาที่การเพิกถอนใบอนุญาตไม่มีการปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อนายทะเบียนตรวจพบอาวุธปืนที่ผิดกฎหมายก็ไม่สามารถริบได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

4. ปัญหาในการควบคุมอาวุธปืนโดยเฉพาะในเรื่องการตรวจสอบและการลงโทษ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตไปแล้วให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ใบอนุญาตอาวุธปืนมีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น จึงไม่มีการตรวจสอบอาวุธปืน จึงทำให้ระบบฐานข้อมูลทะเบียนอาวุธปืนไม่เป็นปัจจุบัน จึงไม่สามารถนำไปสู่การควบคุมอาวุธปืนได้ ส่วนมาตรการทางโทษที่จะนำมาใช้เป็นมาตรการควบคุมก็ยังไม่เหมาะสม การลงโทษจึงไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามกฎหมายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนดังกล่าวแล้วข้างต้น เห็นสมควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. แนวทางแก้ไขปัญหาการควบคุมอาวุธปืนที่นายทะเบียนออกใบอนุญาตให้ได้

แก้ไขเพิ่มเติมความต่อไปนี้เป็น (1/1) ของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ดังนี้

ให้เพิ่มเติมความต่อไปนี้เป็น (1/1) ของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ดังนี้

“(1/1) เครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ หมายความว่า อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบเข้ากับอาวุธปืน เพื่อทำให้การใช้อาวุธปืน มีการเก็บเสียงหรือมีเสียงเบาผิดปกติ”

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 7/1 และมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490

“มาตรา 7/1 ห้ามมิให้ผู้ใดเปลี่ยนแปลงลักษณะอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน
ท้องถิ่น

“มาตรา 7/2 ห้ามมิให้ผู้ใดทำ ซื่อ มี ไซ้ สั่ง นำเข้า หรือค้า ซึ่งเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน”

2. แนวทางแก้ไขปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ดังนี้

ให้เพิ่มข้อความนี้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ดังนี้

“หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

3. แนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตและการรับอาวุธปืน

แก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ดังนี้

“มาตรา 7/3 ให้ผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนตามมาตรา 7 ให้นำอาวุธปืนที่ทำ หรือมีไว้เป็นความผิด และผู้กระทำความผิดยินยอมให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกระทรวงมหาดไทย”

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 22 วรรคท้าย

“เพื่อประโยชน์ในการควบคุมดูแลการมีอาวุธปืนติดตัวเป็นไปโดยเรียบร้อย ให้ผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตตามมาตรา ๖๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา การตั้งพักใช้หรือการเพิกถอนใบอนุญาต ให้มีอาวุธปืนติดตัวแก่กระทรวงมหาดไทย หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้วแต่กรณี”

ให้เพิ่มความนี้เป็นมาตรา 85/1 และมาตรา 85/2 ดังนี้

มาตรา 85/1 อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ที่มีไว้เป็นความผิด ถูกตรวจพบโดยเจ้าหน้าที่ให้นายทะเบียนท้องที่มีอำนาจรับไว้เพื่อความสงบเรียบร้อย

มาตรา 85/2 ให้ส่งมอบอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ที่ศาลสั่งริบตามพระราชบัญญัตินี้ แก่กระทรวงมหาดไทย เพื่อจัดทำบัญชีควบคุม ชนิด ขนาด จำนวน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการหรือจัดการตามที่เห็นตามสมควร

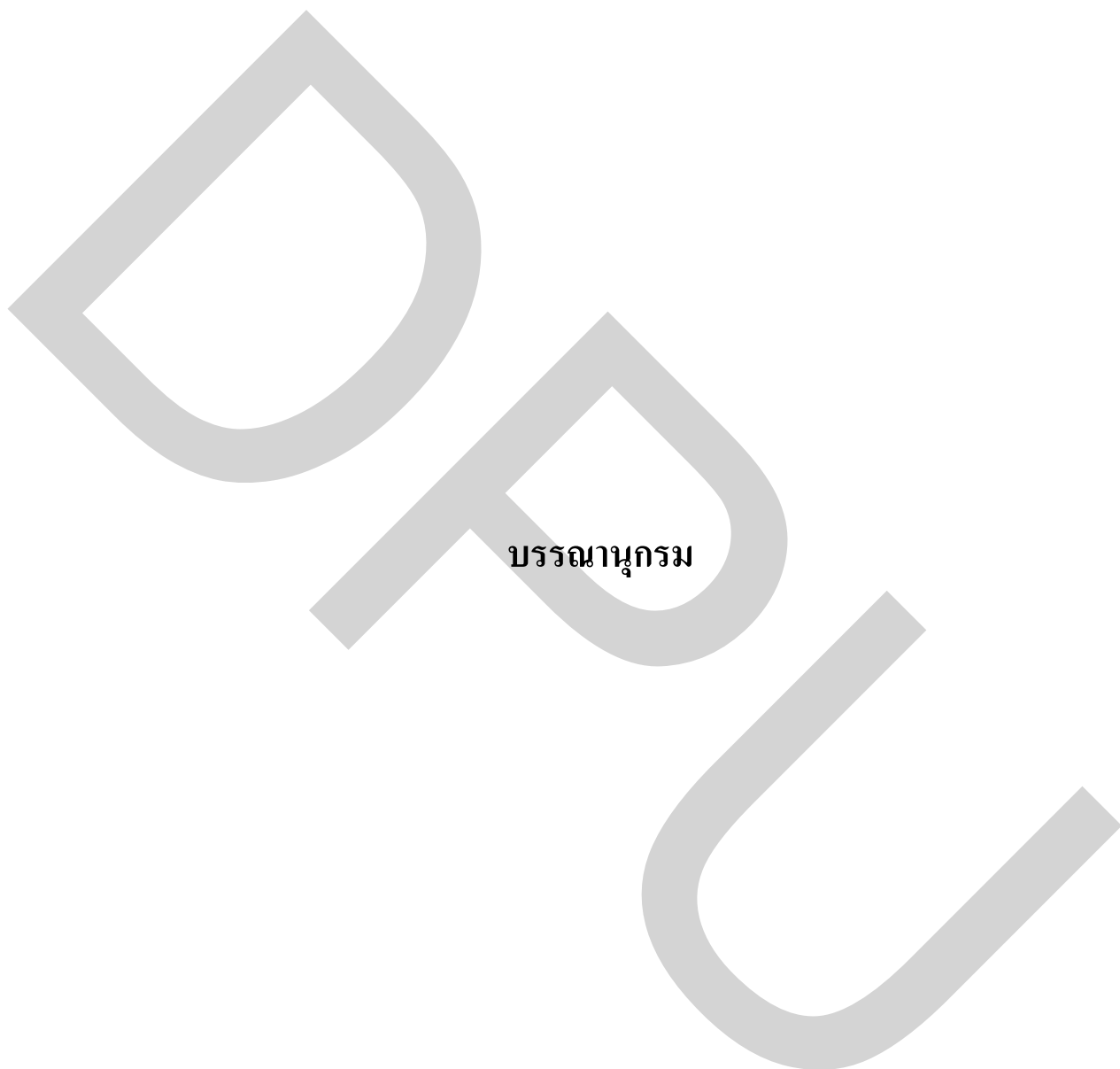
4. แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบและการลงโทษ

(1) ควรแก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ให้มีความชัดเจนทั้งในด้านเนื้อหาและหลักเกณฑ์ เพื่อการตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรมและเจ้าหน้าที่จะได้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกฎหมายอย่างเป็นธรรม

แก้ไขมาตรา 23 (3) ดังนี้

ให้ยกเลิกความในมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 83 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 21 มาตรา 62 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 69 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. (2537). *หลักกฎหมายปกครองเยอรมันพื้นฐานความรู้ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- _____. (2544). *หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน*. กรุงเทพฯ: มปท.
- _____. (2546). *กฎหมายปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- กรมการปกครอง. (2555). *คู่มือปฏิบัติงานอาวุธรุ่น เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: อสารรักษาดินแดน.
- กิจบัติ ก้องเบญจกุล. (2533). *กฎหมายปกครองสำหรับนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2553). *หลักกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กิริติ กาญจนรินทร์. (2550). “การใช้ดุลพินิจในคดีแพ่ง.” *ศาลแพ่ง*, 54(3).
- จิรนิติ หะวานนท์. (2549). *วิชากฎหมายปกครอง (ภาคทั่วไป)*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- ชนัญญา (รัชณี) ชัยสุวรรณ. (2526). *การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2540). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: จีระการพิมพ์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2552). *กฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. (2555). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณรงค์เดช สุระโฆมิต. (2553). *การควบคุมตรวจสอบการกระทำทางปกครองในประเทศอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพล เลิศธำรงค์ศักดิ์. (2555). *ขอบเขตและมาตรฐานการควบคุมการพิกพาและการใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธีระ สิงห์พันธ์. (2555). *ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นพพร โพธิ์รังสิทธาการ. (2524). *การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภดล เสงเจริญ. (ม.ป.ป.). *องค์กระอิสระ: ความสำคัญต่อการปฏิรูปการเมืองและการปฏิรูประบบราชการ*. สืบค้น 9 กันยายน 2556, จาก www.pbu-law.net/publaw/view.aspx?id=895
บรรเจิด สิงคะเนติ. (2554). *หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฝ่ายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2537). *กฎหมายมหาชน 2*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ประยูร กาญจนกุล. (2523). *คำอธิบายกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผจญ คงเมือง. (2550). *หลักกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พรชัย เลื่อนฉวี. (2554) *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539.

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน
พ.ศ. 2490.

พิพัฒน์ จักรางกุล. (2527). *คำอธิบายประมวลกฎหมาย ภาค 1*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.

ภูริชญา วัฒนรุ่ง. (2552). *หลักกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

_____. *การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง*. สืบค้น 9 กันยายน 2556,
จาก <http://www.archanpoo.net>

มานิตย์ จุมปา. (2549). *คำอธิบายกฎหมายปกครองว่าด้วยการกระทำทางปกครองและควบคุมการ
กระทำทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ:

อักษรเจริญทัศน์.

เรวัต น้าเฉลิม. (2522). *ชะลอการฟ้อง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ฤทัย หงส์ศิริ. (2541). *กฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539*. กรุงเทพฯ:

จิรัชการพิมพ์.

_____. (2547). *คู่มือการศึกษากฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง
เนติบัณฑิตยสภา

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2549). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง: หลักการพื้นฐานของกฎหมาย
ปกครองและการกระทำทางปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

- _____. (2554). *กฎหมายปกครองภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ: นิติราษฎร์.
- วรวงษ์ วิศรุตพิชญ์. (2531). *การควบคุมการใช้ดุลพินิจทางปกครองโดยองค์การตุลาการ* (รวมบทความ 60 ปี ดร. ปรีดี เภษมทรัพย์).
- _____. (2532). “การควบคุมการใช้ดุลพินิจทางปกครองโดยองค์การตุลาการ.” *วารสารกฎหมายปกครอง*, 3.
- สรศักดิ์ โปธิสุวรรณ. (2553). *ความรับผิดชอบทางอาญา กรณีใช้สิ่งเทียมอาวุธปืน กระทำผิด: เปรียบเทียบกับการกระทำความผิดโดยใช้อาวุธปืน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สรศักดิ์ สุวรรณเสรี และอาคม ศรียากษ์. (2553). *กฎหมายและคดีอาวุธปืน*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- สวณิต สดงคุณห์. (2544). *ปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน: ศึกษาในเชิงกฎหมายเปรียบเทียบ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง. (2548). *สรุปหลักกฎหมายปกครองเรื่องดุลพินิจของฝ่ายปกครอง*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อิสเรศร์ ปรางทอง. (2549). *ขอบเขตและมาตรฐานการใช้บังคับอาวุธปืนของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภาษาต่างประเทศ

- Arms Act, 1960 (Act 206).
- Arms and Explosives Act (Chapter 13).
- Arms offences Act (Chapter 14).
- Firearms (Amendment) (No. 2) Act 1997.
- Firearms (Amendment) Act 1988.
- Firearms (Amendment) Act 1997.
- Firearms Act 1968.
- George p. Fletcher. (1973). “Proportionality and the Psychotic Aggressor: A Vignette in comparative Criminal Theory.” *8 Israel Law Review*, 367.

Gun Control Act 1968.

Pressor v. Illinois, 116 U. S. 252, 1886.

Printed for the Government of Singapore by the Singapore National Printers

(Government Printers), 1986.

Tat v. United States, 319 U. S. 463, 1943.

The Constitution of the Republic of Singapore.

The National Firearms Act of 1934.

The Statutes of the Republic of Singapore.

The United States Code.

United States v. Cruikshank, 92 U. S. 542, 1876.

ด

พ

ภาคผนวก

๕

พระราชบัญญัติ

อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด

ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

พ.ศ. ๒๕๕๐

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร

พระยามานวราชเสวี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง กับควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืน

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๕๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดและดอกไม้เพลิง พุทธศักราช ๒๔๗๗

(๒) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดและดอกไม้เพลิง แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗

(๓) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัดถูระเบิดและดอกไม้เพลิง แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ฉบับที่ ๒)

(๔) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัดถูระเบิดและดอกไม้เพลิง (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๔๗๘

(๕) พระราชบัญญัติอาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัดถูระเบิดและดอกไม้เพลิง (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๔๘๔

และบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) “อาวูรปীন” หมายความว่า รวมตลอดถึงอาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนปืน โดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันของแก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างใด ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงาน และส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธนั้น ๆ ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง

(๒) “เครื่องกระสุนปืน” หมายความว่า รวมตลอดถึงกระสุน โคนด กระสุนปราย กระสุนแตก ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุ่นระเบิดและจรวด ทั้งชนิดที่มีหรือไม่มีกรดแก๊ส เชื้อเพลิง เชื้อโรค ไอพิษ หมอกหรือควัน หรือกระสุน ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุ่นระเบิดและจรวด ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน หรือเครื่องหรือสิ่งสำหรับอัดหรือทำ หรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืน

(๓) “วัดถูระเบิด” คือ วัตถุที่สามารถส่งกำลังดันอย่างแรงต่อสิ่งหุ้มล้อมโดยนับพลัน ในเมื่อระเบิดขึ้น โดยมีสิ่งเหมาะสมมาทำให้เกิดกำลังดัน หรือโดยการสลายตัวของวัตถุระเบิดนั้น ทำให้มีแรงทำลายหรือแรงประหาร กับหมายความว่า รวมตลอดถึงเชื้อประทุต่าง ๆ หรือวัตถุอื่นใด อันมีสภาพคล้ายคลึงกันซึ่งใช้ หรือทำขึ้นเพื่อให้เกิดการระเบิดซึ่งรัฐมนตรีจะได้ประกาศระบุไว้ในราชกิจจานุเบกษา

(๔) “ดอกไม้เพลิง” หมายความว่า รวมตลอดถึงพลุ ประทัดไฟ ประทัดลม และวัตถุอื่นใด อันมีสภาพคล้ายคลึงกัน

(๕) “สิ่งเทียมอาวูรปীন” หมายความว่า สิ่งซึ่งมีรูปและลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวูรปীন

(๖) “มี” หมายความว่า มีกรรมสิทธิ์หรือมีไว้ในครอบครองแต่ไม่หมายความว่า ถึงการที่อาวูรปীন เครื่องกระสุนปืน วัดถูระเบิดที่มีไว้โดยชอบด้วยกฎหมายและตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นซึ่งไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้เท่าที่จำเป็นเพื่อรักษาสิ่งที่ว่านี้มีให้สูญหาย

- (๗) “สิ่ง” หมายความว่า ให้นำบุคคลใดส่งหรือนำเข้ามาจากภายนอกราชอาณาจักร
- (๘) “นำเข้า” หมายความว่า นำเข้ามาจากภายนอกราชอาณาจักรไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ
- (๙) “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มาตรา ๘ ทวิ มิให้ใช้บังคับแก่

- (๑) อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนของ
 - (ก) ราชการทหารและตำรวจที่มีหรือใช้ในราชการ
 - (ข) หน่วยราชการที่มีหรือใช้เพื่อป้องกันประเทศหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
 - (ค) หน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่มีและใช้ในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินอันสำคัญของรัฐ
 - (ง) ราชการทหารและตำรวจตาม (ก) หรือหน่วยราชการตาม (ข) ที่มอบให้ประชาชนมีและใช้เพื่อช่วยเหลือราชการของทหารและตำรวจ หรือของหน่วยราชการ แล้วแต่กรณี

(๒) อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนประจำเรือเดินทะเล รถไฟและอากาศยานตามปกติ ซึ่งได้แสดงและให้พนักงานศุลกากรตรวจตามกฎหมายแล้ว

- (๓) ดอกไม้เพลิงสัญญาณประจำเรือเดินทะเล อากาศยาน และสนามบินตามปกติ หน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามวรรคหนึ่ง (๑) (ข) หรือ (ค) รวมทั้งชนิด ขนาดและการกำหนดจำนวน ตลอดจนการมีและใช้ การเก็บรักษา การพาดิตตัว การซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงลักษณะ และการอย่างอื่นที่จำเป็นเพื่อการรักษาความปลอดภัยอันเกี่ยวกับ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน ที่ให้หน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจดังกล่าวมีและใช้ หรือมอบให้ประชาชนมีและใช้เพื่อช่วยเหลือราชการนั้น ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖ ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่อื่นและออกกฎกระทรวงในเรื่องต่อไปนี้ คือ

- (๑) จำกัดชนิดและจำนวนอาวุธปืนของกระทรวงทบวงกรมอื่น นอกจากของราชการทหารและตำรวจหรือหน่วยราชการตามมาตรา ๕ วรรคสอง
- (๒) วางระเบียบการทะเบียน การขอและการออกใบอนุญาต
- (๓) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมซึ่งต้องไม่เกินอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้
- (๔) กิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๕ วรรคสอง และตามมาตรา ๕๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมร่วมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวกับการศุลกากร ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย กฎกระทรวงนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน

ส่วนที่ ๑

อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนส่วนบุคคล

มาตรา ๓ ห้ามมิให้ผู้ใดทำ ซ้อม ผลิต ใช้ ส่ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่

มาตรา ๔ ห้ามมิให้ผู้ใดมีเครื่องกระสุนปืนซึ่งมิใช่สำหรับใช้กับอาวุธปืนที่ตนได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้

มาตรา ๕ ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว เว้นแต่เป็นกรณีที่ต้องมีติดตัวเมื่อมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วนตามสมควรแก่เหตุการณ์

ไม่ว่ากรณีใด ห้ามมิให้พาอาวุธปืน ไปโดยเปิดเผย หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้น เพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือการอื่นใด

ความในมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับแก่

(๑) เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทหารและตำรวจ ซึ่งอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่

(๒) ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๑) (ข) หรือ (ค) ซึ่งอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการป้องกันประเทศหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือรักษาทรัพย์สินอันสำคัญของรัฐ

(๓) ประชาชนผู้ได้รับมอบให้มีและใช้ตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๑) (ง) ซึ่งอยู่ในระหว่างการช่วยเหลือราชการและมีเหตุจำเป็นต้องมี และใช้อาวุธปืนในการนั้น

มาตรา ๕ ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน ให้ออกให้แก่บุคคล สำหรับใช้ในการป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน หรือในการกีฬาหรือยิงสัตว์

ใบอนุญาตนั้นให้ออกสำหรับอาวุธปืนแต่ละกระบอก

มาตรา ๑๐ อาวุธปืนที่ได้ออกใบอนุญาตให้ตามมาตราก่อน ให้นายทะเบียน ทำเครื่องหมายประจำอาวุธปืนนั้นไว้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ ใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บให้ออกได้สำหรับอาวุธปืนที่นายทะเบียนเห็นว่าชำรุดจนใช้ยิงไม่ได้หรืออาวุธปืนแบบพ่นสมัย หรืออาวุธปืนซึ่งได้รับเป็นรางวัลจากการแข่งขันยิงปืนในทางราชการ

มาตรา ๑๒ อาวุธปืนซึ่งได้รับอนุญาตให้มีไว้เพื่อเก็บนั้น ห้ามมิให้ยิง และห้ามมิให้มีเครื่องกระสุนปืนไว้สำหรับอาวุธปืนนั้น

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตตามความในหมวดนี้แก่

(๑) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรา ๕๗ ถึงมาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๗๗ ถึงมาตรา ๑๘๓ มาตรา ๒๔๕ มาตรา ๒๕๐ หรือมาตรา ๒๕๓ ถึงมาตรา ๓๐๓

(ข) มาตรา ๒๕๔ ถึงมาตรา ๒๕๗ และพ้นโทษยังไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันพ้นโทษถึงวันยื่นคำขอใบอนุญาต เว้นแต่ในกรณีความผิดที่กระทำโดยความจำเป็นหรือเพื่อป้องกัน หรือโดยถูกยั่วโทสะ

(๒) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๓๓ หรือพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๗ มาตรา ๒๔ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๘

(๓) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตั้งแต่สองครั้งขึ้นไปในระหว่างห้าปีนับย้อนขึ้นไปจากวันยื่นคำขอ สำหรับความผิดอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ใน (๑) และ (๒) เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(๕) บุคคลซึ่งไม่สามารถจะใช้อาวุธปืนได้โดยกายพิการหรือทุพพลภาพ เว้นแต่จะมีไว้เพื่อเก็บตามมาตรา ๑๑

(๖) บุคคลซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือปรากฏว่าเป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๗) บุคคลซึ่งไม่มีอาชีพและรายได้

(๘) บุคคลซึ่งไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(๙) บุคคลซึ่งมีความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันอาจกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของประชาชน

สำหรับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ห้ามมิให้ออกให้แก่บุคคลซึ่งมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และมีถิ่นที่อยู่ประจำในท้องที่ที่บุคคลนั้นขออนุญาตน้อยกว่าหกเดือน

มาตรา ๑๔ บุคคลใดมีความประสงค์ให้ผู้อื่นมีและใช้อาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืน สำหรับรักษาทรัพย์สินของตนอันจักต้องใช้ให้ผู้อื่นดูแล หรือจักต้องตั้ง นำเข้า หรือซื้ออาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนเพื่อความประสงค์เช่นว่านั้น อาจขอรับหนังสืออนุญาตพิเศษจากนายทะเบียนท้องที่ที่บุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่ หนังสืออนุญาตนี้นายทะเบียนจะออกให้ได้แต่โดยอนุมัติของเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไว้

ผู้จะรับมอบอาวุธปืนตามความในวรรคก่อน ต้องเป็นผู้ไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๓

มาตรา ๑๕ ในการส่งอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนตามหมวดนี้ ให้นำมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ ในการนำเข้าซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ให้ผู้นำเข้าแจ้งเป็นหนังสือและส่งมอบอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนไว้แก่พนักงานศุลกากร ณ ด่านที่แรกมาถึงจากนอกราชอาณาจักร เว้นแต่ในกรณีซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดให้มอบแก่พนักงานศุลกากร ณ ด่านอื่น

เมื่อพนักงานศุลกากรได้รับหนังสือแจ้งและรับมอบอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนไว้แล้ว ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังนายทะเบียนท้องที่ที่ใกล้ที่สุด

แต่ถ้าผ่านเข้ามาในท้องที่ที่ไม่มีด่านศุลกากร ให้ผู้นำเข้าแจ้งเป็นหนังสือและส่งมอบอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนไว้แก่นายทะเบียนท้องที่ หรือผู้ทำการแทนนายทะเบียนท้องที่ที่ใกล้ที่สุดโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๗ ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันส่งมอบอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนแก่พนักงานศุลกากรหรือนายทะเบียนท้องที่ตามมาตรา ๑๖ ในกรณีที่ผู้นำเข้ายังไม่ได้รับอนุญาตให้ผู้นำเข้ายื่นคำขอรับใบอนุญาตนำเข้าซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนมีถิ่นที่อยู่

ถ้านายทะเบียนอนุญาตให้นำเข้าซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ให้ผู้นำเข้าขอรับใบอนุญาตภายในกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันรับแจ้งความการอนุญาตนั้นเป็นหนังสือ

ถ้านายทะเบียนไม่อนุญาตให้สิ่งเป็นหนังสือ ให้ผู้นำเข้าส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นภายในกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวันและไม่เกินหกเดือน นับแต่วันที่ผู้นำเข้าได้รับคำสั่ง ในกรณีที่ไม่สามารถแจ้งคำสั่งให้ผู้นำเข้าทราบได้ ให้นายทะเบียน โฆษณาคำสั่งนั้นทางหนังสือพิมพ์และปิดประกาศในที่เปิดเผยเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เมื่อพ้นกำหนดให้ถือว่าผู้นำเข้าได้ทราบคำสั่งนั้นแล้ว

มาตรา ๑๘ ถ้าอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนซึ่งได้มอบไว้แก่พนักงานศุลกากรหรือนายทะเบียนท้องที่ตามมาตรา ๑๖ เป็นของสำหรับใช้ส่วนตัวโดยปกติของผู้นำเข้าซึ่งเดินทางผ่าน หรือจะอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราว ให้พนักงานศุลกากรหรือนายทะเบียนท้องที่แล้วแต่กรณี รักษาไว้จนเมื่อผู้นำเข้านั้นจะออกไปนอกราชอาณาจักรจึงคืนให้ แต่ถ้าผู้นำเข้าประสงค์จะใช้อาวุธ ปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นระหว่างที่อยู่ในราชอาณาจักร ก็ให้ขอรับใบอนุญาตให้มีและใช้ชั่วคราว ต่อนายทะเบียนท้องที่หรือเจ้าพนักงาน ซึ่งรัฐมนตรีจะได้กำหนดขึ้นเพื่อการนี้

มาตรา ๑๙ ถ้าผู้นำเข้าซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนมิได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันส่งมอบ หรือในกรณีที่นายทะเบียนท้องที่อนุญาตให้นำเข้าแล้ว ผู้นำเข้าไม่มารับใบอนุญาตภายในกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนส่งอนุญาตหรือมิได้ ส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนตามมาตรา ๑๗ หรือเมื่อได้รับ อนุญาตให้นำเข้าซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนแล้วไม่มารับอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้น ไปจากพนักงานศุลกากรหรือนายทะเบียนท้องที่จนพ้นกำหนดอายุใบอนุญาต หรือผู้นำเข้าซึ่งได้ เดินทางผ่านหรือจะอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวไม่รับคืนอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนไปเมื่อออก นอกราชอาณาจักร ให้อาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๒๐ อาวุธปืนที่ส่งหรือนำเข้า เมื่อได้รับมอบไปจากพนักงานศุลกากรแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตนำไปขออนุญาตมีและใช้ต่อนายทะเบียนท้องที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับ มอบไปจากพนักงานศุลกากร

มาตรา ๒๑ ถ้าอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตแล้วถูกทำลายหรือสูญหายโดยเหตุใด ๆ ก็ดี ให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งเหตุและส่งมอบใบอนุญาตต่อนายทะเบียนท้องที่ซึ่งตนอยู่หรือที่เกิดเหตุ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบเหตุ

มาตรา ๒๒ ให้เจ้าพนักงานต่อไปนี้ มีอำนาจออกใบอนุญาตให้แก่บุคคลที่ได้รับ ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน มีอาวุธปืนติดตัวไปได้ตามความที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

- (๑) อธิบดีกรมตำรวจ สำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร และทั่วราชอาณาจักร
- (๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด เฉพาะภายในเขตจังหวัดของตน และเฉพาะผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ใน เขตจังหวัดนั้น

เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือถ้าผู้รับใบอนุญาตแสดงตนให้เป็นที่หวาดเสียวต่อประชาชน ผู้ออกใบอนุญาตจะสั่งพักใช้ใบอนุญาตที่ออกให้ตามมาตรา นี้โดยมีกำหนดระยะเวลา หรือจะสั่งเพิกถอนเสียก็ได้

มาตรา ๒๓ ใบอนุญาตสำหรับอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ตามความใน ส่วนนี้ จะออกได้แต่ตามประเภทและมีกำหนดอายุ ดังต่อไปนี้

(๑) ใบอนุญาตให้ทำ ให้ออกได้เฉพาะสำหรับทำปืนมีควันสำหรับใช้เองและเฉพาะผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนซึ่งใช้ปืนมีควัน มีอายุตลอดเวลาที่ผู้นั้นมีใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนนั้นอยู่

(๒) ใบอนุญาตให้ซื้อ มีอายุหกเดือนนับแต่วันออก

(๓) ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน มีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น

(๔) ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืนชั่วคราวมีอายุหกเดือน นับแต่วันออก

(๕) ใบอนุญาตให้ส่ง หรือนำเข้า มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันออก

(๖) ใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนไว้เพื่อเก็บมีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตมีอาวุธปืนนั้นไว้เพื่อเก็บ

(๗) ใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว มีอายุหนึ่งปี นับแต่วันออก

ส่วนที่ ๒

อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ส่ง นำเข้า มีหรือจำหน่าย ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่

มาตรา ๒๕ ใบอนุญาตให้ทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ มี หรือจำหน่ายอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้านั้น เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้วจึงให้นายทะเบียนท้องที่ออกให้

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตตามความในส่วนนี้แก่บุคคลต่อไปนี้

(๑) บุคคลที่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๓

(๒) บุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาล ให้ปรับตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป หรือจำคุกแม้แต่ครั้งเดียว ฐานกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดและดอกไม้เพลิง พุทธศักราช ๒๔๗๗ หรือพระราชบัญญัตินี้ และพ้นโทษครั้งสุดท้ายยังไม่เกินสิบปีนับแต่วันพ้นโทษถึงวันยื่นคำขอใบอนุญาต

มาตรา ๒๗ โดยอนุมัติของรัฐมนตรี นายทะเบียนท้องที่จะกำหนดเงื่อนไขลงในใบอนุญาตว่าด้วยกำหนดเวลาการจำหน่ายการเก็บรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนก็ได้ ตามสมควร

มาตรา ๒๘ ผู้รับใบอนุญาตตามความในส่วนนี้ ต้องทำบัญชีตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงทั้งต้องรับผิดชอบรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่มีอยู่ให้ตรงกับบัญชีเช่นว่านั้น

มาตรา ๒๙ ผู้รับใบอนุญาตให้ทำหรือประกอบอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๐ ผู้รับอนุญาตให้ส่งอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืน ต้องนำใบอนุญาตนั้นไปแสดงต่ออธิบดีกรมศุลกากรหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีกรมศุลกากรมอบหมายเพื่อการนี้ก่อนส่ง

มาตรา ๓๑ เมื่ออาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนตามใบอนุญาตให้ส่งเข้ามาถึงแล้ว ถ้าไม่มีผู้รับไปจากกรมศุลกากรภายในกำหนดสี่เดือนนับแต่วันเข้ามาถึง ให้เจ้าพนักงานศุลกากรแจ้งเป็นหนังสือแก่ผู้รับใบอนุญาต แต่ถ้าส่งหนังสือนั้นไม่ได้ ก็ให้แจ้งแก่เจ้าของยานพาหนะหรือผู้ขนส่งที่นำเข้าไปส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น มิฉะนั้นให้อาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๓๒ อาวุธปืนที่ส่งหรือนำเข้า เมื่อได้รับมอบไปจากพนักงานศุลกากรแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตนำไปจดทะเบียนยังนายทะเบียนท้องที่ภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่รับมอบไปจากพนักงานศุลกากร และให้นายทะเบียนทำเครื่องหมายประจำอาวุธปืนนั้นไว้ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๓ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ซ่อมแซม หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะอาวุธปืนจะทำการเช่นว่านี้ได้แต่เฉพาะแก่อาวุธปืนที่มีผู้ได้รับใบอนุญาตให้มิและใช้ และเมื่ออาวุธปืนนั้นมีเครื่องหมายถูกต้องตามใบอนุญาต

มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้จำหน่ายอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนแก่ผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาตให้ซื้อหรือมิและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน

มาตรา ๓๕ ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ หรือมิ และจำหน่ายอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้น จะทำการเช่นว่านี้ได้แต่เฉพาะภายในสถานที่ซึ่งระบุไว้ใน

ใบอนุญาต และเมื่อจะย้ายสถานที่ทำการจะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายทะเบียนท้องถิ่นเสียก่อน

มาตรา ๓๖ ใบอนุญาตตามความในส่วนนี้ มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันออก

มาตรา ๓๗ ผู้รับใบอนุญาตคนใด ใบอนุญาตสิ้นอายุและไม่ได้ต่ออายุอีก ต้องจัดการจำหน่ายอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนที่มีอยู่ หรือส่งออกนอกราชอาณาจักรให้หมดภายในกำหนดหกเดือน นับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุในระหว่างเวลานั้น ถ้านายทะเบียนท้องถิ่นเห็นสมควรเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน จะเรียกมาเก็บรักษาเสียเอง หรือเข้าควบคุมการเก็บรักษาก็ได้ แต่ต้องให้เจ้าของได้รับความสะดวกตามสมควรในอันที่จะจัดการจำหน่ายหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนนั้น

เมื่อครบกำหนดหกเดือนแล้ว ถ้ายังจำหน่ายหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรไม่หมดให้ผู้รับใบอนุญาตส่งมอบอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่เหลืออยู่แก่นายทะเบียนท้องถิ่นที่กำหนดเจ็ดวัน

เมื่อได้รับมอบอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนตามวรรคสองแล้ว ให้นายทะเบียนจัดการขายทอดตลาดอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนนั้นภายหลังที่ได้ประกาศขายทอดตลาดและแจ้งให้เจ้าของทราบแล้วตามสมควร ได้เงินสุทธิเท่าใดให้ส่งมอบแก่เจ้าของ

หมวด ๒

วัตถุระเบิด

มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ ซื่อ มี ใช้ สั่ง นำเข้า ค้า หรือจำหน่ายด้วยประการใด ๆ ซึ่งวัตถุระเบิด เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องถิ่น

นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี

มาตรา ๓๙ ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตตามความในหมวดนี้แก่บุคคลที่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๒๕ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๐ โดยอนุมัติของรัฐมนตรี นายทะเบียนท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไขลงในใบอนุญาตว่าด้วยการเก็บรักษาวัตถุระเบิดได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๔๑ ในการทำ สั่ง นำเข้า มี หรือค้าซึ่งวัตถุระเบิดให้นำมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ตั้งหรือนำเข้าซึ่งวัตถุระเบิด และเจ้าพนักงานเป็นผู้เก็บรักษาวัตถุระเบิดไว้ ถ้าผู้ตั้งหรือนำเข้าไม่นำใบอนุญาตให้มีและใช้มารับเอาไปภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เข้ามาถึงในกรณีที่มีใช้สำหรับการค้า หรือภายในสองปีนับแต่วันที่เข้ามาถึงในกรณีสำหรับการค้า ให้วัตถุระเบิดนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๔๓ ห้ามมิให้ย้ายวัตถุระเบิดจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีกำหนดไว้ และในการย้ายต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในหนังสืออนุญาตนั้นด้วย

มาตรา ๔๔ ผู้ตั้งหรือนำเข้าซึ่งวัตถุระเบิด ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้เก็บรักษา ต้องเสียค่าธรรมเนียมการเก็บรักษาตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

เพื่อป้องกันอันตราย เจ้าพนักงานผู้เก็บรักษาวัตถุระเบิด จะเอาวัตถุระเบิดนั้นไปทำการตรวจ และถ้าจำเป็นจะทำลายเสียก็ได้

มาตรา ๔๕ ใบอนุญาตที่ออกให้ตามความในหมวดนี้ มีอายุใช้ได้หนึ่งปีนับแต่วันออก

มาตรา ๔๖ บทบัญญัติในหมวดนี้ไม่ใช้บังคับแก่เครื่องกระสุนปืนและดอกไม้เพลิงตามที่บัญญัติไว้ในหมวดอื่น

หมวด ๓

ดอกไม้เพลิง

มาตรา ๔๗ ห้ามมิให้ผู้ใดทำ ตั้ง นำเข้า หรือค้าซึ่งดอกไม้เพลิง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่

มาตรา ๔๘ ในการทำ ตั้ง นำเข้า หรือค้าดอกไม้เพลิงให้นับมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๙ โดยอนุมัติของรัฐมนตรี นายทะเบียนท้องที่อาจกำหนดเงื่อนไขลงในใบอนุญาตว่าด้วยการเก็บรักษาดอกไม้เพลิงก็ได้ตามสมควร

มาตรา ๕๐ ใบอนุญาตที่ออกให้ตามความในหมวดนี้มีอายุใช้ได้หนึ่งปีนับแต่วันออก

มาตรา ๕๑ ถ้าปรากฏว่าที่เก็บ ทำ หรือค้าดอกไม้เพลิง อาจเป็นอันตรายแก่ประชาชน เพื่อความปลอดภัยนายทะเบียนท้องที่จะสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตจัดการตามความจำเป็นหรือจะให้ย้ายสถานที่นั้นเสียก็ได้

หมวด ๔ สิ่งเทียมอาวุธปืน

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้ผู้ใดสั่ง นำเข้า หรือค้าซึ่งสิ่งเทียมอาวุธปืน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่

มาตรา ๕๓ ในการสั่ง นำเข้า หรือค้าสิ่งเทียมอาวุธปืน ให้นำมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๔ ใบอนุญาตที่ออกให้ตามความในหมวดนี้ มีอายุใช้ได้หนึ่งปีนับแต่วันออก

หมวด ๕ เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๕๕ ประเภท ชนิด และขนาดของอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้ตาม มาตรา ๗ มาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๓๘ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๖ รัฐมนตรีมีอำนาจห้ามมิให้ออกใบอนุญาตอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน เฉพาะบางชนิดในบางท้องที่ หรือทั่วราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๗ ในคราวมีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งห้ามหรือจำกัดการออกใบอนุญาตทุกประเภทหรือบางประเภทในช่วงระยะเวลาที่กำหนดหรือจะออกคำสั่งโดยประกาศหรือแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้รับใบอนุญาตส่งมอบอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือวัตถุระเบิดแก่เจ้าพนักงานเพื่อเก็บรักษาไว้หรือจะสั่งให้จำหน่ายเสียก็ได้ ในกรณีที่ตั้งให้จำหน่ายให้นำมาตรา ๖๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และถ้าไม่อาจปฏิบัติตามที่กำหนดแล้ว จะสั่งให้จำหน่ายแก่ทางราชการในราคาอันสมควรก็ได้

คำสั่งนี้จะกำหนดให้ใช้บังคับในบางท้องที่หรือทั่วราชอาณาจักรก็ได้

มาตรา ๕๘ ใบอนุญาตที่ออกให้ตามความในพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้ได้เฉพาะตัวผู้รับใบอนุญาต

มาตรา ๕๙ ห้ามมิให้โอนอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดให้แก่ผู้ที่มีได้รับใบอนุญาต

มาตรา ๖๐ เมื่อผู้รับใบอนุญาตได้รับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดดอกไม้เพลิง หรือสิ่งเทียมอาวุธปืนซึ่งได้ส่งเข้ามาตามใบอนุญาตให้ส่งฉบับใดไปพ้นจากอารักขาของ

เจ้าพนักงานศุลกากรแล้ว แม้ว่าผู้รับใบอนุญาตจะมีได้สิ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง หรือสิ่งเทียมอาวุธปืนเช่นว่านี้เข้ามาครบตามที่อนุญาตไว้ในใบอนุญาตก็ดี ใบอนุญาตฉบับนั้นเป็นอันใช้สิ่งไม่ได้อีกต่อไป

มาตรา ๖๑ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ที่ส่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่มีผู้รับใบอนุญาตให้ส่ง ให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ถ้าภายในสี่เดือนนับแต่วันที่ของเข้ามาถึง ผู้ส่งได้ยื่นคำร้องขอส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะสั่งอนุญาตก็ได้ เมื่อเป็นที่พอใจว่าผู้ส่งไม่มีส่วนในการกระทำความผิดกฎหมาย

มาตรา ๖๒ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนคนใดย้ายถิ่นที่อยู่ ให้แจ้งการย้ายแก่นายทะเบียนท้องที่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันย้าย และถ้าย้ายไปอยู่ต่างท้องที่ให้แจ้งการย้ายแก่นายทะเบียนท้องที่ใหม่ให้ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ย้ายไปถึงอีกด้วย

มาตรา ๖๓ ถ้านายทะเบียนท้องที่ปฏิเสธการออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตอาจอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการปฏิเสธเป็นหนังสือ คำอุทธรณ์ให้อื่นต่อนายทะเบียนท้องที่ และให้นายทะเบียนเสนอคำอุทธรณ์นั้นต่อรัฐมนตรีโดยมิชักช้า คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ยื่นคำขอใบอนุญาต

ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้เพื่อการปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนท้องที่ให้ส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ตามมาตรา ๖๑ หรือให้จัดการจำหน่ายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดตามมาตรา ๖๔ ให้นับแต่วันที่ผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตได้รับหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีและเมื่อได้ยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีแล้ว การปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนท้องที่นั้นให้พักไว้จนถึงวันที่ผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตได้รับหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรี

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๖๔ ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตตาย ให้ผู้ซึ่งมีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด หรือใบอนุญาตของผู้ตายตกอยู่ในความครอบครองแจ้งการตายต่อนายทะเบียนท้องที่ซึ่งตนอยู่ หรือนายทะเบียนท้องที่ที่ออกใบอนุญาต หรือนายทะเบียนท้องที่ที่ผู้รับใบอนุญาตตายภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบการตายของผู้รับใบอนุญาต

นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้เก็บรักษาอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดของผู้รับใบอนุญาตที่ตายไว้อย่างไร และ ณ ที่ใดก็ได้ตามควรแก่กรณี และถ้ามีข้อโต้เถียงถึงเรื่องสิทธิของทายาท ก็ให้เก็บรักษาไว้จนกว่าข้อโต้เถียงนั้นถึงที่สุด

ภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ผู้รับใบอนุญาตตาย หรือถ้ามีข้อโต้เถียงถึงเรื่องสิทธิของทายาทนับแต่วันที่ข้อโต้เถียงนั้นถึงที่สุด ผู้จัดการมรดกหรือทายาทในกรณีที่ไม่มีผู้จัดการมรดก

อาจขอใบอนุญาตใหม่ได้ เมื่อนายทะเบียนได้ออกใบอนุญาตให้แล้ว ให้มอบอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดนั้นแก่ผู้รับใบอนุญาตใหม่ ถ้าไม่ออกใบอนุญาตให้ใหม่ก็ให้แจ้งความให้ผู้ขอทราบ และสั่งให้จัดการจำหน่ายสิ่งเหล่านั้นภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันรับคำสั่งมีฉะนั้นให้นายทะเบียนท้องที่มีอำนาจจัดการขายทอดตลาดสิ่งเหล่านั้น ได้เงินจำนวนสุทธิเท่าใดให้ส่งมอบแก่ผู้มีสิทธิ

มาตรา ๖๕ ผู้รับใบอนุญาตคนใดตกเป็นผู้ซึ่งจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ตามความในพระราชบัญญัตินี้ ให้แจ้งพฤติการณ์นั้น และส่งมอบอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด และใบอนุญาตให้แก่นายทะเบียนท้องที่โดยไม่ชักช้า และให้นายทะเบียนท้องที่หรือรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสีย

ถ้าผู้รับใบอนุญาตเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ให้ผู้อนุญาต ผู้พิทักษ์ หรือผู้ควบคุมดูแลแล้วแต่กรณีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามความในวรรคก่อน

มาตรา ๖๖ ถ้าปรากฏว่าผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามความในพระราชบัญญัตินี้เป็นผู้ซึ่งจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ ให้นายทะเบียนท้องที่หรือรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเสียเมื่อได้รับคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตส่งมอบอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด และใบอนุญาตแก่นายทะเบียนท้องที่โดยไม่ชักช้า

ถ้าผู้รับใบอนุญาตเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ให้ผู้อนุญาต ผู้พิทักษ์ หรือผู้ควบคุมดูแลแล้วแต่กรณี มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามความในวรรคก่อน

มาตรา ๖๗ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด ซึ่งส่งมอบไว้ตามมาตรา ๖๕ หรือมาตรา ๖๖ นั้น ให้ผู้ส่งมอบจัดการโอนเสียภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ส่งมอบ ถ้าโอนได้ให้นายทะเบียนท้องที่มอบแก่ผู้รับโอนไป แต่ถ้าโอนไม่ได้ให้นายทะเบียนจัดการขายทอดตลาดภายหลังที่ได้ประกาศและแจ้งให้ผู้ส่งมอบทราบแล้วตามสมควร ได้เงินสุทธิเท่าใดให้มอบแก่ผู้มีสิทธิ

มาตรา ๖๘ เมื่อมีพฤติการณ์อันสมควรสงสัยว่า ผู้รับใบอนุญาตคนใดจะเป็นผู้ต้องห้ามในการออกใบอนุญาตตามมาตรา ๑๓ (๑) (๘) หรือ (๙) นายทะเบียนท้องที่มีอำนาจเรียกประกัน หรือทัณฑ์บนจากผู้นั้นได้

ถ้าผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวแล้ว หาประกันให้เป็นที่เชื่อถือไม่ได้ หรือไม่ยอมทำทัณฑ์บนภายในเวลาอันสมควรตามที่นายทะเบียนได้กำหนดให้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวันให้ถือว่า

ผู้รับใบอนุญาตนั้นเป็นผู้ซึ่งจะออกใบอนุญาตให้ไม่ได้ และให้นำมาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖๕ เมื่อใบอนุญาตสูญหายเป็นอันตรายหรือลบเลือนอ่านไม่ออก ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตต่อนายทะเบียนท้องที่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบเหตุนั้น ถ้านายทะเบียนเห็นว่ามิเหตุผลเป็นที่เชื่อถือได้ก็ให้ออกใบแทนให้ตามเงื่อนไขของใบอนุญาตเดิม แต่ถ้าใบอนุญาตที่สูญหายได้คืนในภายหลัง ก็ให้ส่งใบแทนนั้นแก่นายทะเบียนท้องที่ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้คืน

มาตรา ๖๐ ห้ามไม่ให้ผู้ใดนำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดผ่านราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากรัฐมนตรี หรือเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งเพื่อการนี้

ผู้นำหนังสืออนุญาตให้นำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดผ่านราชอาณาจักร จะนำสิ่งเช่นนั้นผ่านราชอาณาจักรได้เฉพาะแต่ทางด่านศุลกากร ซึ่งรัฐมนตรีกำหนดไว้ และต้องแจ้งความตามแบบพิมพ์ของกรมศุลกากรแก่พนักงานศุลกากร

เมื่อพนักงานศุลกากรได้รับแจ้งความตามวรรคก่อนแล้ว ให้แจ้งเรื่องให้นายทะเบียนท้องที่ทราบ ถ้านายทะเบียนท้องที่เห็นเป็นการจำเป็นเพื่อความปลอดภัยของประชาชนจะจัดการควบคุมอาวุธปืน เครื่องกระสุน หรือวัตถุระเบิดในระหว่างที่อยู่ในราชอาณาจักรก็ได้ และผู้รับหนังสืออนุญาตเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการนั้น

มาตรา ๖๑ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจจำกัดจำนวนร้านค้า และกำหนดจำนวนชนิดและขนาดอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนสำหรับการค้าตามที่เห็นสมควร

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นเพียงกรณีเกี่ยวกับส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือเป็นกรณีมีเครื่องกระสุนปืนผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นเพียงการมีอาวุธปืนที่เป็นของผู้อื่นซึ่งได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้ตามกฎหมาย ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นการทำเครื่องกระสุนปืนที่ทำด้วยดินปืนมีควันสำหรับใช้เอง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๗๒ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๖ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม มาตรา ๒๐ มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๕ มาตรา ๖๖ หรือมาตรา ๗๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ ทวิ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้นั้นฝ่าฝืนมาตรา ๘ ทวิ วรรคสองด้วย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัวผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๘ ทวิ วรรคสองต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสี่ปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๗๓ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๗๔ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๔๑ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสี่ปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๗๕ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ตาม มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๓๗ วรรคสอง ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๔๑ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๗๖ ผู้ใดฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้สำหรับวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๒๗ หรือมาตรา ๒๘ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๔๑ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าร้อยบาทถึงห้าพันบาท

มาตรา ๗๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๕๒ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนท้องที่ตามมาตรา ๕๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๘ ผู้ใดทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ซ่อม มี ใช้ สิ่ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด นอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๕๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใดค้า หรือจำหน่ายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด นอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๕๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ใดใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด นอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๕๕ ในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ มาตรา ๓๑๑ มาตรา ๓๑๒ มาตรา ๓๑๓ หรือมาตรา ๓๔๐ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

การกระทำความผิดตามวรรคสองหรือวรรคสาม ถ้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดนั้น โดยสภาพมีอำนาจไม่ร้ายแรงต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงจำคุกตลอดชีวิต

มาตรา ๗๙ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งซึ่งออกตามความในมาตรา ๕๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๗ วรรคสอง หรือมาตรา ๔๓ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขตามมาตรา ๔๐ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าร้อยบาทถึงห้าพันบาท

มาตรา ๘๑ ผู้ใดฝ่าฝืนเงื่อนไขตามมาตรา ๖๗ หรือมาตรา ๖๕ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๖๘ มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๘๒ ผู้ใดส่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๓๐ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๘๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๖๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๘๔ ผู้ใดฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติเกี่ยวกับดอกไม้เพลิงตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๗ วรรคสอง หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขตามมาตรา ๖๗ หรือมาตรา ๖๕ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๘๕ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งเทียมอาวุธปืนตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มาตรา ๓๐ หรือมาตรา ๓๗ วรรคสอง ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๖ ผู้ใดมีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด ไม่ว่าจะชนิดหรือขนาดใด ซึ่งยังไม่ได้รับใบอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าได้นำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดดังกล่าวแล้วมาขอรับอนุญาตเพื่อปฏิบัติการให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ต่อนายทะเบียนท้องที่ ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ และมีให้นำบทบัญญัติแห่งมาตรา ๕๕ มาใช้บังคับ

เพื่อการนี้ รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๘๗ บรรดาใบอนุญาตที่ออกให้ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิงก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าใบอนุญาตนั้น ๆ สิ้นอายุ แต่ถ้าผู้รับใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนคนใด จะขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ก่อนใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุก็ให้ทำได้

มาตรา ๘๘ ในการออกใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดและดอกไม้เพลิงอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓ (๔) มาใช้บังคับ สำหรับอาวุธปืนตามใบอนุญาตเดิมนั้น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเรือตรี ถ. ชำรงนาวาสวัสดิ์

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล

นายวิชาญ น้อยโต

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2534 พ.ธ.บ. (ภาษาอังกฤษ, เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2537 ศศ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พ.ศ. 2544 ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พ.ศ. 2549 นบ. (นิติศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พ.ศ. 2553 น.บ.ท. (สมัยที่ 63)

สำนักอบรมศึกษากฎหมาย แห่งเนติบัณฑิตยสภา.

พ.ศ. 2553 ศศ.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พ.ศ. 2555 ศศ.บ. (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

เจ้าพนักงานปกครอง ชำนาญการ

สำนักงานการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง

การอบรม

โรงเรียนนายอำเภอ วิทยาลัยการปกครอง

กรมการปกครอง